

ZUIDHOLLAND

BESCHRIJVING
VAN DE PROVINCIE

ZUIDHOLLAND

BEHOORENDE BIJ DE
WATERSTAATSKAART

BEWERKT BIJ DEN
ALGEMEENEN
DIENST VAN DEN
RIJKS WATERSTAAT

I. 9. 3. 7

A159,

A159,
1

BESCHRIJVING VAN DE PROVINCIE

ZUIDHOLLAND

BEHOORENDE BIJ DE
WATERSTAATSKAART

BEWERKT BIJ DEN
ALGEMEENEN
DIENST VAN DEN
RIJKSWATERSTAAT

RIJKSUITGEVERIJ
DIENST VAN DE
NEDERLANDSCHE
STAATSCOURANT

1 · 9 · 3 · 7

'S-GRAVENHAGE - ALGEMEENE LANDSDRUKKERIJ

NADruk ZONDER BRON-
VERMELDING VERBODEN

PRIJS f 1,50

INHOUD

Blz.

INLEIDING	9
---------------------	---

HOOFDSTUK I

ZEE- EN RIVIERWATERKEERINGEN	19—41
--	-------

A. HET VASTELAND VAN ZUIDHOLLAND	19
Hoogheemraadschap Delfland	19
„ Schieland	21
„ Rijnland	22
B. DE WAARDEN	23
Krimpenerwaard en Stormpolder	23
Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe en Vijfheerenlanden	25
C. DE EILANDEN	29
Eiland Rozenburg	29
„ de Welplaat	30
„ IJsselmonde	30
„ de Meeuwenplaat	32
„ Voorne en Putten	32
„ de Hoeksche Waard	34
„ de Beerenplaat	36
„ de Tien Gemeten	36
„ van Dordrecht	37
„ Goedereede en Overflakkee	38

HOOFDSTUK II

BEDIJINGEN	42—53
----------------------	-------

A. HET VASTELAND VAN ZUIDHOLLAND	42
Delfland (Polders buiten den Maasdijk)	42

	Blz.
B. DE EILANDEN	42
Eiland Rozenburg	42
„ de Welplaat	43
„ IJsselmonde	43
„ de Meeuwenplaat	45
„ Voorne en Putten	45
„ de Hoeksche Waard	46
„ de Beerenplaat	49
„ de Tien Gemeten	49
„ van Dordrecht	50
„ Goedereede en Overflakkee	50

HOOFDSTUK III

DROOGMAKERIJEN EN VERVENINGEN . .	54—63
Delfland	55
Rijnland	57
Schieland	61
Amstelland	63

HOOFDSTUK IV

GROOTE RIVIEREN EN ZEEARMEN	64—67
--	--------------

HOOFDSTUK V

KANALEN, HAVENS EN STROOMENDE WA- TEREN	67—94
Aarkanaal	67
Delfshavensche Schie	68
Delftsche Schie	69
Drecht	70

	Blz.
Gekanaliseerde Hollandsche-IJssel	70
Gouwe	71
Grecht	72
Haagvliet, Haagsche grachten, Ververschingskanaal en Scheveningsch kanaal	73
Haven van Dirksland	74
Havens van Middelharnis en Sommelsdijk	75
Heimanswetering, Braassemermeer, Oudewetering	76
(Vaart van den Rijn bij 's Molenaarsbrug naar de Ring- vaart van de Haarlemmermeer bij Oude Wetering)	
Kanaal door Voorne.	77
„ van Steenenhoek	77
Kromme Mijdrecht	79
Laakhaven en Laakkanaal	79
Leidsche vaart.	80
Linge.	80
Maassluissche Trekvaart	83
Merwedekanaal (gedeelte in Zuidholland)	83
Noorderkanaal.	86
Oegstgeesterkanaal.	86
Oude-Rijn	87
Rotte.	89
Rotterdamsche Schie.	89
Rijn-Schiekanaal	90
Schiedamsche Schie	91
Schie-Schiekanaal	92
Trekvaart van Delft naar Vlaardingen (Vlaardinger- vaart).	92
Trekvaart van Leiden naar Haarlem.	93
Zijl	94

HOOFDSTUK VI

	Blz.
BOEZEMS	94—107
Schieboezem	94
Rijnlandsboezem	97
Rotteboezem	100
Boezem van Woerden	101
Amstellandsboezem	103
Vlistboezem	104
Boezem van de Nederwaard	105
" " " Overwaard	106
Zederikboezem (zie beschrijving van het Merwede- kanaal blz. 83).	
Boezem van de Linge (zie beschrijving van de Linge blz. 80).	

HOOFDSTUK VII

ALGEMEENE REGLEMENTEN	108—109
--	---------

HOOFDSTUK VIII

POLDERS EN WATERSCHAPPEN	109—221
Zie ook het alphabetisch register op blz. 233.	
A. HET VASTELAND VAN ZUIDHOLLAND	111
Hoogheemraadschap Delfland	111
" Rijnland	119
" Schieland	136
Grootwaterschap van Woerden	139
Hoogheemraadschap Amstelland	145
B. DE WAARDEN	147
1. Krimpenerwaard	147

	Blz.
2. Alblasserwaard en Vijfheerenlanden . . .	152
2a. Alblasserwaard.	154
2b. Vijfheerenlanden.	161
C. DE EILANDEN.	168
Eiland Rozenburg	168
„ de Welplaat	169
„ IJsselmonde	170
„ de Meeuwenplaat	183
„ Voorne en Putten	183
„ de Hoeksche Waard	193
„ de Beerenplaat	202
„ de Tien Gemeten.	202
„ van Dordrecht	203
„ Goedereede en Overflakkee	210

HOOFDSTUK IX

WATERSTANDEN	222—229
------------------------	---------

BUITENWATERSTANDEN	222
Lek	222
Nieuwe Maas	222
Rotterdamsche Waterweg.	223
Beneden Merwede	223
Oude Maas	223
Brielsche Maas	223
Boven Merwede.	224
Nieuwe Merwede	224
Hollandsch Diep	225
Haringvliet	225
Volkerak	225

	Blz.
Zijpe.	225
Grevelingen.	225
Hollandsche IJssel.	226
Noord	226
Dordtsche Kil.	226
Spui	226
BINNENWATERSTANDEN	228
Schieboezem	228
Rijnlandsboezem.	228
Rotteboezem	229
VERWIJZING	230
KAARTJE van de provincie Zuidholland met indeeling van de bladen van de waterstaatskaart.	260

INLEIDING

Als gevolg van de wijze van ontstaan, bestaat de provincie Zuidholland uit drie verschillende geografische deelen, het Vasteland, de Waarden en de Eilanden.

VORMING

Om een goed begrip te krijgen van de vorming van de provincie Zuidholland, dient men de geologische geschiedenis gedurende het jong-holocene tijdvak na te gaan van de geheele kuststrook langs de zuidoostzijde van het zuidelijk gedeelte der Noordzee.

Als aanvang van het jong-holocene tijdvak neemt de geoloog Dr. TESCH de overstroming van het Nauw van Calais. Deze stelt hij op omstreeks 5000—3000 jaar vóór Christus.

De overstroming van het Nauw van Calais leidde de vorming van een strandwal in, welke zich uitstreckte van een punt ten zuidwesten van Calais tot even voorbij Alkmaar. Deze strandwal vormde de basis voor het oude duinlandschap.

De strandwal sneed een gedeelte van den in oud-holocenen tijd gevormden waddenzoom af.

Door openingen, welke in den strandwal gebleven zullen zijn, had de zee toegang tot de daarachter gelegen wadvlakte. In het relatief rustige water achter den strandwal kwam het door het zeewater meegevoerde slib tot bezinking. Hierdoor ontstond de laag oude zeelei, die in verschillende diepe droogmakerijen aan de oppervlakte komt.

Aan de landzijde werkten de rivieren Rijn, Maas en Schelde door aanvoer van zinkstoffen mede aan de verhooging van de wadvlakte. Meer naar het westen in de dichter bij zee

gelegen gedeelten was de uitwerking der rivierafzettingen niet merkbaar, daar deze, zoo zij niet werden meegevoerd, in de mariene sedimenten werden opgenomen.

Gepaard met de verdere consolideering van de duinkust en verbreding van het oude duinlandschap, had langzamerhand een verhooging van de wadvlakte plaats ongeveer tot de toenmalige gemiddelde vloedhoogte.

In de laatste stadia der verlanding heeft zich een rijke vegetatie in brak water ontwikkeld, welke zeer bijdroeg tot de aanslibbing en langzamerhand leidde tot vorming van veen.

De zee kreeg door de ophooging van de wadvlakte en aangroeiing van het duinlandschap steeds minder toegang tot het gebied achter de duinen. Dit veranderde in een moerassig gebied met zeer weelderigen plantengroei. De weelderige plantengroei, welke sterk werd bevorderd door klimatologisch gunstige factoren, gaf aanleiding tot krachtige ontwikkeling van de veenvorming.

De geheele Vlaamsch-Hollandsche kustvlakte werd met een veenlaag bedekt.

Het is niet juist dit veen als „laagveen” in de gewone beteekenis van dit woord op te vatten; veeleer is het te beschouwen als een „verdronken hoogveen”, zooals door recente onderzoekingen is aangetoond.

De hiervoor beschreven ontwikkeling ging gepaard met een voortdurende rijzing van den gemiddelden zeestand. Mogen we aannemen, dat omstreeks het jaar 4500 v. Chr. de zeestand ongeveer 5 à 6 m lager zal zijn geweest dan thans, omstreeks 3500 v. Chr. was deze ongeveer 1 m gestegen. Bij het begin van onze jaartelling zal het gemiddeld zeeniveau ongeveer 2 m lager geweest zijn dan thans.

Hoe de kuststreek van ons land er bij den aanvang van

onze jaartelling uitzag, leeren ons de verhalen van Romeinsche geschiedschrijvers. Uit deze verhalen blijkt, dat ten tijde, toen de Romeinen verblijf hielden in het Noordzeegebied, het westen van ons land werd gevormd door een moerassig veengebied met hoogere en lagere plekken. De duinen lagen toen zeker eenige kilometers verder westwaarts dan thans. Vooral in het zuiden vindt men daarvan duidelijke aanwijzingen in den vorm van overblijfselen van bewoning uit Romeinschen en ook nog uit vroeg-middeleeuwschen tijd.

Na den Romeinschen tijd hebben dus in de ligging der duinstreek belangrijke veranderingen plaats gevonden.

Door wijziging van den toestand in het zuidelijk gedeelte van de Noordzee is deze meer agressief gaan optreden. Het oude duinlandschap werd gedeeltelijk opgeruimd. De opbouw van het nieuwe duinlandschap, zooals wij dat nu kennen, nam een aanvang. De groei van het jonge duinlandschap had geleidelijk plaats van het zuiden noordwaarts.

Het tijdstip van het begin van de vorming van het jonge duinlandschap is volgens H. A. HOLWERDA voor Holland ongeveer het midden van de 9de eeuw. Voor de Vlaamsche kust is hiervoor aan te nemen 200—400 na Chr. en voor Zeeland 400—600 na Chr.

Van Nieuwpoort tot Monster werd het oude duinlandschap geheel vernietigd en ontstond enkele kilometers verder binnenwaarts een nieuwe duinketen.

Met het verdwijnen van het oude duinlandschap werd in het zuidwesten ook een groot gedeelte van het vroeger gevormde veen opgeruimd. Een nieuwe kleilaag werd afgezet, welke ook het nog overgebleven veen op vele plaatsen bedekte. In het westen is deze klei uit zoutwater afgezet, dus zeeklei; in het gebied der groote rivieren is het in hoofdzaak rivierklei.

Het jonge duinlandschap heeft zich in het zuiden gevormd op de laag jonge zeeklei.

Ten noorden van Monster wist het oude duinlandschap zich grootendeels te handhaven. Daar werd het gedeeltelijk overdekt door het jonge duinlandschap.

Ook het jonge duinlandschap had vooral in het zuiden op vele plaatsen openingen, waardoor de zee kon binnendringen. Waarschijnlijk deden deze openingen eveneens dienst als uitmondingen van de rivieren.

Wat deze rivieren aangaat, in het begin stroomden ze in meer noordelijke richting, de Rijn bijv. van bezuiden het punt, waar deze thans in ons land komt, naar het Vlie. Ook de Schelde ging vanaf ongeveer Antwerpen in noordelijke richting.

Het is waarschijnlijk, dat ten gevolge van wijzigingen in het regime der getijden en getijstroomen in de Noordzee de loop der rivieren successievelijk westwaarts omgebogen is.

In den Romeinschen tijd was nog de Rijnmond langs Katwijk waarschijnlijk de voornaamste. Later heeft de uitmonding der rivieren zich verplaatst naar het meer zuidelijk gelegen gebied van de tegenwoordige Zuidhollandsche en Zeeuwsche stroomen.

Het gedeelte van Zuidholland benoorden het mondingsgebied der rivieren, zooals zich dat ten slotte heeft geconsolideerd, noemt men het „Vasteland”.

Het land in het westelijk gedeelte van het mondingsgebied, waarvan het ontstaan voor een deel te danken is aan ingrijpen van den mensch, die door den aanleg van werken niet alleen het geheel verloren gaan heeft weten te voorkomen, maar door landaanwinning een gedeelte van het door de zee verzwolgen terrein langzamerhand heeft weten terug te winnen, wordt aangeduid als „de Eilanden”.

Het oostelijk gedeelte van het mondingsgebied, waar het oude laagveenlandschap, dat op enkele plaatsen overdekt is met rivierklei, zich grootendeels heeft weten te handhaven, noemt men „de Waarden”.

HET VASTELAND

De oudste bewoners van deze streek zullen gevestigd zijn geweest op de geestgronden en op de van nature hooggelegen terreingedeelten als bijv. de rivierkleistrook langs den Oude-Rijn. Daar deze bewoners voor hun woonsteden bescherming tegen het water noodig gehad zullen hebben, hebben we de eerste waterkeeringen te zoeken op deze plaatsen.

Evenals overal elders zal ook hier vermoedelijk de aanleg van de eerste dijken zijn uitgegaan van de dorpen en ambachten, die het meest direct door de overstromingen bedreigd werden.

De aanleg van dijken door de afzonderlijke ambachten was evenwel niet voldoende om het geheele gebied, dat zich ten oosten van de duinenrij uitstreekte en dat van vele zijden door water bedreigd werd, bewoonbaar te maken. De bewoonbaarheid van dit gebied kon slechts verzekerd worden door den aanleg van dijken, die het geheel omringden. Dit was alleen mogelijk met behulp van gezag, dat zich in het geheele gebied kon laten gelden, dus van de landsoverheid. We zien dan ook, dat deze al heel vroeg ingrijpt en krachtige lichamen — de hoogheemraadschappen — instelt, die belast worden met de zorg voor de dijken van groote gebieden.

Zoo ontstaan vermoedelijk reeds in de eerste helft der 13de eeuw Rijnland (eerst in 1324 komt het onder den naam Rijnland voor) en in de tweede helft van die eeuw Delfland en Schieland als algemeene dijkbesturen.

Deze algemeene dijkbesturen hebben zich ontwikkeld tot

hoofdwaterschappen, welke ook thans nog een zeer belangrijke rol in het waterschapswezen van Zuidholland vervullen.

Eveneens werden voor de afwatering van groote gebieden belangrijke besturen ingesteld. Zoo ontstond op het vasteland in 1322 het grootwaterschap van Woerden. In Rijnland, Delfland en Schieland werden de algemeene belangen voor de afwatering aan de algemeene dijkbesturen opgedragen.

Aan de hoofdwaterschappen delegeerde de landsheer de gewone bevoegdheden, welke te voren door hemzelf over den waterstaat werden uitgeoefend. Alleen wetgeving en opper-toezicht in het algemeen belang hield hij aan zich.

De hoofdwaterschappen kregen dus gezag over de binnen hun gebied gelegen lagere waterschappen, een gezag dat zich tot in den tegenwoordigen tijd heeft gehandhaafd.

Ook na het aanleggen van de dijken langs het buitenwater was het hierdoor beschermde gebied weinig meer dan een moerasstreek, waarvan in tijden van veel regenval groote gedeelten onder water stonden.

Volgens Dr. BEEKMAN is men waarschijnlijk in de 15de eeuw begonnen met het bekaden van betrekkelijk kleine gedeelten. Aldus bereikte men, dat het water niet in de gedeelten, die door een kade omgeven waren, kon binnendringen. Natuurlijk was het bekaden op zich zelf niet voldoende. Een afdoende verbetering kon pas worden verkregen, toen men leerde kunstmiddelen aan te wenden om het overtollige water uit de afgesloten stukken te verwijderen.

Vermoedelijk waren de eerste hulpmiddelen, die men toepaste voor het verwijderen van overtollig water de handmolens en de paardemolens.

Deze waren waarschijnlijk reeds vóór of in het begin van de 15de eeuw in de kleinere polders in gebruik. Hierop volgden

de windwatermolens. Vrij algemeen wordt aangenomen, dat de eerste windwatermolens in Holland in het begin der 15de eeuw zijn toegepast. GEVERS DEYNOOT zegt, dat tegen het einde der 15de eeuw het gebruik van windwatermolens in Zuidholland reeds zeer algemeen was.

De uitvinding van den windmolen en vooral ook de verbetering van dezen door toepassing van de beweegbare kap, heeft het ontstaan van polders zeer bevorderd. In het begin der 17de eeuw was het geheele Vasteland van Zuidholland binnen de bedijking in polders gelegd.

De zorg voor de afwatering berustte van ouds bij de dorpsbesturen en de bepoldering ging in de meeste gevallen van hen uit. Vandaar dat men ook thans nog veel gemeentegrenzen ziet samenvallen met poldergrenzen. In Rijnland echter kwamen ook veel polders tot stand door samenwerking van ingelanden, particulieren en kloosters.

Voor het oprichten der polders was de goedkeuring vereischt van de hoogheemraadschappen.

De historische ontwikkeling heeft ertoe geleid, dat gedurende de Middeleeuwen en de Republiek steeds een nauwe band heeft bestaan tusschen de besturen der polders en der ambachten, waarin de polders gelegen waren.

Eerst bij de omwenteling van 1795 is de volledige scheiding tusschen dorps- en waterschapsbestuur tot stand gekomen. Bij besluit van de Provisioneele Representanten van het volk van Holland van 6 Maart 1795 werd bepaald, dat de stedelijke en dorpsregeeringen voortaan door de ingezetenen zouden worden gekozen, terwijl de wijze van verkiezing van colleges, waaraan het toezicht op dijken en waterwerken was toevertrouwd, nader zou worden geregeld.

Deze regeling kwam tot stand bij besluit van 7 October 1795. De colleges voor de waterschapszaken bleven bestaan en de verkiezing der leden werd opgedragen aan de ingelanden.

DE EILANDEN

Hier vinden we een geheel anderen toestand. De eilanden zijn ontstaan door opvolgende bedijking van slikken en gorzen. Elke bedijking werd, tenminste na de 13de eeuw, door den landsheer en later door den plaatselijken wetgever gesanctioneerd en gereglementeerd.

Iedere polder had van den aanvang af zijn eigen dijk, die aansloot aan de dijken der reeds eerder bedijkte polders. Wanneer een nieuwe polder voor den ouden kwam te liggen, werd alleen de eerste belast met de zorg voor de buitenwaterkeering. Dit heeft geleid tot een zeer ongewenschten toestand. Daar toch aan het onderhoud der binnendijken veel minder zorg werd besteed dan aan de buitendijken en de binnendijken door klink en als gevolg van de seculaire bodemdaling niet voldoende hoog meer waren voor het keeren van buitenwater, was de veiligheid van een geheel eiland grootendeels afhankelijk van de buitenomringing.

Hier werd dan ook naar middelen gezocht om te komen tot vereeniging van de verschillende polders, die belang bij eenzelfde dijk hadden in één verband, waarbij de binnenspolders in het onderhoud der buitendijken moesten worden betrokken.

Het eerste voorbeeld hiervan is de schepping van het dijkscollege van Voorne bij besluit van de Staten van Holland en West-Friesland van 1630. Eerst veel later werd dit gevolgd door de vorming van de waterschappen de Westdijken van het eiland IJsselmonde in 1898, de Oude en Nieuwe Maas-

dijken vóór het Land van Rhoon eveneens in 1898, de dijkkring Flakkee in 1908 en het waterschap de Hoeksche Waard in 1934.

De bemaling van de polders op de Eilanden is veel later tot stand gekomen dan op het Vasteland. Bedijking van schorren toch had eerst plaats wanneer deze rijp waren, d.w.z. wanneer de hoogteligging omstreeks 0,20 à 0,50 m boven den gemiddelden hoogwaterstand was. Loozing van water kon dus bij eb voldoende geschieden.

Eerst nadat door inklinking en bodemdaling de eilanden belangrijk lager waren komen te liggen en de afwatering moeilijker werd, heeft men ook hier tot bemaling zijn toevlucht moeten nemen.

Het stichten van bemalingen is de laatste jaren sterk in de hand gewerkt, doordat de landbouw hoogere eischen is gaan stellen, zooals lageren grondwaterstand en betere beheersching hiervan.

DE WAARDEN

Het oude Zuidholland, gelegen ten zuiden van de Merwede en den IJssel, vormde geen waterstaatkundige eenheid.

De verschillende waarden hadden ieder hun eigen belangen van waterkeering en waterloozing. Dit gebied leende zich niet voor het instellen van één algemeen bestuur. Daardoor kwamen hier in tegenstelling met het Vasteland geen groote waterschappen tot stand.

In het Privilege van Jan van Henegouwen van 9 Juni 1303 werd bepaald, dat elke waard een dijkgraaf zou hebben.

Ten noorden van de Lek liggen de Lopiker- en Krimpenerwaard, ten zuiden de Vijfheerenlanden en de Alblasserwaard.

HOOFDSTUK I

ZEE- EN RIVIERWATERKEERINGEN

A. HET VASTELAND VAN ZUIDHOLLAND

HOOGHEEMRAADSCHAP DELFLAND

De zee- en rivierwaterkeering van het hoogheemraadschap Delfland bestaat uit de duinketen en den Hooge Maasdijk, die ten noordwesten van 's-Gravenzande aan de duinen aansluit en zich uitstrekt tot 8 m ten westen van de voormalige Vlaardingerpoort te Schiedam, alwaar Schieland's Hooge Zeedijk een aanvang neemt.

De *duinketen* strekt zich uit langs de Noordzee, vanaf de grens van het aansluitingspunt aan de duinketen van Rijnland, op ongeveer 610 m benoorden strandpaal 98, tot Hoek van Holland.

De duinregel wordt onderbroken door de visschershaven van Scheveningen en het Ververschingskanaal van Den Haag. Te Scheveningen wordt het buitenduinbeloop ingenomen door den in de jaren 1895—1903 gebouwden strandmuur, welke zich uitstrekt van strandpaal 99 tot de Visschershaven. Aan de zuidoostzijde van de buitenhaven te Scheveningen, vandaar tot het uitwateringskanaal, strandpaal 102, en van 240 m ten noordoosten van strandpaal 110 tot 680 m ten zuidwesten van strandpaal 111, ligt een steenglooiing tegen het duin.

Tusschen de strandpalen 106—108 is achter de daar aanwezige lage- en smalle duinen een slaperdijk aangelegd, lang ongeveer 1100 m, terwijl van even benoorden Terheide tot het Spanjaardsduin te Hoek van Holland de duinen geëffend en tot een zanddijk vervormd zijn. Achter dezen zanddijk is

een slaperdijk aangelegd. Deze strekt zich uit van strandpaal 110 tot de voormalige Heemraadschuur, het punt waar de Maasdijk een aanvang neemt. De lengte bedraagt 4565 m. De kruins-hoogte van de beide slaperdijken is ongeveer 7,60 m + D.P. (7,20 m + N.A.P.).

De strandmuur te Scheveningen wordt door het hoogheemraadschap Delfland onderhouden met bijdragen van de N.V. Exploitatie Maatschappij Scheveningen en de gemeente 's-Gravenhage, de slaperdijken zijn eveneens in onderhoud bij het hoogheemraadschap, terwijl het hoogheemraadschap toeziet op het onderhoud van de duinen binnen zijn gebied, voor zoover dit onderhoud niet vanwege het hoogheemraadschap zelf, met geldelijke bijdragen van de onderhouds-plichtigen geschiedt. Het onderhoud bestaat uit helm- en stroobeplanting en het stellen van rietschutting.

Tot behoud van strand en duinen bestaan tegenwoordig 68 strandhoofden, bekend onder den naam van Delflandsche hoofden; deze worden door het hoogheemraadschap onderhouden.

Sedert 1857 worden in Zuidholland van Rijkswegen strand-metingen verricht, bovendien geschieden deze metingen, aangevuld met zeepeilingen, sedert 1897 door het hoogheemraadschap Delfland. In de jaarverslagen van Delfland vindt men omtrent bedoelde metingen uitvoerige mededeelingen.

De Hooge Maasdijk ligt, ten gevolge van indijkingen in den loop der eeuwen, nergens meer onmiddellijk langs de rivier, maar wordt daarvan gescheiden door een min of meer breede strook buitengronden, welke deels door hooge waterkeerende dijken, deels door zomerkaden beschermd worden, of al dan niet in aansluiting met den Maasdijk met grondspecie hoog zijn opgespoten.

De buitenste hooge waterkeering voor de landen buiten den Maasdijk bestaat uit de duinenreeks van 's-Gravenzande tot Hoek van Holland, den daaraan aansluitenden spoorwegdijk van Hoek van Holland tot aan den dijk van den Noord-Nieuwlandsche- en Kapelpolder en den dijk van dezen polder tot aan Maassluis. De gedeelten van den bandijk benoorden den spoordijk te Vlaardingen en benoorden den Frankelandsche dijk te Schiedam zijn feitelijk slaperdijken, aangezien bedoelde spoordijk en de Frankelandsche dijk (behoorende tot de buitenberinging van Schiedam) tot bandijkshoogte worden onderhouden.

De Hooge Maasdijk, waarvan het oostelijke tusschen Vlaardingen en Schiedam gelegen gedeelte Schiedamsche dijk wordt genoemd, wordt onderhouden door het hoogheemraadschap Delfland, de spoorwegdijk van Hoek van Holland naar Maassluis door de Nederlandsche Spoorwegen (echter niet als zee- en rivierwaterkeering van de achterliggende polders), de dijk van den Noord-Nieuwlandsche- en Kapelpolder door den betrokken polder, de spoorwegdijk te Vlaardingen en de nieuwe keersluis aldaar door de gemeente Vlaardingen en de Frankelandsche dijk door de gemeente Schiedam.

HOOGHEEMRAADSCHAP SCHIELAND

De rivierdijk van het hoogheemraadschap Schieland, Schieland's Hooge zeedijk, sluit aan bij den Hooge Maasdijk van Delfland. De dijk loopt van 8 m ten westen van de voormalige Vlaardingerpoort te Schiedam langs de Nieuwe Maas en Hollandsche-IJssel tot aan de Mallegatsluis te Gouda, alwaar het gebied van Schieland eindigt en Rijnland's Rechter IJssel-dijk begint.

Van het aanvangspunt tot de kruising met den Staatspoorweg Rotterdam—Utrecht is Schieland's Hooge zeedijk feitelijk slaperdijk, aangezien de buitenberinging van Schiedam en de daaraan aansluitende opgehoogde industrieterreinen van Rotterdam als waterkeering dienst doen. De dijk wordt evenwel over zijn geheele lengte als hoofdwaterkeering onderhouden.

De buitenberinging van Schiedam, bestaande uit den Franklandsche- en den Groenedijk met de daarin gelegen buitenhavensluis en het gedeelte van Schieland's Hooge zeedijk, gelegen tusschen de hm-palen 107.52 west en 94.38 west, zijn in onderhoud bij de gemeente Schiedam, de buitenberinging van Rotterdam met de Ruigeplaatsluis en het gedeelte van Schieland's Hooge zeedijk, gelegen tusschen de hm-palen 94.38 west en 7.34 oost, zijn in onderhoud bij de gemeente Rotterdam. De Julianasluis bij Gouda is met de voorhaven-dijken in onderhoud bij de provincie Zuidholland. Het gedeelte van den bandijk, gelegen tusschen de hm-palen 231.50 oost en 235.96 oost en tusschen de hm-palen 238.09 oost en 242.47 oost, is in onderhoud bij de gemeente Gouda. Het overige gedeelte van den bandijk is in onderhoud bij het hoogheemraadschap Schieland.

HOOGHEEMRAADSCHAP RIJNLAND

Rijnland wordt tegen de Noordzee geheel beschermd door een duinketen, welke zich in Zuidholland uitstrekt vanaf de grens van Noordholland tot het aansluitingspunt aan de duinketen van Delfland, op ongeveer 610 m benoorden strandpaal 98. Te Katwijk wordt de duinregel onderbroken door Rijnland's uitwateringskanaal.

Het onderhoud van de duinen geschiedt gedeeltelijk door het hoogheemraadschap, gedeeltelijk door de onderhoudsplichtigen onder toezicht van het hoogheemraadschap. Dit onderhoud bestaat uit helm- en stroobeplanting en het stellen van rietschutting.

Sedert 1857 worden in Zuidholland van Rijkswegen strandmetingen verricht. In de jaarverslagen van Rijnland vindt men omtrent deze metingen uitvoerige mededeelingen.

De waterkeering van Rijnland langs den Hollandsche-IJssel begint bij het aansluitingspunt aan Schieland's hooge zeedijk onmiddellijk aan de zuidwestzijde van de Mallegatsluis te Gouda. Van de Mallegatsluis tot de Hanepraaisluis maakt de bedijking deel uit van de bebouwde kom van de gemeente Gouda. Bij de Hanepraaisluis begint de eigenlijke bedijking. Deze strekt zich uit tot den afsluitdam tusschen den IJssel en den gekanaliseerden IJssel.

De bedijking langs den Hollandsche-IJssel is in onderhoud bij het hoogheemraadschap Rijnland, met uitzondering van het gedeelte van den IJsseldijk, dat deel uitmaakt van de bebouwde kom van de gemeente Gouda. Dit gedeelte is bij deze gemeente in onderhoud.

B. DE WAARDEN

KRIMPENERWAARD

De doorgaande waterkeering van de Krimpenerwaard bestaat achtereenvolgens uit de bedijkingen langs den rechteroever van de Lek, langs den rechteroever van de Nieuwe Maas en langs den linkeroever van den Hollandsche-IJssel. Aan

den westkant van de Krimpenerwaard, daarvan gescheiden door de Sliksloot, onmiddellijk boven het punt waar de IJssel in de Nieuwe Maas uitmondt, ligt het eiland de Stormpolder. Deze polder is door een eigen bandijk omgeven.

De bedijking langs de Lek vangt aan op de grens, tusschen de provincies Zuidholland en Utrecht, onmiddellijk beoosten de oostelijke voormalige vestinggracht van Schoonhoven, alwaar zij aansluit aan den Lekdijk van het Utrechtsche hoogheemraadschap van den Lekdijk Benedendams en van den IJsseldam en eindigt aan den benedenmond van de Lek te Krimpen aan de Lek.

De bedijking langs de Nieuwe Maas begint aan den benedenmond van de Lek te Krimpen aan de Lek en eindigt aan den veerdam van het veer op Capelle aan den IJssel te Krimpen aan den IJssel.

De bedijking langs den IJssel strekt zich van laatstgenoemd punt bovenwaarts uit tot aan den afsluitdam tusschen den IJssel en den gekanaliseerden IJssel.

De bedijking is in zijn geheel in onderhoud bij het hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard met uitzondering van de waterkeering van de gemeente Schoonhoven, die zich vanaf de provinciale grens benedenwaarts langs de rivierzijde van de kom van de gemeente uitstrekt en bij deze gemeente in onderhoud is.

De ringdijk van den Stormpolder is in onderhoud bij dezen polder.

De verbindingsdam tusschen den linker IJsseldijk van de Krimpenerwaard en Rijnland's rechter IJsseldijk, de afsluitdijk genaamd, is met de daarin gelegen sluizen in onderhoud bij het Rijk.

ALBLASSERWAARD MET ARKEL BENEDEN DE ZOUWE EN VIJFHEERENLANDEN

DE WATERKEERINGEN LANGS DE GROOTE RIVIEREN

Deze vormen een doorgaande bedijking, die beoosten Gorinchem op de grensscheiding met Gelderland, waar zij aan den Gelderschen bandijk langs de Waal aansluit, een aanvang neemt. Zij bestaat uit:

den Dalemsche dijk van de op Geldersch gebied gelegen Kerk te Dalem, waar hij aansluit aan den Waalbandijk van het polderdistrict Tielerwaard, tot den oostelijken vestingwal van Gorinchem, in onderhoud bij het Rijk (Waterstaat);

de grootendeels door de vestingwallen gevormde waterkeering langs de zuidzijde van de stad Gorinchem, in onderhoud bij het Rijk (Defensie);

de Rijkswaterkeering ten westen van de Merwedesluis, in den mond van het Merwedekanaal, in onderhoud bij het Rijk (Waterstaat);

den ringdijk van de Alblasserwaard c.a., zich uitstrekkende langs den rechteroever van de Boven-Merwede, de Beneden-Merwede en de Noord en langs den linkeroever van de Lek tot het noordelijke uiteinde van den Zouwedijk op de grens tusschen de Alblasserwaard c.a. en de Vijfheerenlanden, in onderhoud bij het hoogheemraadschap van de Alblasserwaard c.a.;

den Zuider Lekdijk van de Vijfheerenlanden tot het fort Everdingen, in onderhoud bij het hoogheemraadschap van de Vijfheerenlanden en

de waterkeering tegen de Lek van het fort Everdingen, aan haar bovineinde aansluitende aan den Zuider Lekdijk

van het Geldersche polderdistrict Culenborg, in onderhoud bij het Rijk (Defensie).

DE WEDERZIJDSCHE BEDIJKINGEN LANGS DE THANS
AFGESLOTEN LINGE

Zij bestaan langs den rechteroever uit:

den Horndijk, de waterkeering langs de bebouwde kom van Leerdam en den Noorder Lingedijk tot de schutsluis aan den mond van het Zederikkanaal aan den Arkelschen dam, alle in beheer en onderhoud bij de Vijfheerenlanden;

den Noorder Lingedijk van den Arkelschen dam tot de noordelijke vestinggracht van Gorinchem, in onderhoud bij de Alblasserwaard c.a.;

de Steenenhoeksche kanaalsluis, in onderhoud bij het waterschap van de Linge-uitwatering;

den steenen beer door de vestinggracht van Gorinchem en een daaraan aansluitend vakje vestinggrond, in onderhoud bij het Rijk (Defensie) en

de in de bebouwde kom van Gorinchem ten westen langs de haven gelegen straten, waarin bij hooge waterstanden vanwege de Alblasserwaard c.a. opkistingen kunnen worden aangebracht.

Langs den linkeroever uit:

den Oude Zuider Lingedijk van de polders Asperen en Heukelum, in onderhoud bij deze polders;

den Zuider Lingedijk in onderhoud bij de Commissie voor Gemeene belangen van de Alblasserwaard c.a. en van de Vijfheerenlanden en

de oostelijke vestingwallen van Gorinchem, in beheer en onderhoud bij het Rijk (Defensie).

De DIEFDIJKLINIE

Deze wordt gevormd door de waterkeering van de Alblasserwaard c.a. en de Vijfheerenlanden te zamen tegen inundatiewater uit de bovenwaarts gelegen districten bij doorbraken in de Geldersche bandijken. Deze linie loopt ongeveer langs de provinciale grens, van de Lek beoosten Everdingen hoofdzakelijk zuidwestwaarts tot de Boven-Merwede te Gorinchem.

Zij bestaat uit:

den Fort- of Nieuwendijk langs de zuidwestzijde van het fort Everdingen, in onderhoud bij het Rijk (Defensie);

den Diefdijk, den Meerndijk, in onderhoud bij de Commissie voor Gemeene belangen van de Alblasserwaard c.a. en van de Vijfheerenlanden;

den afsluitdijk met sluizen door de Linge boven Asperen, in onderhoud bij het Rijk (Waterstaat);

den Nieuwe Zuider Lingedijk door de polders Asperen en Heukelum en den Zuider Lingedijk, alle in onderhoud bij de vorengenoemde Commissie en

de oostelijke vestingwallen van Gorinchem, in onderhoud bij het Rijk (Defensie).

DE BINNENWATERKEERINGEN VAN DE ALBLASSERWAARD C. A.

ALLÉÉN, TEGEN INUNDATIEWATER VAN DE BUITEN HAAR

OOSTELIJKE GRENZEN GELEGEN GEBIEDEN

DE WATERKEERING TEGEN DEN BOEZEM VAN DE ZEDERIK bestaat uit:

den Zouwedijk en den Bazeldijk benoorden diens kruising met het Merwedekanaal, beide in onderhoud bij de Alblasserwaard c.a.;

den westelijken kanaaldijk, de schutsluis bij de algemeene begraafplaats benoorden Gorinchem en den oostelijken kanaaldijk van het Merwedekanaal, alle in onderhoud bij het Rijk (Waterstaat) en

den Bazeldijk bezuiden de kanaalkruising, in onderhoud bij de Alblasserwaard c.a.

DE WATERKEERING TEGEN DE LINGE:

deze waterkeering vormt een deel van de hiervoor genoemde bedijking langs den rechteroever van de Linge (zie blz. 26).

DE WATERKEERING LANGS DE NOORDZIJDE VAN HET STEENENHOEKSCH KANAAL bestaat uit:

den noordelijken kanaaldijk van dat kanaal, in onderhoud bij het waterschap van de Linge-uitwatering. Aan de oostzijde sluit deze dijk aan, aan de wederzijdsche kanaaldijsen van het zgn. Lingepand van het Merwedekanaal, onderbroken door de schutsluis bij de algemeene begraafplaats.

DE WATERKEERING LANGS DE ZUIDZIJDE VAN HET STEENENHOEKSCH KANAAL, VOOR ZOOVER NIET SAMENVALLENDE MET DE WATERKEERING LANGS DE GROOTE RIVIEREN, HIERBOVEN REEDS GENOEMD, bestaat uit:

den noordwestelijken vestingwal van Gorinchem, in onderhoud bij het Rijk (Defensie) en

den zuidelijken kanaaldijk (Groenendijk) binnen den polder Ha.dinxveld, in onderhoud bij het waterschap van de Linge-uitwatering.

C. DE EILANDEN

EILAND ROZENBURG

DE WATERKEERING VAN HET EILAND ROZENBURG bestaat uit duinen en dijken.

Het duincomplex, Beer of Hoek van Holland genaamd, strekt zich uit aan de westzijde van het eiland. De geheele Beer of Hoek van Holland is Staatsdomein en als zoodanig in beheer bij het Departement van Landbouw.

De dijken, welke het eiland beschermen, bestaan uit:

de dijken van den Scheurpolder, den Noordbankpolder, de Jantjes Plaat, de Zeehonden Plaat en den Groote Krabbe-polder, alle in onderhoud bij de betreffende polders;

den dijk van den God-zij-dankpolder (noordzijde), den Krabbedijk (noordzijde), den Vinksche dijk, den Zanddijk, den Kooilandsche dijk, den Lange Plaatdijk, den Bosschedijk tot aan de boschwoning aan de Westgeul, alle in onderhoud bij het Rijk;

den Bosschedijk vanaf laatstgenoemd punt zuidwaarts, later westwaarts, in onderhoud bij den polder Oud- en Nieuw-Rozenburg, Blankenburg en de Lange en Ruige Plaat;

den buitendijk van den polder Nieuw-Rozenburg en Blankenburg, in onderhoud bij den betreffenden polder;

den Westlandsche dijk en den Volgerlandsche dijk, in onderhoud bij den polder Oud- en Nieuw-Rozenburg, Blankenburg en de Lange en Ruige Plaat;

den buitendijk van den Nieuwe- of Droespolder, in onderhoud bij den betreffenden polder;

den Staaldiepsche dijk en den Krabbedijk (westzijde), in

onderhoud bij het waterschap de Gecombineerde Krabbe- en Graspolders en

den dijk van den God-zij-dankpolder (zuidzijde), in onderhoud bij den betreffenden polder.

EILAND DE WELPLAAT

DE WATERKEERING VAN HET EILAND DE WELPLAAT bestaat uit:
de dijken van de polders de Welplaat, de Jagersplaat, de Kleine polder en de Veertig Morgen, alle in onderhoud bij de betreffende polders.

EILAND IJSSELMONDE

DE WATERKEERING VAN HET EILAND IJSSELMONDE bestaat uit:

den ringdijk van de Zwijndrechtsche Waard, bestaande uit den dijk langs den Waalboezem, den dijk langs den polder Hendrik Ido Ambacht, den dijk langs den polder Zwijndrecht, den Lindtsche dijk langs den polder Groote- en Kleine-Lindt, den dijk langs den Develboezem, den dijk langs den polder Heerjansdam, den dijk langs den Waalboezem, alle in onderhoud bij het hoogheemraadschap van de Zwijndrechtsche Waard;

den Zuidpoldersche zeedijk, in onderhoud bij den Zuidpolder;

den Portlandsche zeedijk, den Zegenpoldersche zeedijk, den Dwarsdijk met keersluis door de haven van Rhoon, den dijk door den Johannapolder, den Albrandswaardsche dijk, alle in onderhoud bij het waterschap Oude en Nieuwe Maas-dijken voor het land van Rhoon;

den Welhoeksche dijk, den Noordzijdsche dijk en den Heersdijk, in onderhoud bij het waterschap de Westdijken van het eiland IJsselmonde;

den Nieuwe dijk langs de petroleumhaven van de gemeente Rotterdam, in onderhoud bij de gemeente Rotterdam;

den Lange Bakkersoordsche dijk, den Oud-Smallandsche dijk, den Roozandsche dijk, den Nieuwe Pernisschedijk, den Oosthavendijk van Pernis, den Deijffelbroeksche dijk en den Heijsche dijk tot den Karvelsche dijk, alle in onderhoud bij het waterschap de Westdijken van het eiland-IJsselmonde;

den Heijsche dijk van den Karvelsche dijk tot de Koedood, in onderhoud bij het waterschap de Oude en Nieuwe Maas-dijken vóór het land van Rhoon;

den Heijsche dijk van de Koedood in oostelijke richting tot de havenspoorbaan langs de westzijde van de Waalhaven, den dijk langs de west-, zuid- en oostzijde van de Waalhaven, de Doklaan, de Brielschelaan, de Hillelaan beoosten de Maashaven, den Hilledijk, de tweede Rosestraat tot de dwarskade (vroeger overweg Staatsspoorweg Rotterdam—Dordrecht), alle in onderhoud bij de gemeente Rotterdam;

de dwarskade van de tweede Rosestraat tot den oprit van de overbrugging van het spoorwegemplacement nabij den Varkenoordsche dijk, in onderhoud bij het Rijk (Staats-spoorwegen);

den noordoostelijken oprit van de overbrugging van het spoorwegemplacement IJsselmonde en den dijk in het verlengde van dien oprit vanaf de Dwarskade tot den Varkenoordsche dijk, den Varkenoordsche dijk en den Nieuwe dijk (Kreekweg) tot de Kreeksche haven, in onderhoud bij de gemeente Rotterdam;

den dijk langs de Kreeksche haven, in onderhoud bij den polder Varkensoord en Karnemelksland;

den Dwars- of Kreeksche dijk, in onderhoud bij het waterschap van West-IJsselmonde;

den zeedijk van den polder Oost-IJsselmonde, in onderhoud bij dien polder en

den Eenige dijk en Molendijk, aansluitende aan den ringdijk van de Zwijndrechtsche Waard, in onderhoud bij den polder Oud- en Nieuw Reijerwaard.

EILAND DE MEEUWENPLAAT

DE WATERKEERING VAN HET EILAND DE MEEUWENPLAAT bestaat uit:

den dijk van den polder Meeuw- en Elft- en Zalmplaat, in onderhoud bij den betreffenden polder.

EILAND VOORNE EN PUTTEN

DE WATERKEERING VAN HET EILAND VOORNE EN PUTTEN bestaat uit duinen en dijken.

De duinen strekken zich uit langs de westzijde van Voorne vanaf den Quackpolder tot nabij den Koepel Zeeburg bij Oostvoorne. Voor de duinenrij te Oostvoorne ligt een boulevard met verbindingsdijk, die als eerste waterkeering dienst doet. De duinen en de boulevard met verbindingsdijk zijn in onderhoud bij het hoogheemraadschap van Voorne.

In 1878 zijn langs de kust van het eiland Voorne strandpalen geplaatst, ten opzichte waarvan jaarlijks de duinvoet en de lijnen van hoog- en laagwater worden opgenomen. De uitkomsten van die strandmetingen worden in daartoe bestemde registers opgeteekend.

De dijken, welke het eiland beschermen, bestaan uit:

den Noorddijk, den Heindijk, den Oosterlandsche dijk en den dijk tusschen de polders Klein Oosterland en Noord-Meeuwenoord, alle in onderhoud bij het hoogheemraadschap van Voorne;

de Noordbeer in de vestinggracht te Brielle, de vestingwallen westwaarts om tot en met de Oostbeer, in onderhoud bij het Rijk (Defensie), met uitzondering van het gedeelte van de vestingwallen vanaf de voormalige Zuidpoort tot en met de Oostbeer, waarvan het onderhoud nog niet definitief is geregeld;

den dijk tusschen de polders Nieuwland en Zuid-Meeuwenoord en den Maasdijk van de polders Nieuwland en Vekhoek, in onderhoud bij het hoogheemraadschap van Voorne;

den Zwartewaalsche dijk, in onderhoud bij het Rijk;

den dam van de Holle Mare, in onderhoud bij het hoogheemraadschap van Voorne;

den Bernissedijk, in onderhoud bij den polder Heenvliet;

de schutsluis met sluisterrein te Nieuwe Sluis, in onderhoud bij het Rijk;

den Oude dijk en den Wioldijk, in onderhoud bij den polder Heenvliet (de buitendijk van den voorliggenden polder Oud- en Ooster-Nieuwland vormt hier de feitelijke hoofdwaterkeering);

den verbindingsdam met keersluis tusschen den Wioldijk en den Toldijk en laatstgenoemden dijk, in onderhoud bij het hoogheemraadschap de Bernisse;

den Noorddijk, den Haartelsche dijk, den Molendijk, den Afsluitdijk met de daarin gelegen keersluis op de haven van Spijkenisse, den Veerdijk en den Lange Schenkeldijk, alle in onderhoud bij het hoogheemraadschap van Putten;

den Korte Schenkeldijk, den Papendijk, den Zanddijk, den Aaldijk, alle in onderhoud bij den polder de Oude en Nieuwe Uitslag van Putten;

den Oud-Schuddebeursche dijk, in onderhoud bij het hoogheemraadschap van Putten;

den Nieuw-Schuddebeursche dijk, den dijk van den polder de Molengorzen en den dijk van den polder Nieuw-Velgersdijk, in onderhoud bij het hoogheemraadschap de Bernisse;

den dijk van den polder Velgersdijk en den dijk van den polder Zuidland, in onderhoud bij de betreffende polders;

den Oudenhoornsche Zeedijk, den Nieuwenhoornsche Lapdijk en den Struytsche Zeedijk, alle in onderhoud bij het hoogheemraadschap van Voorne;

de zuidelijke sluisterreinen met de schutsluis en den westelijken dijk langs het kanaal door Voorne, vanaf de schutsluis tot de Oostbeer in de vestinggracht van Hellevoetsluis, in onderhoud bij het Rijk (Waterstaat);

de Oostbeer in de vestinggracht te Hellevoetsluis, de vestingwallen noordwaarts van die stad tot en met de Westbeer, in onderhoud bij het Rijk (Defensie);

den Zuiddijk en den aan de duinen van Voorne aansluitenden Schenkeldijk, beide in onderhoud bij het hoogheemraadschap van Voorne.

EILAND DE HOEKSCHE WAARD

DE WATERKEERING VAN HET EILAND DE HOEKSCHE WAARD bestaat uit:

den Oud-Beijerlandsche dijk, van den Zinkwegschedijk tot den Bosschendijk, den Bosschendijk met den Oostelijken Schenkeldijk van den polder Het Nieuweland van Heinenoord,

genaamd de Bosschen, den dijk van den polder Het Westmaas-Nieuwland, den dijk van den polder Oud-Heinenoord, den dijk van den polder De Oost- en West-Zomerlanden, den dijk van het Oudeland van Maasdam en Puttershoek, onderdeel van den polder Moerkerken, de dorpstraat van Puttershoek, met uitzondering van het gedeelte van het zgn. Schouteneind, dat gedekt wordt door de voorliggende waterkeering van het Gorretje, de waterkeering van het Gorretje, den dijk van den polder Nieuw-Bonaventura, Mookhoek en Trekdam, den dijk van den polder Het Nieuweland, den dijk van den polder De Mijl, den dijk van den polder Nieuw-Bonaventura, Mookhoek en Trekdam, waar deze de verbinding vormt tusschen den dijk van den polder De Mijl en den dijk van het Landigje Bevershoek, den dijk van het Landigje Bevershoek langs de haven van 's-Gravendeel en de Kil, den Trekdamsche dijk, den dijk van den Kilpolder, den dijk van den polder Beversoord, den dijk van den polder Meeuwenoord, den dijk van den polder Oud-Beversoord, den dijk van den Strijensche polder van het zuideinde van den polder Oud-Beversoord tot het Strijensche Sas en vervolgens vandaar tot den Schenkeldijk, den dijk van den polder Het Land van Essche, Uiterdijk en Nieuw-Strijen, de dijken van den Johannapolder en den Nieuwe Bekade Heuvelpolder (onderdeelen van den polder De Gorzen en Aanwassen van den Lande van Essche), de dijken van den Hoogezandsche polder, den Nieuw-Oostersche polder en den Torensteepolder, den Numanspoldersche zeedijk, de Schenkel-, Buiten- en Nieuwedijk van den Eendragtspolder (onderdeel van den polder Den Hitsert), de dijken van den polder Oude Korendijk, Oude Nieuwland en Oost- en Molenpolder, den dijk van den Eendragtspolder (onderdeel van den polder Den Hitsert), den dijk van den

polder Oud-Piershil, den Nieuwe dijk en den Spuidijk van den polder Klein-Piershil, den Spuidijk van den polder Nieuw-Beijerland en Nieuw-Piershil.

Het onderhoud van de hiervoor genoemde dijken berust bij het waterschap de Hoeksche Waard, met uitzondering van: de gedeelten van den dijk van den polder de Oost- en West-Zomerlanden, welke in onderhoud zijn bij de Vereeniging „Coöperatieve Beetwortelsuikerfabriek Puttershoek” te Puttershoek en het Rijk (Waterstaat); het gedeelte van den dijk van den Nieuw-Oostersche polder nabij het Verdedigingswerk aan den mond van de haven te Numansdorp, hetwelk in onderhoud is bij het Rijk (Defensie).

EILAND DE BEERENPLAAT

DE WATERKEERING VAN HET EILAND DE BEERENPLAAT bestaat uit:

den dijk van den Nieuwe polder en den Beerepolder, in onderhoud bij de betreffende polders.

EILAND DE TIEN GEMETEN

DE WATERKEERING VAN HET EILAND DE TIEN GEMETEN bestaat uit:

de aaneensluitende dijken van de polders Brienenswaard, Westpolder, Benedenpolder, Middenpolder, Oude Polder en Mariapolder.

Het onderhoud berust bij de betreffende polders, met uitzondering van den dijk der quarantaine, die bij het Rijk in onderhoud is.

EILAND VAN DORDRECHT

DE HOOFDWATERKEERING VAN HET EILAND VAN DORDRECHT bestaat uit:

den Noordendijk van den Noord- of Merwedepolder, den dijk van den polder Oud-Dubbeldam, den dijk van den Zuidpolder, den zeedijk van den Alloyzenpolder, alle behorende tot „De Vierpolders” en in onderhoud bij dezen polder;

den Wioldrechtsche zeedijk, den dijk van den polder Wioldrecht langs de Dordtsche Kil, om de Nieuwe Zeehaven der gemeente Dordrecht en langs het Mallegat tot aan den Zuidendijk, in onderhoud bij den polder Wioldrecht, met uitzondering van den dijk langs de Dordtsche Kil en den dijk van de zeehaven, welke in onderhoud zijn bij de gemeente Dordrecht;

een kort vakje van den 's Gravendeelsche dijk vanaf den Zuidendijk tot aan de uitwatering van het stadsgemaal aan de Mijl, in onderhoud bij de Vierpolders;

den dijk van den Mijlpolder vanaf laatstgenoemd punt tot aan den Weeskinderendijk nabij het spoorwegterrein der Staatsspoorwegen, in onderhoud bij de gemeente Dordrecht;

het spoorwegterrein om de haven der Staatsspoorwegen van den Weeskinderendijk tot de Hooge Bakstraat, in onderhoud bij de Staatsspoorwegen;

de waterkeering door de stad Dordrecht van het spoorwegterrein der Staatsspoorwegen tot de zuidoostzijde van de Noordersluis bij de voormalige Noorderpoort en den Noordendijk, vanaf laatstgenoemd punt tot aan den Groenedijk, in onderhoud bij de gemeente Dordrecht.

Als hoofdwaterkeering moet feitelijk ook beschouwd worden de ringdijk van den ingedijkten polder de Biesbosch. Deze

ringdijk sluit met zijn twee uiteinden aan den dijk van den Aloisenpolder aan. Het tusschen beide uiteinden gelegen gedeelte van den dijk van laatstgenoemden polder is dus feitelijk slaperdijk.

De ringdijk van den polder de Biesbosch bestaat achtereenvolgens uit:

den Schenkeldijk, aansluitende aan het westelijke uiteinde van den zeedijk van den Aloisenpolder, een gedeelte van den voormaligen afsluitdijk van den Cannemanspolder, een deel van den voormaligen oostelijken ringdijk van den Louisa-polder, den zuidwestdijk, den zuiddijk en den oostdijk, aansluitende aan het bovineinde van den zeedijk van den Aloisenpolder, alle in onderhoud bij den polder de Biesbosch.

EILAND GOEDEREDE EN OVERFLAKKEE

DE WATERKEERING VAN HET EILAND GOEDEREDE EN OVERFAKKEE wordt gevormd door de duinen en dijken van Goedereede (westelijk deel van het eiland), de dijken van de Generale Dijkagie van Stellendam en door den aan deze dijken aansluitenden ringdijk van Overflakkee (oostelijk deel van het eiland).

De waterkeering van Goedereede bestaat uit:

a. De duinen langs de west- en noordzijde van het eiland.

Het zeewaartsch duingebied van strandpaal 38 tot ongeveer strandpaal 32 en van strandpaal 13⁵ tot ongeveer strandpaal 8 alsmede het duingebied van den Groene dijk tot strandpaal 13⁵ zijn in onderhoud bij het Rijk. Tusschen strandpaal 32 en den Groene dijk heeft het Rijk alleen het onderhoud van de duinbeplanting van de zeekeerende duinen. Het verdere onderhoud van deze duinenreeks als waterkeering is nog niet definitief geregeld.

In 1878 zijn langs de kust van het eiland Goedereede strandpalen geplaatst, ten opzichte waarvan jaarlijks de duinvoet en de lijnen van hoog- en laagwater worden opgenomen. De uitkomsten van die strandmetingen worden in daartoe bestemde registers opgeteekend.

b. De dijken, aansluitende aan de duinenreeks langs de noordzijde van het eiland, deze zijn:

de Noordhavendijk en de Zuidhavendijk langs de haven van Goedereede, de laatste tot aan den Adrianapolder, achtereenvolgens in onderhoud bij de polders: Bokkepolder, polder de Rooklaasplaat, polder Oud- en Nieuw-Westerloo en de Nieuwe Oostdijk, de gemeente Goedereede, den polder Oud- en Nieuw-Westerloo en de Nieuwe Oostdijk en den Groote Zuiderpolder.

c. De dijken, aansluitende aan de duinenreeks langs de westzijde van het eiland, deze zijn:

de Zeedijk van den Springertpolder en de West-Nieuwlandsche Zeedijk, in onderhoud bij de betreffende polders;

de dijk langs den polder Preekhil, de Oudelandsche Zeedijk en de Zuider Zeedijk langs de polders Nieuw-Westerloo (onderdeel van den polder Oud- en Nieuw-Westerloo) en de Kleine Zuiderpolder, in onderhoud bij het Rijk, met uitzondering van den dijk van den polder Nieuw-Westerloo, die in onderhoud is bij den betreffenden polder.

De bedijking van de Generale Dijkagie van Stellendam bestaat uit:

a. De dijken, aansluitende aan den Zuidhavendijk langs de haven van Goedereede, deze zijn:

de Zuidhavendijk en de Buitendijk van den Adrianapolder,

de Zeedijk van den polder Scharrezee en de dijken van den Eendragt- en den Halspolder tot aan de haven van Dirksland, alle in onderhoud bij den polder de Generale Dijkagie van Stellendam.

b. De dijken, aansluitende aan den Zuider Zeedijk van den Kleinen Zuiderpolder, deze zijn:

de Zuider Zeedijk langs den polder Schaddelee en den Nieuw Stellendamsche Zeedijk, in onderhoud bij de betreffende polders;

de Damdijk, in onderhoud bij den polder de Generale Dijkagie van Stellendam.

Van bovengenoemde dijken is de Damdijk en een gedeelte van den Nieuw Stellendamsche Zeedijk eigenlijk slaperdijk, aangezien de Buitendijk van den Woutrinapolder als hoofdwaterkeering dienst doet.

De bedijking van Overflakkee (de Dijkkring Flakkee), aansluitende aan den dijk van den Halspolder, bestaat uit:

den Gorsdijk van den polder Kraaijenisse, vanaf den dijk van den Halspolder tot den afsluitdijk in de haven van Dirksland, den afsluitdijk met schut- en spuisluis in de haven van Dirksland, den dijk van den polder Kraaijestein, den dijk van den polder Westplaat-Flakkee, den Westhavendijk van de haven van Middelharnis, den Sasdijk met schutsluis in de haven van Middelharnis, den Oosthavendijk, den Oostplaatsche dijk, den dijk rondom den Noordoosthoek van den Johannespolder, den Stadsche dijk, den Nieuwe Stadsche Zeedijk, den Zeedijk van den Uitslagpolder, den Zeedijk van den Molenpolder, den Bommelsche Zeedijk, den dijk

van den polder het Oudeland van Ooltgensplaat, den dijk van den Weipolder, den dijk van den Møriapolder, den dijk van den polder Galathee, den dijk van den Kruispolder, den dijk van den Anna-Wilhelminapolder, den dijk van den Lodewijkspolder, den dijk van den Heerenpolder, den dijk van het Oudeland van Oude Tonge, den dijk van den Molenpolder, den Zeedijk van den Suijspolder, den Zeedijk van den polder Zuiderland, den Zeedijk van de Oude polders, loozende op de haven van Klinkerland (deel Battenoord), den Zeedijk van de polders, loozende op de haven van Klinkerland (deel Klinkerland), den Zeedijk van den polder Oud-Herkingen, den Zeedijk van den polder Diederik, den Zeedijk van den polder Roxenisse en den dijk van den Gabriëlinapolder vanaf den dijk van den polder Roxenisse tot aan den Damdijk van de Generale Dijkagie van Stellendam.

De Spuidijk voor de bebouwde kom van den Bommel, de voorliggende dijk van den Groote Adriana Theodorapolder en de voorliggende afsluitdijk met keersluis in de haven van Oude Tonge vormen ter plaatse de feitelijke hoofdwaterkeering.

Het onderhoud van bovengenoemde dijken berust bij het waterschap „De Dijkkring Flakkee”, met uitzondering van: de dijken langs de haven van de gemeente Middelharnis, die in onderhoud zijn bij deze gemeente, de afsluitdijken nevens de schutsluis van Dirksland, die in onderhoud zijn bij het waterschap „De Gemeene Uitwatering van Dirksland”, den Spuidijk, die in onderhoud is bij de gemeente den Bommel, den dijk van den Groote Adriana Theodorapolder, die in onderhoud is bij dien polder en de sluizen, duikers en andere werken ten behoeve van waterloozing en scheepvaart.

HOOFDSTUK II

BEDIJKINGEN

	Jaar van:		
	bedijking	over- strooming	herdijking

A. HET VASTELAND VAN ZUIDHOLLAND

DELFLAND

BUITEN NIEUWLANDSCHE POLDER	—	
Polder HET NIEUWLAND	15de eeuw	
Polder HET NOORDLAND	15de eeuw	
NOORD-NIEUWLANDSCHE-EN KAPELPOLDER	vóór 1712	
ORANJEPOLDER	17de eeuw	
STEENDIJKPOLDER	vóór 1712	

B. DE EILANDEN

EILAND ROZENBURG

GECOMBINEERDE KRABBE- EN GRAS- POLDERS	octrooi 1806	
GOD-ZIJ-DANKPOLDER	1884-1885	
GROOTE KRABBEPOLDER	1875	
JANTJESPLAAT	1889	
NIEUWE KRABBEPOLDER	1870	
NIEUWE OF DROESPOLDER	1806	
NIEUW-ROZENBURG EN BLANKENBURG . .	1875	
NOORDBANKPOLDER	1879	
OUD- EN NIEUW-ROZENBURG, BLANKEN- BURG, DE LANGE OF RUIGE PLAAT . .	vóór 1648	
SCHEURPOLDER	1870	
ZEEHONDENPLAAT	1885	

	Jaar van:		
	bedijking	over- strooming	herdijking
WELPLAAT			
Polder DE JAGERSPLAAT	1806		
DE NIEUWE POLDER	1840		
DE OUDE POLDER	begin 18de eeuw		
Polder DE VEERTIG MORGEN	1829		
IJSSELMONDE			
DE RIEDERWAARD.			
Als streek wordt Rederweert het eerst genoemd in 1214. (VAN DEN BERGH, Oorkondenboek, deel I, n°. 245.)			
In 1288 gaf Graaf Floris V een handvest betreffende het onderhoud der dijken, zoodat de Oude Riederwaard zeer zeker bedijkt is geweest vóór 1288. Een groote doorbraak zette de Riederwaard den 2den Februari 1373 geheel onder water. Herdijking in haar geheel bleek niet mogelijk. Eerst later werden kleine gedeelten afzonderlijk ingedijkt. De hieronder volgende polders maakten, vóór de overstroming van 1373, deel uit van de oorspronkelijke bedijking van de Riederwaard.			
Polder 68 MORGEN	1373		vóór 1499
Polder BINNENLAND VAN BARENDRECHT .	1373		omstreeks 1483
Polder BOUDEWIJNS HARTSLAND.	1373		octrooi 1455

	Jaar van:		
	bedijking	over- strooming	herdijking
Polder CHARLOIS	1373		omstreeks 1460
Polder DIRK SMEETSLAND EN MEESTER . AREND VAN DER WOUDESLAND	1373		overeen- komst 1459
Polder KIESHEID	1373		vóór 1654
Polder KLEIN NIEUWLAND OF 51 MORGEN	1373		vóór 1499
Polder NIEUW-PENDRECHT	1373		—
Polder NIEUW-REIJERWAARD	1373		1440-1442
Polder OOST-IJSSSELMONDE	1373		1436
Polder OUD-REIJERWAARD	1373 en 1421		1403 en 1426
Polder VARKENSOORD EN KARNEMELKS- LAND.	1373		omstreeks 1460
OVERIGE BEDIJINGEN.			
Polder ALBRANDSWAARD	vóór 1248	—	octrooi 1409
Polder BINNENLAND VAN RHOON	13e, 14e en begin		
Polder BUITENLAND VAN RHOON	15e eeuw.		
Polder BUITENLAND VAN BARENDRECHT.	omstreeks 1550		
Polder DEIJFFEL.	1315-1319		
Polder HET LAND VAN POORTUGAAL . .	vóór 1288	—	1524
Polder LANGEBAKKERSOORD	na 1487		
Polder LOMBARDIJEN	octrooi 1357		
Polder NIEUW-ENGELAND	na 1487		
Polder OUD- EN NIEUW PERNIS	vóór 1300		

	Jaar van:		
	bedijking	over- strooming	herdijking
Polder OUD-SMALLAND	na 1487		
Polder ROOZAND	vóór 1400		
ZEGEN-, MOLEN- EN PORTLANDPOLDERS, bestaande uit de deelen:			
ZEGENPOLDER	octrooi 1675	1682	octrooi 1686
MOLENPOLDER	omstreeks 1675		
PORTLANDPOLDER	octrooi 1768		
Polder ZIEDEWIJ	omstreeks 1483		
ZUIDPOLDER ONDER BARENDRECHT . . .	octrooi 1649		
ZWIJNDRECHTSCH E WAARD	vóór 1028	1322	1331-1337
MEEUWENPLAAT			
Polder MEEUW- EN ELFT- EN. ZALMPLAAT	omstreeks 1800		
VOORNE EN PUTTEN			
ST. ANNA POLDER	1479	1500	vóór 1565
Polder KLEINE GOOTJE	1473		
NATERSCH E POLDER (Waterschap de Noord- sluis)	1412		
Polder NIEUWE GOTE	1416	1421	1473
Polder NIEUWE STRUYTEN	vóór 1567		
Polder NIEUW-HELVOET	octrooi 1395		
Polder NIEUW-KLEIBURG	1479	—	1878
Polder NIEUW-MARKENBURG	octrooi 1438		
ONDERNEMINGSPOLDER	omstreeks 1479		

	Jaar van:		
	bedijking	over- strooming	herdijking
Polder OOSTER NIEUWLAND.	1597		
Polder DE OUDE- EN NIEUWE UITSLAG VAN PUTTEN	octrooi 1554 1416	1421	1422
Polder OUDE GOOTE (VIERPOLDERS). . .	octrooi 1356		
Polder OUDENHOORN	octrooi 1475		
Polder OUD-HELVOET (VIERPOLDERS) . .	octrooi 1220		
Polder OUD-HONGERLAND	octrooi 1617		
Polder OUD-KLEIBURG	1474	—	1878
Polder OUD-NIEUWLAND	vóór 1592		
Polder PANCRASGORS (Waterschap de Noord- sluis).	1479	1500	1512
Polder DE QUACK	1475		
Polder STUIFAKKER (Waterschap de Noord- sluis).	vóór 1479		
Polder HET WINDGAT	1479		
WOLVENPOLDER	octrooi 1597		
Polder HET Woud (Waterschap de Noord- sluis).	1413		
ZUIDLANDSCHE POLDER.	1415		
HOEKSCHÉ WAARD			
POLDERS BINNEN DE HOOFDWATERKEERING GELEGEN:			
ST. ANTHONYPOLDER.	1357		
Polder DE BEKADE GORZEN VAN DE NIEUWE KLEM	omstreeks 1700		
Polder BEVERSOORD	2de helft 17de eeuw		

	Jaar van:		
	bedijking	over- strooming	herdijking
Polder CROMSTRIJEN, bestaande uit de vroegere polders:			
NIEUW-CROMSTRIJEN	1602		
KLEIN-CROMSTRIJEN	1615		
GROOT-CROMSTRIJEN en	1625		
NUMANSDORP	1642		
Polder DE GORZEN EN AANWASSEN VAN DEN LANDE VAN ESSCHE, bestaande uit de vroegere polders:			
OUDE GORS	1710		
NIEUWE GORS	1776		
HEUVELPOLDER en	1804		
JOHANNAPOLDER.	1845		
Polder DEN HITSERT, bestaande uit de vroegere polders:			
KLEIN-ZUID-BEIJERLAND	1615		
GROOT-ZUID-BEIJERLAND	1631		
EENDRAGTSPOLDER.	1653		
HOGEZANDSCHE POLDER.	1793		
KILPOLDER	1667		
Polder KLEIN-PIERSHIL	1606		
Polder HET KOOILAND, bestaande uit vroegere polders:			
NOORD-KAVELSCHE POLDER.	1619		
ZUID-KAVELSCHE POLDER.	1538		
KOOILANDSCHE POLDER	1624		
Polders HET LAND VAN ESSCHE, UITERDIJK en NIEUW STRIJEN	Laatste kwart der 15de eeuw	1483 1553	1485 1599

		Jaar van:		
		bedijking	over- strooming	herdijking
MEEUWENOORDSCHE POLDER	1670			
Polder MOERKERKEN	1439			
Polder MUNNIKENLAND VAN WESTMAAS .	1439			
Polder DE MIJL	1617			
Polder NIEUW-BEIJERLAND EN NIEUW- PIERSHIL	1581-1582			
Polder NIEUW-BONAVENTURA, MOOKHOEK EN TREKDAM, bestaat uit de deelen:				
NIEUW-BONAVENTURA	1592			
MOOKHOEK en	omstreeks 1600			
TREKDAM	kort na Mookhoek			
Polder DE NIEUWE KLEM	omstreeks 1480			
Polder HET NIEUWE LAND (gemeente Puttershoek)	omstreeks 1617	—	na 1793	
Polder HET NIEUWELAND VAN HEINENOORD, GENAAMD DE BOSSCHEN	1624			
NIEUW-OOSTERSCHE POLDER	1758			
Polder DE OOST- EN WEST-ZOMERLANDEN: OOST-ZOMERLANDEN	omstreeks 1575			
WEST-ZOMERLANDEN	omstreeks 1488			
Polder OUD-BEIJERLAND, MOERKERKEN, CROMSTRIJEN EN DE GROUP	1557			
OUDE BEVEROORDSCHE POLDER	—	—	1747	
Polder DE OUDE KLEM	omstreeks 1480			

	Jaar van:		
	bedijking	over- strooming	herdijking
Polder DE OUDE KORENDIJK, OUDE NIEUW- LAND EN OOST- EN MOLENPOLDER, be- staande uit de vroegere polders:			
OUDE KORENDIJK	1439	—	1456
		—	1471
OUDE NIEUWLAND OF NIEUW KORENDIJK MOLENPOLDER.	1456 bestond reeds in 1612		
OOSTPOLDER	1633		
Polder HET OUDELAND VAN STRIJEN en OUD-BONAVENTURA:			
OUDELAND VAN STRIJEN	vóór 1439		
OUD-BONAVENTURA	1471	1551	1553
Polder OUD-HEINENOORD	1437		
Polder OUD-PIERSHIL	1524		
SCHURINGSCHÉ POLDER.	1711		
STRIJENSCHÉ POLDER.	1647		
Polder HET WESTMAAS-NIEUWLAND . . .	1539		
TORENSTEERPOLDER	1687		
BEERENPLAAT			
BEERENPOLDER	1704		
NIEUWE POLDER.	1853		
EILAND DE TIEN GEMETEN			
POLDERS BINNEN DE HOOFDWATERKEERING GELEGEN:			
BRIENERSWAARD.	1853		
MARIAPOLDER.	vóór 1853		
MIDDEN- EN BENEDENPOLDER.	1804		

	Jaar van:		
	bedijking	over- strooming	herdijking
OUDE POLDER	2de helft 18de eeuw		
WESTPOLDER	1807		
ZUIDWESTPOLDER	1807		
EILAND VAN DORDRECHT			
Polder DE BIESBOSCH	concessie 1925		
DE VIERPOLDERS, bestaande uit de polders:			
OUD-DUBBELDAM	octrooi 1601		
NOORD- OF MERWEDEPOLDER	octrooi 1615		
ZUIDPOLDER	octrooi 1616		
ALOISEN- OF BOVENPOLDER	octrooi 1651		
Polder WIELDRECHT	1659		
DE POLDERSTAD VAN DORDRECHT, be- staande uit de deelen:			
de BINNENSTAD	—		
de POLDER	1603		
de MIJL	1617		
EILAND GOEDEREDE EN OVERFLAKKEE			
POLDERS OP GOEDEREDE (westelijk ge- deelte van het eiland Goedereede en Overflakkee)			
BOKKEPOLDER	1653		
POLDER DE GENERALE DIJKAGIE VAN STELLENDAAM, BESTAAT UIT DE DEELLEN:			
ADRIANA	1769		
EENDRAGT	1780		

	Jaar van:		
	bedijking	over- strooming	herdijking
HALS en	octrooi 1804		
SCHARREZEE	1803		
GROOTE ZUIDERPOLDER.	na 1653		
KLEINE ZUIDERPOLDER.	na 1653		
Polder NIEUW-STELLEDAM.	1866		
POLDER HET OUDE NIEUWLAND, omvat de polders:			
OUDE NIEUWLAND en	octrooi 1357		
NIEUWENOORD.	octrooi 1367	—	1394
POLDERS OUD- EN NIEUW-WESTERLOO EN DE NIEUWE OOSTDIJK, OMVAT DE POLDERS:			
oud-WESTERLOO	octrooi 1591		
NIEUWE OOSTDIJK en	octrooi 1591		
NIEUW-WESTERLOO	1611		
Polder OUDE OOSTDIJK	vóór 1065		
Polder DE PLAS	octrooi 1409, 1462 en 1473		
Polder DE ROOKLAASPLAAT	na 1622		
SCHADDELEERPOLDER (gemeenten Goede- reede en Stellendam)	1846		
SPRINGERPOLDER	1834		
Polder HET WEST-NIEUWLAND	1494		
WOUTRINAPOLDER	1899		
POLDERS OP OVERFLAKKEE.			
Polders binnen den ring, omschreven in het reglement van het waterschap „De dijkring Flakkee”, gelegen.			
Polder ANNA WILHELMINA.	1806		
POLDERS, LOOZENDE DOOR DEN BOMMEL, omvat de polders:			
DE BOMMEL.	1526		
DE TILLE en	1515		

	Jaar van:		
	bedijking	over- strooming	herdijking
DE UITSLAG	1594		
CHRISTOFFELPOLDER	1489		
Polder DIEDERIK	1699		
Polder DIRKSLAND c.a., omvat de deelen:			
DIRKSLAND	1416		
OUD MELISSANT	1480		
ROXENISSE en	1605		
ALTEKLEIN	1489		
Polder St. ELISABETH	1510		
GABRIELINAPOLDER	1860		
GALATHEE- EN MARIAPOLDERS, omvat de deelen:			
GALATHEEPOLDER en	1525		
MARIAPOLDER	1731		
Polder DE GROOTE BLOK	na 1600		
POLDERS, LOOZENDE OP DE HAVEN VAN SOMMELSDIJK, omvat de polders:			
OUDELAND en	1465		
EVERDINA	octrooi 1762		
HEERENPOLDER	1523	—	1648
JOHANNESPOLDER	1762		
Polder KRAAIJENISSE	1760		
Polder KRAAIJESTEIN	octrooi 1762		
KRAMMERPOLDER	1694		
KRUISPOLDER	1626		
LODEWIJKSPOLDER	1806		
MAGDALENAPOLDER	na 1600		
MOLENPOLDER	1606		
Polder DE NIEUWE BLOK	1523	—	1648
Polder DE NIEUWE STAD en	1545		
LIEVE VROUWENPOLDER	1550		
Polder NIEUW-KRAAIJER	1709		

	Jaar van:		
	bedijking	over- strooming	herdijking
Polder OOSTPLAAT FLAKKEE	1808		
Polder HET OUDE LAND (gemeente Ooltgens- plaat)	octrooi 1481		
POLDERS, LOOZENDE DOOR HET OUDELAND VAN OUDE TONGE, omvat de polders:			
OUDELAND VAN OUDE TONGE	1438		
HET NOORDLAND (Oude Tonge)	1454		
HET NOORDLAND (Nieuwe Tonge) en	1454		
OOSTENDE EN DE OOSTMOER	1488		
Polder DE OUDE PLAAT	1480		
DE OUDE POLDERS, LOOZENDE OP DE HAVEN VAN KLINKERLAND, omvat de deelen:			
BATTENOORD en.	1455		
KLINKERLAND.	1504		
OUDE POLDERS, LOOZENDE OP DE HAVEN VAN MIDDELHARNIS, omvat de deelen:			
HET OUDELAND VAN MIDDELHARNIS en DUIVENWAARD	1465 1465		
Polder DE OUDE STAD.	octrooi 1527		
Polder OUD-HERKINGEN	1482		
Polder OUD-KRAAIJER EN NIEUWLAND	1669		
Polder OUD-ONWAARD en	—	—	1602
AARDDIJSWAL	—		
POLDERS, LOOZENDE DOOR DEN SUIJSPOLDER, omvat de polders:			
ZUIDERLAND	1477	—	1594
MOLENPOLDER.	1478	—	1533
SUIJSPOLDER	na 1533		
WEIPOLDER en	octrooi 1481		
ALTEKLEIN	1602		
Polder WESTPLAAT FLAKKEE	1808		

HOOFDSTUK III

DROOGMAKERIJEN EN VERVENINGEN

Een vrij groot gedeelte van het Vasteland van Zuidholland wordt ingenomen door droogmakerijen.

Een gedeelte van deze droogmakerijen is ontstaan door droogmaking van meren. Verreweg de grootste oppervlakte is echter verkregen door drooglegging van groote plassen, welke gevormd zijn door uitvening.

Reeds in de middeleeuwen werd veen gedolven, later gebaggerd tot het maken van turf. Oorspronkelijk geschiedde dit, zonder dat regelen werden gesteld. Het gevolg was, dat groote diepe plassen ontstonden, welke zich door afslag meer en meer uitbreidden en een gevaar voor het aangrenzende land opleverden.

In de 17de eeuw heeft men een aantal van deze plassen drooggelegd. Verschillende factoren hebben daartoe samen- gewerkt. De koene ondernemingsgeest, waardoor onze gouden eeuw is gekenmerkt, zag in den vruchtbaren bodem van de meren een begeerenswaardig object ter exploitatie. Groote kapitalen, welke met den handel verdiend werden, zochten beleggingsmogelijkheden en vonden deze in de nieuw aangewonnen gronden. De windmolens, welke kort te voren waren uitgevonden en reeds aanzienlijk verbeterd waren, vormden een belangrijk hulpmiddel bij het droogmaken der plassen.

Ook van overheidswege werd het droogleggen van plassen bevorderd. Direct door het toekennen van voordeelen aan de drooggelegde gronden in den vorm van vrijdom van alle of sommige belastingen voor een bepaalden tijd na de droog- making. Indirect door het regelen van de verveningen.

Omstreeks 1680 werden voor Rijnland en later door de Staten van Holland voor geheel Holland plakkaten uitgevaardigd, waarbij de vervening in het groot werd geregeld. In deze plakkaten was bepaald, dat een stuiver per roede moest worden betaald, om daaruit alle verpondingen (belastingen), die drukten op het ambacht, waartoe de gronden behoorden, en alle aanslagen als waterschapslasten e. d. te kunnen voldoen. Op deze wijze werden aanzienlijke kapitalen gevormd, die konden dienen om de kosten van droogmaking te bestrijden. Was dit eenmaal geschied, dan konden de nieuwe gronden zelve hun lasten weer opbrengen.

Een tweede periode van belangrijke droogmakerijen ligt in het midden der 19de eeuw. De toepassing van de stoombemaling maakte het toen mogelijk groote ondernemingen als de droogmaking van den Zuidplaspolder en den Prins Alexanderpolder aan te vatten.

De verschillende droogmakerijen van Zuidholland zijn opgenomen in den hierna volgende staat van droogmakerijen en verveningen.

	Jaar van:	
	octrooi van droogmaking	droogmaking
DELFLAND		
Oude Droogmakerij in den polder BERKEL, bestaande uit DEN NOORDPOLDER, DEN ZUIDPOLDER en DEN WESTPOLDER.	8 Dec. 1767	1777 gereed
Nieuwe Droogmakerij in den polder BERKEL	K.B. 19 Oct. 1847, n°. 95	1848 gereed
Drooggemaakte polder van BIESLAND	14 Maart 1778	1799-1801

	Jaar van:	
	octrooi van droogmaking	droogmaking
Droogmakerij in den BIESLANDSCHE BOVEN- POLDER	K.B. 2 Sept. 1858, n°. 42 en 23 Sept. 1858, n°. 58	1859 gereed
Droogmakerij in den BROEKPOLDER onder Rijswijk (Lage Broekpolder).	K.B. 15 Febr. 1869, n°. 4	eenige jaren later voltooid
NIEUWE OF DROOGGEMAAKTE POLDER VAN PIJNACKER.	14 Maart 1766	1782-1789
NIEUW WATERINGVELDSCH POLDER	K.B. 28 Nov. 1845, n°. 122 en 25 Nov. 1846, n°. 63	1849 gereed
Droogmakerij in den NOORDPOLDER VAN DELFGAUW.	K.B. 30 Mei 1874, n°. 13	1874-1875
Polder van NOOTDORP	K.B. 14 Jan. 1840, n°. 63	1844 gereed
Droogmakerij in den OOST-ABTSPOLDER . .	K.B. 22 Juni 1872, n°. 2	1873 gereed
Droogmaking in den OUDE BROEKPOLDER (Het octrooi tot vervening is verleend in 1830.)	K.B. 15 Febr. 1881, n°. 12	1883 gereed
Droogmaking in den OUDE OF HOOGHE POLDER VAN PIJNACKER.	K.B. 14 Jan. 1860, n°. 61	1862
Oude Droogmakerij in den polder SCHIEVEEN, ten zuidoosten van den Hofweg.	23 Aug. 1786	1792 gereed

	Jaar van:	
	octrooi van droogmaking	droogmaking
Nieuwe Droogmakerij in den polder SCHIE- VEEN, ten noordwesten van den Hofweg .	K.B. 12 Juli 1852, n°. 47 en 10 Sept. 1856, n°. 63	1857 gereed
Droogmakerij in den TEDINGER BROEKPOLDER	K.B. 16 Sept. 1870, n°. 9	1873 gereed
WOUDSCHE DROOGMAKERIJ. (Het octrooi tot vervening is verleend in 1804)	K.B. 21 Oct. 1845, n°. 51	in 1846 ge- wijzigd en spoedig daar- op gereed
Droogmaking in den ZUIDPOLDER VAN DELF- GAUW	K.B. 18 Mei 1859, n°. 61 en 17 Maart 1860, n°. 49	1863 gereed
RIJNLAND		
Polder de DROOGGEMAAKTE PUTTEN. (Behoort tot den Polder ACHTEROF EN DE PUTTEN)	12 Mei 1759	1870-1872
Polder BROEKVELDEN EN VETTENBROEK. . .	1810 en 1842	1892 gereed
BUTTER- OF BOTERPOLDER. (Behoorende tot de Hazerswoudsche droogmakerij)	12 Mei 1751	1814
DRIEMANSPOLDER	23 Juli 1668	1668
DROOGGEMAAKTE AKKERSLOOT-, HERTOGS- EN BLIJVERSPOLDERS. (Consent tot bedijken, vervenen en droogmaken).	12 Febr. 1791	1816
DROOGGEMAAKTE GEER- EN KLEINE BLAN- KAARDPOLDER	K.B. 30 Dec. 1864, n°. 65	1865-1868

	Jaar van:	
	octrooi van droogmaking	droogmaking
DROOGGEMAAKTE NOORDPLAS bestaande uit de Hazerwoudsche droogmakerij, den droog- gemaakten Gelderswoudsche polder, den Benthuizer Noord- en Zuid- met den Bent- hornerpolder en den Achterofsche polder	12 Mei 1759	1759—1765
DROOGGEMAAKTE POLDER AAN DE WESTZIJDE TE AARLANDERVEEN. (Concessie tot ver- venen, bedijken en droogmaken).	5 Maart 1735	1786—1788
DROOGGEMAAKTE VEENDER- EN LIJKERPOLDER	5 Maart 1744	1781—1784
GECOMBINEERDE HUISZITTER- EN MEESLOUWER- POLDER	K.B. 28 Maart 1847, n°. 115 en 26 Oct. 1850, n°. 28	1848—1851
GECOMBINEERDE VEENPOLDER VAN ZWAMMER- DAM EN REEUWIJK (thans genaamd TEMPEL- POLDER).	11 Febr. 1876, n°. 13	1878
GECOMBINEERDE STARREVAART- EN DAM- HOUDERPOLDER. (In twee gedeelten droog- gemaakt)	3 Febr. 1736 en 6 Mei 1758	1736 1758—1759
GOOGERPOLDER.	16 Maart 1715	spoedig daar- na gereed
GRIET- EN VRIESEKOOPSCHER POLDER	9 Febr. 1741	1741
GROOTE HEILIGE GEESTPOLDER	16 April 1699	1700
GROOT HEMMEERPOLDER. (Behoort tot de VEREENIGDE HOF-, GROOT EN KLEIN HEMMEERPOLDER).	22 Maart 1623	1624
HOEFPOLDER. (Onderdeel van den Hoef- en Schoutenpolder. Deze behoort tot den Zuid- en Noordeinderpolder)	27 Dec. 1843	1844

	Jaar van:	
	octrooi van droogmaking	droogmaking
Polder de KLEINE DROOGMAKERIJ	K.B. 20 Jan. 1846, n°. 110	1847
KLEINE HEILIGE-GEESTPOLDER. (Octrooi tot vervenen, bedijken en droogmaken) . . .	K.B. 3 Maart 1833, n°. 18	1858
Polder de KLEINE WESTEINDSCHE VEEN- EN DROOGMAKERIJ. (Concessie tot vervenen, bedijken en droogmaken)	K.B. 24 Jan. 1853, n°. 46 K.B. 10 Jan. 1857, n°. 77 K.B. 25 Maart 1878, n°. 6 K.B. 10 Dec. 1881, n°. 24 K.B. 16 Juni 1882, n°. 8	1882
Polder KLEIN-STARREVAART	7 April 1807, n°. 28	1810
LISSEPOELPOLDER	23 Juli 1622	1624
Polder MIDDELBURG. (Concessie tot vervenen, bedijken en droogmaken)	6 Juli 1802	1862-1870
POLDER NIEUWKOOP. (Decreet provinciaal be- stuur van Holland)	29 Dec. 1796	1797-1809
Polder OUDENDIJK. (Concessie tot vervenen, bedijken en droogmaken)	6 Maart 1727	1763-1766
PALENSTEINSCH POLDER.	9 Juni 1759	1760-1762
RIJSATERWOUDSCHE POLDER. (Octrooi tot vervenen, bedijken en droogmaken) . . .	4 Juli 1797	1834 gereed

	Jaar van:	
	octrooi van droogmaking	droogmaking
UITEINDENSCH E DROOGMAKERIJ. (Behoort tot den Uiteindensch e- en Middelpolder en de daarin gelegen Uiteindensch e Droogmakerij.) (Concessie tot vervenen, bedijken en droogmaken)	4 Juli 1797	1838
VEENDERPOLDER	1 Oct. 1792	1834
VEREENIGDE BLOKLANDSCH E EN KORTERAAR- SCH EPOLDER (Afd. II en III).	22 Jan. 1883, n°. 6	
Polder VIERAMBACHT. (Octrooi tot vervenen, bedijken en droogmaken)	11 Jan. 1736	1736—1744 na inbraak weder droog- gemaakt in 1767—1768.
Polder VROUWGEEST (Octrooi tot vervenen, bedijken en droogmaken)	4 Oct. 1756	1799 gereed.
VRIJEHOEFSCH E VEEN- EN DROOGMAKERIJ (Ligt in den polder Sluipwijk).		
Reglement van vervening, bedijking en droog- making	K. B. 11 Dec. 1859, N°. 56. K. B. 23 Juli 1864, N°. 46. K. B. 4 Maart 1893, N°. 8.	
gewijzigd bij Besluit van Ged. Staten .	30 Maart 1897 26 Febr. 1934	
WEERLANERPOLDER (Behoort tot den Vosse- en Weerlanerpolder) (Concessie tot ver-		

	Jaar van:	
	octrooi van droogmaking	droogmaking
venen, bedijken en droogmaken van een gedeelte groot 74 ha.)	K. B. 20 Dec. 1874, N°. 30.	
	K. B. 11 Maart 1886, N°. 5.	1886
WASSENAARSCH E POLDER.	24 Juni 1666	1666
ZOETERMEERSCH E MEERPOLDER.	15 Maart 1614	1614
ZOETERMEERSCH E OF NIEUW DROOGGEMAAKTE POLDER	24 Jan. 1767	1768-1771
SCHIELAND		
BINNENWEGSCH E POLDER.	30 Juni 1700 en 14 Dec. 1701	1700-1706
DROOGGEMAAKTE POLDERS VAN BLEISWIJK EN EEN GEDEELTE VAN HILLEGERSBERG. .	14 Jan. 1769	1772-1778
EENDRAGTSPOLDER	21 Jan. 1752	1753
Polder ESSE, GANSDORP EN BLAARDORP.		
Het octrooi tot vervening is verleend 31 Mei 1805 en vernieuwd bij K. B. van 4 Sept. 1845. Van den polder werd een klein gedeelte verveend. Het verveende gedeelte behoort thans tot den Prins Alexanderpolder.		
GECOMBINEERDE POLDERS IN CAPELLE AAN DE IJSSSEL.		
Het octrooi tot vervening is verleend 4 Sept. 1845. Nadat een klein gedeelte verveend was, is de onderneming gestaakt. Het verveende gedeelte behoort thans tot den Prins Alexanderpolder.		
POLDER DE 110 MORGEN	5 Aug. 1772	
POLDER DE HONDERD MORGEN OF WILDE VEENEN (onderdeel van den polder de Wilde Veenen).	8 Oct. 1646	1647 gereed

	Jaar van:	
	octrooi van droogmaking	droogmaking
Polder DE HONDERDVEERTIG MORGEN (onder-deel van den polder de Wilde Veenen). . . PRINS ALEXANDERPOLDER Deze droogmakerij is ontstaan uit de plassen, vroeger bekend onder den naam van Plassen in Schieland beoosten Rotterdam. De droogmaking is geschied voor gemeenschappelijke rekening van Rijk en Provincie. Op de Staatsbegroting voor 1864 werden hiervoor voor het eerst door het Rijk gelden uitgetrokken, terwijl de Provinciale Staten in 1863 besloten tot het aangaan eener leening tot bestrijding der droogmakingskosten. Met de beringing werd in 1867 een aanvang gemaakt. In 1868 kwam de zuidelijke ringdijk met de ringvaart en het afvoerkanaal gereed en in 1869 de zuid-westelijke en noordelijke ringdijk en de stoomgemalen. Den 24 Augustus 1869 werd met de afmaling der plassen begonnen. De droogmaking is tot stand gebracht met behulp van 3 benedenstoomgemalen, elk van 56 pk., één met twee vijzels, de beide andere elk met twee centrifugaalpompen. Deze brachten het water op een tusschenboezem of ringvaart, met een oppervlakte van 14 ha., vanwaar het door een bovenstoomgemaal van 120 pk. met twee zuigen perspompen op de Nieuwe Maas werd gebracht. De droogmaking was in 1874 voltooid.	27 Mei 1716	1779 gereed 1869-1874

	Jaar van:	
	octrooi van droogmaking	droogmaking
Polder SCHIEBROEK	5 Aug. 1772	
TWEEMANSPOLDER	13 Mei 1727	1734 gereed
Drooggemaakte polders ZESTIENHOVEN EN OUDENDIJK, DROOGMAKERIJ RIJS EN DAAL ZUIDPLASPOLDER	23 Aug. 1786	1786 1836-1839
Deze droogmakerij is ontstaan uit de groote watervlakte, die bekend was onder den naam van Zevenhuische- of Zuidplas van Schie- land. Reeds in de 18de eeuw werden plannen tot droogmaking opgemaakt en verschillende octrooien daartoe verleend.		
In 1825 werd tot droogmaking voor rekening van het Rijk besloten.		
De bedijking, in 1828 aangevangen, was in 1830 voltooid. De werken werden in 1830 gestaakt. In 1835 werden zij weder krachtig hervat met het plaatsen der bemalings- werktuigen. In 1836 had de eerste afmaling plaats.		
De droogmaking is tot stand gekomen met behulp van 18 vijzelmolens, die het water op de ringvaart, 12 schepradmolens, die het water op den hoogen boezem en 2 vijzel- stoomgemalen, die elkaar het water onder de ringvaart door toemaalden en op den hoogen boezem brachten.		
De eerste bezaaiing had plaats in 1839.		
AMSTELLAND.		
Polder ZEVENHOVEN. (Decreet provinciaal be- stuur van Holland)	29 Dec. 1796	1797-1809

HOOFDSTUK IV

GROOTE RIVIEREN EN ZEEARMEN.

Het net van benedenrivieren en zeearmen, dat het zuidelijk gedeelte van de provincie Zuidholland doorsnijdt, heeft in den loop der eeuwen belangrijke wijzigingen ondergaan.

In het begin onzer jaartelling drong, ter plaatse van de tegenwoordige Brielsche Maas, een breed zeegat ons land binnen. Het grootste gedeelte van het Rijn- en Maaswater werd hier naar zee afgevoerd.

In latere jaren werd deze breede zeeboezem met inbegrip van de tegenwoordige Oude-Maas „Die Maeze” genoemd. Een tak hiervan, ongeveer ter plaatse van de tegenwoordige Nieuwe Maas en Noord, droeg den naam van „Die Merwe”.

Als gevolg van den Sint-Elisabethsvloed in 1421 vond een ingrijpende wijziging plaats in den loop der benedenrivieren. Het Rijn- en Maaswater, dat aanvankelijk grootendeels langs Vlaardingen stroomde, verkreeg door het ontstaan van de Biesbosch een uitweg naar de meer zuidelijk gelegen zeegaten en zoo naar zee. Na 1421 stroomde alleen het Lekwater, vormende slechts ongeveer $\frac{1}{4}$ deel van de vroegere hoeveelheid water, door den rivierarm, die later Nieuwe Maas genoemd werd, zeewaarts.

Door de vorming van zandbanken, waaruit het tegenwoordige eiland Rozenburg is ontstaan, werd de breede zeearm tusschen Maassluis aan den rechteroever en Brielle aan den linkeroever tot twee betrekkelijk smalle, nagenoeg evenwijdig loopende rivieren teruggebracht. De noordelijkste, die „Scheur” werd genoemd, verzandde gaandeweg. De zuidelijkste behield den naam „Maeze”.

Daar ook het Brielsche zeegat door verzanding steeds minder geschikt werd voor de groote zeevaart, werd de vaart op Rotterdam steeds moeilijker. In het begin der 18de eeuw was de groote zeevaart van Rotterdam genoodzaakt door het Goereesche Gat naar zee te gaan.

Eerst in het begin der 18de eeuw kreeg Rotterdam een beteren vaarweg naar zee door den aanleg van het Kanaal van Voorne in de jaren 1827—1829.

Reeds spoedig na het tot stand komen van dit kanaal bleek ook dit niet voldoende te zijn.

Door het gaandeweg grooter worden der zeeschepen, door de opkomst van de stoomvaart en door de concurrentie van Antwerpen, Hamburg en Bremen werd dringende behoefte gevoeld aan een ruimeren zeevaartweg naar Rotterdam. Dit leidde tot de Wet van 24 Januari 1863, waarbij werd besloten tot aanleg van den *Nieuwen Rotterdamschen Waterweg*.

Het plan, opgemaakt door den Ingenieur P. CALAND, omvatte in hoofdzaak:

- 1°. het doorgraven van den Hoek van Holland;
- 2°. het maken van twee hoofden aan den mond van den Waterweg in zee;
- 3°. het vormen van een regelmatig rivierbed in het Scheur;
- 4°. het afdammen van den benedenmond van het Scheur;
- 5°. het normaliseeren van de rivier van Krimpen tot in zee.

Begonnen werd met uitbaggering van Nieuwe Maas en Scheur. De Doorgraving met de zeehoofden kwam in 1868 tot stand. De afdamming van het Scheur werd in 1871 voltooid.

In de volgende jaren is tot op heden de Rotterdamsche Waterweg steeds verbeterd en onderhouden naar de eischen

des tijds, zoodat de grootste zeeschepen Rotterdam kunnen bereiken.

Ook aan verbetering van andere riviertakken en zeearmen zijn de laatste jaren groote bedragen besteed.

Ten behoeve van de tweede havenstad in dit gebied, Dordrecht, werd bij de Wet van 26 April 1918 besloten tot uitvoering van de noodige werken voor het maken van een waterweg van de zeehaven bij deze stad langs de Oude Maas naar den Rotterdamschen Waterweg. Tot betere verbinding van de Zeehaven met de *Oude Maas* werd de *Krabbegeul* gemaakt, terwijl de *Westgeul* werd aangelegd ter betere verbinding van de Oude Maas met den Rotterdamschen Waterweg naar zee.

Ten behoeve van de scheepvaart op de rivier *de Noord* werd in 1921 begonnen met de verbreeding van de rivier van 100 m tot 200 m, welke verbreeding in 1928 werd voltooid.

Door de gunstige ligging als uitmondingen van goed bevaarbare rivieren met een uitgestrekt achterland vormen de zeearmen en benedenrivieren thans een *van de belangrijkste scheepvaartcentra van Europa*, zoowel voor de *Rijn- en binnenvaart* als voor de *zeevaart*.

Niet alleen voor de scheepvaart, maar ook voor de waterafvoer hebben ze groote beteekenis. Al het water van de Maas en de Rijn, behalve wat van deze laatste rivier langs de Geldersche IJssel gaat, vindt hier zijn weg naar zee.

Door de getijdewerking is de stroomrichting zeer veranderlijk en samengesteld. Het tijverschil is bij normale afvoer van de rivieren stroomopwaarts ongeveer merkbaar op de Lek tot Culemborg, op de Waal tot Sint-Andries en op de Maas tot Lith.

Bij vallend tij wordt het Lekwater met het binnengekomen vloedwater afgevoerd langs Nieuwe Maas en Rotterdamschen

Waterweg. Het water van Waal en Boven-Merwede stroomt af langs Nieuwe Merwede en Beneden-Merwede.

Zeer globaal kan worden aangenomen dat van de Rijntakken bij *vallend tij* de Nieuwe Merwede $\frac{3}{5}$ à $\frac{5}{9}$ deel van de Boven-Merwede afvoert; de Noord $\frac{2}{7}$ van de Beneden-Merwede; de Oude Maas te Dordrecht $\frac{5}{7}$ van de Beneden-Merwede de Oude Maas beneden Dordrecht en de Dordtsche Kil ieder de helft van de Oude Maas te Dordrecht; het Spui $\frac{1}{3}$ van de Oude Maas bij Goïdschalxoord; de Westgeul bijna de helft van de Oude Maas bij Spijkenisse en de Botlek ruim de helft van de Oude Maas bij Spijkenisse.

Het Maaswater stroomt, sedert het gereedkomen van den Nieuwen Maasmond in 1904, uitsluitend via den Amer op het Hollandsch Diep.

Bij vallend tij wordt zeer globaal $\frac{2}{3}$ deel van het water van het Hollandsch Diep, dat is het water van Dordsche Kil, Nieuwe-Merwede en Amer en het binnengekomen vloedwater, afgevoerd door het Haringvliet naar zee en $\frac{1}{3}$ deel door het Hellegat naar het Volkerak. De afvoer door het Hellegat is grotendeels binnengekomen vloedwater.

De Groote Rivieren zijn alle in beheer bij het Rijk. Op de Waal en de Lek is de Rijnvaartacte van toepassing.

HOOFDSTUK V

KANALEN, HAVENS EN STROOMENDE WATEREN

AARKANAAL

Dit kanaal loopt van den Rijn te Gouwsluis, langs Aardam naar het Amstel-Drechtkanaal bezuiden de Tolhuissluis.

Het is boezemwater van Rijnland en vormt een onderdeel

van een der vaarwegen van Amsterdam naar Rotterdam (Amstel-Gouwevaart).

De lengte bedraagt 11,1 km. De breedte is minstens 26 m, in den bodem 15 m en meer. De diepte bedraagt van den Rijn tot Aardam 3,10 m; van Aardam tot de Kattenbrug 2,70 m en van de Kattenbrug tot de Tolhuissluis minstens 2,40 m onder den normalen waterstand van Rijnlantsboezem, welke 0,60 m onder N.A.P. bedraagt.

Het kanaal is in beheer en onderhoud bij de provincie.

Het kanaal is ontstaan door vergraving van de vroegere rivier de Aar, welke uit de plassen, thans ingenomen door den polder Nieuwkoop, naar den Rijn in Alphen aan den Rijn liep. Van deze Oude Aar bestaat nog het gedeelte van de westgrens van den polder Nieuwkoop tot het Aarkanaal even benoorden Papeveer als Kromme Aar, het tegenwoordige Aarkanaal van dit punt tot aan de Scheeve Jaagbrug en vandaar de Kromme Aar en Korte Aar tot den Rijn te Alphen aan den Rijn. Nieuw gegraven zijn het vak van de Drecht tot even benoorden Papeveer en het vak Scheeve Jaagbrug tot den Rijn bij Gouwsluis.

Vóór 1825 mochten door het kanaal geen koopmansgoederen worden vervoerd.

DELFSHAVENSCHIE

Deze loopt van de Delftsche Schie te Overschie naar de Aelbrechtssluis te Delfshaven.

In den Schiemond aan de Nieuwe Maas bevinden zich achter elkaar twee schutsluizen n.l. de Ruigepaatsluis (de zuidelijkste), welke eerst gesloten wordt bij een waterstand hooger dan

1,00 m + N.A.P. en de Aelbrechtssluis (de noordelijkste), welke sedert de openstelling van de Parksluizen niet meer bediend wordt.

Benoorden de Aelbrechtssluis heeft de Delfshavensche Schie door de Coolhaven, de Parksluizen en de Parkhaven scheepvaartverbinding met de Nieuwe Maas.

De Delfshavensche Schie is boezemwater van Delfland, heeft een lengte van 3,9 km, een breedte van 25 m met plaatselijke verbredingen tot 85 m en een diepte van 3,40 m — N.A.P. over minstens 12 m bodembreedte. De normale waterstand is 0,40 m — N.A.P.

De vaart is in beheer en onderhoud bij de gemeente Rotterdam.

In 1389 kreeg de stad Delft van den Landsheer vergunning voor den aanleg van de Delfshavensche Schie.

DELFTSCHE SCHIE

Deze vaart, ook wel Schie genaamd, loopt van de Kolk te Delft, als voortzetting van het Rijn-Schiekanaal, naar het vertakkingspunt van Schiedamsche Schie en Delfshavensche Schie te Overschie.

De vaart is boezemwater van Delfland.

De lengte bedraagt met inbegrip van de Kolk te Delft 8,8 km. De breedte wisselt van 20 m tot 40 m. De diepte is 3,20 m — N.A.P. over minstens 12 m bodembreedte. De normale waterstand is 0,40 m — N.A.P.

De Delftsche Schie is in beheer en onderhoud bij de gemeente Delft.

Reeds vóór 1299 werd de Schie als vaarwater gebruikt.

DRECHT

Deze loopt van de Oude wetering naar het vereenigingspunt van het Aarkanaal met het Amstel-Drechtkanaal, bezuiden de Tolhuissluis.

De vaart is boezemwater van Rijnland.

De lengte bedraagt 6,7 km. De breedte is zeer ongelijk en wisselt van 15 m tot 50 m. De diepte is minstens 2,10 m — N.A.P. De normale waterstand is 0,60 m — N.A.P.

De vaart is in beheer bij de gemeente Leimuiden.

De Drecht was oorspronkelijk een riviertje.

GEKANALISEERDE HOLLANDSCHE IJSSEL

Deze gekanaliseerde rivier begint bij de Lek nabij het Klaphek, ongeveer 2 km beneden Vreeswijk en is hiervan gescheiden door den IJsseldam, waarin een inlaatsluis.

Ze loopt langs IJsselstein, Montfoort, Oudewater en Haastrecht naar de Waaiersluis beoosten Gouda, waardoor ze van den open Hollandsche-IJssel is afgesloten.

Door een 2,2 km lang kanaal, Doorslag genaamd, bestaat verbinding met den Vaartsche-Rijn.

Het gedeelte IJssel van het Klaphek tot den Doorslag wordt Kromme IJssel genoemd en is van geringe afmetingen.

Van den Doorslag tot de Waaiersluis bedraagt de lengte 30 km en de breedte 14 m tot 22 m, in den bodem 6 m tot 8 m. De diepte is ongeveer 1,70 m — N.A.P. bij den Doorslag en neemt toe tot ongeveer 2,70 m — N.A.P. bij de Waaiersluis.

Bij de Waaiersluis wordt de waterstand zooveel mogelijk op 0,33 m + N.A.P. gehouden; 's winters 0,10 m hooger.

Laagste stand ongeveer 0,20 m — N.A.P.

Hoogste stand ongeveer 1,15 m + N.A.P.

De Gekanaliseerde Hollandsche-IJssel ontvangt het water van een gebied van 14 090 ha, dat door de Waaiersluis beoosten Gouda op natuurlijke wijze geloosd wordt. In deze oppervlakte is begrepen het gebied van den Vlistboezem.

De Gekanaliseerde Hollandsche-IJssel met den Doorslag zijn in beheer en onderhoud bij het Rijk. De Kromme IJssel is in beheer bij het waterschap „de Enge IJssel”.

De Hollandsche-IJssel was vroeger een vrij afstroomend vaarwater. Reeds in 1285 werd de rivier van de Lek door den IJsseldam afgesloten. In het midden der 12de eeuw werd ze in verbinding gebracht met den Vaartsche-Rijn. Eerst in 1853 en volgende jaren werd de rivier genormaliseerd en in 1860 door een dam met Waaiersluis boven Gouda afgesloten.

GOUWE

Deze vaart loopt van den Oude-Rijn te Gouwsluis langs Boskoop en Waddinxveen naar den Hollandsche-IJssel bij Gouda.

Te Gouwesluis kan de Gouwe door een keersluis van den Rijn worden afgesloten.

Op een afstand van 500 m ten zuiden van de spoorbrug van de Gouwe bij Gouda takt een kanaal af, dat door de Julianasluis verbinding geeft met den Hollandsche-IJssel.

Bij het binnenkomen van Gouda splitst de Gouwe zich in twee takken. De westelijke, genaamd de Turfsingelgracht, geeft door de Mallegatsluis verbinding met den Hollandsche-IJssel, de oostelijke, genaamd Binnen-Gouwe, geeft voor kleine vaartuigen door de Donkere sluis en de IJsselhavensluis verbinding met genoemde rivier.

De Gouwe is een van de voornaamste boezemwateren van Rijnland.

Als scheepvaartweg vormt ze een onderdeel van de vaarwegen van Amsterdam naar Rotterdam (Schinkel—Gouwevaart en Amstel—Gouwevaart).

De lengte vanaf den Rijn tot de Julianasluis bedraagt 15 km. De breedte wisselt van 23 m tot 36 m, die van het verbindingskanaal naar de Julianasluis bedraagt 50 m, de bodembreedte is 15 m en meer. De diepte is 3,70 m onder den normalen waterstand van Rijnlandsboezem, welke 0,60 m onder N.A.P. bedraagt.

De vaart is in beheer en onderhoud bij de provincie.

In de middeleeuwen was de Gouwe reeds een bekend vaarwater; te Gouda werd tol geheven. In 1895 kwam de Gouwe in beheer en onderhoud bij de provincie, die de vaart als onderdeel van de Schinkel—Gouwevaart belangrijk verbeterde.

GRECHT

De Grecht loopt van den Oude-Rijn, 1,5 km bewesten Woerden, naar de Kromme Mijndrecht, onmiddellijk benoorden het Woerdensche verlaat en vormt met deze een scheepvaartverbinding van den Oude-Rijn met het Amstel-Drechtkanaal.

Beide volgen gedeeltelijk de grens tusschen de provinciën Zuidholland en Utrecht en liggen overigens grootendeels in Utrecht.

De Grecht is boezemwater van Woerden.

Aan het zuidende ligt een keersluis in den Lagen Rijndijk; aan het noordeinde bevindt zich een schutsluis, het Woerdensche verlaat, welke de scheiding vormt tusschen Woerdens boezem en Amstellands boezem.

De vaart is lang 8,5 km, breed 11 m tot 16 m en diep 2,17 m — N.A.P. De normale waterstand is 0,47 m — N.A.P.

De Grecht is in beheer bij het grootwaterschap van Woerden, het Woerdensche verlaat bij de gemeente Woerden.

HAAGVLIET, HAAGSCHE GRACHTEN, VERVERSCHINGSKANAAL EN SCHEVENINGSCH KANAAL

De Haagvliet loopt van het Rijn-Schiekanaal bezuiden Voorburg, tegenover Drievliet, tot de brug bij het Rijswijksche plein te 's-Gravenhage, met als voortzetting het Zieke.

Het Zieke staat door de zuidelijke en westelijke Singelgrachten in verbinding met het Ververschingskanaal en door de Zuidoostsingelgracht met het Scheveningsche kanaal.

Alle bovengenoemde wateren zijn boezemwateren van Delfland. De normale waterstand is 0,40 m — N.A.P.

DE HAAGVLIET heeft een lengte van 2,4 km. De breedte is 27 m (in den bodem 16 m), de diepte 2,80 m — D.P.

HET ZIEKE EN DE SINGELGRACHTEN behooren tot het Stadswater van 's-Gravenhage. De diepte is 1,80 m — D.P. Door een vaarboom in den Haagvliet nabij de gasfabriek is de vaardiepte der Haagsche grachten beperkt tot 1,45 m — D.P.

HET VERVERSCHINGSKANAAL (Afvoer kanaal) loopt van de westelijke singelgracht naar Scheveningen. Het is gegraven ten behoeve van de waterverversching van de grachten van 's-Gravenhage en Delft en doet tevens in belangrijke mate dienst voor de uitwatering van Delflands boezem. Het kanaal is te Scheveningen door een uitwateringssluys van de Noordzee afgesloten. Op 1600 m ten zuidoosten van deze sluis ligt in het Ververschingskanaal een schutsluis. Het kanaalgedeelte tusschen beide sluizen wordt soms tot 1,50 m + D.P. opgezet,

om door krachtig spuien de buitengeul op diepte te houden. De schutsluis staat echter meestal open.

Het Ververschingskanaal staat in verbinding met de 2de Visschershaven te Scheveningen door een schutsluis, gelegen ten zuidoosten van de uitwateringssluis. De 2de Visschershaven staat in open verbinding met de 1ste Visschershaven, de Voorhaven en de Buitenhaven van Scheveningen.

De lengte van het kanaal van de westelijke Singelgracht tot de uitwateringssluis te Scheveningen bedraagt 3,3 km, tot aan het uiteinde der dammen in de Noordzee 3,8 km, de bodembreedte is 20 m, de diepte 2,25 m — D.P.

Het kanaal is in het jaar 1887 door de gemeente 's-Gravenhage gegraven.

HET SCHEVENINGSCH KANAAL loopt van de Zuidoost-singelgracht naar de Seinpost te Scheveningen.

De lengte bedraagt 4,2 km, de breedte ongeveer 15 m. De diepte is 1,80 m — D.P.

Alle bovengenoemde wateren zijn in beheer en onderhoud bij de gemeente 's-Gravenhage, met uitzondering van de Visschershavens, de Voorhaven en de Buitenhaven te Scheveningen, die in beheer zijn bij het Rijk en met uitzondering van het gedeelte van de Haagvliet, dat buiten de gemeente 's-Gravenhage gelegen is en in beheer is bij de provincie.

HAVEN VAN DIRKSLAND

De haven is gelegen op het eiland Goeree-Overflakkee en vormt een verbinding tusschen Dirksland en het Haringvliet. Ze dient zoowel voor de afwatering als voor de scheepvaart en bestaat uit een binnenhaven en een buitenhaven.

De binnenhaven vormt de boezem van het waterschap de Gemeene Uitwatering van Dirksland en dient voor afwatering van de omliggende polders. Door spuien met de schut- en uitwateringssluis Sas van Dirksland, die de verbinding vormt tusschen binnen- en buitenhaven, vloeit het boezemwater verder naar het Haringvliet af.

De binnenhaven is lang 4 km, de breedte wisselt van 15 tot 30 m, in den bodem minstens 5 m, de diepte is 2,20 m onder kanaalpeil. K.P. is 0,45 m + N.A.P.

De buitenhaven is lang 1,5 km. Bij M.E. staat bij de invaart van de buitenhaven ongeveer 1 m water.

De haven is in beheer bij het waterschap De Gemeene Uitwatering van Dirksland.

HAVENS VAN MIDDELHARNIS EN SOMMELSDIJK

Deze havens zijn op het eiland Goeree-Overflakkee gelegen en vormen een verbinding van Sommeldijk en Middelharnis met het Haringvliet. Ze dienen zoowel voor de afwatering als voor de scheepvaart.

De haven van Middelharnis bestaat uit een buitenhaven en een binnenhaven.

De binnenhaven vormt met de haven van Sommeldijk één boezem, waarop de omliggende polders hun water loozen. Door spuien met de schut- en uitwateringssluis, het Middelharnische Sas, wordt het boezemwater via de buitenhaven verder naar het Haringvliet afgevoerd.

De binnenhaven is lang 2,3 km, breed 22 m tot 25 m, in den bodem 8 m en diep ongeveer 3 m onder kanaalpeil. K.P. is 0,72 m + N.A.P. Bij spuien kan de waterstand aanzienlijk dalen.

De buitenhaven geeft toegang tot de oostelijk van de schut- en uitwateringssluis gelegen tramweghaven.

De buitenhaven is 0,5 km lang, heeft een breedte van 40 m tot 65 m en een diepte van 4,60 m — N.A.P., bij de schutsluis 3,50 m — N.A.P.

De haven van Sommelsdijk loopt van Sommelsdijk naar de haven van Middelharnis. De lengte bedraagt 1,3 km, de breedte 15 m met verbredingen tot 70 m, in den bodem minstens 3 m en de diepte ruim 1,70 m onder kanaalpeil. K.P. is 0,72 m + N.A.P.

De buitenhaven en tramweghaven van Middelharnis zijn in beheer en onderhoud bij het Rijk; de schutsluis en binnenhaven van Middelharnis zijn in beheer bij de gemeente Middelharnis en in onderhoud bij de provincie; de haven van Sommelsdijk is in beheer en onderhoud bij de betreffende gemeente.

HEIMANSWETERING, BRAASSEMERMEER, OUDEWETERING

(VAART VAN DEN RIJN BIJ 'S MOLENAARSBRUG NAAR DE RINGVAART VAN DE HAARLEMMERMEER BIJ OUDEWETERING.)

Van den Rijn af bestaat de vaart achtereenvolgens uit de Heimanswetering, het Paddegat, de geul door het Braassemermeer en de Oude-Wetering. Het gedeelte van de Heimanswetering, gelegen in de gemeente Woubrugge, wordt ook wel Woudwetering genoemd. Het Paddegat is een uitlooper van het Braassemermeer.

De vaart is boezemwater van Rijnland en vormt een onderdeel van een der waterwegen van Amsterdam naar Rotterdam (Schinkel—Gouwevaart).

De lengte bedraagt 9,3 km. De breedte wisselt van 20 m

tot 100 m en meer. De diepte is minstens 2,40 m onder den normalen waterstand van Rijnlandsboezem, welke 0,60 m — N.A.P. bedraagt.

De vaart is in beheer en onderhoud bij de provincie.

Braassemmermeer en Oude-Wetering behooren tot de Vroonwateren, deze waren in den grafelijken tijd de wateren, poelen en plassen noordoostelijk van Leiden, waartoe de tegenwoordige Kagerplassen en het vroegere Haarlemmermeer behoorden.

KANAAL DOOR VOORNE

Dit kanaal doorsnijdt het eiland Voorne en Putten van de Brielsche Maas te Nieuwesluis naar het Haringvliet te Hellevoetsluis.

Het is een scheepvaartkanaal, doch dient tevens voor de afwatering van eenige aangrenzende polders.

Aan beide einden, te Nieuwesluis en Hellevoetsluis, bevindt zich een schutsluis met voorhaven.

De lengte bedraagt ruim 10,5 km, tusschen de sluizen ruim 9,6 km. De breedte tusschen de rietbeplanting is 34 m, in den bodem 10 m, met verbredingen tot 70 m. De diepte is 5,50 m onder kanaalpeil. Als kanaalpeil wordt 0,20 m — N.A.P. aangehouden. De waterstand schommelt echter tusschen 0,50 m boven en 0,70 m onder kanaalpeil.

Het kanaal is in beheer en onderhoud bij het Rijk.

Het kanaal werd in de jaren 1827—1829 gegraven.

KANAAL VAN STEENENHOEK

Dit kanaal loopt van de Linge te Gorinchem naar de Beneden-Merwede te Hardinxveld. Het kruist het pand van het Merwede-

kanaal tusschen de sluis aan de Algemeene begraafplaats en de Groote Merwedesluis bewesten Gorinchem en ligt hiermede gemeen.

Het kanaal doet voornamelijk dienst als uitwateringskanaal. Door de Steenenhoeksche kanaalsluis te Gorinchem ontvangt het kanaal het water van de Linge en door de schutsluis aan de Algemeene begraafplaats water van het Merwedekanaal (Zederikboezem). Ingevolge de conventie van 21 Maart 1819, aangegaan tusschen de Commissie van aanleg van het Kanaal van Steenenhoek en dijkgraaf en hoogheemraden van de Alblasserwaard en watergraaf en heemraden van het waterschap van de Overwaard wordt de Steenenhoeksche kanaalsluis te Gorinchem gesloten, indien aldaar een stand is bereikt van 2,44 m + N.A.P. Er mag dan slechts zooveel water van de Linge op het kanaal van Steenenhoek worden gelaten als te Steenenhoek kan worden geloosd.

Bij onvoldoende natuurlijke loozing door de schut- en uitwateringssluis te Steenenhoek kan het kanaal worden bemalen door het in 1865/66 gebouwde schepradstoomgemaal, dat ongeveer 15 à 20 m³ water per seconde kan verzetten.

De lengte van het kanaal bedraagt 9,3 km, de breedte ruim 60 m, de diepte 1,85 m — N.A.P. Een vast kanaalpeil bestaat niet. De normale waterstand is gewoonlijk ongeveer 0,80 m + N.A.P.

De gezamenlijke oppervlakte van de op het uitwateringskanaal loozende gebieden van de Linge en den Zederikboezem is ongeveer 71 000 ha.

Het kanaal is in beheer en onderhoud bij het waterschap De Linge-uitwatering.

Met den aanleg van het kanaal werd in 1818 van Staatswege een aanvang gemaakt. Het werd in 1819 voltooid.

KROMME MIJDRECHT

Deze loopt van de Grecht, benoorden het Woerdensche verlaat, naar het Amstel-Drechtkanaal bij Uithoorn en vormt met de Grecht een scheepvaartverbinding van den Oude-Rijn met het Amstel-Drechtkanaal.

De vaart, die behoort tot de boezemwateren van Amstelland, vormt gedeeltelijk de grens tusschen de provinciën Zuidholland en Utrecht en ligt verder geheel in Utrecht.

De lengte bedraagt 10,8 km, de breedte 20 m en meer en de diepte 2,30 m tot 2,50 m — N.A.P. De normale waterstand is 0,40 m — N.A.P.

De vaart is in beheer bij het hoogheemraadschap van Amstelland.

De Kromme Mijdrecht was vroeger een riviertje.

LAAKHAVEN EN HAVENKANAAL

De Laakhaven takt op 1,8 km westelijk van de Haagvliet uit het Rijn-Schiekanaal af. Ze vormt het centrum van het eigenlijke havengebied van 's-Gravenhage.

Door het in 1931 in gebruik gestelde Laakkanaal staat de Laakhaven in verbinding met de Loosduinsche vaart en verder met de overige wateren in het Westland.

De Laakhaven en het Laakkanaal zijn beide boezemwateren van Delfland. De normale waterstand is 0,40 m — N.A.P.

De lengte van de Laakhaven bedraagt 1,9 km, de breedte 40 m, de diepte 2,80 m — D.P.

De lengte van het Laakkanaal is 3,2 km. De breedte bij de Laakhaven 40 m, verminderd tot 18 m nabij de Loosduinsche vaart. De diepte is 2,80 m — D.P., nabij de Loosduinsche vaart 1,90 m — D.P.

De Laakhaven en het Laakkanaal zijn beide in beheer en onderhoud bij de gemeente 's-Gravenhage.

LEIDSCHE VAART

Deze loopt van het Braassemermeer naar het Aarkanaal benoorden Aardam. De vaart is boezemwater van Rijnland.

De lengte bedraagt 4,3 km, de breedte 15 m tot 35 m en de diepte minstens 2,05 m — N.A.P. De normale waterstand is 0,60 m — N.A.P.

De vaart is in beheer bij Rijnland.

LINGE

De Linge ontstaat in het bovengedeelte der Over-Betuwe onder Doornenburg aan de binnenzijde van den linker bandijk van het Pannerdensch kanaal. Zij stroomt vandaar westwaarts door het gebied, gelegen tusschen den Neder-Rijn en de Lek eenenzijds, en de Waal anderzijds, naar Gorinchem.

De Linge splitst zich ten oosten van Bemmelen in twee watergangen, waarvan de noordelijke Rijnwetering en de zuidelijke Waalwetering heet. Deze weteringen loopen eenige malen over korten afstand samen en vereenigen zich voorgoed ten noordoosten van Ochten.

De rivier neemt de volgende zijtakken op: noordelijk van Tiel de Doode Linge, bezuiden Buren bij de Klomp de Korne, beneden Tricht de Bisschopsgraaf en beneden Enspijk de Boutensteinsche Wetering.

De Linge is van groote beteekenis voor den afvoer van het water van het uitgestrekte gebied, waar ze doorstroomt. Het gedeelte beneden den mond van de Korne is bovendien van eenig belang voor de scheepvaart. Door de schutsluis

aan den Arkelsche dam en door de Oude Merwedeluis bestaat scheepvaartverbinding met het Zederikkanaal en de Merwede.

De Linge loost haar water bijna uitsluitend door het in 1819 gereed gekomen kanaal van Steenenhoek naar de Merwede. Ingevolge de conventie van 21 Maart 1819, aangegaan tusschen de Commissie van aanleg van het Kanaal van Steenenhoek en dijkgraaf en hoogheemraden van de Alblasserwaard en watergraaf en heemraden van het waterschap van de Overwaard wordt de Steenenhoeksche kanaalsluis te Gorinchem gesloten, indien aldaar een stand is bereikt van 2,44 m + N.A.P. Er mag dan slechts zooveel water van de Linge op het kanaal van Steenenhoek worden gelaten als te Steenenhoek kan worden geloosd.

Loozing te Gorinchem op de Merwede heeft een hoogst enkele maal plaats op verzoek van het waterschap de Linge-uitwatering, als na hevigen regenval door de polders in korten tijd veel water op de Beneden-Linge wordt uitgeslagen.

Bij onvoldoende natuurlijke loozing kan het kanaal van Steenenhoek worden bemalen door het in 1865/66 gebouwd schepradstoomgemaal.

Het bovengedeelte van de Linge is onbedijkt. Bij Kapel Avezaath vangt de noordelijke bekading en bij den Drumpterdijk nabij Tiel vangt de zuidelijke bekading aan.

De totale lengte van de Linge van Doornenburg tot Steenenhoek, waarbij dus het 9,3 km lange kanaal van Steenenhoek, dat feitelijk als een verlenging der Linge is te beschouwen, daarbij is gerekend, bedraagt ongeveer 108 km. Van deze 108 km liggen ongeveer 82 km in Gelderland en 26 km in Zuidholland. De breedte van de Linge van haar oorsprong tot aan den mond van de Korne wisselt van 3 tot 13 m,

benedenwaarts van dit punt wisselt de breedte van 13 tot 60 m. De minste diepte vanaf de Korne tot Asperen is 1,00 m — N.A.P., vanaf Asperen tot Gorinchem 1,80 à 1,90 m — N.A.P.

De waterstanden in het riviergedeelte van Geldermalsen tot Gorinchem wisselen van 0,50 m + tot ongeveer 3,78 m + N.A.P., de normale waterstand is ongeveer 0,80 m + N.A.P.

Boven Tiel is de Linge te beschouwen als een vrij stroomend riviertje met een tamelijk flauw verhang. Het benedengedeelte, ter lengte van ongeveer 37 km, van Gorinchem tot Geldermalsen, vervult de rol van boezem, die bij geheel of gedeeltelijk gestremde loozing te Steenenhoek dient tot berging van het door de Boven-Linge aangevoerde en door de poldergemalen opgemalen water. Het gedeelte van de Linge tusschen Tiel en Geldermalsen vormt de overgang van de Boven-Linge naar de Beneden-Linge.

Het op de Linge afwaterend gebied omvat alle landen, welke ten noorden begrensd worden door de bandijken van Neder-Rijn en Lek, ten westen door den Bazel- en Zouwedijk langs de Oude Zederik en den Arkelschen dijk langs de Linge tot Gorinchem, ten zuiden door de bandijken van Merwede en Waal en ten oosten door de bandijken van Pannerdensch kanaal en Neder-Rijn, met uitzondering van den polder Herwijnen, welke direct op de Waal loost.

De totale oppervlakte van het stroomgebied is ongeveer 71 000 ha. Hierin is niet begrepen het ruim 2000 ha groote winterbed van de Linge. Het oppervlak van den Lingeboezem beneden Geldermalsen, met inbegrip van het kanaal van Steenenhoek, bedraagt bij een waterstand van 1,00 m, 1,20 m, 1,40 m, 1,60 m, 1,80 m en 2,00 m + N.A.P. respectievelijk 190, 345, 445, 485, 550 en 605 ha.

Op Zuidhollandsch gebied, d. i. beneden de sluizen bij

Asperen, is de Linge in beheer en onderhoud bij het Rijk (Waterstaat). Het kanaal van Steenenhoek is in beheer en onderhoud bij het waterschap de Linge-uitwatering.

Vóór 1792 loosde de Linge te Gorinchem vrij op de Merwede. In de jaren 1792 en 1793 werd hij door den bouw van een keersluis bij de Korenbrug afgesloten. Bij den aanleg van het Zederikkanaal in 1825 is de Korenbrugsluis tot waaiersluis ingericht.

MAASSLUISSCHE TREKVAART

Deze vaart, ook Noordvliet genaamd, loopt van de Vlaardingervaart bij de Vlaardingsche Schouw naar de Monstersche sluis te Maassluis.

De vaart is boezemwater van Delfland.

Door de Monstersche sluis, die het buitenwater keert, bestaat scheepvaartverbinding met de haven van Maassluis en verder door deze met den Rotterdamsche Waterweg.

De vaart is lang 5,4 km, breed 8 m tot 25 m en diep 2,15 m — N.A.P. De normale waterstand is 0,40 m — N.A.P.

De Maassluissche Trekvaart is in zijn geheel in beheer bij Delfland. De haven van Maassluis is, evenals het in de gemeente Maassluis gelegen gedeelte van de Maassluissche Trekvaart, in onderhoud bij die gemeente.

De vaart werd in 1644 voor de scheepvaart geschikt gemaakt.

MERWEDEKANAAL

(gedeelte in Zuidholland)

Dit gedeelte van het Merwedekanaal loopt van de Lek te Vianen naar de Merwede bewesten Gorinchem. Het kanaal vormt een onderdeel van de verbinding van Amsterdam met

de groote rivieren en dient tevens gedeeltelijk voor afwatering van het doorsneden gebied.

Het kanaal is lang 23,7 km met een normale bodembreedte van 20 m en een diepte van 3,10 m onder de aangenomen lage waterstanden.

Door 3 schutsluizen is het kanaal in 4 vakken verdeeld.

Het *eerste vak* loopt van de Lek tot de Groote of Nieuwe schutsluis en vormt de Voorhaven van de sluizen. Bewesten de Groote Sluis ligt een tweede schutsluis, de Wilhelminasluis.

De beide sluizen zijn niet voorzien van ebdeuren, zoodat bij zeer lage Lekstanden het kanaalpand binnen de sluizen gemeen ligt met de rivier, hetgeen meermalen voorkomt.

De Voorhaven heeft een lengte van 0,7 km, een bodembreedte van 70 m en meer en een diepte van 2,25 m — N.A.P.

Het *tweede vak* strekt zich uit van de Groote sluis te Vianen tot de schutsluis bij de Algemeene begraafplaats te Gorinchem. Dit vormt met den zijtak naar Arkelsche Dam en met de Oude Zederik, die van het Merwedekanaal te Meerkerk naar de Lekdijk bij Ameide loopt, de Zederikboezem.

Door de schutsluis aan den Arkelsche Dam is scheepvaartverbinding met de Linge. Deze sluis staat meestal open.

De boezem loost op de Linge door de schut- en uitwateringsluis aan den Arkelsche Dam en op het kanaal van Steenenhoek door de schutsluis bij de Algemeene begraafplaats te Gorinchem. Bij onvoldoende natuurlijke loozing wordt de boezem afgemalen op de Linge door het stoomgemaal aan den Arkelsche Dam. Bovendien is ter wegneming van het vermeerderde waterbezwaar als gevolg van den aanleg van het Merwedekanaal een stoomgemaal te Ameide gesticht, dat de Oude Zederik op de Lek kan afmalen.

Inlaten van water geschiedt in hoofdzaak van uit het kanaal

van Steenenhoek door de schutsluis bij de Algemeene begraafplaats, verder door die aan den Arkelsche Dam en in geringe mate door die te Vianen.

Het maalpeil van den boezem is 1,423 m + A.P. overeenkomende met 1,293 m + N.A.P.

Dit kanaalpand van het Merwedekanaal heeft een lengte van 21,5 km, een bodembreedte van 20 m met plaatselijke verbredingen tot 65 m en een diepte van 2,74 m — N.A.P.

Een vast kanaalpeil bestaat niet. De waterstanden wisselen van 0,15 m + N.A.P. tot 1,30 m + N.A.P.

Gemiddelde stand ongeveer 0,80 m + N.A.P. Standen lager dan 0,50 m + N.A.P. komen zelden voor.

Het op den Zederikboezem loozende gebied is groot ongeveer 6938 ha.

Het *derde vak* loopt van de schutsluis bij de Algemeene begraafplaats te Gorinchem tot de Groote Merwedesluis bevesten Gorinchem. Dit pand kruist het kanaal van Steenenhoek, waarmede het gemeen ligt.

De waterstand is gewoonlijk ongeveer 0,80 m + N.A.P., kan echter stijgen tot 2,44 m + N.A.P.

De lengte bedraagt 0,9 km, de bodembreedte minstens 30 m en de diepte 3,11 m — N.A.P.

Het *vierde vak* bestaat uit de Voorhaven van de Groote Merwedesluis, die vanuit de Merwede de invaart van het kanaal vormt.

De Voorhaven is lang 0,5 km, breed 80 m tot ruim 400 m eenigszins komvormig en diep 3,31 m — N.A.P.

Het Merwedekanaal is in beheer en onderhoud bij het Rijk.

Bij de Wet van 29 Juli 1881 (*Staatsblad* n°. 143) werd tot aanleg van het Merwedekanaal besloten, welke wet werd aangevuld

bij die van 15 Mei 1884 (*Staatsblad* n°. 106). Het Zederikkanaal werd reeds in de jaren 1824 en 1825 gegraven.

Bij den aanleg van het Merwedekanaal werd het gedeelte Zederikkanaal van Vianen tot Schotdeuren in het nieuwe kanaal opgenomen. Beoosten Vianen werd een nieuwe kanaalmond met de Groote sluis gebouwd en van Schotdeuren naar de Merwede, bewesten Gorinchem om, een nieuw kanaalgedeelte gegraven.

Het kanaalgedeelte bezuiden de Lek werd 1 Mei 1893 voor het verkeer opengesteld.

NOORDERKANAAL

Dit kanaal zal de Rotterdamsche Schie (Schieboezem) verbinden met den Rotteboezem. Het oostelijk kanaalgedeelte is nog in aanleg.

Het zal met een gedeelte Rotterdamsche Schie en het Schie-Schiekanaal noordelijk om Rotterdam heen een scheepvaartverbinding vormen van de Delfshavensche Schie met de Rotte.

Voor den overgang van den Schieboezem naar den Rotteboezem is in het kanaal een schutsluis (de Bergsluis) gebouwd.

De lengte van het kanaal is 2,7 km. Bewesten de Bergsluis bedraagt de breedte 31 m, de bodembreedte 16 m en de diepte 2,75 m — N.A.P. Beoosten de Bergsluis verkrijgt het kanaal een breedte van ongeveer 27 m, een bodembreedte van 12 m en een diepte van 3,30 m — N.A.P.

Het Noorderkanaal is in beheer en onderhoud bij de gemeente Rotterdam.

OEGSTGEESTERKANAAL

Dit kanaal loopt van de Warmonderleede bij de uitmonding in de Haarlemmertrekvaart naar het Uitwateringskanaal bij

het vereenigingspunt met Rijn en Additioneele kanaal noord-oostelijk van Katwijk aan den Rijn.

Het kanaal is boezemwater van Rijnland.

De lengte bedraagt 4,3 km, de breedte ongeveer 40 m, de diepte is 2,30 m — N.A.P. De normale waterstand is 0,60 m — N.A.P.

Het is in beheer bij Rijnland.

Het kanaal is gegraven in 1844.

OUDE-RIJN

Deze loopt van de westelijke Singelgracht bij de Catharijnebrug te Utrecht langs Harmelen, Woerden, Bodegraven, Alphen aan den Rijn en Leiden naar de Noordzee bij Katwijk aan Zee.

In de provincie Utrecht wordt de vaart meestal Leidsche Rijn genoemd, behalve het gedeelte beoosten het Merwedekanaal, dat Leidsche Vaart heet. In de provincie Zuidholland geldt gewoonlijk kortweg de benaming Rijn of ook wel tot Leiden: Oude-Rijn.

Oostelijk van Leiden splitst de Rijn zich in twee takken, die in Leiden weder samenvloeden; de noordelijke tak heet Oude-Rijn, de zuidelijke Nieuwe Rijn. Van Leiden westwaarts heet de vaart over eenige lengte Galgewater en dan wederom Rijn.

Oostelijk om Katwijk aan den Rijn heen vormt het Additioneele kanaal een bochtafsnijding. Na de vereeniging met het Additioneele kanaal en met het Oegstgeesterkanaal mondt de Rijn onder den naam van Uitwateringskanaal, benoorden Katwijk aan Zee door uitwateringssluizen in de Noordzee uit.

De Oude-Rijn dient zoowel voor de afwatering als voor

de scheepvaart. Het Zuidhollandsche gedeelte van den Oude-Rijn behoort tot de boezemwateren van Woerden en van Rijnland. Het gedeelte, dat tot Woerdensboezem behoort, strekt zich uit van de Haanwijkersluis bij Harmelen, in de provincie Utrecht, tot de schutsluis te Bodegraven. Het heeft een lengte van 19,1 km. De breedte wisselt van 10 tot 45 m en de bodembreedte van 6 tot 30 m. De diepte van het gedeelte beoosten Woerden, voor zoover in Zuidholland gelegen, bedraagt 2,00 m onder Woerdens boezempeil en van het gedeelte van Woerden tot de sluis te Bodegraven 2,50 m onder dat peil.

Woerdens boezempeil is 0,47 m onder N.A.P.

Het gedeelte, dat tot Rijnlandsboezem behoort, strekt zich uit van de schutsluis te Bodegraven tot de uitwateringssluizen te Katwijk aan Zee. De lengte is 35,4 km. De breedte wisselt van 15 tot 90 m. De diepte is 2,80 m onder Rijnlands boezempeil, in het Uitwateringskanaal echter 3,00 m onder dat peil.

Rijnlands boezempeil is 0,60 m onder N.A.P.

Voor zoover in de provincie Zuidholland gelegen, is de Rijn van de Utrechtsche grens tot het Rijn-Schiekanaal in beheer bij deze provincie, behalve de vaart door Woerden, welke bij die gemeente in beheer is. De schutsluis te Bodegraven is in beheer bij het grootwaterschap van Woerden.

De vaart door Leiden is in beheer bij de gemeente Leiden.

De Oude-Rijn bewesten Leiden is in beheer bij Rijnland, behoudens de door het Additioneele kanaal afgesneden bocht, die door de gemeente Katwijk wordt beheerd.

De Oude-Rijn is een overblijfsel van den eertijds belangrijke middelsten Rijnarm, die in den Romeinschen tijd vrij in de Noordzee uitstroomde.

ROTTE

Deze begint 0,8 km benoorden de Holvoeterbrug bij Moerkapelle, draagt boven deze brug den naam van Oude Leede en loopt zuidwaarts door de Bleiswijksche meren naar het Stokvisch- of Boerenverlaat te Rotterdam.

Door deze sluis bestaat verbinding met de Rotterdamsche Schie, welke ter plaatse Delftsche vaart wordt genoemd.

De Rotte is zoowel boezemwater als vaarwater. Ze vormt met het Toevoerkanal te Rotterdam, dat er mee gemeen ligt, de Rotteboezem.

Scheepvaartverbinding bestaat door het Stokvischverlaat en bovendien door een 5-tal schutsluisjes met binnenwateren.

Door het nog in aanleg zijnde Noorderkanal zal scheepvaartverbinding tot stand komen van de Delfshavensche Schie met de Rotte.

De lengte van de Rotte, van de Holvoeterbrug tot de Delftsche vaart, bedraagt ongeveer 18,0 km. De breedte is zeer afwisselend, doch minstens 20 m. De diepte is 2,00 m onder den normalen waterstand; benoorden de spoorbrug in de lijn 's-Gravenhage—Gouda 1,80 m en minder. De normale waterstand is 1,00 m — N.A.P. De waterstand schommelt tusschen 0,75 m — N.A.P. en 1,15 m — N.A.P.

Het beheer berust bij het hoogheemraadschap Schieland.

Vroeger was de Rotte een riviertje, dat vrij in de Maas afstroomde; het werd vermoedelijk reeds in 1065 door een sluis te Krooswijk van de Maas afgesloten.

ROTTERDAMSCHIE SCHIE

Deze strekt zich uit van de Delftsche Schie te Overschie tot de sluis onder de Vlasmak, schutsluis „Het Spui” ge-

naamd. Door deze sluis bestaat via de Steigersgracht, scheepvaartverbinding met de Nieuwe Maas.

Het gedeelte van de Rotterdamsche Schie van en beoosten de Ceintuurbaan is over 700 m lengte gedempt. De niet gedempte gedeelten staan thans met elkaar in verbinding door het Noorderkanaal en de Noorderhaven.

In verband met den aanleg van het Schie-Schiekanaal en het Noorderkanaal, noordelijk om Rotterdam, bestaat het plan om ook het verdere gedeelte van de Rotterdamsche Schie tot den mond van de Rotte bij het Stokvischverlaat te dempen.

De Rotterdamsche Schie is boezemwater van Delfland met een normalen waterstand van 0,40 m — N.A.P. De lengte van de geheele vaart tot de schutsluis onder de Vlasmak is 5,7 km; tot de Nieuwe Maas 6,8 km. De breedte bedraagt 8 m tot 30 m, de diepte 2,30 m tot 2,80 m — N.A.P.

De vaart is in beheer en onderhoud bij de gemeente Rotterdam.

De Rotterdamsche Schie is in 1340 en volgende jaren gegraven of deels door vergraving van een bestaand water aangelegd. In 1512 is ze belangrijk verruimd.

RIJN-SCHIEKANAAL

Dit kanaal loopt van den Oude-Rijn tegenover de Zijl te Leiden naar de Delftsche Schie bij de Kolk aan de zuidzijde van Delft. Het bestaat uit het in 1919 opengestelde kanaal, dat oostelijk om Leiden heen loopt, de Vliet, welke van de Trekvliet te Leiden naar de stadsgrachten van Delft loopt en waarvan het gedeelte bezuiden de aftakking van den Haagvliet ook wel Delftsche Vliet wordt genoemd, en de Provinciale vaart, die gevormd wordt door de oostelijke en zuidelijke Singelgracht van Delft.

Door de schutsluis te Leidschendam is het kanaal in twee panden verdeeld. Het noordelijk pand is boezemwater van Rijnland met een normalen waterstand van 0,60 m — N.A.P.; het zuidelijk pand is boezemwater van Delfland met een normalen waterstand van 0,40 m — N.A.P.

Het Rijn-Schiekanaal heeft een lengte van 23,8 km en een breedte van 20 m en meer, in den bodem 12 m tot 22 m.

De diepte bedraagt van den Oude-Rijn tot den Trekvliet 3,40 m — N.A.P.; van den Trekvliet tot den Haagvliet 3,10 m — N.A.P. en van den Haagvliet, met inbegrip van dezen, tot de Kolk te Delft 3,20 m — N.A.P.

Het kanaal is in beheer en onderhoud bij de provincie.

De Trekvliet van Leiden naar Delft is een zeer oud vaarwater, dat gedeeltelijk in het begin onzer jaartelling is gegraven. Aanvankelijk bevond zich te Leidschendam een dam, welke in 1648 is vervangen door een sluis. In 1883 werd besloten de vaart Rijn—Schie ten behoeve van de scheepvaart te verbeteren, welke verbetering in 1894 gereed kwam.

In 1919 kwam als onderdeel van het Rijn-Schiekanaal een nieuw kanaal oostelijk om Leiden heen gereed, dat den Vliet verbindt met den Rijn tegenover den mond van de Zijl.

SCHIEDAMSCHE SCHIE

De Schiedamsche Schie is de westelijke van de drie takken, waarin de Delftsche Schie te Overschie zich splitst en loopt van deze laatste naar de Beurssluis of Binnensluis te Schiedam, met als voortzetting de Lange haven en de Buitenhaven dóór Schiedam naar de Nieuwe Maas. In de Buitenhaven ligt een tweede schutsluis, Buitensluis genaamd.

De vaart is boezemwater van Delfland, met een normalen waterstand van 0,40 m — N.A.P.

De lengte bedraagt van de Delftsche Schie tot de Beurssluis 3,1 km, tot de Nieuwe Maas 5,3 km. De breedte is 15 m en meer. De diepte 2,20 m — N.A.P., voorbij de spoorbrug 2,30 m — N.A.P.

De Schiedamsche Schie is in beheer en onderhoud bij de gemeente Schiedam.

De vaart dagteekent uit denzelfden tijd als de Delftsche Schie en moet reeds vóór 1299 als vaarwater in gebruik zijn geweest.

SCHIE-SCHIEKANAAL

Dit scheepvaartkanaal, dat in 1933 werd voltooid, vormt een verbinding tusschen de Delfshavensche Schie en de Rotterdamsche Schie.

Het kanaal is boezemwater van Delfland met boezempeil 0,40 m — N.A.P. De lengte is 1,2 km. De breedte ongeveer 40 m, in den bodem ruim 20 m. De diepte bedraagt 3,90 m — N.A.P. Het kanaal is in beheer en onderhoud bij de gemeente Rotterdam.

TREKVAART VAN DELFT NAAR VLAARDINGEN (VLAARDINGERVAART)

De vaart strekt zich uit van de westelijke singelgracht te Delft tot de haven van Vlaardingen. Ze bestaat achtereenvolgens uit de Buitenwatersloot of Kikkert of Hoornsche vaart, de Gaag en de Breede- of Vlaardingsche vaart.

De vaart is boezemwater van Delfland.

Door de Delflandsche sluizen (schut- en uitwateringssluizen) te Vlaardingen is het boezemwater van het buitenwater afgesloten. Door deze sluizen bestaat scheepvaartverbinding met

de haven van Vlaardingen en verder door de haven met de Nieuwe Maas. In de haven bevinden zich de Nieuwe keersluis en de Oude keersluis, welke bij rivierstanden van 1,25 m + N.A.P. en hooger gesloten zijn.

De vaart is lang 12,8 km, breed 8 tot 30 m en diep 2,12 m tot 2,28 m — N.A.P. De normale waterstand is 0,40 m — N.A.P.

De vaart is in beheer bij het hoogheemraadschap Delfland, met uitzondering van een gedeelte van de Buitenwatersloot, dat bij de gemeente Delft in beheer is. De haven te Vlaardingen is in beheer bij die gemeente.

De Vlaardingervaart dagteekent uit de Middeleeuwen.

TREKVAART VAN LEIDEN NAAR HAARLEM

Deze vaart vormt een verbinding tusschen de stadsgrachten te Leiden en die te Haarlem en volgt ongeveer de spoorlijn tusschen deze twee steden.

De vaart is boezemwater van Rijnland. De noordelijke helft, tot het station Lisse, heet Leidsche Trekvaart, de andere helft Haarlemmer Trekvaart.

De lengte bedraagt rond 28 km, de breedte 15 m tot 20 m en de diepte 2,50 m — N.A.P. met plaatselijke verondiepingen tot 2,00 m — N.A.P. De normale waterstand is 0,60 m — N.A.P.

Het gedeelte van de Trekvaart bezuiden Halfweg nabij het station Lisse, het scheidingspunt tusschen het Haarlemsche en het Leidsche vaart-gedeelte, is in beheer bij de gemeente Leiden. Het gedeelte benoorden genoemd punt bij de gemeente Haarlem, met uitzondering van kleine gedeelten in de gemeenten

Bloemendaal, Heemstede en Bennebroek, welke bij die gemeenten in beheer zijn.

In 1656 werd aan de steden Haarlem en Leiden octrooi verleend tot het graven van een trekvaart tusschen die steden.

ZIJL

Deze loopt van den Oude-Rijn te Leiden in het verlengde van het Rijn-Schiekanaal naar de Kagerplassen en vormt met de geul door deze plassen een onderdeel van den doorgaanden vaarweg van de Ringvaart van de Haarlemmermeer in de richting Rotterdam.

De Zijl is boezemwater van Rijnland, heeft een lengte van 5 km, een breedte van 30 m tot 120 m en een diepte van 3,40 m — N.A.P. De geul door de Kagerplassen heeft een minste diepte van 2,80 m — N.A.P. De normale waterstand is 0,60 m — N.A.P.

Het beheer en onderhoud van de Zijl berust bij de provincie. De Zijl was vroeger een rivier.

HOOFDSTUK VI

BOEZEMS

SCHIEBOEZEM

De Schieboezem wordt gevormd door een samenstel van kanalen en vaarten, die grootendeels in het hoogheemraadschap Delfland en voor een klein deel in het hoogheemraadschap Schieland zijn gelegen.

De oppervlakte van den boezem is ongeveer 400 ha met inbegrip van de buiten Delfland gelegen Schie-armen, die op ruim 20 ha kunnen worden gesteld.

De totale oppervlakte van het gebied van de op den boezem loozende polders bedraagt ongeveer 36 100 ha, waarvan 8700 ha boezemland en duinen. Van het boezemgebied beslaan de polders in het hoogheemraadschap Delfland gelegen 26 400 ha, de polders in het hoogheemraadschap Schieland 1000 ha.

Het peil van den boezem is 0,402 m — N.A.P. (Delflands peil). Het maalpeil bedraagt 0,15 m + D.P. In den zomer wordt de boezemstand zooveel mogelijk op 0,10 m + D.P. gehouden, in den winter wisselt de stand tusschen 0,10 m — en 0,15 m + D.P.

Seinmolens of seininrichtingen geven aan de gemalen of de watermolens het sein, dat het maalpeil bereikt is. In de Algemeene keur van het hoogheemraadschap van Delfland, 1930, zijn onder hoofdstuk VII uitvoerige bepalingen over het peilmalen opgenomen.

De boezemkaden moeten worden onderhouden tot een hoogte van minstens 0,50 m + D.P.

De waterloozing vindt plaats deels natuurlijk, deels kunstmatig op de Nieuwe Maas, het Scheur en op de Noordzee.

De natuurlijke loozing kan geschieden door de navolgende elf sluizen.

Nieuwe Maas: schutsluis onder de Vlasmarkt te Rotterdam, spuisluis bewesten de Parksluizen te Rotterdam, Beurs- of Binnensluis te Schiedam, Vijfsluizen tusschen Schiedam en Vlaardingen en door drie sluizen te Vlaardingen, nl. de Schipluidersluis, de Rijswijksche sluis en de Delflandsche of Vlaardingsche sluis.

Scheur: Boonersluis bij Maassluis, Monstersche- en Wateringsche sluizen te Maassluis, en Oranjabuitensluis.

Noordzee: sluis aan den mond van het Ververschingskanaal te Scheveningen.

Bij onvoldoende natuurlijke loozing kan de boezem op drie plaatsen worden afgemalen.

Op de *Nieuwe Maas*: door het Dieselgemaal bij de Vijfsluizen. Dit gemaal is uitgerust met 2 motoren, ieder van 300 pk, gekoppeld aan 2 centrifugaalpomp, die ieder 400 m³ water per minuut kunnen verzetten bij een opvoerhoogte van 1,85 m.

Op het *Scheur*: door het Dieselgemaal bij de Boonersluis te Maassluis. Dit gemaal is uitgerust met 2 motoren, ieder van 390 pk, gekoppeld aan 2 schroefpomp, die ieder 500 m³ water per minuut kunnen verzetten bij een opvoerhoogte van 1,85 m.

Op de *Noordzee*: door het electrisch gemaal van de gemeente 's-Gravenhage aan den Houtrustweg, uitgerust met een electr. motor van 300 pk met 2 centrifugaalpomp, die ieder 125 m³ water per minuut kunnen verzetten bij een opvoerhoogte van 2 m.

De Dieselgemalen bij de Vijfsluizen en te Maassluis zijn eigendom van en in beheer bij Delfland. Eerstgenoemd gemaal werd gesticht in de jaren 1935/1936 ter vervanging van het oude stoomgemaal. Het eerste gemaal aan de Vijfsluizen werd in 1863/1864 gesticht. Het gemaal te Maassluis werd gesticht in de jaren 1926/1927.

Het gemaal te Scheveningen is eigendom van en in beheer bij de gemeente 's-Gravenhage. Het werd gesticht in de jaren 1886—1889 en maakt deel uit van de uitgevoerde werken voor de waterverversing van 's-Gravenhage. Het is geplaatst aan het ververschingskanaal. In het jaar 1914 werd het oorspronkelijk stoomgemaal geëlectrificeerd.

Inlaten van water op den boezem geschiedt door de schutsluis onder de Vlasmarkt en de Spuisluis bewesten de Park-

sluizen te Rotterdam, door de reeds hiervoren genoemde 3 uitwateringssluizen te Vlaardingen, die tevens inlaatsluizen zijn, en aan de Vijfsluizen tusschen Schiedam en Vlaardingen.

Betreffende het door de hierboven genoemde sluizen loozen of inlaten van water op den boezem zijn in artikel 180 van het reglement eenige bepalingen opgenomen.

De Schieboezem staat in verbinding met Rijnlandsboezem door de schutsluis in het Rijn-Schiekanaal te Leidschendam en met den Rotteboezem door de schutsluis het Boerenverlaat te Rotterdam.

Het beheer en onderhoud van den Schieboezem, voor zooveel gelegen in het hoogheemraadschap Delfland, berust bij dit hoogheemraadschap, met uitzondering van een aantal boezemwateren, die door anderen worden onderhouden. De in het hoogheemraadschap Schieland gelegen Schie-armen zijn in beheer en onderhoud bij de gemeente Rotterdam. Het toezicht van het hoogheemraadschap Delfland op die wateren bepaalt zich tot een jaarlijksche schouw.

RIJNLANDSBOEZEM

Rijnland's boezem wordt gevormd door een samenstel van kanalen, vaarten, meeren en wateren, die alle in het hoogheemraadschap Rijnland zijn gelegen.

De oppervlakte van den boezem is ongeveer 3600 ha. De totale oppervlakte van het gebied van de op den boezem loozende polders bedraagt ongeveer 100 000 ha, waarvan 12 500 ha boezemland, 10 500 ha duinen en 75 000 ha polderland. In deze oppervlakte is begrepen de Oostpolder in Schieland, de Buiten Westerpolder en de Buitendijksche Buitenveldersche polder in Amstelland, die op Rijnlands-

boezem loozen. Van het polderland kunnen 1860 ha tevens afwateren op het stadswater van Amsterdam. Bovendien watert op Rijnlandsboezem af, door de sluis te Bodegraven, het gebied van den boezem van Woerden, groot 17 170 ha.

Het peil van den boezem wordt door loozing of inlating zooveel mogelijk op 0,602 m — N.A.P. gehouden. Te Oude Wetering, ongeveer in het centrum van Rijnland aan de Ringvaart van den Haarlemmermeerpolder, is sedert 1900 de hoogste stand 0,34 m — N.A.P., de laagste 0,74 m — N.A.P. geweest. Bij harden zuidwesterstorm kunnen echter door open afwaaiing aan de randen van Rijnland groote verschillen voorkomen. Zoo was bijv. op 28 en 29 December 1914 de stand te Leidschendam 1,10 m — N.A.P. en de gelijktijdige stand te Amsterdam (Overtoom) 0,25 m — N.A.P.

Het gedeelte van Rijnlandsboezem ten noorden van den Oude-Rijn is „vrij”, d. w. z. de polders mogen te allen tijde hun water uitslaan.

Het gedeelte ten zuiden van den Oude-Rijn bestaat uit een aantal „besloten” boezems. Dit gedeelte, ongeveer $\frac{1}{3}$ van het geheel, kan bij hooge boezemstanden worden afgescheiden door 49 keersluizen in den zuidelijken, zgn. Hooge Rijndijk. Dit geschiedt vaksgewijze bij het bereiken van maalpeilen, die van 0,35 m—tot 0,40 m — N.A.P. wisselen. Het bestaat dan uit 4 onderboezems, achtereenvolgens van West naar Oost den Wassenaarsche boezem, den Vlietboezem, den Hazerswoudsche boezem en den Gouweboezem.

Door de uitstekende beheersching van Rijnlandsboezem komt sluiting van de sluizen, ter afsluiting van het deel van den boezem bezuiden den Oude-Rijn, slechts zelden meer voor.

Seinpalen of seinmolens geven aan de gemalen of de water-

molens, welke op deze onderboezems uitslaan, het sein, dat het maalpeil bereikt is. In de Algemeene keur van het hoogheemraadschap van Rijnland, 1930, zijn onder hoofdstuk III uitvoerige bepalingen over het peilmalen opgenomen.

De waterloozing vindt plaats natuurlijk of kunstmatig.

De natuurlijke loozing kan geschieden: door de zeesluis te Katwijk op de Noordzee, door vier sluizen te Spaarndam en drie te Halfweg op het Noordzeekanaal en door drie sluizen te Gouda op den Hollandsche-IJssel.

Bij onvoldoende natuurlijke loozing wordt de boezem op 4 plaatsen afgemalen.

Op de *Noordzee*: door het stoomgemaal te Katwijk. Dit gemaal bestaat uit twee stoommachines, elk van 300 pk, die ieder drie schepraderen kunnen drijven. Het gezamenlijk waterverzet bedraagt 1460 m^3 per minuut bij een opvoerhoogte van 2 m.

Op het *Noordzeekanaal*:

a. door het Dieselgemaal te Spaarndam. Dit gemaal is uitgerust met 2 motoren, ieder van 300 pk, die ieder vijf schepraderen kunnen drijven. Het waterverzet bedraagt 1800 m^3 per minuut bij de opvoerhoogte van 1,10 m;

b. door het stoomgemaal te Halfweg. Dit gemaal bestaat uit een stoommachine van 500 pk, die 6 schepraderen kan drijven. Het waterverzet bedraagt 1440 m^3 per minuut bij een opvoerhoogte van 0,80 m.

Op den *Hollandsche-IJssel*: door het Dieselgemaal te Gouda. Dit gemaal is uitgerust met 3 motoren, ieder van 460 pk met 3 centrifugaalpomp. Het waterverzet van iedere pomp bedraagt 600 m^3 per minuut bij een opvoerhoogte van 2,15 m.

Het gemaal te Katwijk werd gebouwd in 1880, dat te

Spaarndam in de jaren 1843—1844, gemoderniseerd in 1936, dat te Halfweg in 1851—1853, dat te Gouda in 1856—1857, in 1935—1936 werd dit vervangen door een nieuw.

Inlaten van water in droge tijden tot het op peil houden en ter verversching van den boezem heeft plaats door de sluizen te Gouda. Bovendien wordt door de Enkele Wiericke uit den IJssel op den Rijn (Woerdensboezem) water ingelaten. Een gedeelte hiervan wordt door de sluis te Bodegraven op Rijnlandsboezem gebracht.

Rijnland's boezem wordt beheerd en onderhouden door het hoogheemraadschap Rijnland, met uitzondering van een aantal boezemwateren, waarvan het onderhoud bij anderen berust.

ROTTEBOEZEM

Deze boezem bestaat uit de Rotte, die zich van nabij Moercapele zuidwaarts uitstrekt tot aan het zgn. Boeren- of Stokvischverlaat te Rotterdam en uit het toevoerkanaal naar de uitwateringssluis en het dieselgemaal aan de Admiraliteitskade te Rotterdam.

De geheele lengte van de Rotte bedraagt ongeveer 18 km.

De oppervlakte van den Rotteboezem is ongeveer 168 ha. De gezamenlijke oppervlakte van de polders, die op den boezem loozen, is ongeveer 7500 ha.

De waterstand van den boezem is gewoonlijk 0,35 m — R.P. Hij schommelt echter tusschen 0,10 m—en 0,50 m — R.P. Rottepeil (R.P.) is 0,65 m — N.A.P. Het maalpeil is R.P.

Seinpalen of seinmolens geven aan de gemalen of de watermolens het sein, dat het maalpeil bereikt is. In de Algemeene keur van het hoogheemraadschap Schieland, 1934, zijn onder hoofdstuk V eenige bepalingen over het peilmalen opgenomen.

De boezemkaden moeten worden onderhouden tot een hoogte van ten minste 0,35 m + R.P. met een kruinsbreedte van minstens 1,80 m.

De uitwatering van den boezem en het inlaten van water op den boezem in tijden van watergebrek kan plaats vinden op de Nieuwe Maas door middel van de uitwateringssluis nabij het Oostplein. Deze uitwateringssluis verbindt het toevoer kanaal met het Boerengat aan de Admiraliteitskade. De boezem wordt bemalen door het dieselgemaal, staande aan de Admiraliteitskade ten oosten van de uitwateringssluis. Dit gemaal is uitgerust met 2 motoren, ieder van 280 pk. Elke motor drijft 2 centrifugaalpompen, die ieder 160 m³ water per minuut kunnen verzetten bij een opvoerhoogte van 1,65 m.

Het gemaal werd gesticht in de jaren 1898/1899. In 1925 werd het gemoderniseerd en werd de stoommachine vervangen door dieselmotoren.

De boezem van de Rotte wordt beheerd en onderhouden door het hoogheemraadschap Schieland. De onderhoudskosten worden gedragen door de op den boezem loozende polders.

BOEZEM VAN WOERDEN

Deze boezem bestaat uit het vierde pand van den Leidsche Rijn, de lange Linschoten met de Kromwijker Wetering en de Jaap-Bijzerwetering, de Montfoortsche Vaart, de Enkele en Dubbele Wiericke en de Grecht.

De oppervlakte van den boezem is ongeveer 170 ha. De gezamenlijke oppervlakte van de polders, die op den boezem loozen, is ongeveer 17 000 ha.

In deze oppervlakte zijn begrepen de tot het hoogheemraadschap Rijnland behorende polders Oukoop en Negen Viertel en Zuidzijderpolder, die hun water op den boezem van Woerden brengen.

Het zomerpeil van den boezem is 0,47 m — N.A.P., het maalpeil is 0,17 m — N.A.P., behalve in de Enkele en Dubbele Wiericke, waar dit respectievelijk 0,29 m en 0,24 m — N.A.P. bedraagt. Bij laatstgenoemde standen worden de Enkele en de Dubbele Wiericke van den boezem afgesloten.

Seinmolens geven aan de gemalen of de watermolens het sein, dat het maalpeil bereikt is. In de Algemeene keur van het grootwaterschap van Woerden zijn eenige bepalingen over het peilmalen opgenomen.

De waterloozing geschiedt uitsluitend langs natuurlijke weg door afstroming op den boezem van Rijnland door de sluis te Bodegraven.

Inlaten van water op den boezem geschiedt uit den Hollandsche-IJssel door de duikersluis aan het zuidelijk uiteinde van de Enkele of Kleine Wiericke en door de schutsluizen te Oudewater en Goejanverwelle. Volgens artikel 1 van de Algemeene keur zal geen water worden ingelaten, tenzij het boezemwater aan het peilmerk van de Heul in den IJsseldijk voor de Enkele Wiericke een lageren stand zal hebben bereikt dan 37 cm beneden N.A.P. Als de waterstand op Woerdensboezem dit toelaat, wordt ten behoeve van Rijnlandsboezem ook water ingelaten door de hiervoor genoemde duikersluis aan het zuidelijk uiteinde van de Enkele of Kleine Wiericke en daarna in gelijke hoeveelheid te Bodegraven op laatstgenoemden boezem gebracht.

De boezem van Woerden staat in gemeenschap met Amstel-

landsboezem door de Haanwijkersluis te Harmelen en door het Woerdsche Verlaat.

De boezem van Woerden is in beheer en onderhoud bij het grootwaterschap van Woerden, met uitzondering van een aantal boezemwateren, waarvan het onderhoud bij anderen berust.

AMSTELLANDSBOEZEM

Deze boezem wordt gevormd door een samenstel van kanalen en vaarten, die grootendeels in de provincies Noordholland en Utrecht en voor een klein deel in de provincie Zuidholland zijn gelegen.

De oppervlakte van den boezem is ongeveer 717 ha. De totale oppervlakte van het gebied van de op den boezem loozende polders is ongeveer 30 000 ha.

Het boezempeil is ongeveer 0,40 m — N.A.P. met een laagsten stand van ongeveer 0,70 m — N.A.P. en een hoogsten van 0,15 m + N.A.P. Schommelingen van meer dan 0,20 m onder of boven het boezempeil komen zelden voor.

De boezem loost geheel op natuurlijke wijze op het Noordzeekanaal, het Stadswater van Amsterdam en het IJsselmeer. In gewone omstandigheden staan Amstellandsboezemwateren met het Stadswater van Amsterdam en het Noordzeekanaal in open verbinding en staan de verbindende sluizen dus open. Wanneer het peil van het Noordzeekanaal of het Stadswater van Amsterdam echter tot 0,15 m — N.A.P. is gestegen, worden de keer- en schutsluizen tusschen de boezems gesloten.

Amstellandsboezem wordt beheerd en onderhouden door het hoogheemraadschap Amstelland, met uitzondering van een aantal boezemwateren, waarvan het onderhoud bij anderen berust.

VLISTBOEZEM

Deze boezem bestaat uit het voormalige riviertje de Vlist, het toeleidingskanaal naar het stoomgemaal, het Doove Gat en den Grootte Kerkvliet.

De oppervlakte van den boezem is ongeveer 22 ha. De totale oppervlakte van het gebied van de op den boezem loozende polders is ongeveer 4980 ha. Hierbij is aangenomen, dat van de polders Bergambacht en Laag-Bilwijk, die zoowel op de Vlist als rechtstreeks op de Lek kunnen loozen, slechts één vijfde gedeelte of rond 550 ha op den boezem loost. Verder is in de opgegeven grootte van het boezemgebied begrepen de voormalige hooge boezem van de Vlist ter oppervlakte van ongeveer 48 ha.

Het maalpeil van den Vlistboezem is 0,41 m — N.A.P.

Seinmolens geven aan de op den Vlistboezem uitslaande molens het sein, dat het maalpeil bereikt is. In de keur op den Vlistboezem zijn eenige bepalingen over het peil en het peilmalen opgenomen.

De waterontlasting van den Vlistboezem geschiedt alleen kunstmatig. De boezem wordt afgemalen op den gekanaliseerden IJssel door het stoomgemaal, staande aan den IJsseldijk beoosten het dorp Haastrecht, aan de noordwestpunt van den voormaligen hoogen boezem. Dit gemaal heeft een vermogen van 135 pk. Het is uitgerust met 2 gelijkstroomstoommachines, elk drijvende een centrifugaalpomp. Iedere pomp verzet 203 m³ water per minuut bij een opvoerhoogte van 1,50 m.

Inlaten van water op den boezem geschiedt door de Haven-sluis aan het noordelijk uiteinde van de haven te Haastrecht.

De Vlistboezem is in beheer en onderhoud bij het waterschap de Hooge boezem achter Haastrecht, met uitzondering van kleine gedeelten van den boezem, waarvan het onderhoud bij anderen berust.

BOEZEM VAN DE NEDERWAARD

Deze bestaat uit een lagen en een hoogen boezem.

De lage boezem wordt gevormd door het Nieuwe waterschap en den Alblas- of Graafstroom.

De oppervlakte is ongeveer 140 ha, waarvan ongeveer 78 ha boezem en ongeveer 62 ha boezemland.

De oppervlakte van de polders, die hun water op den lagen boezem loozen, is 878½ ha.

Het zomerpeil is 0,76 m — N.A.P., het maalpeil is 0,36 m — N.A.P. Het waterschapsbestuur is bevoegd om zoo noodig het malen nog tot 0,10 m boven het maalpeil, dus tot 0,26 m — N.A.P., toe te staan.

In den hoogen boezem is het hoogste peil, waarop gemalen mag worden, 0,82 m + N.A.P.

Seinmolens geven aan de gemalen of de watermolens het sein, dat het maalpeil bereikt is. In de keur of politieverordening op den lagen boezem en de waterkeerende dijken en kaden in het waterschap de Nederwaard zijn eenige bepalingen over het peilmalen opgenomen.

De waterontlasting van den lagen boezem heeft plaats of langs natuurlijken weg op de Noord door de schutsluis te Alblasserdam of door opmaling in den hoogen boezem en van dezen weder op de Lek door de uitwateringssluisl aan den Elshout.

De hooge boezem heeft een oppervlakte van ongeveer 73 ha.

De bemaling van den lagen op den hoogen boezem geschiedt door een dieselgemaal en door acht windschepradmolens. Het dieselgemaal is geplaatst aan het noordelijk uiteinde van het Nieuwe waterschap, op ruim 110 m ten zuiden van de uit-

wateringssluiss aan den Lekdijk. Dit gemaal is uitgerust met 2 motoren, ieder van 340 pk, gekoppeld aan 2 schroefpompen, die ieder 440 m³ water per minuut kunnen verzetten bij een opvoerhoogte van 1,70 m.

Het dieselgemaal is in 1927 gesticht, ter vervanging van het in 1868 gebouwde stoomschepradgemaal.

Inlaten van water op den lagen boezem geschiedt bij standen lager dan 0,78 m — N.A.P. aan de schutsluis te Alblasserdam.

De boezems van de Nederwaard met hun waterkeeringen zijn in beheer en onderhoud bij het waterschap van dien naam.

BOEZEM VAN DE OVERWAARD

Deze bestaat uit een lagen en een hoogen boezem.

De lage boezem wordt gevormd door: het Groote of Achterwaterschap, den Ammersche boezem, de Dwarsgang, den Ottolandsche Vliet, den Kromme Elleboog, den Peursumsche Vliet, den Smoutjesvliet, de Noordeloos, de Giessen en den Schelluinschen Vliet.

De oppervlakte is ongeveer 320 ha, waarvan ongeveer 190 ha boezem en ongeveer 130 ha boezemland.

De oppervlakte van de polders, die hun water op den lagen boezem loozen, is 12 776 ha.

De normale waterstand in den lagen boezem is 0,42 m à 0,49 m — N.A.P.; het maalpeil is het O.P. (Overwaardspeil), 0,19 m — N.A.P. Wanneer de omstandigheden gunstig zijn en het voorgemaal in werking is, is het dagelijksch bestuur bevoegd den boezem te laten opmalen bij den peilmolen te Groot-Ammer tot 0,10 en bij de peilmolens te Neder-Hardinxveld en van het Land der Zes Molens tot 0,16 m + O.P., respectievelijk 0,09 en 0,03 m — N.A.P.

De boezemkaden moeten worden onderhouden tot op een hoogte van $0,11 \text{ m} + \text{N.A.P.}$

Seinmolens geven aan de gemalen of de watermolens het sein, dat het maalpeil bereikt is. In de keur- of politieverordening betreffende de waterontlastende en waterkeerende werken, benevens het peilmalen in den hoogen en lagen boezem van het waterschap „de Overwaard”, zijn eenige bepalingen over het peilmalen opgenomen.

De waterontlasting van den lagen boezem heeft plaats langs natuurlijke weg door twee lage boezem-sluizen in den Lekdijk aan den Elshout of door opmaling in den hoogen boezem.

De bemaling van den lagen op den hoogen boezem geschiedt door een electrisch gemaal en door acht windschepradmolens. Het electrisch gemaal is geplaatst op de kade tusschen den hoogen en den lagen boezem op ongeveer 150 m ten zuid-oosten van den Lekdijk.

Dit gemaal is uitgerust met 2 electromotoren, ieder van 225 pk , gekoppeld aan 2 centrifugaalpomp, die ieder 340 m^3 water per minuut kunnen verzetten bij een opvoerhoogte van $1,55 \text{ m}$.

Het electrisch gemaal is in 1924 gesticht ter vervanging van het oude stoomschepradgemaal.

De hooge boezem, die een oppervlakte heeft van ongeveer 88 ha , loost door twee sluizen op de Lek. Het maalpeil in dezen boezem bedraagt $1,10 \text{ m} + \text{O.P.} = 0,91 \text{ m} + \text{N.A.P.}$ voor de windmolens en $1,20 \text{ m} + \text{O.P.} = 1,01 \text{ m} + \text{N.A.P.}$ voor het electrisch gemaal.

Inlating van water op den boezem van de Overwaard heeft zoo noodig plaats door de schutsluis te Hardinxveld-Giessendam of door één der lage of hooge boezemsluizen aan den Elshout.

De boezems met de wederzijdsche kaden zijn in beheer bij het waterschap de Overwaard.

HOOFDSTUK VII

ALGEMEENE REGLEMENTEN

ALGEMEEN REGLEMENT VOOR DE POLDERS IN DE PROVINCIE ZUIDHOLLAND, vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van 8 Juli 1913, n°. 4 en opgenomen in het provinciaal blad 1913, n°. 90. Voor later aangebrachte wijzigingen zie de provinciale bladen 1916, n°. 99; 1918, n°. 16; 1924, n°. 38; 1930, n°. 79 en de buitengewone provinciale bladen nos. 989 en 1035 onder volgnummers 1739 en 1785.

REGLEMENT OP DE VERVENINGEN IN DE PROVINCIE ZUIDHOLLAND, vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van 5 Januari 1932, n°. XXIX en opgenomen in het provinciaal blad 1932, n°. 19.

REGLEMENT OP DE WEGEN EN VOETPADEN IN DE PROVINCIE ZUIDHOLLAND, vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van 3 November 1870, n°. VI en opgenomen in het provinciaal blad 1870, n°. 103, later meermalen gewijzigd en met de wijzigingen opgenomen in het provinciaal blad 1904, n°. 103. Voor daarna aangebrachte wijzigingen zie de provinciale bladen 1910, n°. 76; 1912, n°. 8; 1921, n°. 114 en 1927, n°. 191.

REGLEMENT OP DE PROVINCIALE WEGEN, vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van 21 Juli 1931, n°. XVI en opgenomen in het provinciaal blad 1931, n°. 85. Voor later aangebrachte wijzigingen zie de provinciale bladen 1935, n°. 89 en 1936, n°. 12.

VERORDENING OP HET BOUWEN OP DE ZEE- OF RIVIERWATERKEERENDE DIJKEN EN HET GRAVEN IN DEZE, vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van 17 December 1918, n°. XXVII en opgenomen in het provinciaal blad 1919, n°. 30. Voor

daarna aangebrachte wijzigingen zie de provinciale bladen 1925, nos. 49 en 58.

ALGEMEEN REGLEMENT VAN POLITIE VOOR RIVIEREN EN RIJLSKANALEN, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 24 November 1919 (Staatsblad n°. 765). Voor later aangebrachte wijzigingen zie de Staatsbladen 1929, n°. 382; 1930, n°. 287; 1931, n°. 366; 1935, n°. 431 en 1936, n°. 564.

RIJLSZEEWERINGENREGLEMENT, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 4 Juli 1927 (Staatsblad n°. 239). Voor later aangebrachte wijzigingen zie het Staatsblad 1931, n°. 306.

HOOFDSTUK VIII

POLDERS EN WATERSCHAPPEN

In de provincie Zuidholland wordt onder „polder” verstaan het waterschap, aan hetwelk de zorg voor alle waterstaatsbelangen van een bepaald poldergebied is opgedragen, voor zoover de zorg voor eenig bijzonder waterstaatsbelang niet is opgedragen aan een daartoe speciaal in het leven geroepen waterschap.

De benaming „waterschap” wordt in Zuidholland in het bijzonder gegeven aan die waterschappen, welke in tegenstelling met de vorengenoemde polders niet met de zorg voor de waterstaatsbelangen van een omschreven gebied zijn belast, maar slechts met de zorg voor één of meer met name genoemde waterstaatsbelangen.

Op de polders zijn van toepassing de bepalingen van het „Algemeen Reglement voor de Polders in de provincie Zuidholland”, waarin in het algemeen alles regeling heeft gevonden,

hetwelk aan alle polders gemeen is, terwijl daarnaast voor elken polder een bijzonder reglement bestaat, waarin de bepalingen zijn opgenomen, welke betrekking hebben op de inrichting van den betrokken polder in het bijzonder.

Op de andere waterschappen dan polders zijn van toepassing de bepalingen van het reglement, hetwelk voor elk waterschap afzonderlijk wordt vastgesteld. Het komt nogal eens voor, dat daarbij het Algemeen Polderreglement van toepassing wordt verklaard.

Onder de waterschappen nemen een aantal, meestal aangeduid met den naam „hoogheemraadschap”, een bijzondere plaats in, daar zij tevens belast zijn met een zeker toezicht op de verrichtingen van de polders en andere waterschappen, welke gelegen zijn in het gebied, waarover de bemoeiingen van het hoogheemraadschap zich uitstrekken.

De reglementen en bijzondere reglementen worden afgekondigd in het buitengewoon provinciaal blad van Zuidholland, hetwelk van een doorlopende nummering is voorzien. De oudere reglementen werden opgenomen in het provinciaal blad van Zuidholland, hetwelk per jaargang is genummerd.

Hierna volgt een opsomming van de thans in deze provincie bestaande hoogheemraadschappen, waterschappen en polders in onderstaande volgorde:

I. Hoogheemraadschappen, waterschappen en polders, gelegen op het vasteland van Zuidholland.

II. Hoogheemraadschappen, waterschappen en polders, gelegen op de Waarden.

III. Hoogheemraadschappen, waterschappen en polders, gelegen op de Eilanden.

Opgemerkt zij, dat de bij iederen polder opgegeven belastbare oppervlakte is overgenomen uit den provincialen almanak voor Zuidholland, 48ste jaargang, 1936. Bij sommige polders, aangeduid met het teeken *, is niet de belastbare oppervlakte, maar de waterstaatkundige grootte vermeld.

A. HET VASTELAND VAN ZUIDHOLLAND

HOOGHEEMRAADSCHAP DELFLAND

Het gebied van dit hoogheemraadschap komt voor op de bladen der Waterstaatskaart 's-Gravenhage Oost en West en Rotterdam Oost en West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 28 September 1920 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 752, onder volgnummer 1492. Voor later aangebrachte wijzigingen zie de buitengewone provinciale bladen nos. 803, 822, 830, 851, 865, 887, 928 en 1036, onder volgnummers 1543, 1562, 1570, 1601, 1615, 1637, 1678 en 1786.

Het hoogheemraadschap wordt begrensd aan de noordzijde door Rijnland, aan de oostzijde door Schieland, aan de zuidzijde door de Nieuwe Maas, het Scheur en de Doorgraving en aan de westzijde door de Noordzee. De totale oppervlakte van het hoogheemraadschap is ongeveer 41 380 ha.

De polders, buiten den Delflandschen Maasdijk gelegen, maken dus deel uit van het hoogheemraadschap; evenwel dragen zij niet bij in de kosten daarvan. Uitzonderingen hierop zijn de landen in den polder Staalduinen en de Lange Bonnen, die omslagplichtig zijn aan het boezembeheer van Delfland,

en de polders het Noordland en het Nieuwland, die een jaarlijksche bijdrage betalen voor het onderhoud van hun zeeweringen met daarachter gelegen slaperdijken. Op deze buitendijks gelegen polders wordt door Delfland geen toezicht uitgeoefend.

De voornaamste werken, met de zorg waarvoor het hoogheemraadschap is belast, zijn: de duinen, de zeeweringen met slaperdijken en strandhoofden, de Hooge Maasdijk met de daarin gelegen sluizen, het Oranjekanaal, de gemalen aan de Vijf Sluizen en aan den Boonervliet en een aantal boezemwateren met enkele daarover gelegen bruggen. Bovendien bekostigt Delfland te zamen met Schieland en Rijnland het onderhoud van den Wiericker- of Prinsendijk.

Het hoogheemraadschap oefent toezicht uit op de huishoudelijke belangen van de binnen zijn gebied gelegen polders.

De oorsprong van het hoogheemraadschap is niet met zekerheid bekend. In 1273 wordt voor het eerst gewag gemaakt van een baljuw tusschen Schie en Gouwe en moeten dus ook reeds de baljuwen van Delfland ondersteld worden. Inderdaad wordt in een privilegie van het jaar 1276 door Graaf Floris V, Th. v. Wassenaar als zijn bailliu van Delfland genoemd. Niet lang na bovengenoemde privilegie van 1276 moet ook het hoogheemraadschap van Delfland zijn ontstaan.

De eerste polders in Delfland zijn vermoedelijk in de 15de eeuw gevormd.

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Delfland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en vol- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
AALKEET BINNEN (POLDER)	390	1908, n°. 1169	Rotterdam Oost en West
AALKEET BUITEN (POLDER)	713	1926, n°. 1606	Rotterdam Oost en West
AKKERDIJSCHE POLDER .	321	1909, n°. 1195	Rotterdam Oost
BABBERSPOLDER	211	1859, n°. 336 1883, n°. 845	Rotterdam Oost
BERKEL (POLDER)	1881	1927, n°. 1614	Rotterdam Oost
BIESLAND (POLDER VAN).	130	1858, n°. 50 1896, n°. 997	Rotterdam Oost
BIESLANDSCHE BOVENPOL- DER	150	1861, n°. 500 1907, n°. 1138	Rotterdam Oost
BOSCHPOLDER	132	1858, n°. 188	Rotterdam West
BROEKPOLDER	364	1905, n°. 1111	Rotterdam Oost
COMMANDEURSPOLDER . .	325	1908, n°. 1168	Rotterdam West
DORPPOLDER	495	1857, n°. 45 1879, n°. 793 1882, n°. 827	Rotterdam Oost en West
DUIFFOLDER	367	1858, n°. 39	Rotterdam Oost en West
DIJKPOLDER (Gem. Maas- land en Maassluis) . .	542	1909, n°. 1182	Rotterdam West
DIJKPOLDER (Gem. Mon- ster)	326	1857, n°. 33 1901, n°. 1076	Rotterdam West en 's-Gravenhage West
ESKAMPFOLDER	994	1921, n°. 1502 1933, n°. 1709	Rotterdam West en 's-Gravenhage West
FOPPENPOLDER	127	1857, n°. 41	Rotterdam West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Delfland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
GROENEVELDSCH POLDER	264	1857, n°. 51	Rotterdam West
HARGPOLDER	136	1858, n°. 187 1937, n°. 1818	Rotterdam Oost
HARNASCHPOLDER	224	1858, n°. 185 1907, n°. 1144	Rotterdam Oost
HOEFPOLDER	173	1909, n°. 1183	Rotterdam West
HOEKPOLDER	238	1911, n°. 1226	Rotterdam Oost en West
HOLIERHOEKSCH EN ZOU- TEVEENSCH POLDER . .	1732	1908, n°. 1166	Rotterdam Oost
HOOGE ABTWOUDSCH POLDER	211	1858, n°. 186 1858, n°. 638 1885, n°. 869	Rotterdam Oost
HOOGE BROEKPOLDER . .	342	1922, n°. 1535a	's-Gravenhage Oost en Rotterdam Oost
JONGE VETTENOORD (POL- DER DE)	—	1859, n°. 339	Rotterdam Oost en West
KERKPOLDER	244	1857, n°. 46	Rotterdam Oost
KLAAS ENGELBRECHTSPOL- DER	349	1858, n°. 182	Rotterdam Oost en West
KLEIN-BABBERSPOLDER . .	20	1859, n°. 341	Rotterdam Oost
KLEIN-PLASPOELPOLDER .	21	1916, n°. 1351 1917, n°. 1380	's-Gravenhage Oost
KLEIN-VRIJENBAN(POLDER)	55	1936, n°. 1775	Rotterdam Oost
KRALINGERPOLDER . . .	598	1857, n°. 38 1882, n°. 828 1907, n°. 1145	Rotterdam West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Delfland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
LAGE ABTWOUDSCHE POL- DER	810	1858, n°. 178	Rotterdam Oost
LAGE BROEKPOLDER . . .	149	1922, n°. 1535b	Rotterdam Oost en 's-Gravenhage Oost
NIEUWE BROEKPOLDER. .	368	1912, n°. 1250	Rotterdam West
NIEUWE OF DROOGGEMAAK- TE POLDER VAN PIJNACKER	496	1936, n°. 1779	Rotterdam Oost en 's-Gravenhage Oost
NIEUWLAND (POLDER HET)	257	1862, n°. 516	Rotterdam West
NIEUWLANDSCHE POLDER.	217	1918, n°. 1394	Rotterdam Oost
NOORD KETHEL (POLDER)	611	1858, n°. 180	Rotterdam Oost
NOORDLAND (POLDER HET)	181	1905, n°. 1121	Rotterdam West
NOORDPOLDER (Gem. Rijs- wijk en 's-Gravenhage)	402	1916, n°. 1344 1916, n°. 1346	's-Gravenhage Oost en West
NOORDPOLDER VAN DELF- GAUW.	357	1858, n°. 181 1871, n°. 707 1906, n°. 1129	Rotterdam Oost
NOOTDORP (POLDER VAN)	1020	1858, n°. 175 1868, n°. 683	Rotterdam Oost en 's-Gravenhage Oost
OOST-ABTSPOLDER. . . .	237	1922, n°. 1531	Rotterdam Oost
OOSTMADE (POLDER). . .	195	1859, n°. 337	Rotterdam West en 's-Gravenhage West
ORANJEPOLDER	679	1921, n°. 1499 1922, n°. 1527 1929, n°. 1649 1929, n°. 1651	Rotterdam West
OUDE BROEKPOLDER . . .	283	1912, n°. 1249	Rotterdam West
OUDE CAMPSOLDER . . .	387	1858, n°. 40	Rotterdam West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Delfland gelegen	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
OUDELAND ONDER 's-GRA- VENZANDE (HET) . . .	169	1908, n°. 1178 1911, n°. 1219	Rotterdam West
OUDE LIERPOLDER . . .	346	1857, n°. 37	Rotterdam West
OUDE EN NIEUWE BROEK- POLDER ONDER NAALD- WIJK (WATERSCHAP DE GEMEENSCHAPPELIJKE STOOMBEMALING VAN DEN)	651	1912, n°. 1251	Rotterdam West
OUD- EN NIEUW WATE- RINGVELDSCH POLDER.	Bovenp. 137 Droogm. 415	1937, n°. 1815	Rotterdam Oost en West
OUDE OF HOOG POLDER VAN PIJNACKER. . . .	927	1936, n°. 1779	Rotterdam Oost en 's-Gravenhage Oost
OUDE OF HOOG POLDER VAN PIJNACKER (DROOG MAKING IN DEN) . . .	257	1865, n°. 645	Rotterdam Oost en 's-Gravenhage Oost
PLASPOELPOLDER	680	1911, n°. 1224	Rotterdam Oost en 's-Gravenhage Oost
POELPOLDER	73	1911, n°. 1220	Rotterdam West
SCHAAPWEIPOLDER. . . .	125	1911, n°. 1225	Rotterdam Oost en West en 's-Gra- venhage Oost en West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Delfland gelegen	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
SCHIEVEEN (POLDER) . .	Bovenp. 65 Benedenp. 430	1937, n°. 1807	Rotterdam Oost
SLUISPOLDER	93	1871, n°. 701 1883, n°. 842	Rotterdam West
STEENDIJKPOLDER	75*	1923, n°. 1547 1924, n°. 1561 1929, n°. 1648 1929, n°. 1651	Rotterdam West
TEDINGERBROEK (POLDER)	958	1914, n°. 1295	's-Gravenhage Oost
UITHOFPOLDER	208	1921, n°. 1503	Rotterdam West en 's-Gravenhage West
VEEN- EN BINKHORSTPOL- DER	801	1880, n°. 799 1896, n°. 973	's-Gravenhage Oost
VEREENIGDE GROOTE- EN KLEINE VETTENOORD- SCHE WEST- EN OOST- EN ZEVENMANSPOLDER.	Gr. Vetten.p. 47 KL. Vetten.p. 30 W.- en O.- polders 29 Zevenm.- polder 15	1906, n°. 1136 1934, n°. 1738 1934, n°. 1743	Rotterdam Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Delfland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
VLIETPOLDER	463	1857, n°. 35	Rotterdam West
VOORDIJKSHOORNSCHE POL- DER	277	1912, n°. 1257	Rotterdam Oost
WAALBLOK (POLDER HET) (Gem. 's-Gravenzande)	—	1937, nos. 1806 en 1811	Rotterdam West
WEST-ABTSPOLDER . . .	176	1861, n°. 501 1891, n°. 924	Rotterdam Oost
WESTMADE (POLDER) . .	48	1859, n°. 340	Rotterdam West en 's-Gravenhage West
WIPPOLDER	363	1933, n°. 1710	Rotterdam West en 's-Gravenhage West
WOUDSCHE POLDER . . .	m.inbegrip droogm. 405	1917, n°. 1386	Rotterdam Oost en Rotterdam West
WOUDSCHE DROOGMAKERIJ	75	1917, n°. 1386	Rotterdam Oost en Rotterdam West
ZUIDPOLDER v. DELFGAUW	1300	1932, n°. 1685 1933, n°. 1726	Rotterdam Oost
ZUIDPOLDER VAN DELF- GAUW (DROOGMAKING IN DEN)	227	1864, n°. 631 1868, n°. 661	Rotterdam Oost
ZWARTE POLDER	46	1861, n°. 503	's-Gravenhage West
ONREGLEMENTEERD ZIJN: BUITEN-NIEUWLANDSCHE POLDER	430*		Rotterdam West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Delfland gelegen	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
NOORD-NIEUWLANDSCHE EN KAPELPOLDER . . .	100*	—	Rotterdam West
SPIUPOLDER	—	—	Rotterdam West
STAALDUINEN EN DE LANGE BONNEN (POLDER). . .	260	—	Rotterdam West

HOOGHEEMRAADSCHAP RIJNLAND

Het gebied van dit hoogheemraadschap, dat gelegen is in de provincies Noordholland en Zuidholland, komt voor op de bladen der waterstaatskaart Hillegom, Amsterdam West, 's-Gravenhage Oost, Utrecht West en Gorinchem West.

Het reglement is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 6 Juli 1857 (Staatsblad n°. 90). Voor later aangebrachte wijzigingen zie de Staatsbladen 1859, n°. 20; 1863, n°. 208; 1875, n°. 144; 1891, n°. 146 en de buitengewone provinciale bladen nos. 657, 794, 836, 888, 919, 972, 1049, 1066 en 1067, onder volgnummers 1397, 1534, 1586, 1638, 1669, 1722, 1799, 1816 en 1817.

Het hoogheemraadschap wordt begrensd aan de noordzijde door de polders, die op den boezem van het Noordzeekanaal loozen, aan de oostzijde door Amstelland en Woerden, aan de zuidzijde door den Hollandsche-IJssel, Schieland en Delfland en aan de westzijde door de Noordzee. De totale oppervlakte is ongeveer 104 550 ha.

De voornaamste werken, met de zorg waarvoor het hoogheemraadschap is belast, zijn: de rechter IJsseldijk, de onvrije duinen, de gemalen van den boezem en de sluizen, die tot uitwatering van den boezem dienen (met uitzondering van de Woerdersluis te Spaarndam, die in onderhoud is bij het grootwaterschap Woerden) en alle boezemwateren, waarvan de verplichting tot onderhoud niet op anderen rust. Bovendien bekostigt Rijnland te zamen met Delfland en Schieland het onderhoud van den Wiericker- of Prinsendijk.

Het hoogheemraadschap oefent toezicht uit op de huis-houdelijke belangen van de binnen zijn gebied gelegen polders.

Het hoogheemraadschap is vermoedelijk reeds omstreeks 1220 door Graaf Willem I ingesteld. Eerst in 1324 komt het evenwel onder den naam Rijnland voor.

De eerste polders in Rijnland zijn vermoedelijk in de 15de eeuw ontstaan.

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
ACHTEROF EN DE PUTTE (POLDERS)	Achterof 698 dePutte269	1882, n°. 824 1883, n°. 840	Utrecht West
ACHTHOVEN (POLDER) . .	377	1858, n°. 258	's-Gravenhage Oost
ADERPOLDER	71	1916, n°. 1353	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
AMBACHTSPOLDER	89	1926, n°. 1608	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
BEEKPOLDER	104	1861, n°. 443	's-Gravenhage Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
BENT- EN DELF- OF GENE- RALE POLDER	269	1917, n°. 1372	's-Gravenhage Oost
BENTHUIZER NOORD- EN ZUIDPOLDER MET DEN BENTHORNERPOLDER . .	Benthuizer Noord- polder 275*	1924, n°. 1566 1925, n°. 1590 1928, n°. 1630 1932, n°. 1690	's-Gravenhage Oost
	Benthuizer Zuid- polder met den Benthor- nerpolder 320*		
BERG EN DAAL (POLDER)	129	1860, n°. 403 1862, n°. 512 1931, n°. 1671	's-Gravenhage Oost
BINNENPOLDER (gemeente Voorschoten).	60	1861, n°. 491	's-Gravenhage Oost
BINNEN- OF DAMPOLDER (gemeente Zwammerdam)	451	1858, n°. 253	Utrecht West
BLAAUWE POLDER	275	1858, n°. 129 1890, n°. 905 1892, n°. 936	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
BLOEMENDAAL (POLDER) .	1200	1901, n°. 1081 1903, n°. 1091 1903, n°. 1097 1904, n°. 1103	Utrecht West en Gorinchem West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
BOEKHORST (POLDER) . .	243	1858, n°. 132 1905, n°. 1112	's-Gravenhage Oost
BONTE KRIEL (POLDER DE)	30*	1860, n°. 417	's-Gravenhage Oost
BOSCH- EN GASTHUISPOL- DER	208	1927, n°. 1620	's-Gravenhage Oost
BOSCHPOLDER	146	1858, n°. 262	's-Gravenhage Oost
BOTERHUIS (POLDER) . .	298	1907, n°. 1155	's-Gravenhage Oost
BROEK EN SIMONTJES (POL- DER).	259	1858, n°. 130	's-Gravenhage Oost
BROEKVELDEN EN VETTEN- BROEK (POLDER) . . .	172	1892, n°. 930	Utrecht West
BUURTERPOLDER.	67	1921, n°. 1495	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
DOESPOLDER	90	1858, n°. 155	's-Gravenhage Oost
DRIEMANSPOLDER	954	1858, n°. 118 1868, n°. 666 1875, n°. 745 1914, n°. 1296	's-Gravenhage Oost
DROOGGEMAAKTE AKKER- SLOOT-, HERTOGS- EN BLIJVERSPOLDERS . . .	129	1858, n°. 148 1891, n°. 922	's-Gravenhage Oost
DROOGGEMAAKTE GEER- EN KLEINE BLANKAARD- POLDER	135	1870, n°. 698	's-Gravenhage Oost
DROOGGEMAAKTE GELDER- WOUDSCHE POLDER . .	264	1860, n°. 405	's-Gravenhage Oost
DROOGGEMAAKTE GROOTE POLDER	469	1858, n°. 123	's-Gravenhage Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
DROOGGEMAAKTE POLDER AAN DE WESTZIJDE TE AARLANDERVEEN . . .	478	1860, n°. 420 1933, n°. 1699	Utrecht West
DROOGGEMAAKTE VEEN- DER- EN LIJKERPOLDER	560	1912, n°. 1261 1914, n°. 1297	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
DUIVENVOORDSCHE VEEN- ZIJDSCHE POLDER . . . Bestaat uit de vroegere Veenzijdsche-, Duiven- voordsche-, RAAPHOR- STER- EN FLUITPOL- DERS.	898	1877, n°. 769 1896, n°. 979	's-Gravenhage Oost
ELLEBOOGSCHE-EN STOMP- WIJSCHE VERLATEN ONDER ZEGWAART EN STOMPWIJK (Reglement op het beheer en be- stuur van de) Roeping van het be- stuur is de zorg voor de beide verlaten en de vaarten daartusschen, met de kunstwerken VOOR WATERAFVOER.	—	Prov. blad van 1870, n°. 3 en buitengew. Prov. blad 1914, n°. 1300	's-Gravenhage Oost
ELSBROEKERPOLDER . . .	162	1858, n°. 143 1907, n°. 1142	Hillegom
ELSGEEST (POLDER) . . .	328	1910, n°. 1200	's-Gravenhage Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
FLORIS-SCHOUTEN-VROU- WENPOLDER.	192	1859, n°. 319 1903, n°. 1096	's-Gravenhage Oost
FREDERIKSPOLDER. . . .	69	1861, n°. 454	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
GECOMBINEERDE HUISZIT- TER- EN MEESLOUWER- POLDER.	Laag gedeelte 189 Hoog ge- deelte 15	1859, n°. 317	's-Gravenhage Oost
GECOMBINEERDE RUYGE- LAANSCH EN ZONNE- VELDSPOLDER.	315	1858, n°. 257	's-Gravenhage Oost
GECOMBINEERDE STARRE- VAART- EN DAMHOUDER- POLDER.	415	1859, n°. 311 1896, n°. 1001	's-Gravenhage Oost
GEMEENEWEGSCHE POLDER.	158	1859, n°. 321	's-Gravenhage Oost
GNEPHOEK (POLDER). . .	219	1911, n°. 1216	Utrecht West
GOOGERPOLDER.	277	1912, n°. 1263	Utrecht West
GRIET- EN VRIESEKOO- SCHE POLDER.	550	1910, n°. 1203	Utrecht West
GROOTE HEILIGE GEEST- POLDER.	176	1865, n°. 648	Utrecht West
GROOTE, KLEINE EN KALK- OVENSCH POLDERS. . .	527	1912, n°. 1240	Utrecht West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
GROOTE POLDER	Groote polder 489 Zwieten 36	1859, n°. 308	's-Gravenhage Oost
GROOTE WESTEINDSCHE POLDER	484	1859, n°. 309	's-Gravenhage Oost
GROOTE ZILKERPOLDER .	441	1906, n°. 1134 1935, n°. 1748	Hillegom
HAZERSWOUDSCHE DROOG- MAKERIJ (POLDER DE) .	1857	1918, n°. 1417 1924, n°. 1568 1926, n°. 1610	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
HELLEGATSPOLDER. . . .	70	1927, n°. 1627 1928, n°. 1628	's-Gravenhage Oost
HILLEGOM (WATERSCHAP) Roeping van het water- schap is de zorg, dat de vaarsloten binnen het gebied van het water- schap in zoodanigen staat verkeeren als het tuinbouwbelang dier streek eischt.	64	1914, n°. 1290	Hillegom
HOFPOLDER.	129	1859, n°. 326	's-Gravenhage Oost
HONDSDIJSCHE POLDER .	397	1858, n°. 125	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
HOOGENWAARDSCH E POL- DER	173	1858, n°. 141 1865, n°. 650	Utrecht West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
HOOGGEVEENSCH POLDER.	486	1860, n°. 398 1930, n°. 1660 1932, n°. 1692	Hillegom en 's-Gravenhage Oost
HOOGEWEG (POLDER) . .	205	1924, n°. 1555	's-Gravenhage Oost
HOOGMADESCH POLDER .	170	1862, n°. 515	's-Gravenhage Oost
HOORNSCH POLDER . . .	151	1859, n°. 322	Utrecht West
HORNES POLDER	66	1860, n°. 402	's-Gravenhage Oost
KAAGERPOLDER	99	1909, n°. 1168	's-Gravenhage Oost
KALKPOLDER	89	1908, n°. 1167	's-Gravenhage Oost
KAMPHUIZEN (POLDER) .	84	1858, n°. 157 1905, n°. 1117	's-Gravenhage Oost
KASPOLDER	15	1922, n°. 1539 1924, n°. 1552 1925, n°. 1589	Utrecht West
KERK EN ZANEN (POLDER)	888	1909, n°. 1192	Utrecht West
KIKKERPOLDER	20*	1861, n°. 438	's-Gravenhage Oost
KLEINE CRONESTEINSCH OF KNOTTERPOLDER . .	120	1859, n°. 327	's-Gravenhage Oost
KLEINE DROOGMAKERIJ (POLDER DE)	41	1926, n°. 1609	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
KLEINE HEILIGE GEEST- POLDER	19	1861, n°. 440 1896, n°. 978	Utrecht West
KLEINE WESTEINDSCH VEEN- EN DROOGMAKE- RIJ (POLDER DE) . . .	79	1858, n°. 158 1895, n°. 970	's-Gravenhage Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemradschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
KLEIN-STARREVAART (POL- DER).	8	1907, n°. 1148	's-Gravenhage Oost
KLINKENBERGERPOLDER .	112	1920, n°. 1480	's-Gravenhage Oost
KNIPPOLDER	24	1861, n°. 493	's-Gravenhage Oost
KOOIPOLDER (GEMEENTE WARMOND).	49	1869, n°. 687	's-Gravenhage Oost
KOOIPOLDER (GEMEENTE WOUBRUGGE).	23	1861, n°. 456	's-Gravenhage Oost
KORTSTEKERPOLDER . . .	147	1922, n°. 1529 1925, n°. 1592	Utrecht West
LAAG-BOSKOOP (POLDER). .	235	1911, n°. 1234	Utrecht West
LAGENWAARDSCHE EN BRUI- MADESCHÉ POLDER . .	403	1930, n°. 1657	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
LAGEVEENSCHÉ POLDER .	191	1861, n°. 435	Hillegomen's-Graven- hage Oost
LAKERPOLDER.	25	1861, n°. 452	's-Gravenhage Oost
LISSERBROEK-, MEER- EN DUINPOLDER	159	1928, n°. 1632	Hillegomen's-Graven- hage Oost
LISSERPOELPOLDER. . . .	223	1918, n°. 1414	's-Gravenhage Oost
LUIZENMARKTPOLDER . .	139	1910, n°. 1206	's-Gravenhage Oost
MARENDIJK (POLDER) . .	73	1933, n°. 1707	's-Gravenhage Oost
MEERSCHÉ VERLAAT ONDER STOMPWIJK (Reglement op het beheer en bestuur van het).	—	Prov. blad van 1870, n°. 3	's-Gravenhage Oost
Roeping van het be- stuur is de zorg voor het			

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
Meersche verlaat en van den duiker met de be- schoeiing aan het begin der ringsloot van den Zoetermeerschen Meer- polder.			
MIDDELBURG (POLDER) .	278	1901, n°. 1080	Utrecht West
MORSEBEL (POLDER) . . .	84	1913, n°. 1282	's-Gravenhage Oost
MOTTIGERPOLDER	91	1930, n°. 1661	's-Gravenhage Oost
MUNNIKKENPOLDER . . .	188	1858, n°. 259	's-Gravenhage Oost
NESSE (POLDER).	170	1859, n°. 372 1884, n°. 861	Utrecht West
NIEUW-GROENENDIJK (POL- DER).	174	1859, n°. 320	's-Gravenhage Oost
NIEUWKOOP (POLDER) . .	2648	1919, n°. 1439 1933, n°. 1695	Utrecht West
Tot dezen polder be- hoort de Schilkerpol- der.			
NIEUWKOOP EN NOORDEN (POLDER).	1948	1916, n°. 1348 1919, n°. 1435 1933, n°. 1696	Utrecht West
NOORDEIND- EN GEERPOL- DER	435	1933, n°. 1719	Utrecht West
NOORD-HOFLANDSCHE POLDER	194	1861, n°. 445 1886, n°. 874	's-Gravenhage Oost
NOORDVEEN (POLDER HET)	29	1914, n°. 1298	Utrecht West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakten in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
NOORDZIJDERPOLDER . .	1140	1936, n°. 1780	Hillegom en 's-Graven- hage Oost
OMMEDIJSCH POLDER .	181	1861, n°. 446 1886, n°. 877	's-Gravenhage Oost
OMRINGDIJK VAN DEN DROOGGEMAAKTEN NOORDPLAS (WATER- SCHAP VAN DEN) . . .	3468	1924, n°. 1567	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
De roeping van het waterschap is de zorg voor den omringdijk van de polders of poldergedeelten, genaamd: de Hazerswoudsche Droogmakerij, het deel Achterof van de polders Achterof en de Putte, de Benthuiser Noord- en Zuidpolder en de Drooggemaakte Gelderswoudsche polder, te zamen uitmakende den Drooggemaakten Noord-plas.			
OOSTBOSCHPOLDER. . . .	33	1922, n°. 1536 1923, n°. 1541	's-Gravenhage Oost
OOSTBUURTSCH POLDER .	67	1898, n°. 1026	Utrecht West
OOSTDORPER- EN HUISTER- WEERPOLDER	225	1935, n°. 1745	's-Gravenhage Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
OOSTEINDERPOLDER . . .	103	1874, n°. 741 1881, n°. 821 1896, n°. 980	Amsterdam West
OOST- EN WESTBROEK- POLDER	448	1907, n°. 1146 1859, n°. 310	's-Gravenhage Oost
OOST- EN WESTGEER (POL- DER).	198	1859, n°. 318	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
OOSTVLIETPOLDER	143	1859, n°. 325	's-Gravenhage Oost
ORANJEPOLDER	165	1861, n°. 489	's-Gravenhage Oost
OUDE GELDERWOUDSCHE POLDER	91	1859, n°. 330 1882, n°. 831	's-Gravenhage Oost
OUDE GROENENDIJSCH EN BARREPOLDER . . .	384	1917, n°. 1371	's-Gravenhage Oost
OUDENDIJK (POLDER) . .	357	1918, n°. 1395	Utrecht West
Tot dezen polder be- hoort de Plaspolder.			
OUDENHOF (POLDER) . .	121	1907, n°. 1137	's-Gravenhage Oost
OUKOOP EN NEGEN-VIER- TEL (POLDER).	238	1858, n°. 133 1893, n°. 942	Utrecht West en Gorinchem West
OVERVEERPOLDER	15*	1933, n°. 1704 1933, n°. 1713	's-Gravenhage Oost
PALENSTEINSCH POLDER .	499	1858, n°. 122 1868, n°. 667	's-Gravenhage Oost
PAPENWEGSCHE POLDER .	289	1861, n°. 494	's-Gravenhage Oost
PESTHUISPOLDER.	70	1933, n°. 1708	's-Gravenhage Oost
PIESPOLDER.	13	1859, n°. 333 1896, n°. 983	's-Gravenhage Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
REEUWIJK (POLDER) . . .	1943	1925, n°. 1591 1935, n°. 1768 1935, n°. 1772	Utrecht West en Gorinchem West
RIETPOLDER	82	1861, n°. 498	's-Gravenhage Oost
RIETVELD (POLDER) (ge- meente Alphen). . . .	204	1909, n°. 1193	Utrecht West
RIETVELD (POLDER) (ge- meente Hazerswoude). .	536	1913, n°. 1269	Utrecht West
RIETVINK (POLDER) . . .	36	1860, n°. 404	's-Gravenhage Oost
RODENBURGER- EN CRONE- STEINSCHÉ POLDER . . .	129	1859, n°. 323 1880, n°. 811 1913, n°. 1283	's-Gravenhage Oost
ROODENMOLENPOLDER . .	108	1910, n°. 1207	's-Gravenhage Oost
ROODE POLDER	193	1858, n°. 137	's-Gravenhage Oost
ROOM- OF MEERBURGER- POLDER	98	1914, n°. 1292	's-Gravenhage Oost
ROOVERSBROEKPOLDER . .	107	1912, n°. 1242	's-Gravenhage Oost
RIJNENBURGERPOLDER . .	214	1930, n°. 1656	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
RIJNEVELD (POLDER) . .	368	1916, n°. 1349	Utrecht West
RIJNSATERWOUDSCHE POL- DER	41	1926, n°. 1607	Utrecht West
SIMONSPOLDER	18*	1861, n°. 453 1886, n°. 878	's-Gravenhage Oost
SLACH- OF GROOTE EN KLEINE STADSPOLDER . .	129	1858, n°. 261 1908, n°. 1163	's-Gravenhage Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewoon provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
SLUIPWijk (POLDER). . . Tot dezen polder behoort de Vrijhoef- sche Veen- en Droog- makerij.	703	1857, n°. 7	Utrecht West en Gorinchem West
SPEKPOLDER	72	1861, n°. 499	's-Gravenhage Oost
STARRENBURGERPOLDER .	53	1937, n°. 1814	's-Gravenhage Oost
STEEKT (POLDER)	651	1910, n°. 1211	Utrecht West
STEIN (POLDER).	556	1913, n°. 1271	Gorinchem West
STEVENS HOFJESPOLDER . .	149	1858, n°. 256	's-Gravenhage Oost
TEMPELPOLDER	244	1883, n°. 836 1894, n°. 961 1899, n°. 1053	Utrecht West
TUINDER- OF KOGJESPOL- DER	30*	1931, n°. 1673	's-Gravenhage Oost
UITEINDSCHE- EN MIDDEL- POLDER EN DE DAARIN GELEGEN UITEINDSCHE DROOGMAKERIJ	Uiteind- sche en Middelp. 175 Uiteind- sche droog- makerij 16	1930, n°. 1658	Utrecht West
VEENDER- EN LIJKERPOL- DER BUITEN DE BEDIJKING	332	1922, n°. 1540 1925, n°. 1589	Utrecht West en 's-Gravenhage Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
VEENDERPOLDER	184	1912, n°. 1262	Utrecht West
VEERPOLDER	56	1920, n°. 1485	's-Gravenhage Oost
VENNIPPERPOLDER. . . .	97	1858, n°. 154 1896, n°. 974 1906, n°. 1130	Hillegom en Amster- dam West
VEREENIGDE BLOKLAND- SCHE EN KORTERAAR- SCHE POLDER	321	1892, n°. 929 1911, n°. 1230 1933, n°. 1697	Utrecht West
VEREENIGDE HOF-, GROOT- EN KLEIN-HEMMEERPOL- DER	105	1913, n°. 1273	's-Gravenhage Oost
VEREENIGDE POLDER AAN DE OOSTZIJDE VAN DE GOUWE	587	1925, n°. 1585 1933, n°. 1718	Utrecht West
VIERAMBACHT (POLDER) .	1707	1858, n°. 117 1912, n°. 1241	Utrecht West
VINKEVELD (POLDER HET)	206	1874, n°. 739 1896, n°. 977	's-Gravenhage Oost
VLIETPOLDER	196	1858, n°. 136	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
VOORHOFFPOLDER	61	1900, n°. 1065	's-Gravenhage Oost
VOOROFSCHE POLDER (ge- meenten Boskoop en Waddinxveen)	207	1873, n°. 726 1882, n°. 823 1883, n°. 841 1904, n°. 1100	Utrecht West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
VOOROFSCHE POLDER (ge- meente Woubrugge) .	68	1861, n°. 455 1901, n°. 1083	's-Gravenhage Oost
VOSSE- EN WEERLANER- POLDER	159	1909, n°. 1181 1913, n°. 1280	Hillegom en Amster- dam West
VROUWE VENNEPOLDER .	163	1858, n°. 142	's-Gravenhage Oost
VROUWGEEST (POLDER) .	145	1911, n°. 1217	Utrecht West
WARMONDERDAM- EN AL- KEMADERPOLDER . . .	99	1926, n°. 1602	's-Gravenhage Oost
WASSENAAISCHE POLDER.	1005	1910, n°. 1210	Utrecht West
WATERLOOS (POLDER) . .	145	1858, n°. 145 1891, n°. 928	's-Gravenhage Oost
WILLENS (POLDER) . . .	362	1910, n°. 1213	Gorinchem West
ZANDERIJPOLDER	77	1868, n°. 659 1896, n°. 975 1908, n°. 1162	Hillegom
ZANDSLOOT (WATERSCHAP DE)	133	1910, n°. 1208 1914, n°. 1289	's-Gravenhage Oost
Het doel van het water- schap is de zorg voor het op diepte houden der Zandsloot tot aan het Norremeer en het be- heer en onderhoud van enkele bruggen.			
ZEMELPOLDER.	54	1902, n°. 1089	's-Gravenhage Oost
ZOETERMEERSCHE MEER- POLDER	527	1858, n°. 120	's-Gravenhage Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
ZOETERMEERSCHE OF NIEUW DROOGGEMAAK- TE POLDER	679	1927, n°. 1613 1937, n°. 1803	's-Gravenhage Oost
ZUID- EN NOORDEINDER- POLDER Tot dezen polder be- hoort de Coupépolder en de voormalige Hoef- en Schoutenpolder.	1133	1922, n°. 1529 1925, n°. 1593 1933, n°. 1698	Utrecht West
ZUID-HOFLANDSCHE POL- DER	49	1861, n°. 490 1884, n°. 862	's-Gravenhage Oost
ZUIDZIJDERPOLDER . . .	317	1935, n°. 1767 1935, n°. 1772	Utrecht West
ZWANBURGERPOLDER . . .	237	1861, n°. 447	's-Gravenhage Oost
ZWEILANDERPOLDER . . .	108	1906, n°. 1132	's-Gravenhage Oost
ZWET- EN GROOTE BLANK- AARTPOLDER	Zwetp. 143 Gr. Blank- aartpolder 65	1935, n°. 1753	's-Gravenhage Oost
ZWETTERPOLDER	157	1860, n°. 400 1876, n°. 754	's-Gravenhage Oost
ZIJDEPOLDER	136	1861, n°. 495 1868, n°. 672	's-Gravenhage Oost
ZIJLLAAN- EN MEYE- POLDER	149	1906, n°. 1133	's-Gravenhage Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Rijnland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
ONGEREGLEMEN- TEERD ZIJN:			
HOORNPOLDER	5*	—	's-Gravenhage Oost
HUIS TER DOESPOLDER. .	30*	—	's-Gravenhage Oost
KLAAS HENNEPOELPOLDER	10*	—	's-Gravenhage Oost
LEENDERT DEN BOERSPOL- DER	7*	—	Utrecht West
SIMON JANSEPOLDERTJE (Hazerswoude)	20*	—	Utrecht West
ZUIDWIJSCH E POLDER. .	70*	—	's-Gravenhage Oost

HOOGHEEMRAADSCHAP SCHIELAND

Het gebied van dit hoogheemraadschap komt voor op de bladen der Waterstaatskaart 's-Gravenhage Oost, Rotterdam Oost, Utrecht West en Gorinchem West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 18 Januari 1921, n°. 81, en opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 753, onder volgnummer 1493. Voor later aangebrachte wijzigingen zie de buitengewone provinciale bladen nos. 776, 804, 900 en 1037 onder volgnummers 1516, 1544, 1650 en 1787.

Het hoogheemraadschap wordt begrensd aan de westzijde door Delfland, aan de noordzijde door Rijnland, aan de oostzijde door den Hollandsche-IJssel en aan de zuidzijde door de Nieuwe Maas.

De totale oppervlakte van het hoogheemraadschap is ongeveer 21 000 ha.

Naar de wijze van uitloozing der polders kan het binnen den hoogen zeedijk van Schieland gelegen gebied verdeeld worden in vier verschillende waterstaatkundige gebieden.

Een klein zuidwestelijk deel, dat loost op den Schieboezem.

Een gebied, dat gevormd wordt door eenige polders langs de Nieuwe Maas en den IJssel gelegen. Deze polders, waarvan de Prins-Alexanderpolder en de Zuidplaspolder de voornaamste zijn, loozen rechtstreeks op de Nieuwe Maas en den Hollandsche-IJssel.

Het gedeelte van Schieland, dat op den boezem van de Rotte uitmaakt. De polders in dit gebied bestaan voornamelijk uit droogmakerijen (drooggemaakte veenplassen) ter weerszijden van de Rotte.

De in den noordoosthoek van Schieland gelegen Oostpolder, die op den boezem van Rijnland loost.

De voornaamste werken, die het hoogheemraadschap beheert en onderhoudt, zijn: de rivierdijken en de ter beveiliging van deze aangelegde Maas- en IJsselhoofden, de schutsluis onder de Vlasmart, de boezem de Rotte, de bemalingsinstallatie van dezen boezem, het toevoerkanaal met de daarin gelegen keersluis en de schutsluis tusschen de Rotte en de Schie (Boerenverlaat). Bovendien bekostigt Schieland te zamen met Delfland en Rijnland het onderhoud van den Wiericker- of Prinsendijk.

Het hoogheemraadschap oefent toezicht uit op de huishoudelijke belangen van de binnen zijn gebied gelegen polders.

De oprichting van het hoogheemraadschap heeft plaats gehad tusschen 1296 en 1299.

De eerste polders in Schieland zijn vermoedelijk in de 15de eeuw ontstaan.

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Schieland gelegen	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
BINNENWEGSCHE POLDER.	1109	1858, n°. 267 1868, n°. 675	's-Gravenhage Oost en Rotterdam Oost
DROOGGEMAAKTE POLDERS VAN BLEISWIJK EN EEN GEDEELTE VAN HILLE- GERSBERG	3519	1917, n°. 1369 1923, n°. 1542	Rotterdam Oost en 's-Gravenhage Oost
EENDRACHTSPOLDER . . .	923	1930, n°. 1667	Rotterdam Oost en Gorinchem West
ESSE-, GANSDORP EN BLAAR- DORP (POLDER)	555	1909, n°. 1196	Gorinchem West
GECOMBINEERDE POLDERS IN CAPELLE AAN DEN IJssel	780	1907, n°. 1154	Rotterdam Oost en Gorinchem West
KORTLAND EN KLEINPOL- DER	66	1915, n°. 1329	Gorinchem West
KRALINGEN (POLDER) . .	406	1899, n°. 1050	Rotterdam Oost
NIEUW- OF KLEINPOLDER	113	1858, n°. 170 1912, n°. 1244	Rotterdam Oost
OOSTPOLDER IN SCHIE- LAND	350	1935, n°. 1751	Utrecht West en Gorinchem West
OUD-MATHENESSE (POLDER)	98	1927, n°. 1617	Rotterdam Oost
PRINS ALEXANDER (POL- DER).	2544	1918, n°. 1420 1922, n°. 1537 1929, n°. 1647	Rotterdam Oost en Gorinchem West
SPANGENSCHER POLDER . .	202	1915, n°. 1313	Rotterdam Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Schieland gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
TWEEMANSPOEDER	420	1859, n°. 345 1883, n°. 844 1888, n°. 892	Rotterdam Oost en 's-Gravenhage Oost
VEREENIGDE POLDERS SCHIEBROEK, BERG EN BROEK EN 110 MORGEN	851	1913, n°. 1279 1917, n°. 1370	Rotterdam Oost
WILDE VEENEN (POLDER DE)	670	1925, n°. 1595 1925, n°. 1599 1929, n°. 1646	's-Gravenhage Oost en Utrecht West
ZESTIENHOVEN (POLDER). Bovenp. 127 Benedenp. 427		1932, n°. 1684 1932, n°. 1688	Rotterdam Oost
ZUIDPLASPOEDER	4170	1930, n°. 1666	Rotterdam Oost, 's-Gravenhage Oost, Utrecht West en Gorinchem West

GROOTWATERSCHAP VAN WOERDEN

Het gebied van het grootwaterschap, dat gelegen is in de provincies Zuidholland en Utrecht, komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Utrecht Oost en West en Gorinchem Oost en West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale

Staten van Zuidholland en Utrecht, respectievelijk van 9 en 24 Juli 1857 en opgenomen in het provinciaal blad van Zuidholland n°. 85 van 1857. Voor later aangebrachte wijzigingen zie de provinciale bladen nos. 12 en 89 van 1873, n°. 40 van 1894, n°. 70 van 1910 en de buitengewone provinciale bladen nos. 641, 660, 671, 672, 712, 741, 778, 905 en 1051, onder volgnummers 1381, 1400, 1411, 1412, 1452, 1481, 1518, 1655 en 1801.

Het grootwaterschap wordt begrensd aan de noord- en oostzijde door Amstelland, aan de zuidzijde door den gekanaliseerden Hollandsche-IJssel en aan de westzijde door Rijnland. De totale oppervlakte is ongeveer 16 955 ha, waarvan 8361 ha in Zuidholland en 8594 ha in Utrecht gelegen zijn.

Het heeft te zijnen laste het onderhoud van de voornaamste boezemwateren, van een aantal sluizen en bruggen binnen zijn gebied gelegen en van de Woerdersluis te Spaarndam. Het betaalt een jaarlijksche bijdrage aan Rijnland in het onderhoud der sluizen te Katwijk. Verder onderhoudt het grootwaterschap den Noorder IJsseldijk langs den gekanaliseerden Hollandsche-IJssel tot bescherming bij doorbraak van den Lekdijk boven en benedendams op een hoogte van 1,43 tot 1,53 m + N.A.P.

Het grootwaterschap oefent toezicht uit op de huishoudelijke belangen van de binnen zijn gebied gelegen polders.

Het grootwaterschap is opgericht bij handvest van Graaf Willem van Henegouwen van 11 Mei 1322.

De eerste polders in het grootwaterschap van Woerden zijn vermoedelijk in de 15de eeuw ontstaan.

De polders, die voor het grootste deel in Utrecht liggen, dragen den in Utrecht voor geregementeerde polders gebruikelijken naam van „waterschappen”.

Voor de gedeeltelijk in Utrecht en gedeeltelijk in Zuidholland gelegen polders zijn bij besluit der Staten van Zuidholland en Utrecht van 18 December 1917 twee algemeene reglementen vastgesteld, nl. reglement A voor de polders, grootendeels in Zuidholland gelegen, en reglement B voor de polders, grootendeels in de provincie Utrecht gelegen.

Reglement A is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 658 onder volgnummer 1398. Voor later aangebrachte wijzigingen zie de buitengewone provinciale bladen nos. 817 en 1050 onder volgnummers 1557 en 1800.

Reglement B is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 895 onder volgnummer 1645. Voor later aangebrachte wijzigingen zie de buitengewone provinciale bladen nos. 973 en 990 onder volgnummers 1723 en 1740.

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van Woerden gelegen	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
ACHTTIENHOVEN (POLDER)	417	1912, n°. 1243 1919, n°. 1458 1933, n°. 1702	Utrecht West
BARWOUTSWAARDER C. A. (POLDER).	1057	1857, n°. 16 1919, n°. 1457	Utrecht West
BREEVELD (POLDER). . .	311	1858, n°. 194 1919, n°. 1457	Utrecht Oost
GEMEENE BOEZEM VAN ZEGVELD, ZEGVELDER- BROEK EN ACHTTIEN- HOVEN (WATERSCHAP DE)	1907	1919, n°. 1454	Utrecht West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van Woerden gelegen	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
Het waterschap omvat de in de provincie Utrecht gelegen waterschappen Zegveld en Zegvelderbreek en den in de provincie Zuidholland gelegen polder Achttenhoven.		1921, n°. 1519 1924, n°. 1559 1933, n°. 1725 1934, n°. 1734 1935, n°. 1769 en prov. bladen 1874, n°. 125 1912, n°. 10	
Het is belast met het beheer, het toezicht en de zorg voor het onderhoud van de gemeenschappelijke bemaling der drie polders en van enkele boezemwateren.			
GROOT-HEKENDORP (POLDER)	439	1858, n°. 192 1866, n°. 652 1919, n°. 1457	Gorinchem West
GROOT-HOUTDIJK (WATERSCHAP) Ligt in de provincies Zuidholland en Utrecht.	304	1918, n°. 1402 (hiervoor geldt tevens reglement B)	Utrecht Oost
HAANWIJK (WATERSCHAP) Ligt in de provincies Zuidholland en Utrecht	197	1918, n°. 1403 1920, n°. 1483 (hiervoor geldt tevens reglement B)	Utrecht Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van Woerden gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
KLEIN-HEKENDORP (POLDER)	79	1912, n°. 1254	Gorinchem West
KLEIN-HOUTDIJK (WATERSCHAP)	180	1918, n°. 1404 1919, n°. 1453 1920, n°. 1479	Utrecht Oost
LANGE WEIDE (POLDER) .	636	1858, n°. 191 1874, n°. 738 1884, n°. 859 1919, n°. 1457	Utrecht West en Gorinchem West
MEIJEPOLDER	707	1857, n°. 20 1904, n°. 1107 1933, n°. 1701	Utrecht West
MIDDELLAND (POLDER) .	116	1909, n°. 1180 1919, n°. 1457	Utrecht Oost en West
NOORD-LINSCHOTEN (WATERSCHAP) Ligt in de provincies Zuidholland en Utrecht	437	1918, n°. 1405 1921, n°. 1523 (hiervoor geldt tevens reglement B)	Utrecht Oost en West en Gorinchem Oost en West
NOORDZIJDERPOLDER. . .	675	1919, n°. 1460 1933, n°. 1700	Utrecht West
OUDELAND EN TOURNOIS- VELD (POLDER)	141	1911, n°. 1221 1919, n°. 1457	Utrecht Oost en West
PAPEKOP EN DIEMERBROEK (POLDER)	717	1858, n°. 190 1901, n°. 1072	Utrecht West en Gorinchem West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Woerden gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
RIETVELD (POLDER) . . .	324	1919, n°. 1459	Utrecht West
RUIGE WEIDE (POLDER) .	256	1858, n°. 195 1904, n°. 1109 1919, n°. 1457	Utrecht West en Gorinchem West
SNEL EN POLANEN (WATERSCHAP)	243	1918, n°. 1401 (hiervoor geldt tevens reglement A)	Utrecht Oost
SNELREWAARD, ZUID- LINSCHOTEN, SCHAGEN EN DEN ENGH (WATER- SCHAP).	944	1918, n°. 1406 1920, n°. 1482 1921, n°. 1522	Utrecht Oost en Gorinchem Oost en West
WESTEINDE VAN WAARDER (POLDER HET).	610	1857, n°. 23 1919, n°. 1457	Utrecht West en Gorinchem West
WEIJLAND EN DE BREE (POLDER).	774	1919, n°. 1461	Utrecht West
WEIJPOORTSCHE POLDER.	245	1857, n°. 21 1919, n°. 1457	Utrecht West

HOOGHEEMRAADSCHAP AMSTELLAND

Het gebied van dit hoogheemraadschap is gelegen in de provincies Zuidholland, Noordholland en Utrecht en komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Utrecht Oost en West en Amsterdam Oost en West.

Het reglement is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 22 Januari 1872 (Staatsblad n°. 7). Voor later aangebrachte wijzigingen zie de buitengewone provinciale bladen van Zuidholland nos. 854 en 964 onder volgnummers 1604 en 1714.

Amstelland is uitsluitend een boezem beheerend college. In tegenstelling met Rijnland, Delfland, Schieland en Woerden oefent het bestuur van Amstelland geenerlei toezicht uit op de huishoudelijke belangen der binnen de grenzen van het hoogheemraadschap gelegen polders en waterschappen.

De belastbare oppervlakte van het hoogheemraadschap is ongeveer 30 000 ha.

Voor de gedeeltelijk in Utrecht en gedeeltelijk in Zuidholland gelegen polders zijn bij besluit der Staten van Zuidholland en Utrecht van 18 December 1917 twee algemeene reglementen vastgesteld, nl. reglement A voor de polders, grootendeels in Zuidholland gelegen, en reglement B voor de polders, grootendeels in de provincie Utrecht gelegen.

Reglement A is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 658 onder volgnummer 1398. Voor later aangebrachte wijzigingen zie de buitengewone provinciale bladen nos. 817 en 1050 onder volgnummers 1557 en 1800.

Reglement B is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 895 onder volgnummer 1645. Voor later aangebrachte wijzigingen zie de buitengewone provinciale bladen nos. 973 en 990 onder volgnummers 1723 en 1740.

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap Amstelland gelegen	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
BLOKLAND (WATERSCHAP) Ligt in de provincies Zuidholland en Utrecht.	354	1918, n°. 1408 1921, n°. 1520 1928, n°. 1643 1928, n°. 1644 (hiervoor geldt tevens reglement B)	Utrecht West
BUITENDIJSCH E OOSTER- POLDER Ligt in de provincies Zuidholland en Utrecht.	103	1918, n°. 1409 (hiervoor geldt tevens reglement A)	Utrecht West
BUITEN-WESTERPOLDER . GECOMBINEERDE NOORD- SCHE BUURTER- EN VOOR- DIJSCH E POLDERS . .	69 429	1901, n°. 1087 1915, n°. 1307 1933, n°. 1694 1933, n°. 1706	Utrecht West Utrecht West
ZEVENHOVEN (POLDER) . Ligt in de provincies Zuidholland en Utrecht.	1676	1918, n°. 1410 1933, n°. 1703 (hiervoor geldt tevens reglement A)	Utrecht West

B. DE WAARDEN

1. KRIMPENERWAARD

HOOGHEEMRAADSCHAP VAN DE KRIMPENERWAARD.

Dit komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Rotterdam Oost en Gorinchem West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 19 December 1916 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 617 onder volgnummer 1357. Voor later aangebrachte wijzigingen zie het buitengewoon provinciaal blad n°. 1038 onder volgnummer 1788.

Het hoogheemraadschap wordt begrensd aan de noord- en noordwestzijde door den IJssel, aan de oostzijde door de grens tusschen de provincies Zuidholland en Utrecht en aan de zuid- en zuidwestzijde door de Lek, de Nieuwe Maas en de Sliksloot. De totale oppervlakte van het gebied van het hoogheemraadschap is ongeveer 15 200 ha.

De voornaamste taak van het hoogheemraadschap is de zorg voor den voortdurend waterkeerenden staat van de dijken langs den zuidelijken en zuidoostelijken oever van den IJssel, den noordoostelijken oever van de Sliksloot en den noordeelijken oever van de Lek, voor zooveel in de provincie Zuidholland gelegen, de zorg voor de verwijdering van inundatiewater uit het binnen genoemde dijken gelegen gebied en de zorg voor eenige wegen.

Het hoogheemraadschap oefent toezicht uit op de huishoudelijke belangen van een aantal binnen zijn gebied gelegen polders en waterschappen.

Bij handvest van 20 September 1422 gaf Graaf Jan van Beijeren aan de Krimpenerwaard haar eerste dijkrecht.

a. POLDERS EN WATERSCHAPPEN, IN HET HOOGHEEMRAADSCHAP VAN DE KRIMPENERWAARD GELEGEN, WELKE ONDER TOEZICHT STAAN VAN HET HOOGHEEMRAADSCHAP

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard gelegen, welke onder toezicht staan van het hoogheemraadschap	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
AGTERBROEK (POLDER DEN)	528	1860, n°. 424 1881, n°. 812 1906, n°. 1128	Gorinchem West
AGTERPOORT (POLDER). .	43	1861, n°. 459 1877, n°. 771 1907, n°. 1156	Gorinchem West
BENEDEN-HAASTRECHT (POLDER).	297	1861, n°. 457 1864, n°. 635 1905, n°. 1113	Gorinchem West
BERGAMBACHT (POLDER) .	2524	1915, n°. 1326	Gorinchem West
BERKENWOUDE (POLDER).	658	1915, n°. 1308 1917, n°. 1368 1919, n°. 1433	Gorinchem West
BEIJERSCHE (POLDER HET)	538	1860, n°. 423 1881, n°. 822	Gorinchem West
GALGOORT (POLDER) . .	9	1861, n°. 460	Gorinchem West
GROOT-KEULEVAART (POLDER).	184	1912, n°. 1246	Gorinchem West
HOEK EN SCHUWAGT (POLDER DEN)	2175	1919, n°. 1431 1935, n°. 1752	Gorinchem West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard gelegen, welke onder toe- zicht staan van het hoog- heemraadschap	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
HOENKOOP, VLIET EN DIJK- VELD (WATERSCHAP) . Ligt in de provincies Zuidholland en Utrecht. Op dit waterschap is tevens van toepassing Reglement B, vastge- steld door de Staten van Utrecht en Zuidholland bij besluit van 18 De- cember 1917 en opge- nomen in de buiten- gewone provinciale bla- den nos. 895, 973 en 990 onder volgnummers 1645, 1723 en 1740.	809	1918, n°. 1407 1921, n°. 1521	Gorinchem West en Oost
HOOG- EN LAAG-BILWIJK (POLDER).	234	1861, n°. 458 1905, n°. 1114	Gorinchem West
HOONAARD (POLDER) . .	100	1937, n°. 1808	Gorinchem West
KATTENDIJKSBLOK (POL- DER).	259	1859, n°. 392 1864, n°. 634	Gorinchem West
KLEIN-KEULEVAART (POL- DER).	79	1878, n°. 780	Gorinchem West
KRIMPEN A/D LEK (POLDER)	532	1919, n°. 1432	Gorinchem West
KROMME, GEER EN ZIJDE (POLDER).	1092	1878, n°. 776 1896, n°. 999	Gorinchem West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard gelegen, welke onder toe- zicht staan van het hoog- heemraadschap	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
LANGELAND EN KORTLAND (POLDER).	551	1919, n°. 1443	Rotterdam Oost en Gorinchem West
MIDDELBLOK EN VEER- STALBLOK (POLDER) . .	Middel- blok 363 Veerstal- blok 235	1859, n°. 388	Gorinchem West
NESSE (POLDER DE) . . .	532	1859, n°. 390 1898, n°. 1018	Gorinchem West
ROZENDAAL (POLDER) . .	421	1861, n°. 504 1900, n°. 1058	Gorinchem West
SNELREWAARD (POLDER) .	13	1924, n°. 1563 1925, n°. 1587 1937, n°. 1809	Gorinchem West
STOLWIJK (POLDER) . . .	2014	1914, n°. 1293	Gorinchem West
STOLWIJK, HET BEIJERSCHE, DEN AGTERBROEK, KAT- TENDIJSBLOK EN VAN HET DEEL VAN DEN POL- DER MIDDELBLOK EN VEERSTALBLOK, GENAAMD VEERSTALBLOK. (WATER- SCHAP DER GEMEENE WA- TERONTLASTING VAN DE POLDERS).	3808	1922, n°. 1530	Gorinchem West
De roeping van het wa- terschap is de zorg voor de gemeente wateront-			

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard gelegen, welke onder toe- zicht staan van het hoog- heemraadschap	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
lasting van bovenge- noemde polders. Het waterschap staat onder hetzelfde toezicht van de Krimpenerwaard als de polders.			
VLIST-WESTZIJDE, VLIST- OOSTZIJDE EN BONREPAS (POLDER).	Vlist Westzijde 342 Vlist Oostzijde 326	1861, n°. 461	Gorinchem West
ZUIDBROEK (POLDER) . .	Bonrepas 265 248	1878, n°. 789	Gorinchem West

b. POLDERS, WELKE NIET ONDER HET TOEZICHT STAAN VAN HET HOOGHEEMRAADSCHAP

WATERSCHAP VAN DEN HOOGEN BOEZEM ACHTER HAASTRECHT.
Ligt in de provincies Zuidholland en Utrecht en komt voor
op de bladen der Waterstaatskaart Gorinchem West en Oost.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale
Staten van Zuidholland van 7 November 1860 en is opgenomen
in het provinciaal blad van Zuidholland n°. 34 van 1861.

Voor later aangebrachte wijzigingen zie de provinciale bladen n°. 122 van 1868, n°. 2 van 1878, n°. 52 van 1881 en n°. 65 van 1896 en de buitengewone provinciale bladen nos. 738, 820, 974 en 984 onder volgnummers 1478, 1560, 1724 en 1734.

Het waterschap bestaat uit de in de provincie Zuidholland gelegen polders Agterpoort, Hoog Bilwijk, Vlist Westzijde, Vlist Oostzijde, Bonrepas en 't Hofland en den voormaligen hoogen boezem, thans polderland. (Zie ook de beschrijving van den Vlistboezem op blz. 104.)

De totale oppervlakte van het waterschap is ongeveer 4405 ha.

De voornaamste taak van het waterschap is het beheer van den Vlistboezem, het onderhoud van het stoomgemaal aan den IJsseldijk beoosten Haastrecht en van de beide uitwaterings-sluizen voor het gemaal.

c. POLDERS BUITEN DEN RINGDIJK VAN DE KRIMPENERWAARD GELEGEN

GROOTE ZAAG	40*	Ongeregemen-teerd	Rotterdam Oost en Gorinchem West
HOFLAND (POLDER 't) . .	19*	Ongeregemen-teerd	Gorinchem West
KLEINE ZAAG	17*	Ongeregemen-teerd	Gorinchem West
STORMPOLDER.	60*	1858, n°. 228 1866, n°. 651	Rotterdam Oost

2. ALBLASSERWAARD EN VIJFHEERENLANDEN

COMMISSIE VOOR GEMEENE BELANGEN VAN DE ALBLASSERWAARD MET ARKEL BENEDEN DE ZOUWE EN VAN DE VIJFHEEREN-LANDEN.

Deze Commissie is bij de reglementeering van de beide betrokken hoogheemraadschappen in 1856 in het leven geroepen ter vervanging van de bereids in 1826 ingestelde Commissie, belast met het beheer der Lingewerken, aan welke de zorg was opgedragen voor de in 1809 tot stand gekomen Diefdijklinie.

De Commissie voor Gemeene belangen wordt in de eerste plaats beheerscht door een aantal nagenoeg gelijklopende voorschriften in de reglementen van de beide betrokken hoogheemraadschappen.

Daarin is bepaald, dat zaken, waarbij beide hoogheemraadschappen een gemeen belang hebben, onder toezicht van de gecombineerde vergadering van de besturen van beide hoogheemraadschappen beheerd worden door een Commissie voor Gemeene belangen.

De in de reglementen van de beide betrokken hoogheemraadschappen omschreven taak van de Commissie voor Gemeene belangen omvat:

- a.* het beheer, d. i. de verzorging van de Diefdijklinie met de daartoe behoorende werken;
- b.* het beheer van de „in het belang”, d. i. ten behoeve van die linie aangekochte of aan te koopen eigendommen;
- c.* de verdediging van die linie tegen inundatiewater bij doorbraak in de bovenwaarts gelegen Geldersche districten en
- d.* het beheer van al hetgeen verder door de besturen van de Alblasserwaard c. a. en van de Vijfheerenlanden, met goedkeuring van Gedeputeerde Staten, aan die Commissie wordt opgedragen.

2a. ALBLASSERWAARD

HOOGHEEMRAADSCHAP VAN DE ALBLASSERWAARD MET ARKEL BENEDEN DE ZOUWE

Dit komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Gorinchem Oost en West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 4 Maart 1856 en opgenomen in het provinciaal blad van Zuidholland n°. 54 van 1856. Voor later aangebrachte wijzigingen zie de provinciale bladen n°. 4 van 1863, n°. 87 van 1869, n°. 79 van 1875, n°. 62 van 1880, n°. 47 van 1882, n°. 67 van 1884, n°. 65 van 1908, n°. 91 van 1912 en de buitengewone provinciale bladen nos. 547, 825, 926, 941 en 1039 onder volgnummers 1287, 1565, 1676, 1691 en 1789.

Het hoogheemraadschap wordt begrensd: aan de noordzijde door de Lek, aan de oostzijde door de Oude Zederik, het Merwedekanaal, het Zederikkanaal, de Linge en de grensscheiding tusschen de provincies Zuidholland en Gelderland, aan de zuidzijde door de Boven- en Beneden-Merwede en aan de westzijde door de Noord. De totale oppervlakte van het hoogheemraadschap is ongeveer 25 000 ha.

Het reglement van de Alblasserwaard c.a. is nog niet gegrond op de beginselen van de nieuwe waterstaatswetgeving aan het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw. Dit hoogheemraadschap wordt niet beheerscht door de omschrijving van een roeping, doch door een geografische begrenzing. Als gevolg hiervan zijn de voorschriften omtrent het toezicht op de huishoudelijke belangen van de binnen zijn gebied gelegen polders en waterschappen minder scherp dan bij de overige hoogheemraadschappen.

De voornaamste taak van het hoogheemraadschap is de zorg voor de waterkeeringen, het aandeel in het beheer en onderhoud van de Diefdijklinie (Gemeene belangen) en de dijksverdediging.

Een algemeen dijksbestuur vinden we het eerst vermeld in 1277.

WATERSCHAP DE NEDERWAARD

Dit komt voor op het blad der Waterstaatskaart Gorinchem West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 17 December 1918 en opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad van Zuidholland n°. 690 onder volgnummer 1430. Voor later aangebrachte wijzigingen zie het buitengewoon provinciaal blad n°. 1041 onder volgnummer 1791.

Het waterschap bestaat uit de polders Alblasserdam, Souburg, Oud-Alblas, Bleskensgraaf, Zuidzijde-Hofwegen en Ruybroek, Wijngaarden, Sliedrecht, Giessen-Oude-benedenkerk, Mole-naarsgraaf, Gijbeland en Noordzijde-Hofwegen, Brandwijk, Zevenhoven en Langenbroek en Laag-Blokland. De totale oppervlakte van het waterschap is ongeveer 9000 ha.

De voornaamste taak van het waterschap is het beheer van den boezem van de Nederwaard en het in onderhoud nemen, verbeteren en aanleggen van land- en waterwegen.

Het waterschap de Nederwaard is één van de twee boezem-colleges, die in de Alblasserwaard naast het dijkscollege van oudsher bestonden en belast waren met de verzorging van de twee boezems, de Nederwaard en de Overwaard, waarop het grootste deel der in het gebied van het hoogheemraadschap gelegen polders hun water ontlastten.

WATERSCHAP DE OVERWAARD

Dit komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Gorinchem Oost en West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 23 Juli 1935 en opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad van Zuidholland n°. 1023 onder volgnummer 1773 en afgekondigd in het buitengewoon provinciaal blad n°. 1024 onder volgnummer 1774. Voor later aangebrachte wijzigingen zie het buitengewoon provinciaal blad n°. 1054 onder volgnummer 1804.

Het waterschap bestaat uit de polders: de Banne van Gorinchem en Kwakernaat, den polder het Land der Zes Molens (bestaande uit de onderdeelen Lang Scheiwijk, Schel-
luinen, Hoornaar, Arkel en het Oudland en Kort Scheiwijk), den Beemd, Middelbroek, Ameide en Tienhoven, Blommendaal met Botersloot, Noordzijde, Oud- en Nieuw-Goudriaan, Groote Waard, Over- en Neder-Slingeland, Langerak, Hardinxveld, Gelkenes, Ammers-Graafland, Achterland en Peulwijk, Otto-
land, Peursum, Giessen-Nieuwkerk (zijnde de polders Muizen-
broek, Doet en Nederpolder) en Giessen-Oude-Bovenkerk. De totale oppervlakte van het waterschap is ongeveer 13 195 ha.

De voornaamste taak van het waterschap is de zorg voor den boezem van de Overwaard en het in onderhoud nemen, verbeteren en aanleggen van land- en waterwegen.

Het waterschap de Overwaard is één van de twee boezem-colleges, die in de Alblasserwaard naast het dijkscollege van oudsher bestonden en belast waren met de verzorging van de twee boezems, de Nederwaard en de Overwaard, waarop het grootste deel der in het gebied van het hoogheemraadschap gelegen polders hun water ontlastten.

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van de Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
ALBLASSERDAM (POLDER), bestaande uit de deelen Blokweer, Kortland en Vinkepolder	715	1914, n°. 1299	Gorinchem West
AMMERS-GRAAFLAND, ACH- TERLAND EN PEULWIJK (POLDER).	884	1858, n°. 203	Gorinchem Oost en West
BEEMD (POLDER DE). . .	531	1859, n°. 378 1897, n°. 1010	Gorinchem Oost
BLESKENS-GRAAF (POLDER)	869	1915, n°. 1316B 1921, n°. 1506	Gorinchem West
BLOMMENDAAL (POLDER).	352	1858, n°. 279 1881, n°. 813	Gorinchem Oost
BOTERSLOOT (POLDER). .	210	1858, n°. 213	Gorinchem Oost
BRANDWIJK, ZEVENHOVEN EN LANGENBROEK (POLDER)	778	1915, n°. 1316E 1916, n°. 1342 1921, n°. 1509	Gorinchem West
DORDTSCH E AVELINGEN (POLDER DE).	57	1927, n°. 1622	Gorinchem Oost
GELKENES (POLDER). . .	447	1858, n°. 209	Gorinchem West
GIESSEN-NIEUWKERK (POL- DER), bestaande uit de polders Muizenbroek, Doet- en Nederpolder	735	1937, n°. 1813	Gorinchem Oost en West
GIESSEN-OUDE BENEDEN- KERK (POLDER). . . .	1323	1858, n°. 199 1885, n°. 866	Gorinchem West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van de Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
GIESSEN-OUDE BOVENKERK (POLDER).	448	1913, n°. 1275	Gorinchem Oost en West
GORINCHEM EN KWAKER- NAAT (POLDER DE BANNE VAN).	636	1933, n°. 1705 1935, n°. 1765	Gorinchem Oost
GORINCHEMSCHE AVELIN- GEN (POLDER DE), . .	41	1873, n°. 725	Gorinchem Oost
GROOTEWAARD (POLDER DE)	430	1916, n°. 1340	Gorinchem Oost
GIJBELAND EN NOORD- ZIJDE-HOFWEGEN (POL- DER).	563	1915, n°. 1316F 1916, n°. 1342 1921, n°. 1510	Gorinchem West
HARDINXVELD (POLDER) .	730	1935, n°. 1746 1936, n°. 1778 1936, n°. 1781	Gorinchem Oost en West
LAAG-BLOKLAND (POLDER)	332	1921, n°. 1512	Gorinchem West
LAND DER ZES MOLENS (POLDER HET), bestaande uit de deelen Hoornaar, Schelluinen, Lang-Schei- wijk, Arkel en het Oud- land en Kort-Scheiwijk, overeenkomende met de vroegere vijf administra- tieve polders van dien naam	1599	1896, n°. 990 1897, n°. 1010	Gorinchem Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van de Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
LANGERAK (POLDER) . .	1023	1858, n°. 202	Gorinchem Oost en West
MIDDELBROEK, AMEIDE EN TIENHOVEN (VEREENIG- DE POLDERS)	1614	1915, n°. 1306	Gorinchem Oost
MOLENAARSGRAAF (POLDER)	716	1915, n°. 1316G 1921, n°. 1511	Gorinchem West
NEDERWAARD (WATER- SCHAP DE) Zie de beschrijving van dit waterschap op blz. 155.	9000*	1919, n°. 1430	Gorinchem West
NIEUW-LEKKERLAND (POL- DER).	806	1913, n°. 1278	Gorinchem West
NOORDZIJDE (POLDER). .	581	1858, n°. 208	Gorinchem Oost
OTTOLAND (POLDER) . .	487	1858, n°. 275	Gorinchem Oost en West
oud-ALBLAS (POLDER). .	1253	1915, n°. 1314	Gorinchem West
oud- EN NIEUW-GOUDRI- AAN (POLDERS)	Oud- Goudriaan 294 Nieuw- Goudriaan 469	1858, n°. 272 1890, n°. 906	Gorinchem Oost en West
oud-GOUDRIAAN EN NOORDZIJDE (WATER- SCHAP VAN DE GEMEEN-			

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van de Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
SCHAPPELIJKE BEMALING VAN DE POLDERS) . . . De roeping van het wa- terschap is de gemeen- schappelijke bemaling van de polders Oud- Goudriaan en Noord- zijde.	907*	1912, n°. 1236	Gorinchem Oost en West
OVER- EN NEDER-SLINGE- LAND (POLDER)	459	1902, n°. 1086	Gorinchem Oost
OVERWAARD (WATERSCHAP DE) Zie de beschrijving van dit waterschap op blz. 156.	13195*	prov. blad 1859, n°. 89 1871, n°. 93 1881, n°. 53 1883, n°. 6 buitengewoon Prov. blad 1913, n°. 1277 1921, n°. 1496 1931, n°. 1677	Gorinchem Oost en West
PAPENDRECHT (POLDER) .	635	1912, n°. 1255	Gorinchem West
PEURSUM (POLDER) . . .	369	1858, n°. 277	Gorinchem Oost en West
SLIEDRECHT (POLDER) . .	1313	1918, n°. 1413	Gorinchem West
STREEFKERK MET KORTEN- BROEK (POLDER)	1444	1915, n°. 1316A	Gorinchem West
WIJNGAARDEN (POLDER) .	454	1915, n°. 1316C 1921, n°. 1507	Gorinchem West

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van de Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
ZUIDZIJDE-HOFWEGEN EN RUYBROEK (POLDER). . Bestaat uit de deelen: Zuidzijde-Hofwegen, Ruybroek en Vlietweer.	305	1915, n°. 1316D 1921, n°. 1508	Gorinchem West
ONGEREGLEMEN- TEERD ZIJN:			
KOEKOEKSCHÉ WAARD (POLDER DE)	35*		Gorinchem Oost
NIEUWLAND (POLDER HET)	65*		Gorinchem West
PARK (POLDER DE) . . .	—		Gorinchem Oost
RUIGENHIL (POLDER) . .	—		Gorinchem West
SOUBURG (POLDER) . . .	32*		Gorinchem West
VROUWEN HUISWAARD (POLDER).	18*		Gorinchem Oost
WIJDSCHILD (HET) . . .	—		Gorinchem Oost

2b. VIJFHEERENLANDEN

WATERSCHAP VAN DE LINGE-UITWATERING. Het waterschap is gelegen in de provincies Zuidholland en Gelderland en komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Gorinchem Oost en Rhenen West.

Het reglement is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 23 October 1880 (Staatsblad n°. 183). Voor later aangebrachte wijzigingen zie de buitengewone provinciale bladen van Zuid-

holland nos. 551, 715, 754 en 1048 onder volgnummers 1291, 1455, 1494 en 1798.

Het waterschap omvat de polderdistricten Culemborg, Buren, Tielerwaard (behalve den polder Herwijnen), het hoogheemraadschap van de Vijfheerenlanden, de polders Asperen, Heukelum, Spijk, Beesd, Mariënwaard, Acquoy, Rhenoy en de Geeren, alsmede een deel van het district Neder-Betuwe, nl. de polders Maurik, Ravenswaay, Rijswijk, Avezaath en Zoelen. Het waterschap heeft ten doel de bevordering van de waterontlasting der Linge.

De voornaamste werken bij het waterschap in beheer en onderhoud zijn: het kanaal van Steenenhoek met de sluizen aan boven- en benedenmond, alsmede de beweegbare bruggen, de grondduikers en het stoomgemaal te Steenenhoek.

Het waterschap werd opgericht in 1880.

HOOGHEEMRAADSCHAP VAN DE VIJFHEERENLANDEN.

Dit komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Gorinchem Oost en West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 8 November 1855 en opgenomen in het provinciaal blad van Zuidholland n°. 55 van 1856.

Voor later aangebrachte wijzigingen zie de provinciale bladen n°. 113 van 1857, n°. 4 van 1863, n°. 88 van 1873, n°. 62 van 1880, n°. 48 van 1882, n°. 68 van 1884 en n°. 76 van 1908 en de buitengewone provinciale bladen nos. 548 en 1040 onder volgnummers 1288 en 1790.

Het hoogheemraadschap wordt begrensd: aan de noordzijde door de Lek, aan de oostzijde door de grensscheiding tusschen de provincies Zuidholland en Gelderland, aan de zuidzijde door deze grens langs de zuidzijde van den Nieuwe Zuider-

Lingedijk en den Zuider-Lingedijk en aan de westzijde door het Zederikkanaal, het Merwedekanaal en de Oude Zederik. De totale oppervlakte van het hoogheemraadschap is ongeveer 13 665 ha.

Het reglement van de Vijfheerenlanden is nog niet gegrond op de beginselen van de nieuwe waterstaatswetgeving aan het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw. Dit hoogheemraadschap wordt niet beheerscht door de omschrijving van een roeping, doch door een geografische begrenzing. Als gevolg hiervan zijn de voorschriften omtrent het toezicht op de huishoudelijke belangen van de binnen zijn gebied gelegen polders en waterschappen minder scherp dan bij de overige hoogheemraadschappen.

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van de Vijfheerenlanden gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
ACHTHOVEN (POLDER) . .	450	1858, n°. 284	Gorinchem Oost
ASPEREN (POLDER) . . .	1300	1936, n°. 1782	Gorinchem Oost
Ligt in de provincies Zuidholland en Gelder- land.		1937, n°. 1802	
AUTENA (POLDER)	476	1908, n°. 1179E	Gorinchem Oost
		1909, n°. 1190	
BOLGERIJEN (POLDER) . .	599	1908, n°. 1179D	Gorinchem Oost
		1909, n°. 1190	
BRUINSEL EN HOOG LEER- BROEK (POLDER)	374	1915, n°. 1315B	Gorinchem Oost
		1919, n°. 1436	
EENDRACHT (POLDER DE)	308	1917, n°. 1373	Gorinchem Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van de Vijfheerenlanden gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
EVERDINGEN (POLDERS ON- DER).	517	1908, n°. 1179A 1909, n°. 1190	Gorinchem Oost
Omvat de polders Ever- dingen, Over- en Neder- Zijdeveld en Gouwenes.			
GOILBERDINGER EN EVER- DINGER WAARDEN (POL- DER DE).	111	1918, n°. 1421 1924, n°. 1550 1936, n°. 1797	Gorinchem Oost en Rhenen West
Ligt in de provincies Zuidholland en Gelderl.			
HAGESTEIN (POLDERS ON- DER).	Afd. A 426 Afd. B 587	1934, n°. 1732	Gorinchem Oost
HEUKELUM (POLDER) . .	1080	1936, n°. 1783 1937, n°. 1802	Gorinchem Oost
Ligt in de provincies Zuidholland en Gelderl.			
HOOGGEIND EN SCHAAJK (POLDER).	1341	1915, n°. 1315A	Gorinchem Oost
HOOG- OF KLEIN-OOSTER- WIJK (POLDER).	244	1915, n°. 1315C 1919, n°. 1437 1921, n°. 1514 1928, n°. 1634	Gorinchem Oost
HUIBERT (WATERSCHAP DE)	764	1884, n°. 854 1920, n°. 1477	Gorinchem Oost
Tot het waterschap be- hooren de polders Ever- dingen, Over-Zijdeveld,			

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van de Vijfheerenlanden gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
Neder-Zijderveld en Over-Heicop. Het be- heert en onderhoudt den watergang de Huibert met de loozingsmiddelen van dezen op het Zede- rikkanaal en bijbehoor- ende werken, als de bruggen over en de dui- kers onder de Huibert.			
KEDICHEM MET OOSTER- WIJK (VEREENIGDE POL- DERS)	902	1916, n°. 1338 1921, n°. 1513 1928, n°. 1633	Gorinchem Oost
KERSBERGSCH EN ACHT- HOVENSCH UITERWAAR- DEN (POLDER)	87	1924, n°. 1556	Gorinchem Oost
LAKERVELD (POLDER) . .	918	1860, n°. 413 1893, n°. 947	Gorinchem Oost
LEXMOND (POLDER) . . .	528	1860, n°. 414 1893, n°. 946	Gorinchem Oost
MIDDELKOOP (POLDER) .	427	1858, n°. 285 1893, n°. 948	Gorinchem Oost
NEDER-BOEICOP EN OVER- BOEICOP (Reglement tot regeling der belangen van de ge- meenschappelijke uit- watering van de polders)	—	1862, n°. 509	Gorinchem Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van de Vijfheerenlanden gelegen	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
NEDER-HEICOP EN NEDER- BOEICOP (POLDERS) . .	Neder- Heicop 496 Neder- Boeicop 422	1858, n°. 282 1893, n°. 949	Gorinchem Oost
NIEUWLANDEN LEERBROEK (GECOMBINEERDE POL- DERS)	1632	1859, n°. 351 1877, n°. 765	Gorinchem Oost
OVER-HEICOP EN OVER- BOEICOP (POLDERS) . .	Over- Heicop 319 Over- Boeicop 298	1859, n°. 382 1874, n°. 735	Gorinchem Oost
QUAKERNAAK (POLDER) .	262	1858, n°. 280	Gorinchem Oost
RIETVELD (POLDER) . . .	194	1916, n°. 1339 1921, n°. 1515 1928, n°. 1635	Gorinchem Oost
SPIJK (POLDER)	354	1936, n°. 1784 1937, n°. 1802	Gorinchem Oost
Ligt in de provincies Zuidholland en Gelder- land.			
TER LEEDE (WATERSCHAP) Het waterschap heeft het beheer en het onder-	1958	1915, n°. 1315D 1924, n°. 1569	Gorinchem Oost

Polders en waterschappen, in het hoogheemraadschap van de Vijfheerenlanden gelegen	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
houd van de wegen en kunstwerken, gelegen in de polders Hoogeind en Schaaik, Bruinsdel en Hoog-Leerbroek en Hoog- of Klein Ooster- wijk.			
UITERWAARDEN (POLDER DE)	167	1917, n°. 1383	Gorinchem Oost
VIANEN (POLDERS ONDER)	Polder	1908, n°. 1179 B	Gorinchem Oost
Omvat de polders Via- nen en Bloemendaal en Ganzenkamp.	Vianen	1909, n°. 1190	
	202		
	Polder		
	Bloemen-		
	daal en		
	Ganzen-		
	kamp		
	205		
ONGEREGLMEN- TEERD ZIJN DE LANGS DE LINGE GELEGEN BUITEN- POLDERS:			
ENG (POLDER DE). . . .	25 *		Gorinchem Oost
KOORNWAARD	40 *		Gorinchem Oost
SPIJKSCHE WAARD . . .	14 *		Gorinchem Oost

C. DE EILANDEN

EILAND ROZENBURG

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
GECOMBINEERDE KRABBEN GRASPOLDERS (WATERSCHAP DE) De roeping van het waterschap is de zorg voor de rivierwaterkeerende dijken van den Krabbepolder en den Graspolder. Bovendien beheert en onderhoudt het waterschap in het belang van de scheepvaart het uitwateringskanaal van de Zuidersluis met los- en laadplaats en bijbehoorende werken.	Krabbep. 290 Graspolder 181	1917, n°. 1387	Rotterdam West
GRASPOLDER	171	1917, n°. 1387 1928, n°. 1639	Rotterdam West
KRABBEPOLDER	293	1917, n°. 1387	Rotterdam West
NIEUWE POLDER OF DROES-POLDER	49	1918, n°. 1415	Rotterdam West
NIEUW-ROZENBURG EN BLANKENBURG (POLDER)	154	1912, n°. 1239	Rotterdam West

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuid-holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
oud- en Nieuw Rozenburg, Blankenburg, de Lange en Ruige Plaat Bestaat uit de polders: Oud Rozenburg . . . Nieuw-Rozenburg . . Blankenburg Lange Plaat Ruige Plaat.	300 316 210 30 125	1937, n°. 1812	Rotterdam Oost en Rotterdam West
ONGEREGLEMENTEERD ZIJN: GOD ZIJ DANK (POLDER) GOUDMIJN (POLDER DE). GROOTE KRABBEPOLDER JANTJESPLAAT (POLDER). KLEINE KRABBEPOLDER . NIEUWE KRABBEPOLDER . NOORDBANKPOLDER . . . SCHEURPOLDER ZEEHONDENPLAAT (POLDER)	50* 7* 125* 65* 25* 45* 130* 150* 65*	— — — — — — — —	Rotterdam West Rotterdam West Rotterdam West Rotterdam West Rotterdam West Rotterdam West Rotterdam West Rotterdam West Rotterdam West

EILAND DE WELPLAAT

WELPLAAT (POLDER DE). Bestaat uit: DEN OUDE POLDER en DEN NIEUWE POLDER.	70* 75*	1862, n°. 550	Rotterdam Oost en Rotterdam West
--	------------	---------------	----------------------------------

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuid-holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
ONGEREGLEMENTEERD ZIJN:			
HAARTELPOLDER (DE) . .	10*	—	Rotterdam Oost en Rotterdam West
JAGERSPLAAT (DE) . . .	60*	—	Rotterdam Oost en Rotterdam West
KLEINE POLDER	35*	—	Rotterdam West
VEERTIG MORGEN (DE) .	100*	—	Rotterdam Oost en Rotterdam West

EILAND IJSSELMONDE

Het reglement op het gemeen waterstaatsbelang van het eiland IJsselmonde, opgenomen in de buitengewone provinciale bladen nos. 638, 716, 764, 785, 814, 912 en 937 onder volgnummers 1378, 1456, 1504, 1525, 1554, 1662 en 1687 regelt het onderhoud der zee- en rivierwaterkeeringen, welke in het gemeen waterstaatsbelang voor het eiland bestaan en stelt de afmetingen dier dijken vast. Zij worden voor het grootste gedeelte der lengte onderhouden door het hoogheemraadschap van de Zwijndrechtsche Waard, de waterschappen de Oude en Nieuwe Maasdijken voor het land van Rhoon, de Westdijken van het eiland IJsselmonde, West-IJsselmonde en de polders Oost-IJsselmonde, Oud- en Nieuw-Reijerwaard, Varkensoord en Karnemelksland, Zuidpolder en

de gemeente Rotterdam, elk voor zoover zijn territoir strekt en door de Staatsspoorwegen. De waterschappen de Oude en Nieuwe Maasdijken voor het land van Rhoon en de Westdijken van het eiland IJsselmonde zijn uitsluitend dijkcolleges. Het hoogheemraadschap van de Zwiendrechtsche Waard en het waterschap West-IJsselmonde behartigen naast de dijkzorg ook andere belangen.

Het hoogheemraadschap, de waterschappen en polders op het eiland worden hieronder opgesomd in de volgende:

a. hoogheemraadschap, waterschappen en polders belast met één of meer der bij provinciale verordening genoemde dijkvakken;

b. polders, wier gronden omslagplichtig zijn aan het sub *a* genoemde hoogheemraadschap of aan één der onder die rubriek genoemde waterschappen;

c. polders, niet vallende onder de rubrieken *a* en *b*, doch binnen den in het reglement omschreven Ring gelegen;

d. polders buiten dien Ring gelegen;

e. waterschappen, uitsluitend tot verzorging van belangen van bemaling en uitloozing aan verschillende polders gemeen.

***a.* HOOGHEEMRAADSCHAP, WATERSCHAPPEN
EN POLDERS BELAST MET ÉÉN OF MEER DER
BIJ PROVINCIALE VERORDENING GENOEMDE
DIJKVAKKEN.**

HOOGHEEMRAADSCHAP VAN DE ZWIJNDRECHTSCH E WAARD.

Dit komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Rotterdam Oost en Willemstad Oost, Gorinchem West en Geertruidenberg West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der provinciale Staten van Zuid-Holland van 4 December 1906 en is opgenomen in het provinciaal blad n°. 128, van 1906. Voor later aangebrachte wijzigingen zie het buitengewoon provinciaal blad n°. 1042 onder volgnummer 1792.

De roeping van het hoogheemraadschap is de zorg voor den ringdijk, waarvan het onderhoud bij het „Reglement op het gemeen waterstaatsbelang van het eiland IJsselmonde” ten laste van het hoogheemraadschap is gebracht. Behalve dijkzorg is aan het hoogheemraadschap opgedragen het beheer van den Waalboezem en van den Develboezem.

De belastbare oppervlakte is 2584 ha.

Het eerste bestuur van de Zwijndrechtsche Waard is ingesteld door Graaf WILLEM, volgens ordonnantie van 16 Augustus 1332.

WATERSCHAP DE OUDE- EN NIEUWE MAASDIJKEN VÓÓR HET LAND VAN RHOON

Dit komt voor op het blad der Waterstaatskaart Rotterdam Oost.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der provinciale Staten van Zuidholland van 16 Nov. 1897, opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 3 van 1898 en later gewijzigd en opnieuw vastgesteld bij besluit van 15 Juli 1913 en opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 346, onder volgnummer 1286 II.

Voor later aangebrachte wijzigingen zie de buitengewone provinciale bladen nos. 579, 626 en 930 onder volgnummers 1319, 1366 en 1680.

De roeping van het waterschap is uitsluitend de zorg voor den voortdurend waterkeerenden staat van de zee- en rivier-

waterkeerende dijken, waarvan het onderhoud bij het „Reglement op het gemeen waterstaatsbelang van het eiland IJsselmonde” ten laste van het waterschap is gebracht, alsmede van de in die dijken gelegen sluizen en andere waterkeerende werken, ongeacht door wie deze worden onderhouden.

De belastbare oppervlakte is 1848 ha.

WATERSCHAP DE WESTDIJKEN VAN HET EILAND IJSSELMONDE

Dit komt voor op het blad der Waterstaatskaart Rotterdam Oost.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 16 Nov. 1897, opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 2 van 1898 en later gewijzigd en opnieuw vastgesteld bij besluit van 20 Dec. 1921 en opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 793 onder volgnummer 1533. Voor een later aangebrachte wijziging zie het buitengewoon provinciaal blad n°. 833, onder volgnummer 1583.

De roeping van het waterschap is uitsluitend de zorg voor den voortdurend waterkeerenden staat van de zee- en rivierwaterkeerende dijken, waarvan het onderhoud bij het „Reglement op het gemeen waterstaatsbelang van het eiland IJsselmonde” ten laste van het waterschap is gebracht, alsmede van de in die dijken gelegen sluizen en andere waterkeerende werken, ongeacht door wie deze worden onderhouden.

De belastbare oppervlakte is 1633 ha.

WATERSCHAP VAN WEST-IJSSELMONDE

Dit komt voor op het blad der Waterstaatskaart Rotterdam Oost.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 9 Juli 1862 en is opgenomen in het buiten-

gewoon provinciaal blad n°. 22 onder volgnummer 507. Voor later aangebrachte wijzigingen zie de buitengewone provinciale bladen nos. 474 en 931 onder volgnummers 1214 en 1681.

De roeping van het waterschap is de zorg voor den voortdurend waterkeerenden staat van de zee- en rivierwaterkeeringen, waarvan het onderhoud bij het „Reglement op het gemeen waterstaatsbelang van het eiland IJsselmonde” ten laste van het waterschap is gebracht. Behalve dijkzorg is aan het waterschap opgedragen de zorg voor- en het toezicht op de gemeenschappelijke werken en belangen der polders in het waterschap gelegen.

De belastbare oppervlakte is 478 ha.

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
OOST-IJSSELMONDE (POLDER).	511	1916, n°. 1333 1931, n°. 1679	Rotterdam Oost
oud- en Nieuw-Reijerwaard (Polder)	1609	1916, n°. 1332 1928, n°. 1641 1931, n°. 1682	Rotterdam Oost en Gorinchem West
VARKENSOORD EN KARNE-MELKSLAND (POLDER) .	269	1916, n°. 1335 1922, n°. 1538	Rotterdam Oost
ZUIDPOLDER (gemeente Barendrecht)	466	1908, n°. 1173	Rotterdam Oost

**b. POLDERS, WIER GRONDEN OMSLAGPLICHTIG
ZIJN AAN HET SUB *a* GENOEMDE HOOGHEEM-
RAADSCHAP OF AAN ÉÉN DER ONDER DIE RUBRIEK
GENOEMDE WATERSCHAPPEN**

**1°. POLDERS, LIGGENDE IN HET HOOGHEEMRAADSCHAP VAN DE
ZWIJNDRECHTSCH E WAARD**

	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
DEVEL (DROOGMAKERIJ DE)		Ongeregemen- teerd	Rotterdam Oost en Gorinchem West
GROOTE EN KLEINE LINDT (POLDER)	326	1858, n°. 216 1899, n°. 1033	Rotterdam Oost, Gorinchem West, Willemstad Oost en Geertruidenberg West
HEERJANS DAM, RIJSOORD EN STREVELSHOEK (P.)	432	1896, n°. 987	Rotterdam Oost en Gorinchem West
HEER-OUDELANDS-AM- BACHT (POLDER) . . .	230	1858, n°. 222 1896, n°. 996	Gorinchem West
HENDRIK-IDO-AMBACHT (POLDER)	630	1908, n°. 1176	Gorinchem West
KIJFHOEK (POLDER) . . .	222	1908, n°. 1177	Rotterdam Oost en Gorinchem West
SANDELINGEN-AMBACHT (POLDER)	295	1908, n°. 1175	Gorinchem West
ZWIJNDRECHT (POLDER) .	297	1858, n°. 219 1896, n°. 995	Gorinchem West en Geertruidenberg West

2°. POLDERS, OMSLAGPLICHTIG AAN HET WATERSCHAP DE OUDE
EN NIEUWE MAASDIJKEN VÓÓR HET LAND VAN RHOON

	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
ALBRANDSWAARD (POLDER)	203	1935, n°. 1750	Rotterdam Oost
BINNEN- EN BUITENLAND VAN RHOON (POLDER HET).	Buitenl. 418 Binnenl. 426	1917, n°. 1361 1928, n°. 1629 1935, n°. 1750	Rotterdam Oost
KIESHEID (POLDER DE) .	125*	1858, n°. 77 1899, n°. 1037 1917, n°. 1363 1925, n°. 1573 1935, n°. 1750	Rotterdam Oost
NIEUW-PENDRECHT (POL- DER).	123	1917, n°. 1364	Rotterdam Oost
ZEGEN-, MOLEN- EN PORT- LANDPOLDERS (POLDER DE).	412	1917, n°. 1365	Rotterdam Oost

3°. POLDERS, OMSLAGPLICHTIG AAN HET WATERSCHAP DE WEST-
DIJKEN VAN HET EILAND IJSSELMONDE

DEIJFFELSBROEK (POLDER)	65*	1858, n°. 76 1899, n°. 1041 1925, n°. 1578	Rotterdam Oost
ELDERSPOLDER	12*	1925, n°. 1582 1925, n°. 1588	Rotterdam Oost

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
LAND VAN POORTUGAAL (POLDER HET)	896	1898, n°. 1016 1898, n°. 1027	Rotterdam Oost
LANGEBAKKERSOORD (POLDER).	85*	1858, n°. 75 1899, n°. 1039 1925, n°. 1580 1930, n°. 1663 1932, n°. 1687	Rotterdam Oost
MEEUWENPOLDER	9*	1925, n°. 1584 1925, n°. 1598	Rotterdam Oost
NIEUW-ENGELAND (POLDER).	115*	1918, n°. 1422 1925, n°. 1572 1930, n°. 1664 1932, n°. 1687	Rotterdam Oost
OUD-SMALLAND (POLDER)	60*	1858, n°. 80 1899, n°. 1040 1925, n°. 1579	Rotterdam Oost
POLDERS PERNIS C.A. (POLDER DE)	Nieuw-Pernis, Deijffel en Lombardijen	1915, n°. 1317	Rotterdam Oost
Bestaat uit de deelen:			
Boudewijns-Hartsland,			
Nieuw-Pernis, Deijffel			
en Lombardijen.			
Het gedeelte van den	188		
polder, genaamd Boudewijns-Hartsland, is omslagplichtig aan het waterschap de Oude en	87		

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
Nieuwe Maasdijken voor het Land van Rhoon. ROOZAND C.A. (POLDER) .	90*	1926, n°. 1605 1927, n°. 1612	Rotterdam Oost

4°. POLDERS, OMSLAGPLICHTIG AAN HET WATERSCHAP VAN WEST-IJSSELMONDE

ACHT EN ZESTIG MORGEN (POLDER DE)	65	1858, n°. 66	Rotterdam Oost
DIRK SMEETSLAND EN MEESTER AREND VAN DER WOUDESLAND (POLDER).	352	1858, n°. 67	Rotterdam Oost
KLEIN NIEUWLAND OF DE 51 MORGEN (POLDER HET)	45*	1862, n°. 533	Rotterdam Oost

c. POLDERS, NIET VALLENDE ONDER DE RUBRIEKEN a EN b, DOCH BINNEN DEN IN HET REGLEMENT OMSCHREVEN RING GELEGEN

BINNENLAND, (POLDER) (GEMEENTE BARENDRECHT)	758	1908, n°. 1171	Rotterdam Oost
BUITENLAND, (POLDER) (GEMEENTE BARENDRECHT)	431	1908, n°. 1170	Rotterdam Oost
CHARLOIS (POLDER) . . .	540	1917, n°. 1364 1931, n°. 1683	Rotterdam Oost
ZIEDEWIJ (POLDER) . . .	126	1908, n°. 1172	Rotterdam Oost

d. POLDERS, BUITEN DEN IN HET REGLEMENT
OMSCHREVEN RING GELEGEN.

	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
BUITEN-KIJVELAND EN DE SLOBBERGORZEN(POLDER)	26	1859, n°. 356 1861, n°. 429	Rotterdam Oost
CARNISSE (POLDER) . . .	4 *	1866, n°. 654 1908, n°. 1158	Rotterdam Oost
GORZENPOLDER EN DE HEIJ	26 *	1862, n°. 525 1925, n°. 1575	Rotterdam Oost
JAN GERRITSEPOLDER . .	65 *	1920, n°. 1491	Rotterdam Oost
JENEVER- EN KOOPOLDER	—	1862, n°. 530	Rotterdam Oost
JOHANNAPOLDER	18 *	1862, n°. 529	Rotterdam Oost
MADROEL (POLDER) . . .	15 *	1862, n°. 524 1898, n°. 1024 1925, n°. 1576	Rotterdam Oost
NIEUW-SMALLAND (POLDER)	22 *	1862, n°. 522 1925, n°. 1577	Rotterdam Oost
oud- EN MIDDEN KIJVE- LAND OF HET BINNEN KIJVELAND	28	1858, n°. 226	Rotterdam Oost
SPIUVELD (POLDER) . . .	5 *	1866, n°. 655 1908, n°. 1161	Rotterdam Oost
VOOR-DONKERSLOOT EN WOUDE (POLDER) . . .	101	1917, n°. 1385 1919, n°. 1428 1932, n°. 1686 1932, n°. 1689	Gorinchem West
VREDEPOLDER	30 *	1920, n°. 1490	Rotterdam Oost

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuid-holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
ZAND (POLDER HET) . . .	69	1928, n°. 1640	Gorinchem West
ZOMERLAND (POLDER) . .	—	1862, n°. 532	Rotterdam Oost
ZUIDPOLDER OF GRIJPLAND	40*	1862, n°. 528	Rotterdam Oost
ONGEREGLEMENTEERD ZIJN:			
ANTHONIAPOLDER	—	—	Gorinchem West
BUITENLANDEN, GELEGEN VOOR DEN POLDER GROOTE EN KLEINE LINDT (POLDER DE)	—	—	Geertruidenberg West
BUITENLAND ONDER HEERJANS DAM (POLDER HET)	50*	—	Rotterdam Oost
DIGNA JOHANNAPOLDER (DE)	12*	—	Rotterdam Oost
GROOTE NOORD (POLDER)	—	—	Gorinchem West
HOOGE NESPOLDER (DE).	120*	—	Rotterdam Oost en Willemstad Oost
HOOGE VELD (POLDER HET)	—	—	Rotterdam Oost
KLEINE NOORD (POLDER)	—	—	Gorinchem West
KLEIN-PROFIJT (POLDER)	—	—	Rotterdam Oost
NIEUWE POLDER (DE) . .	45*	—	Rotterdam Oost
NIEUWE VEERPOLDER . .	—	—	Gorinchem West
NOORDPOLDER (DE) . . .	—	—	Gorinchem West
OUDE BOSPOLDER	30*	—	Gorinchem West
SOPHIAPOLDER	90*	—	Gorinchem West

e. WATERSCHAPPEN UITSLUITEND TOT VERZOR-
GING VAN BELANGEN VOOR BEMALING EN UIT-
LOOZING, AAN VERSCHILLENDE POLDERS GEMEEN

WATERSCHAP VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE UITWATERING MET
BEMALING VAN DE POLDERS BINNENLAND EN ZIEDEWIJ
(GEMEENTE BARENDRECHT)

Dit komt voor op het blad der Waterstaatskaart Rotterdam
Oost.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale
Staten van Zuidholland van 20 Juli 1920 en is opgenomen in
het buitengewoon provinciaal blad n°. 748 onder volgnummer
1488.

De roeping van het waterschap is de zorg voor de gemeen-
schappelijke uitwatering met bemaling van de polders Binnen-
land en Ziedewij op den boezem, genaamd de Koedood.
Het beheert en onderhoudt het gemaal met toebehooren en
eenige boezemwateren en kunstwerken.

De belastbare oppervlakte is 875 ha.

WATERSCHAP DE GEMEENSCHAPPELIJKE BEMALING VAN DE
POLDERS BUITENLAND EN ZUIDPOLDER

Dit komt voor op het blad der Waterstaatskaart Rotterdam
Oost.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale
Staten van Zuidholland van 21 December 1915 en is opgenomen
in het buitengewoon provinciaal blad n°. 601 onder volg-
nummer 1341. Voor een later aangebrachte wijziging zie het
buitengewoon provinciaal blad n°. 904 onder volgnummer 1654.

De roeping van het waterschap is de zorg voor de gemeen-

schappelijke bemaling van de polders Buitenland en Zuidpolder. Het draagt zorg voor het onderhoud van het gemaal met toebehooren en voor het onderhoud van de buitenhaven en uitwateringssluys van den polder Buitenland.

De belastbare oppervlakte is 887 ha.

WATERSCHAP DE KOEDOOD

Dit komt voor op het blad der Waterstaatskaart Rotterdam Oost.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 15 Juli 1913 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 546 onder volgnummer 1286. Voor later aangebrachte wijzigingen zie de buitengewone provinciale bladen nos. 581, 627 en 749 onder volgnummers 1321, 1367 en 1489.

De roeping van het waterschap is de zorg voor den boezem de Koedood, diens loozingsmiddelen en uitmonding in de Nieuwe Maas en al wat daartoe behoort. Omslagplichtig aan het waterschap zijn de polders: de Kiesheid, het Binnenland van Rhoon, het Buitenland van Rhoon, Nieuw Pendrecht en het waterschap van de gemeenschappelijke uitwatering met bemaling van de polders Binnenland en Ziedewij.

De belastbare oppervlakte is 1948 ha.

WATERSCHAP VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE UITWATERING MET BEMALING VAN DE POLDERS „HET LAND VAN POORTUGAAL” EN DEN POLDER „DE POLDERS PERNIS C.A.”

Dit komt voor op het blad der Waterstaatskaart Rotterdam Oost.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale

Staten van Zuidholland van 20 Juli 1915 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 578 onder volgnummer 1318.

De roeping van het waterschap is de zorg voor de gemeenschappelijke uitwatering met bemaling van de polders „Het Land van Poortugaal” en „De polders Pernis c.a.” op de haven van Hoogvliet. Het beheert en onderhoudt het gemaal met toebehooren, eenige boezemwateren en kunstwerken.

De belastbare oppervlakte is 1180 ha.

EILAND DE MEEUWENPLAAT

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
MEEUW- EN ELFT- EN ZALMPLAAT (POLDER) .	185*	1862, n°. 527	Rotterdam Oost
ONGEREGLEMENTEERD ZIJN:			
VISSCHERIJPOLDER. . . .	9*	—	Rotterdam Oost
WILHELMINAPOLDER. . . .	15*	—	Rotterdam Oost

EILAND VOORNE EN PUTTEN

Het reglement op het gemeen waterstaatsbelang van het eiland Voorne en Putten, opgenomen in de buitengewone provinciale bladen nos. 687, 702, 758 en 805 onder volg-

nummers 1427, 1442, 1498 en 1545, regelt het onderhoud der zee- en rivierwaterkeeringen, welke in het gemeen waterstaatsbelang voor het eiland bestaan en stelt de afmetingen der dijken vast. Zij worden, met uitzondering van enkele dijkvakken, die bij het Rijk in onderhoud zijn, onderhouden door de hoogheemraadschappen van Voorne, van Putten en van de Bernisse en door de polders Heenvliet, Zuidland, Velgersdijk en den Ouden en Nieuwen Uitslag van Putten, elk voor zoover zijn territorium strekt. De werking van elk der drie hoogheemraadschappen wordt geregeld bij het reglement voor elk dier instellingen. Zij zijn uitsluitend dijkscolleges, behalve het hoogheemraadschap van Putten, dat tevens voor de bemaling zorgt van de polders, die op den Vier-Ambachten-boezem loozen.

De hoogheemraadschappen, waterschappen en polders op het eiland worden hieronder opgesomd in de volgorde:

a. hoogheemraadschappen en polders, belast met één of meer der bij provinciale verordening genoemde dijkvakken;

b. polders, wier gronden omslagplichtig zijn aan één der sub *a* genoemde hoogheemraadschappen;

c. polders, niet vallende onder de rubrieken *a* en *b*, doch binnen den in het reglement omschreven ring gelegen;

d. polders buiten dien ring gelegen;

e. waterschappen, uitsluitend tot verzorging van belangen van bemaling en uitloozing aan verschillende polders gemeen.

a. HOOGHEEMRAADSCHAPPEN EN POLDERS, BE-
LAST MET ÉÉN OF MEER DER BIJ PROVINCIALE
VERORDENING GENOEMDE DIJKVAKKEN

HOOGHEEMRAADSCHAP DE BERNISSE

Dit komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Rotterdam West en Willemstad West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 18 December 1917 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 684 onder volgnummer 1424. Voor later aangebrachte wijzigingen zie het buitengewoon provinciaal blad n°. 1045 onder volgnummer 1795. Het hoogheemraadschap is opgericht in 1867.

De roeping van het hoogheemraadschap is voornamelijk de zorg voor den voortdurend waterkeerenden staat van de zee- en rivierwaterkeerende dijken, waarvan het onderhoud bij het „Reglement op het gemeen waterstaatsbelang van het eiland Voorne en Putten” ten laste van het hoogheemraadschap is gebracht, alsmede van de in die dijken gelegen sluizen en andere waterkeerende werken, ongeacht door wie deze worden onderhouden.

De belastbare oppervlakte is 495 ha.

HOOGHEEMRAADSCHAP VAN PUTTEN

Dit komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Rotterdam Oost en West en Willemstad Oost en West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 18 December 1917 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 685 onder volgnummer 1425. Voor later aangebrachte wijzigingen zie het buitengewoon provinciaal blad n°. 1044 onder volgnummer 1794.

De roeping van het hoogheemraadschap is voornamelijk de zorg voor den voortdurend waterkeerenden staat van de zee- en rivierwaterkeerende dijken, waarvan het onderhoud bij het „Reglement op het gemeen waterstaatsbelang van het eiland Voorne en Putten” ten laste van het hoogheemraadschap is gebracht, alsmede van de in die dijken gelegen sluizen en andere waterkeerende werken, ongeacht door wie deze worden onderhouden. Behalve de dijkzorg is aan het hoogheemraadschap opgedragen de zorg voor den Vier-Ambachtenboezem, diens loozingsmiddelen en al de tot den boezem behoorende kade-, brug-, sluis- en andere werken.

De belastbare oppervlakte is 2759 ha.

HOOGHEEMRAADSCHAP VAN VOORNE

Dit komt voor op het blad der Waterstaatskaart Rotterdam West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 18 December 1917 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 686 onder volgnummer 1426. Voor later aangebrachte wijzigingen zie het buitengewoon provinciaal blad n°. 1043 onder volgnummer 1793. Het hoogheemraadschap is opgericht bij octrooi van 21 Januari 1630.

De roeping van het hoogheemraadschap is voornamelijk de zorg voor den voortdurend waterkeerenden staat van de zee- en rivierwaterkeeringen, waarvan het onderhoud bij het „Reglement op het gemeen waterstaatsbelang van het eiland Voorne en Putten” ten laste van het hoogheemraadschap is gebracht, alsmede van de in die zee- en rivierwaterkeeringen gelegen sluizen en andere waterkeerende werken, ongeacht door wie deze worden onderhouden.

De belastbare oppervlakte is 888½ ha.

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
HEENVLIET (POLDER) . .	837	1919, n°. 1451 1935, n°. 1770	Rotterdam West
OUDE EN NIEUWE UITSLAG VAN PUTTEN (POLDER DE)	409	1918, n°. 1391	Rotterdam Oost
VELGERSDIJK (POLDER) .	186	1861, n°. 486 1891, n°. 927 1895, n°. 967	Rotterdam West en Willemstad West
ZUIDLAND (POLDER). . .	1078	1888, n°. 888 1891, n°. 926	Rotterdam West en Willemstad West

b. WATERSCHAPPEN EN POLDERS, OMSLAGPLICHTIG AAN ÉÉN DER ONDER a GENOEMDE HOOGHEEMRAADSCHAPPEN

1°. POLDERS, OMSLAGPLICHTIG AAN HET HOOGHEEMRAADSCHAP DE BERNISSE

MOLENGORZEN(POLDER DE)	40	1861, n°. 484 1875, n°. 750	Rotterdam West en Willemstad West
NIEUWE KADE (POLDER) .	62	1861, n°. 464	Rotterdam West
NIEUW- EN OUD GULDELAND (POLDER).	25*	1862, n°. 541	Rotterdam West
NIEUW-HOENDERHOEK (POLDER)	53	1862, n°. 539	Rotterdam West
NIEUW-SCHUDEBEURS (POLDER).	51	1861, n°. 467 1875, n°. 749	Rotterdam West en Willemstad West
NIEUW-STOMPAARD (POLDER).	74	1861, n°. 468	Rotterdam West

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
NIEUW-VELGERSDIJK (POLDER).	31	1862, n°. 552 1876, n°. 753	Rotterdam West en Willemstad West
OUDE KADE (POLDER). .	53	1861, n°. 463	Rotterdam West
OUD-STOMPAARD (POLDER)	70	1868, n°. 658	Rotterdam West

2°. POLDERS, OMSLAGPLICHTIG AAN HET HOOGHEEMRAADSCHAP VAN PUTTEN

BRABAND, HEKELINGEN EN VRIESLAND (POLDER) .	571	1862, n°. 547	Rotterdam Oost
GEERVLIET, OUD HOENDERHOEK EN SCHIEKAMP (POLDER).	606	1862, n°. 535 1883, n°. 852	Rotterdam West
OUD-SCHUDDEBEURS (POLDER).	369	1862, n°. 537 1883, n°. 851	Rotterdam Oost en West en Willemstad
SIMONSHAVEN EN BIERT (POLDER).	749	1862, n°. 536 1882, n°. 832	Oost en West Rotterdam Oost en West
SPIJKENISSE EN SCHIEKAMP (POLDER).	475	1862, n°. 546 1883, n°. 853	Rotterdam Oost en West

3°. POLDERS, OMSLAGPLICHTIG AAN HET HOOGHEEMRAADSCHAP VAN VOORNE

ANNAPOLDER (St.) EN SCHAPENGORS.	430	1917, n°. 1359 1921, n°. 1500 1931, n°. 1672	Rotterdam West
--	-----	--	----------------

	Belastbare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
NIEUWE GOTE (POLDER)	715	1930, n°. 1674	Rotterdam West
NIEUWENHOORN (POLDER)	1293	1919, n°. 1440 1935, n°. 1770	Rotterdam West
NIEUW-HELVOET (POLDER)	727	1919, n°. 1450 1929, n°. 1653	Rotterdam West
NOORDSLUIS (WATERSCHAP DE)	3086	1891, n°. 925 1907, n°. 1147	Rotterdam West
Bestaat uit de vroegere polders: KLEIN-OOS- TERLAND, OOSTVOORN- SCHE PR., RUGGEPR., LODDERLAND, ACHTER STRIJPE, STRIJPEPR., ZUURLAND, 't Woud, NATERSCHE PR., PAN- CRASGORS, OUD-RO- CKANJE, NIEUW-RO- CKANJE, EN STUIF- AKKER.			
OUDE EN NIEUWE STRUY- TEN (POLDER)	96	1919, n°. 1441	Rotterdam West
OUDENHOORN (POLDER) .	840	1888, n°. 890	Rotterdam West en Willemstad West
QUACK (POLDER DE) . .	264	1919, n°. 1449 1929, n°. 1652	Rotterdam West
VIERPOLDERS	804	1913, n°. 1272	Rotterdam West
Bestaat uit de deelen: NIEUWLAND, VEKHOEK, OUDE GOOTE EN OUD- HELLEVOET			

c. POLDERS, NIET VALLENDE ONDER DE RUBRIEKEN
a EN b, DOCH BINNEN DEN IN HET REGLEMENT
OMSCHREVEN RING GELEGEN

	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
ABBENBROEK (POLDER). .	717	1888, n°. 887	Rotterdam West
ZWARTEWAAL (POLDER) .	228	1914, n°. 1294	Rotterdam West

d. POLDERS, BUITEN DEN IN HET REGLEMENT
OMSCHREVEN RING GELEGEN

KRUININGERGORS (POLDER)	110	1932, n°. 1693	Rotterdam West
NIEUW-HONGERLAND (POLDER)	46	1874, n°. 736	Rotterdam Oost
NIEUW-MARKENBURG (POLDER)	25*	1862, n°. 542	Rotterdam West
NIEUW-NOORDLAND (POL- DER).	35*	1862, n°. 540	Rotterdam West
NOORD-MEEUWENOORD (POLDER).	30*	1900, n°. 1064	Rotterdam West
oud- en NIEUW KLEIBURG (POLDER).	80*	1861, n°. 477	Rotterdam West
oud-HONGERLAND (POL- DER).	72	1918, n°. 1392	Rotterdam Oost
oud-OOSTBROEK (POLDER)	30*	1861, n°. 483	Rotterdam Oost
RAMMELAND (POLDER HET)	25*	1862, n°. 543	Rotterdam West
TOLLAND (POLDER HET) .	39	1862, n°. 538	Rotterdam West
ZUID-MEEUWENOORD (POL- DER).	9	1861, n°. 465 1862, n°. 511	Rotterdam West

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
ZUIDOORD (POLDER). . .	67	1862, n°. 551	Willemstad West
ONGEREGLEMENTEERD ZIJN:			
BEENINGERWAARD (POLDER).	50*	—	Willemstad West
BUITENGORZEN (POLDER DE)	15*	—	Willemstad West
GORZEN (POLDER DE) . .	25*	—	Willemstad West
NIEUW-OOSTBROEK (POLDER).	35*	—	Rotterdam Oost
ONDERNEMINGSPOLDER. .	95*	—	Rotterdam West
OOSTER-NIEUWLAND (POLDER).	35*	—	Rotterdam West
OUD-NIEUWLAND (POLDER)	20*	—	Rotterdam West
VERLOREN HOEK (POLDER DE)	18*	—	Rotterdam West
WILLEMPOLDER.	20*	—	Rotterdam Oost
WOLVENPOLDER.	45*	—	Rotterdam Oost

e. WATERSCHAPPEN, UITSLUITEND TOT VERZORGING VAN BELANGEN VOOR BEMALING EN UITLOOZING AAN VERSCHILLENDE POLDERS GEMEEN

WATERSCHAP DE GEMEENSCHAPPELIJKE BEMALING VAN DE POLDERS DE OUDE EN NIEUWE UITSLAG VAN PUTTEN EN OUD HONGERLAND

Dit komt voor op het blad der Waterstaatskaart Rotterdam Oost.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 18 December 1917 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 650 onder volgnummer 1390.

De roeping van het waterschap is de zorg voor de bemaling van de polders De Oude en Nieuwe Uitslag van Putten en Oud-Hongerland. Het is belast met het onderhoud en de exploitatie van het stoomgemaal c.a. en heeft het toezicht op alle wateren en slooten in beide polders gelegen.

De belastbare oppervlakte is 482 ha.

WATERSCHAP DE HOLLE MARE

Dit komt voor op het blad der Waterstaatskaart Rotterdam West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 20 Juli 1915 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 582 onder volgnummer 1322. Voor een later aangebrachte wijziging zie het buitengewoon provinciaal blad n°. 1020 onder volgnummer 1770.

De roeping van het waterschap is de zorg voor de gemeene waterloozing van de polders de Vierpolders, Zwartewaal en het ten westen van het Voornsche kanaal gelegen deel van den polder Heenvliet. Het beheert en onderhoudt de uitwateringssluis aan de haven van Zwartewaal, het stoomgemaal, den boezem de Holle Mare en eenige boezemwateren en kunstwerken.

De belastbare oppervlakte is 1367 ha.

EILAND DE HOEKSCHÉ WAARD

De waterschappen en polders op dit eiland worden hieronder opgesomd in de volgorde:

- a. waterschap „De Hoeksche Waard”;
- b. waterschappen en polders binnen de hoofdwatérkeering van het eiland gelegen, wier gronden omslagplichtig zijn aan het waterschap „De Hoeksche Waard”;
- c. polders en gronden, buiten de hoofdwatérkeering van het eiland gelegen;
- d. waterschappen, uitsluitend tot verzorging van belangen van bemaling en uitloozing aan verschillende polders gemeen.

a. WATERSCHAP DE HOEKSCHÉ WAARD

Dit komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Rotterdam Oost, Willemstad Oost en West en Geertruidenberg West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 12 December 1934 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 1007 onder volgnummer 1757. De afkondiging van het tijdstip van inwerking-treding van het reglement is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 1021 onder volgnummer 1771.

De roeping van het waterschap is de zorg voor den voort-durend zee- en rivierwatérkeerenden toestand van de hoofd-watérkeering van het eiland De Hoeksche Waard, de zorg voor de binnendijken en de zorg voor de verwijdering van het inundatiewatér uit de streek, gelegen binnen de hoofd-watérkeering van het eiland.

De belastbare oppervlakte is 21 645 ha.

Het waterschap werd opgericht in 1934.

**b. WATERSCHAPPEN EN POLDERS BINNEN DE
HOOFDWATERKEERING VAN HET EILAND GE-
LEGEN, WIER GRONDEN OMSLAGPLICHTIG ZIJN
AAN HET SUB a GENOEMDE WATERSCHAP**

	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
ANTHONYPOLDER (St.) . .	385	1917, n°. 1388C	Willemstad Oost
BEKADE GORZEN VAN DE NIEUWE KLEM (POLDER) De)	40*	1935, n°. 1758 1935, n°. 1766	Willemstad Oost
BEVERSOORD (POLDER) . .	41	1872, n°. 710	Geertruidenberg West
CROMSTRIJEN (POLDER) .	3214	1917, n°. 1376 1935, n°. 1762 1935, n°. 1771	Willemstad Oost
GORZEN EN AANWASSEN VAN DEN LANDE VAN ESSCHE (POLDER DE) .	253	1935, n°. 1759 1935, n°. 1766	Willemstad Oost
HITSERT (POLDER DEN) .	2613	1913, n°. 1265 1935, n°. 1763 1935, n°. 1771	Willemstad Oost en West
(Voormalige polders Klein-Zuid-Beijerland, Groot-Zuid-Beijerland en Eendragtspolder)			
HOOGEZANDSCHE POLDER.	495*	1935, n°. 1761	Willemstad Oost
KILPOLDER	22*	1862, n°. 571 1899, n°. 1048	Geertruidenberg West
KLEIN-PIERSHIL (POLDER)	153	1858, n°. 232	Willemstad Oost
KOOILAND (POLDER HET)	259	1858, n°. 91	Willemstad Oost en Geertruidenberg West

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
LAND VAN ESSCHE, UITERDIJK EN NIEUW-STRIJEN (POLDERS HET)	518	1915, n°. 1310	Willemstad Oost
MEEUWENOORDSCHE POLDER	37	1862, n°. 573	Geertruidenberg West
MOERKERKEN (POLDER) .	1294	1917, n°. 1388A 1930, n°. 1659	Rotterdam Oost en Willemstad Oost
MUNNIKENLAND VAN WESTMAAS (POLDER)	191	1922, n°. 1532	Willemstad Oost
MIJL (POLDER DE) . . .	144	1858, n°. 230 1899, n°. 1044	Geertruidenberg West
NIEUW-BEIJERLAND EN NIEUW PIERSHIL (POLDER).	1584	1915, n°. 1305	Rotterdam Oost en Willemstad Oost
NIEUW-BONAVENTURA, MOOKHOEK EN TREK-DAM (POLDER)	Nw. Bona- ventura 2019 Mookhoek en Trek- dam 334	1934, n°. 1741	Willemstad Oost en Geertruidenberg West
NIEUWE KLEM (POLDER DE)	39	1916, n°. 1337	Willemstad Oost
NIEUWELAND (POLDER HET) (Gemeente Puttershoek)	90	1916, n°. 1343	Willemstad Oost en Geertruidenberg West

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuid-holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
NIEUWELAND VAN HEINENOORD GENAAMD DE BOSCHEN (POLDER HET).	103	1916, n°. 1350	Rotterdam Oost
NIEUW-OOSTERSCHE POLDER	155*	1862, n°. 581	Willemstad Oost
OOST- EN WEST ZOMERLANDEN (POLDER DE).	697	1915, n°. 1323 1919, n°. 1448	Rotterdam Oost en Willemstad Oost
OUD-BEIJERLAND, MOERKERKEN, CROMSTRIJEN EN DE GROEP (POLDER)	1675	1900, n°. 1068	Rotterdam Oost en Willemstad Oost
OUDE BEVEROORDSCHE POLDER.	48	1917, n°. 1377 1917, n°. 1379	Geertruidenberg West
OUDE KLEM (POLDER DE)	66	1916, n°. 1336	Willemstad Oost
OUDE KORENDIJK, OUDE NIEUWLAND EN OOST-EN MOLENPOLDER (POLDER DE)	828	1916, n°. 1354 1935, n°. 1764 1935, n°. 1771	Willemstad Oost en West
OUDELAND VAN STRIJEN EN OUD-BONAVENTURA (POLDERS HET)	1812	1917, n°. 1374 1921, n°. 1501 1937, n°. 1810	Willemstad Oost
OUD-HEINENOORD (POLDER).	299	1927, n°. 1621	Rotterdam Oost en Willemstad Oost

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuid-holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
oud-Piershil (Polder)	344	1858, n°. 231	Willemstad Oost
Schuringsche Polder .	140*	1935, n°. 1760	Willemstad Oost
Strijensche Polder. . .	434	1858, n°. 87 1899, n°. 1046	Willemstad Oost en Geertruidenberg West
Torensteepolder. . . .	140*	1862, n°. 575	Willemstad Oost
Westmaas-Nieuwland (Polder Het)	1387	1915, n°. 1309 1918, n°. 1393	Rotterdam Oost en Willemstad Oost

c. POLDERS EN GRONDEN, BUITEN DE HOOFD-WATERKEERING VAN HET EILAND GELEGEN

Buitenlanden, gelegen vóór den Polder de Oost- en West Zomer- landen (Polder de).	260*	1863, n°. 625 1863, n°. 630	Rotterdam Oost
Bijlepolder	14*	1862, n°. 569	Geertruidenberg West
Geertruida-Agatha Polder.	15*	1863, n°. 622	Rotterdam Oost
Groot-Koninkrijk (Polder).	85*	1861, n°. 488	Geertruidenberg West
Hooge Westersche Zomerpolder.	120*	1862, n°. 577	Willemstad Oost
Leenheerenpolder . . .	120*	1862, n°. 568	Willemstad West
Mariapolder.	115*	1862, n°. 584	Geertruidenberg West
Molenpolder	145*	1862, n°. 582	Willemstad Oost

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuid-holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
NIEUWE POLDERTJE (HET) (Gemeenten 's-Gravendeel en Puttershoek)	35*	1916, n°. 1347	Willemstad Oost en Geertruidenberg West
NIEUWE WESTERSCHE ZOMERPOLDER.	115*	1862, n°. 576	Willemstad Oost
NOORDPOLDER VAN PIERSHIL	45*	1860, n°. 426	Willemstad Oost en West
OOSTERSCHE BEKADE GORZEN	50*	1862, n°. 579	Willemstad Oost
OUDE GORZENPOLDER . .	43*	1862, n°. 572	Geertruidenberg West
STOOPENPOLDER	56*	1862, n°. 583	Geertruidenberg West
WESTERSCHE BEKADE GORZEN	18*	1862, n°. 578	Willemstad Oost
ONGEREGLIJKHEIDEN:			
BUITENLANDEN, GELEGEN VÓÓR DEN POLDER HET NIEUWELAND VAN HEINENOORD, GENAAMD DE BOSSCHEN (POLDER DE) (GEMEENTE HEINENOORD).	22*	—	Rotterdam Oost
KLEIN KONINGRIJK (POLDER).	17*	—	Geertruidenberg West
's-LANDS BEKADE GORZEN	120*	—	Willemstad West

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
LEENHEERENGORZENPOLDER	20*	—	Willemstad West
NOORDPOLDER	60*	—	Willemstad Oost en West
OOSTERSCHE LAAGJES . .	30*	—	Willemstad Oost
OOSTERSCHE GORZEN . .	14*	—	Rotterdam Oost
oud-HEINENOORDSCHE GORZEN	8*	—	Rotterdam Oost
STAART (POLDER DE) . .	20*	—	Rotterdam Oost
TIENDGORZEN.	40*	—	Willemstad Oost en West
WESTERSCHE LAAGJES . .	70*	—	Willemstad Oost en West

d. WATERSCHAPPEN, UITSLUITEND TOT VERZORGING VAN BELANGEN VOOR BEMALING EN UITLOOZING AAN VERSCHILLENDE POLDERS GEMEEN
WATERSCHAP DER BEMALING VAN DE POLDERS DE STRIJENSCHÉ POLDER, HET KOOILAND, OUD-BEVERSOORD, NIEUW-BEVERSOORD EN MEEUWENOORD

Dit komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Willemstad Oost en Geertruidenberg West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 27 Juli 1927 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 874 onder volgnummer 1624.

De roeping van het waterschap is de zorg voor de bemaling van de bovengenoemde polders. Het beheert en onderhoudt het gemaal met toebehooren en eenige boezemwateren en kunstwerken.

De belastbare oppervlakte is 819 ha.

WATERSCHAP „DE BOEZEM LOOZENDE DOOR STRIJENSAS”

Dit komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Willemstad Oost en Geertruidenberg West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 27 Juli 1927 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 875 onder volgnummer 1625.

De roeping van het waterschap is:

a. de zorg voor den boezem, een aanvang nemende bij de kaai van het dorp Strijen en loozende door Strijensas in het Hollandsch Diep, ook in verband met de scheepvaartbelangen der streek, terwijl onder die zorg tevens begrepen wordt de zorg voor het houden van den boezem in zoodanigen toestand, dat door de verschillende polders daaruit water kan worden ingelaten;

b. de zorg voor de bemaling van den sub a omschreven boezem als uitwateringskanaal voor de polders het Oudeland van Strijen en Oud-Bonaventura, het Land van Essche, Uiterdijk en Nieuw Strijen, de Oude Klem en de Nieuwe Klem.

Het waterschap beheert en onderhoudt verder het gemaal aan de oostzijde van en naast de schutsluis te Strijensas met toebehooren, de binnenhaven van Strijen van de Steenplaats tot de schutsluis te Strijensas en de buitenhaven te Strijensas.

Ter bestrijding van de kosten sub *a* wordt, behalve van de polders, sub *b* genoemd, mede omslag geheven van de polders Nieuw-Bonaventura, den Strijensche polder, Oud-Beversoord, Nieuw-Beversoord, Meeuwenoord en het Kooiland.

Ter bestrijding van de kosten sub *b* wordt alleen omslag geheven van de polders, onder *b* genoemd.

De belastbare oppervlakte voor begrooting *a* is 5146 ha, die voor begrooting *b* 2428 ha.

WATERSCHAP VAN HET GEMEENSCHAPPELIJK STOOMGEMAAL TE PUTTERSCHOEK

Dit komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Rotterdam Oost, Willemstad Oost en Geertruidenberg West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 17 Juli 1917 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 648 onder volgnummer 1388 E.

De roeping van het waterschap is de zorg voor de gemeenschappelijke uitwatering door mechanische bemaling van den boezem van het waterschap van Mijsheerenland van Moerkerken en van de polders Nieuw-Bonaventura, den Mijlpolder en het Nieuweland van Puttershoek.

Het waterschap beheert en onderhoudt het gemaal te Puttershoek met toebehooren en eenige kunstwerken.

De belastbare oppervlakte is 4140 ha.

WATERSCHAP VAN MIJSHEERENLAND VAN MOERKERKEN

Dit komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Rotterdam Oost en Willemstad Oost.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 17 Juli 1917 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 648 onder volgnummer 1388 D.

Het waterschap beheert den boezem de Binnenbedijkte Maas, het toevoerkanaal naar het gemaal te Puttershoek en eenige kunstwerken. Tot het omslagplichtig gebied van het waterschap behooren de polders Moerkerken, Sint Anthonypolder en Munnikenland van Westmaas.

De belastbare oppervlakte is 1879 ha.

EILAND DE BEERENPLAAT

Bestaat uit de ongereguleerde polders:

BEEREPOLDER, NIEUWE POLDER en WEIPOLDER.

De polders, groot achtereenvolgens 100 ha*, 60 ha* en 7 ha*, komen voor op het blad der Waterstaatskaart Rotterdam Oost.

EILAND DE TIEN GEMETEN

	Waterstaatkundige grootte in ha	Blad der Waterstaats- kaart
BESTAAT UIT DE ONGEREGLERDE POLDERS:		
BRIENENSWAARD	255*	Willemstad Oost en West
GRIENDWEIPOLDER	20*	Willemstad Oost
MARIA POLDER	100*	Willemstad Oost
MIDDEN- EN BENEDENPOLDER	Middenpolder	Willemstad Oost en West
	180*	
	Benedenpolder	
	85*	

	Waterstaatkundige grootte in ha	Blad der Waterstaats- kaart
NOORDPOLDER	5 *	Willemstad Oost
OUDE POLDER	45 *	Willemstad Oost
SCHUTSKOOIPOLDER	5 *	Willemstad Oost
WESTPOLDER	10 *	Willemstad West
ZUIDWESTPOLDER	20 *	Willemstad Oost en West

EILAND VAN DORDRECHT

Het reglement op het gemeen waterstaatsbelang van het eiland van Dordrecht, opgenomen in de buitengewone provinciale bladen nos. 642 en 679 onder volgnummers 1382 en 1419, regelt het onderhoud der zee- en rivierwaterkeeringen, welke in het gemeen waterstaatsbelang van het eiland bestaan en stelt de afmetingen dier dijken vast. Zij worden onderhouden door de Vierpolders, den polder Wioldrecht en de gemeente Dordrecht.

De polders op dit eiland zijn geheel zelfstandig en worden hieronder opgesomd in de volgorde:

a. polders, gelegen binnen de hoofdwatkeeringen van het eiland;

b. polders, gelegen buiten de hoofdwatkeeringen van het eiland.

De polders sub *b* zijn onderverdeeld in:

1°. polders bezuiden het Wantij;

2°. polders langs de Nieuwe Merwede, het Hollandsch Diep, de Dordtsche Kil en het Mallegat;

3°. polders tusschen het Wantij, de Beneden Merwede en de Nieuwe Merwede.

a. POLDERS, GELEGEN BINNEN DE HOOFDWATER-
KEERINGEN VAN HET EILAND

	Belast- bare opper- vlakte in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
BIESBOSCH (POLDER DE) . Omvat de polderdeelen HANIA's en ZUID-BUI- TENPOLDER, KOOIKIL- POLDER en NIEUWE HA- NIAPOLDER.	1130*	1934, n°. 1730 1934, n°. 1736	Geertruidenberg West
VIERPOLDERS (DE) . . . Bestaat uit den pol- der OUD-DUBBELDAM, DEN ZUIDPOLDER, DEN ALOISEN- OF BOVENPOL- DER en DEN NOORD- OF MERWEDEPOLDER . . .	1220	1859, n°. 365 1872, n°. 714	Geertruidenberg West
WIELDRECHT (POLDER) .	960	1916, n°. 1352	Geertruidenberg West
ONGEREGLIJD- TEERD IS:			
POLDERSTAD VAN DOR- DRECHT (DE)	—	—	Gorinchem West en Geertruidenberg West
Bestaat uit:			
DE BINNENSTAD.	31*		
DE POLDER.	236*		
DE MIJL.	36*		

b. POLDERS, GELEGEN BUITEN DE HOOFDWATER- KEERINGEN VAN HET EILAND

1°. POLDERS BEZUIDEN HET WANTIJ

	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
NIEUWE NOORDPOLDER .	43 *	1862, n°. 554	Geertruidenberg West
NOORD BOVENPOLDER . .	73 *	1862, n°. 567	Geertruidenberg West
STADSPOLDER	168 *	1862, n°. 557	Geertruidenberg West
ONGEREGLIJD- TEERD ZIJN:			
NIEUWE STADSPOLDER (DE) Deze polder bestaat uit de vroegere polders JON- GEJAN en TURK. De thans geheel verouderde en buiten toepassing ge- raakte reglementen van deze polders zijn achter- eenvolgens 1862, n°. 558 en 1862, n°. 556.	103 *	—	Gorinchem West en Geertruidenberg West
POLDER BEWESTEN DEN NIEUWE NOORDPOLDER Dit poldertje bestaat uit de vroegere polders JA- GERSPOLDER, WINDHOND en POLDER VAN D. KOOY- MAN. De thans geheel verouderde en buiten	8 *	—	Geertruidenberg West

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuid-holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
toepassing geraakte reglementen van deze polders zijn achtereenvolgens 1862, n°. 562; 1862, n°. 560 en 1862, n°. 561.			

2°. POLDERS LANGS NIEUWE MERWEDE, HET HOLLANDSCH DIEP,
DE DORDTSCH KIL EN HET MALLEGAT

BRABERSPOLDER	35*	1863, n°. 620	Geertruidenberg West
DIJKSPOLDER	33*	1863, n°. 619	Geertruidenberg West
KRABBEGORS (POLDER DE)	61*	1862, n°. 565	Geertruidenberg West
KRABBEPOLDER	50*	1863, n°. 613	Geertruidenberg West
LOUISA- EN CANNEMANS- POLDER	polder met buitengr. 278*	1934, n°. 1731 1934, n°. 1736	Geertruidenberg West
OUDE EN NIEUWE BEER- POLDER	polder met buitengr. 310*	1926, n°. 1611 1927, n°. 1618	Geertruidenberg West
OUDENDIJSCH POLDER (BEOOSTEN DEN RIJKS- STRAATWEG) Bestaat uit de deelen: BOVENPOLDER, BENEDEN- POLDER ten oosten van den Rijkssstraatweg, EN- GELSCH POLDER en KO- PERENBERGPOLDER.	178*	1863, n°. 617	Geertruidenberg West

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuid-holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
OUDENDIJKSCHE POLDER, TEN WESTEN VAN DEN RIJKSSTRAATWEG . . . ONGEREGLEMENTEERD ZIJN: TONGPLAAT (DE) ZUIDPLAATJE	18* 126* —	1863, n°. 618 — —	Geertruidenberg West Geertruidenberg West Geertruidenberg West

3°. POLDERS TUSSEN HET WANTIJ, DE BENEDEN MERWEDE EN DE NIEUWE MERWEDE

MERWEDEPOLDER	49*	1862, n°. 559	Gorinchem West en Geertruidenberg West
STEDEDIJK (POLDER). . .	66*	1863, n°. 621	Gorinchem West en Geertruidenberg West
ONGEREGLEMENTEERD ZIJN:			
AERT ELOYENBOSCH (HET)	58*	—	Gorinchem West en Geertruidenberg West
BEKRAMMING (DE) . . .	18*		Gorinchem West en Geertruidenberg West
CRAIJENSTEIN (GRONDEN, GENAAMD)	87*		Gorinchem West
ENGELBRECHTSPLEKSE (HET)	39*		Gorinchem West en Geertruidenberg West
GRENSPOLDER.	56*	—	Gorinchem West en Geertruidenberg West

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuid-holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
GROOTE RUG (DE) . . .	39*	—	Geertruidenberg West
HELPOOLDER (DE) . . .	42*	—	Geertruidenberg West
HENGSTPOOLDER (DE). . .	45*	—	Geertruidenberg West
HUISWAARD (DE) (BOVEN- DEEL)	64*	—	Geertruidenberg West
JONGE NEELE RUIGT (DE)	32*	—	Geertruidenberg West
KIKVORSCH OF OTTER (DE)	144*	—	Geertruidenberg West
KLEINE RUG (DE) . . .	18*	—	Geertruidenberg West
KORT EN LANG AMBACHT	100*	—	Gorinchem West en Geertruidenberg West
LOUW SIMONSWAARD (DE)	60*	—	Geertruidenberg West
MEERKOTENNEST (HET) .	62*	—	Gorinchem West en Geertruidenberg West
NIEUWE KAT (DE) . . .	4*	—	Geertruidenberg West
OOST-MERWEDE EN SMO- KERPOOLDER	polder met buitengr. 125*	—	Gorinchem West en Geertruidenberg West
Bestaat uit den geregle- menteerden polder Oost- MERWEDE en den onge- reglementeerden SMO- KERPOOLDER. Het reglement van den OOST-MERWEDEPOOLDER, 1862, n°. 553, is thans geheel verouderd en bui- ten toepassing geraakt.			
OTTERPOOLDER (DE) . . .	66*	—	Geertruidenberg West
OUDE KAT EN HUISWAARD (DE) (BENEDENDEEL) .	71*	—	Geertruidenberg West

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuid-holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
PLATTE HOEK (DE)	18*	—	Gorinchem West en Geertruidenberg West
RONDUIT (DE)	14*	—	Gorinchem West en Geertruidenberg West
RUIGTEN BEZUIDEN DEN PEREBOOM	99*	—	Gorinchem West en Geertruidenberg West
STAART- OF WEST-MERWEDEPOLDER Deze polder bestaat uit de vroegere polders SCHRAM EN VAN WIJNGAARDEN en KEREPOLDER.	92*	—	Gorinchem West
De thans geheel verouderde en buiten toepassing geraakte reglementen van deze polders zijn achtereenvolgens 1862, n°. 563 en 1862, n°. 555.			
ZUIDWAARTSCHE HENNIP (DE).	6*	—	Geertruidenberg West
ZUILESPOLDER (DE)	67*	—	Geertruidenberg West

EILAND GOEDEREDE EN OVERFLAKKEE

De waterschappen en polders op dit eiland worden hieronder opgesomd in de volgorde:

- a. waterschappen en polders op Goedereede en de Generale Dijkagie van Stellendam (westelijk gedeelte van het eiland);
- b. waterschappen en polders op Overflakkee (oostelijk gedeelte van het eiland).

De waterschappen en polders op Overflakkee zijn onderverdeeld in:

- 1°. waterschap „De dijkring Flakkee”;
- 2°. waterschappen en polders, binnen den ring, omschreven in het reglement van het sub 1° genoemde waterschap, gelegen;
- 3°. polders, buiten dien ring gelegen;
- 4°. waterschappen, uitsluitend tot verzorging van belangen van bemaling en uitloozing aan verschillende polders gemeen.

a. WATERSCHAPPEN EN POLDERS OP GOEDEREDE EN DE GENERALE DIJKAGIE VAN STELLENDAM (WESTELIJK GEDEELTE VAN HET EILAND GOEDE- REDE EN OVERFLAKKEE)

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
BOKKEPOLDER.	34	1858, n°. 298	Goedereede
GENERALE DIJKAGIE VAN STELLENDAM (POLDER DE)	1085	1928, n°. 1631	Goedereede, Zierikzee,

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
Bestaat uit de deelen: Adriana, Eendragt, Hals en Scharzee.		1933, n°. 1721	Rotterdam West en Willemstad West
GROOTE ZUIDERPOLDER .	125	1858, n°. 296	Goedereede en Zierikzee
KLEINE ZUIDERPOLDER. .	24	1858, n°. 300	Zierikzee
KRONINGSPOLDER	68	1899, n°. 1054	Willemstad West
MOLENGORS (POLDER HET)	12	1912, n°. 1248	Rotterdam West en Willemstad West
NIEUW-STELLEDAM (POLDER).	47	1918, n°. 1423	Zierikzee
OUDELAND (POLDER HET) (gemeente Ouddorp) .	826	1905, n°. 1124	Goedereede en Zierikzee
OUDE NIEUWLAND (POLDER HET)	464	1918, n°. 1418	Goedereede
Omvat den polder Oude Nieuwland en den polder Nieuwenoord.			
OD- EN NIEUW-WESTERLOO en DE NIEUWE OOSTDIJK (POLDERS) .	265	1915, n°. 1324	Goedereede en Zierikzee
OUDE OOSTDIJK (POLDER)	297	1910, n°. 1205	Goedereede
PLAS (POLDER DE) . . .	28	1858, n°. 299	Goedereede en Zierikzee
ROOKLAASPLAAT (POLDER DE)	64	1858, n°. 297	Goedereede
SCHADDELEEPOLDER (gemeenten Goedereede en Stellingdam).	20*	1862, n°. 587	Zierikzee

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuid-holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
SPRINGERTPOLDER	55	1892, n°. 938	Zierikzee
WESTERLOO (WATERSCHAP)	365	1915, n°. 1325	Goedereede en Zierikzee
De roeping van het waterschap is het beheer en onderhoud van eenige wegen in de polders Oud- en Nieuw Westerlo en de Nieuwe Oostdijk, den Groote Zuiderpolder en den Kleine Zuiderpolder . . .			
WEST-NIEUWLAND (POLDER HET).	331	1897, n°. 1007	Goedereede en Zierikzee.
WOUTRINAPOLDER	100	1905, n°. 1116 1908, n°. 1157	Zierikzee en Willemstad West
ONGEREGLEMENTEERD ZIJN:			
BOSPOLDER	90*		Willemstad West
SCHADDELEE (POLDER) (Gem. Stellendam) . .	20*		Goedereede en Rotterdam West

**b. WATERSCHAPPEN EN POLDERS OP OVERFLAKKEE
(OOSTELIJK GEDEELTE VAN HET EILAND GOEDEREDE
EN OVERFLAKKEE)**

1°. WATERSCHAP „DE DIJkring FLAKKEE”

Dit komt voor op de bladen der Waterstaatskaart Willemstad Oost en West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 8 December 1908 en is opgenomen in het provinciaal blad n°. 33 van 1909. Voor later aangebrachte wijzigingen zie de buitengewone provinciale bladen nos. 564 sub II, 656, 732, 979 en 1046 onder volgnummers 1304, 1396, 1472, 1729 en 1796.

De roeping van het waterschap is de zorg voor den voortdurend zee- en rivierwaterkeerenden toestand van de dijken, genoemd in artikel 1 van het reglement, welke, ten noorden en ten zuiden aansluitende aan de dijken van de Generale Dijkagie van Stellendam, een ringdijk vormen voor het oostelijk gedeelte van het eiland Goedereede en Overflakkee.

De belastbare oppervlakte is 14 392 ha.

2°. WATERSCHAPPEN EN POLDERS, BINNEN DEN RING, OM-
SCHREVEN IN HET REGLEMENT VAN HET SUB 1° GENOEMDE
WATERSCHAP, GELEGEN

	Belast- bare opper- vlakke in ha	Jaartal en volg- nummer der buiten- gewone provinciale bladen van Zuid- holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaats- kaart
ANNA-WILHELMINA (POL- DER)	193	1859, n°. 358	Willemstad West
BOMMEL (POLDERS LOO- ZENDE DOOR DEN) . . .		1890, n°. 918	Willemstad Oost en West
Omvat de polders:		1906, n°. 1127	
DE BOMMEL.	671	1924, n°. 1553	
DE TILLE en	440		
DE UITSLAG	58		
CHRISTOFFELPOLDER . . .	48	1920, n°. 1469	Willemstad West
DIEDERIK (POLDER) . . .	196	1858, n°. 114	Willemstad West
		1900, n°. 1062	
DIRKSLAND C.A. (POLDER)	1679	1920, n°. 1464	Willemstad West
De polder bestaat uit vier deelen: DIRKSLAND, OUD-MELISSANT, ROXE- NISSE en ALTEKLEIN.			
ELISABETH (POLDER ST.).	178	1858, n°. 110	Willemstad West
		1893, n°. 951	
		1901, n°. 1071	
GABRIELLINAPOLDER . . .	56	1876, n°. 757	Willemstad West
		1899, n°. 1055	
GALATHEE- EN MARIA- POLDERS		1933, n°. 1711	Willemstad Oost en West
Bestaat uit de deelen:			
GALATHEE en	569		

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuid-holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
MARIAPOLDER	175		
GEMEENE UITWATERING VAN DIRKSLAND (WATERSCHAP DE)	3171	1920, n°. 1463	Willemstad West
Zie de beschrijving van dit waterschap hierachter sub 4°.			
GEMEENSCHAPPELIJKE UITWATERING MET BEMALING VAN EN DOOR DEN HEERENPOLDER (WATERSCHAP DER)	1347	1934, n°. 1733	Willemstad West
Zie de beschrijving van dit waterschap hierachter sub 4°.			
GROOTE BLOK (POLDER DE) HAVEN VAN SOMMELSDIJK (POLDERS LOOZENDE OP DE)	508	1858, n°. 100	Willemstad West
Bestaat uit de polders:			
OUDELAND en	830		
EVERDINA	99		
HEERENPOLDER	220	1858, n°. 108	Willemstad West
JOHANNESPOLDER	59	1862, n°. 591	Willemstad West
KRAAIJENISSE (POLDER)	283	1920, n°. 1470	Willemstad West
KRAAIJESTEIN (POLDER)	146	1920, n°. 1471	Willemstad West
KRAMMERPOLDER	122	1927, n°. 1616	Willemstad West
KRUISPOLDER	42	1933, n°. 1712	Willemstad West
LODEWIJKSPOLDER	40	1915, n°. 1311	Willemstad West
		1915, n°. 1331	

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuid-holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
MAGDALENAPOLDER . . .	112	1858, n°. 107	Willemstad West
		1894, n°. 956	
MOLENPOLDER	29	1858, n°. 104	Willemstad West
		1872, n°. 708	
NIEUWE BLOK (POLDER) .	149	1858, n°. 101	Willemstad West
NIEUWE STAD (POLDER DE) en LIEVE VROUWEN- POLDER	115	1934, n°. 1737II	Willemstad West
	157		
NIEUW-KRAAIJER (POLDER)	229	1920, n°. 1465	Willemstad West
OOSTPLAAT-FLAKKEE (POLDER).	198	1917, n°. 1358A	Willemstad West
OUDELAND (POLDER HET) (GEMEENTE OOLTGENS- PLAAT).	508	1858, n°. 97	Willemstad Oost en West
OUDELAND VAN OUDE TONGE (POLDERS LOO- ZENDE DOOR HET). . .	1202	1890, n°. 915	Willemstad West
Bestaat uit de polders: HET OUDELAND VAN OU- DE TONGE, HET NOORD- LAND (OUDE TONGE), HET NOORDLAND (NIEU- WE TONGE), OOSTENDE en DE OOSTMOER.		1897, n°. 1004	
OUDE PLAAT (POLDER DE)	468	1920, n°. 1468	Willemstad West
OUDE POLDERS LOOZENDE OP DE HAVEN VAN KLIN- KERLAND (DE)	1887	1933, n°. 1720	Willemstad West

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuid-holland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
Bestaat uit de deelen BATTENOORD en KLIN- KERLAND.		1933, n°. 1729	
OUDE POLDERS LOOZENDE OP DE HAVEN VAN MID- DELHARNIS	1450	1906, n°. 1125 1909, n°. 1184	Willemstad West
Bestaat uit de deelen: HET OUDELAND VAN MIDDELHARNIS EN DUI- VENWAARD.			
OUDE STAD (POLDER DE)	321	1934, n°. 1737	Willemstad West
OUD-HERKINGEN (POLDER)	216	1915, n°. 1327 1924, n°. 1551	Willemstad West
OUD-KRAAIJER EN NIEUW- LAND (POLDER)	239	1920, n°. 1466	Willemstad West
OUD-ONWAARD EN AARD- DIKSWAL (POLDER) . .	87	1920, n°. 1467	Willemstad West
SPUI TE OUDE TONGE (WATERSCHAP DE) . . . (Zie de beschrijving van dit waterschap hierach- ter sub 4°.)	—	1890, n°. 917	Willemstad West
SUYPOLDER (POLDERS LOO- ZENDE DOOR DEN) . . .	238	1912, n°. 1247	Willemstad West
Bestaat uit de polders: HET ZUIDERLAND, DE MOLENPOLDER en DE SUYPOLDER.			

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
WEIPOLDER en ALTEKLEIN Bestaat uit de polders: WEIPOLDER ALTEKLEIN WESTPLAAT FLAKKEE (POLDER).	126 29 379	1858, n°. 98 1917, n°. 1358B	Willemstad Oost Willemstad West

3°. POLDERS, BUITEN DEN RINGDIJK VAN HET WATERSCHAP
„DE DIJkring FLAKKEE” GELEGEN

AYMON-LOUISEPOLDER . .	75*	1862, n°. 599	Willemstad West
BEKADEN GORZENPOLDER (VAN PALLANDTPOLDER) (ten oosten van de haven van Middelharnis). . .	180*	1862, n°. 590	Willemstad West
BEZOMERKADEGORS (POLDER HET) (gelegen vóór den Johannespolder) .	30*	1862, n°. 592	Willemstad West
BRIENENSPOLDER	60*	1921, n°. 1505 1922, n°. 1526	Willemstad West
GROOTE ADRIANA THEODORAPOLDER	90*	1927, n°. 1623	Willemstad Oost
KLEINE ADRIANA THEODORAPOLDER	21*	1862, n°. 595	Willemstad Oost en West
RIETVELD (POLDER HET).	55	1858, n°. 99	Willemstad Oost

	Belastbare oppervlakte in ha	Jaartal en volgnummer der buitengewone provinciale bladen van Zuidholland, waarin zijn opgenomen de reglementen en de wijzigingen daarin	Blad der Waterstaatskaart
ONGEREGLEMENTEERD ZIJN:			
BEKADE GORZEN (gelegen vóór den polder Westplaat Flakkee)	95*	—	Willemstad West
BEZOMERKADE GORZEN (gelegen vóór den polder Westplaat Flakkee) . .	50*	—	Willemstad West
WEIPOLDERSCHE GORS (POLDER).	35*	—	Willemstad Oost

4°. WATERSCHAPPEN, UITSLUITEND TOT VERZORGING VAN
BELANGEN VAN BEMALING EN UTTLOOZING AAN VERSCHILLENDE
POLDERS GEMEEN

WATERSCHAP „DE GEMEENE UITWATERING VAN DIRKSLAND”

Dit komt voor op het blad der Waterstaatskaart Willemstad West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 29 April 1919 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 723 onder volgnummer 1463.

De roeping van het waterschap is de zorg voor de uitwatering door de haven van Dirksland van de volgende polders: Dirksland c.a., Nieuw Kraaijer, Oud Kraaijer en

Nieuwland, Oud-Onwaard en Aarddijkswal, Oude Plaat, Christoffelpolder, Kraaijenisse en Kraaijestein.

De belastbare oppervlakte is 3171 ha.

WATERSCHAP DER GEMEENSCHAPPELIJKE UITWATERING MET BEMALING VAN EN DOOR DEN HEERENPOLDER

Dit komt voor op het blad der Waterstaatskaart Willemstad West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 12 December 1933 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 983 onder volgnummer 1733.

De roeping van het waterschap is de zorg voor de gemeenschappelijke uitwatering van den Heerenpolder, den polder Nieuwe Blok, den Magdalenapolder, den polder de Groote Blok, den Krammerpolder, den polder Anna Wilhelmina en den Lodewijkspolder door den Heerenpolder, met bemaling op de haven van Oude Tonge. Het beheert en onderhoudt het gemaal met toebehooren, de uitwateringssluis in den havendijk met de uitwateringsgeul buitendijks tot in de haven van Oude Tonge en eenige boezemwateren.

De belastbare oppervlakte is 1347 ha.

WATERSCHAP DE SPUI TE OUDE TONGE

Dit komt voor op het blad der Waterstaatskaart Willemstad West.

Het reglement is vastgesteld bij besluit der Provinciale Staten van Zuidholland van 15 Juli 1890 en is opgenomen in het buitengewoon provinciaal blad n°. 181 onder volgnummer 917.

Het reglement voor het waterschap bepaalt, dat het beheer en onderhoud van de Spui te Oude Tonge berust bij de polders, loozende door het Oudeland van Oude Tonge. Wanneer de jaarlijksche kosten van de verdieping der spui kolk en de vernieuwing van den spuibak één duizend gulden of meer bedragen, zijn bovendien omslagplichtig de polders loozende door den Suyspolder, de polders, loozende door den Heerenpolder en den polder Aymon Louise.

HOOFDSTUK IX

WATERSTANDEN

BUITENWATERSTANDEN IN METERS TEN OPZICHTE VAN N.A.P.

Plaats van waarneming	Tijdvak 1921—1930				Tijdvak 1901—1934	
	Gemiddeld hoogwater		Gemiddeld laagwater			
	1 Mei— 31 Oct. m.v.	1 Nov.— 30 April	1 Mei— 31 Oct. m.e.	1 Nov.— 30 April	Hoogste stand	Laagste stand

LEK

Vreeswijk	+ 1,67	+ 1,85	+ 1,10	+ 1,38	+ 5,79, 5 Jan. '26	— 0,21, 2 Dec. '21
Jaarsveld	+ 1,43	+ 1,50	+ 0,50	+ 0,69	+ 4,90, 4 Jan. '26	— 0,61, 2 Dec. '21
Schoonhoven	+ 1,22	+ 1,26	— 0,08	+ 0,01	+ 3,47, 4 Jan. '26	— 1,20, 1 Nov. '20
Streefkerk	+ 1,17	+ 1,19	— 0,31	— 0,27	+ 3,40, 13 Jan. '16	— 1,45, 26 Jan. '22 en 27 Febr. '33
Krimpen a/d Lek. . .	+ 1,10	+ 1,10	— 0,46	— 0,45	+ 3,35, 13 Jan. '16	— 1,72, 12 Jan. '13

NIEUWE MAAS

Rotterdam	+ 0,97	+ 0,97	— 0,55	— 0,56	+ 3,31, 13 Jan. '16	— 1,85, 12 Febr. '13 en 12 Febr. '29
---------------------	--------	--------	--------	--------	---------------------	---

ROTTERDAMSCH E WATERWEG

15

Vijfsluizen	+ 0,93	+ 0,92	— 0,51	— 0,59	+ 3,18, 13 Jan. '16	— 1,85, 11 Febr. '29
Vlaardingen	+ 0,90	+ 0,89	— 0,56	— 0,58	+ 3,22, 13 Jan. '16	— 1,95, 12 Jan. '13
Maassluis	+ 0,83	+ 0,82	— 0,59	— 0,62	+ 3,04, 13 Jan. '16	— 2,00, 13 Jan. '13
Rozenburg.	+ 0,86	+ 0,88	— 0,56	— 0,69	+ 3,02, 13 Jan. '16	— 1,82, 17 Jan. '12
(Schutsluis)	Tijdvak 1921—1926				Tijdvak 1901—1926	
Hoek van Holland.	+ 0,89	+ 0,88	— 0,70	— 0,75	+ 3,00, 13 Jan. '16	— 2,10, 12 Jan. '13

BENEDEN MERWEDE

Slidrecht	+ 1,38	+ 1,39	— 0,10	o	+ 3,48, 13 Jan. '16	— 1,23, 27 Febr. '33
Dordrecht	+ 1,27	+ 1,27	— 0,45	— 0,41	+ 3,43, 13 Jan. '16	— 1,65, 12 Jan. '13 en 27 Febr. '33

OUDE MAAS

Puttershoek	+ 1,19	+ 1,19	— 0,56	— 0,55	+ 3,40, 13 Jan. '16	— 1,75, 12 Jan. '13
Goidschalkoord . . .	+ 1,07	+ 1,07	— 0,59	— 0,59	+ 3,18, 26 Nov. '28	— 1,70, 21 Mrt. '28 en 12 Febr. '29
					vanaf 1928	
Spijkenisse.	+ 0,94	+ 0,93	— 0,58	— 0,59	+ 3,20, 13 Jan. '16	— 1,80, 12 Jan. '13

BRIELSCHE MAAS

Nieuwe Sluis	+ 0,91	+ 0,90	— 0,54	— 0,66	+ 3,25, 13 Jan. '16	— 1,87, 12 Febr. '29
Zwartewaal	+ 0,88	+ 0,87	— 0,62	— 0,65	+ 3,00, 26 Nov. '28	— 1,80, 12 Febr. '29
	Tijdvak 1921—1929				Tijdvak 1918—1928	

Plaats van waarneming	Tijdvak 1921—1930				Tijdvak 1901—1934	
	Gemiddeld hoogwater		Gemiddeld laagwater		Hoogste stand	Laagste stand
	1 Mei— 31 Oct. m.v.	1 Nov.— 30 April	1 Mei— 31 Oct. m.e.	1 Nov.— 30 April		
Brielle.	+ 0,95	+ 0,95	— 0,57	— 0,70	+ 3,38, 13 Jan. '16	— 1,75, 11 Febr. '29 en 21 Dec. '29
Rozenburg. (Schutsluis)	+ 1,01	+ 1,03	— 0,58	— 0,70	+ 3,40, 12 Mrt. '06	— 1,78, 17 Jan. '12
Oostvoorne	Tijdvak 1921—1926				Tijdvak 1901—1926	
	+ 0,98	+ 0,99	— 0,61	— 0,72	+ 2,70, 6 Nov. '21	— 1,46, 26 Jan. '22
	Tijdvak 1921—1924				Tijdvak 1918—1924	

BOVEN MERWEDE

Gorinchem	+ 1,69	+ 1,79	+ 0,73	+ 0,95	+ 4,76, 4 Jan. '26	— 0,57, 1 Mrt. '32
					vanaf 1905	

NIEUWE MERWEDE

Werkendam	+ 1,54	+ 1,56	+ 0,36	+ 0,52	+ 3,60, 4 Jan. '26	— 0,83, 29 Febr. '32 en 27 Febr. '33
					vanaf 1905	

Kop van 't Land. . .	+ 1,40	+ 1,41	— 0,25	— 0,16	+ 3,45, 13 Jan. '16	— 1,37, 12 Febr. '29 28 Febr. '32 en 27 Febr. '33
					vanaf 1905	
Deeneplaat	+ 1,31	+ 1,29	— 0,61	— 0,65	+ 3,41, 26 Nov. '28	— 1,96, 11 Febr. '29
					vanaf 1905	

HOLLANDSCH DIEP

Moerdijk	+ 1,34	+ 1,33	— 0,74	— 0,73	+ 3,71, 26 Nov. '28	— 2,25, 12 Jan. '13
Willemstad	+ 1,26	+ 1,24	— 0,83	— 0,86	+ 3,66, 26 Nov. '28	— 2,25, 12 Jan. '13

HARINGVLIET

Middelharnis. . . .	+ 1,09	+ 1,06	— 0,79	— 0,96	+ 3,32, 26 Nov. '28	— 2,16, 11 Febr. '29
	Tijdvak 1926—1930				vanaf Mei 1925	
Hellevoetsluis . . .	+ 1,02	+ 1,01	— 0,80	— 0,86	+ 3,35, 12 Mrt. '06	— 2,21, 11 Febr. '29

VOLKERAK

Steenbergsche vliet.	+ 1,41	+ 1,39	— 1,36	— 1,40	+ 3,80, 12 Mrt. '06 en 13 Jan. 1916	— 2,72, 21 Mrt. '28
----------------------	--------	--------	--------	--------	--	---------------------

ZIJPE

Bruinisse	+ 1,47	+ 1,43	— 1,54	— 1,57	+ 3,91, 12 Mrt. '06	— 3,03, 11 Febr. '29
-------------------	--------	--------	--------	--------	---------------------	----------------------

GREVELINGEN

Brouwershaven. . .	+ 1,24	+ 1,19	— 1,17	— 1,22	+ 3,38, 12 Mrt. '06	— 2,70, 11 Febr. en 21 Dec. '29
--------------------	--------	--------	--------	--------	---------------------	------------------------------------

Plaats van waarneming	Tijdvak 1921—1930				Tijdvak 1901—1934	
	Gemiddeld hoogwater		Gemiddeld laagwater			
	1 Mei— 31 Oct. m.v.	1 Nov.— 30 April	1 Mei— 31 Oct. m.e.	1 Nov.— 30 April	Hoogste stand	Laagste stand
Ouddorp	+ 1,22	+ 1,21	— 1,01	— 1,21	+ 3,40, 12 Mrt. '06	— 2,80, 11 Febr. en 21 Dec. '29
Repart	+ 1,14	+ 1,13	— 1,11	— 1,30	+ 3,32, 12 Mrt. '06	— 2,65, 11 Febr. '29
HOLLANDSCHE IJSSEL						
Haastrecht (Waaier- sluis)	+ 1,16	+ 1,14	— 0,56	— 0,55	+ 3,30, 14 Jan. '16	— 1,75, 12 Jan. '13
NOORD						
Alblasserdam . . .	+ 1,17	+ 1,17	— 0,47	— 0,44	+ 3,50, 13 Jan. '16	— 1,73, 12 Jan. '13
DORDTSCHE KIL						
's Gravendeel . . .	+ 1,27	+ 1,26	— 0,59	— 0,58	+ 3,44, 13 Jan. '16	— 1,99, 12 Jan. '13
Willemsdorp. . . .	+ 1,28	+ 1,27	— 0,76	— 0,77	+ 3,52, 26 Nov. '28	— 2,30, 12 Jan. '13
SPUI						
Oud-Beijerland. . .	+ 1,08	+ 1,06	— 0,54	— 0,62	+ 3,35, 13 Jan. '16	— 1,79, 11 Jan. '13
Zuidland	+ 1,11	+ 1,10	— 0,63	— 0,76	+ 3,33, 26 Nov. '28	— 1,81, 27 Febr. '33
					vanaf 1918	

BINNENWATERSTANDEN IN METERS TEN OPZICHTE VAN N.A.P.

TIJDVAK 1931—1935

Plaats van waarneming	Gemiddelde stand	Hoogste stand	Laagste stand
-----------------------	------------------	---------------	---------------

SCHIEBOEZEM

Delft	— 0,40	— 0,23, Dec. '30	— 0,61, Dec. '33
Vijf Sluizen	— 0,40	— 0,20, Sept. en Nov. '30 en Febr. '31 en Oct. '32	— 0,72, Oct. '32
Vlaardingen	— 0,41	— 0,22, Aug. en Sept. '30	— 0,90, Dec. '30
Boonersluis	— 0,44	— 0,28, Sept. '33	— 0,86, Aug. '30
Maassluis	— 0,44	— 0,30, Mei en Juni '30, Mei en Juli '32, Sept. '33, Febr. '34 en Mei '35	— 0,95, Mrt. '30
Oranjevuitensluis.	— 0,48	— 0,20, Nov. '30	— 1,10, April en Dec. '30, Jan. en Febr. '31
Schutsluis in het Ververschingskanaal	— 0,47	— 0,24, Nov. '30	— 0,79, Dec. '30
Leidschendam	— 0,42	— 0,20, Nov. '30	

RIJNLANDSBOEZEM

Oude Wetering	— 0,59	— 0,41, Nov. '32	— 0,72, Oct. '35
Halfweg	— 0,63	— 0,46, Mrt. '33	— 0,88, Nov. '32

Spaarndam	— 0,64	— 0,45, Jan. '32	— 0,90, Nov. '32
Katwijk.	— 0,67	— 0,49, Oct. '32	— 1,03, April '35
Leiden	— 0,62	— 0,44, Febr. '34	— 0,78, Febr. '35
's Molenaarsbrug.	— 0,60	— 0,40, Oct. '32	— 0,76, April en Oct. '35
Gouwesluis	— 0,61	— 0,42, Oct. '32	— 0,78, Febr. '31 en April en Dec. '35
Bodegraven	— 0,64	— 0,33, Oct. '32	— 0,78, Nov. '31, Mrt. '32 en Febr. '34
Gouda	— 0,63	— 0,42, April '32 en Sept. '35	— 1,14, Febr. '33
Leidschendam	— 0,64	— 0,40, Dec. '35	— 1,10, April '35

ROTTEBOEZEM

Rotterdam (gemaal aan de Admirali- teitskade)	— 0,37	— 0,07, Jan. '32	— 0,56, Febr. '35
Hillegersberg (Princenmolen van den polder Berg en Broek)	— 0,32	— 0,07, Oct. '32	— 0,47, Mrt. '32
Zevenhuizen (molen bij het Zeven- huisch verlaat).	— 0,33	— 0,02, Oct. '32	— 0,51, Juni '32
Binnenwegsche polder (Bovengemaal)	— 0,34	N.A.P., Oct. '32	— 0,54, Mrt. '31

VERWIJZING

- BEEKMAN, Dr. A. A. Nederland als polderland, derde druk 1932.
- BEEKMAN, A. A. Het dijk- en waterschapsrecht in Nederland, deel I 1905, deel II 1907.
- BOERS, B. Beschrijving van het eiland Goedereede en Overflakkee, 1843.
- FOCKEMA ANDREAE, Mr. S. J. Het hoogheemraadschap van Rijnland, 1934.
- GEVERS DEYNOOT, W. F. Schieland (Nieuwe verhandeling Bataafsch Genootschap Rotterdam), 1850.
- KOLFF, Ir. A. C. Rapport over de afwatering van den Schieboezem, 1931.
- PLOKKER, H. Geschiedenis van Voorne en Putten, 1851.
- RAMAER, J. C. Geographische geschiedenis van Holland bezuiden de Lek en de Nieuwe Maas in de middeleeuwen, 1899.
- Rapport der Linge-Commissie in overleg tusschen Gedeputeerde Staten der provincies Gelderland en Zuidholland, ingesteld bij besluit van Gedeputeerde Staten der provincie Gelderland van 29 April 1924, n°. 130, gewijzigd bij besluit van 17 Juni 1924, n°. 249.*
- Register X, Zuidholland, vijfde uitgave 1931. Hoogte van verkenmerken volgens N.A.P., gevonden bij de nauwkeurigheidswaterpassingen, de waterpassingen van den Algemeenen Dienst van den Rijkswaterstaat en waterpassingen van andere organisaties, alsmede verdere wijzigingen en aanvullingen. Uitgegeven door het Ministerie van Waterstaat.*

ROMEIJN, H. A., Hoofdcommies ter Provinciale Griffie. Provinciale almanak voor Zuidholland, voornamelijk ten dienste van gemeente-, waterschaps-, polder- en andere besturen.

SCHUILING, R. Nederland. Handboek der aardrijkskunde, deel I 1934, deel II 1936.

TEIXEIRA DE MATTOS, Jhr. L. F. De waterkeeringen, waterschappen en polders van Zuidholland.

Deel I. Het Vasteland. Afdeeling I. Het hoogheemraadschap van Rijnland, 1906.

Deel II. Het Vasteland. Afdeeling II. Het hoogheemraadschap van Delfland. Afdeeling III. Het hoogheemraadschap van Schieland. Afdeeling IV. Het grootwaterschap van Woerden. Afdeeling V. Het hoogheemraadschap Amstelland, 1908.

Deel III. De Waarden. Afdeeling I. De Krimpenerwaard, 1927.

Deel IV. I. De Waarden. Afdeeling II. Onderafdeeling I. Overzicht. Onderafdeeling II. De waterkeeringen, 1933.

Deel IV. II. De Waarden. Afdeeling II. Onderafdeeling III. De boezems, waterschappen, polders en gronden in de Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe, 1929.

Deel IV. III. De Waarden. Afdeeling II. Onderafdeeling IV. De boezems, waterschappen, polders en gronden in de Vijfheerenlanden, 1931.

Deel V. De Eilanden. Afdeeling I. Het Eiland Rozenburg, 1916.

Deel VI. De Eilanden. Afdeeling II. Het Eiland IJsselmonde, 1920.

Deel VIII. De Eilanden. Afdeeling IV. Het Eiland de Hoeksche Waard. Afdeeling V. Het Eiland de Tien Gemeten, 1925.

Deel IX. De Eilanden. Afdeeling VI. Het Eiland van Dordrecht en de in Zuidholland gelegen landen van den Biesbosch, 1936.

TESCH, Dr. P. Duinstudies. Tijdschrift Aardrijkskundig Genootschap 1920, 1921, 1922, 1923, 1927, 1928 en 1930.

Verslag omtrent de in 1930—1934 verrichte afvoerbepalingen in de benedenrivieren. Rijkswaterstaat, Directie Benedenrivieren.

VINK, F. De Lekstreek, 1926.

WAAL, J. VAN DER, en VERVOORN, F. O. Beschrijving van het eiland Goedereede en Overflakkee, zijn wording en zijn voortbestaan tot op heden, 2de druk, 1896.

Waterweg langs Rotterdam naar zee, 1866—1916. Uitgegeven door het Ministerie van Waterstaat.

Wegwijzer voor de Binnenscheepvaart, deel II, Zuidelijk Nederland, met 5 overzichtskaarten en 27 plattegronden, tweede druk 1932, met aanvullingsblad tot 1 Januari 1936, en deel III, Noordwestelijk en Westelijk Midden-Nederland, met 6 overzichtskaarten en 31 plattegronden, tweede druk 1934. Uitgegeven door het Ministerie van Waterstaat.

ALPHABETISCHE NAAMLIJST

van de

HOOGHEEMRAADSCHAPPEN, WATERSCHAPPEN EN POLDERS

Blz.	Blz.
Aalkeet-Binnenpolder 113	Akkerdijsche polder 113
Aalkeet-Buitenpolder 113	Akkersloot-, Hertogs- en Blijvers- polders (Drooggemaakte) . . . 122
Aarddijkswal (Oud Onwaard en) 217	Alblasserdam (Polder) 157
Aarlanderveen (Drooggemaakte polder aan de westzijde te) . . 123	Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe (Hoogheemraadschap van de) 154
Abbenbroek (Polder) 190	Albrandswaard (Polder) 176
Acht en zestig Morgen (Polder de) 178	Alexanderpolder (Prins-) 138
Achterland (Zie Ammersgraafland) 157	Alkemadepolder, enz. 134
Achterof en de Putte (Polders) . 120	Aloisen- of Bovenpolder. (Zie Vierpolders) (Dordrecht) . . . 204
Achter Strijpe. (Zie Noordsluis) 189	Al te Klein. (Zie Dirksland c.a.) 214
Achthoven (Polder) (gemeente Lexmond) 163	Al te Klein (gemeente Ooltgens- plaat) (Weipolder en) 218
Achthoven (Polder) (gemeente Leiderdorp) 120	Ambachtspolder 120
Achthovensche Uiterwaarden (Kersbergsche en) 165	Ameide. (Zie Middelbroek) . . . 159
Achttienhoven (Polder) 141	Ammers-Graafland, Achterland en Peulwijk (Polder) 157
Achttienhoven (Waterschap de gem. boezem van Zegveld, Zegvelderbroek en) 141	Amstelland (Hoogheemraadschap) 145
Aderpolder 120	Annapolder (Sint-) en Schapen- gors 188
Adriana. (Zie Gen. Dijkagie van Stellendam) 211	Anna-Wilhelmina (Polder) 214
Adriana Theodora polder (Groote) 218	Anthoniapolder 180
Adriana Theodora polder (Kleine) 218	Anthonypolder (Sint-) 194
Aert Eloyenbosch (Het) 207	Arend van der Woudensland (Mr.) (Dirk Smeetsland en) 178
Agathapolder (Geertruida) 197	Arkel en het Oudland. (Zie Land der Zes Molens) 158
Agterbroek (Polder den) 148	Asperen (Polder) 163
Agterbroek c.a. 150	
Agterpoort (Polder) 148	

Blz.	Blz.		
Autena (Polder)	163	Berg en Daalpolder	121
Avelingen (Dordtsche)	157	Berkel (Polder)	113
Avelingen (Gorinchemsche)	158	Berkenwoude (Polder)	148
Aymon Louisepolder	218	Bernisse (Hoogheemraadschap de)	185
Babberspolder	113	Beversoord (Polder)	194
Babberspolder (Klein-)	114	Beversoordsche polder (Oude)	196
Banne van Gorinchem c.a.	158	Beversoord (Oud-) (Waterschap der bemaling van)	199
Barrepolder c.a.	130	Beijerland (Nieuw-) en Nieuw- Piershil	195
Barwoutswaarder c.a. (Polder)	141	Beijerland (Oud-) Moerkerken c.a.	196
Battenoord. (Zie Oude polders, loozende op de haven van Klin- kerland)	217	Beijersche (het) c. a.	150
Beekpolder	120	Beijersche (Polder het)	148
Beemd (Polder de)	157	Bezomerkadegors (Polder het) (ge- legen vóór den Johannespolder)	218
Beeningerwaard (Polder) (Zuid- oord)	191	Bezomerkade gorzen (gelegen voor den polder Westplaat Flakkee)	219
Beerenplaat (Eiland de)	202	Biert (Simonshaven en)	188
Beerepolder	202	Biesbosch (Polder de)	204
Beerpolder (Oude en Nieuwe)	206	Biesland (Polder van)	113
Bekade gorzen (gelegen voor den polder Westplaat Flakkee)	219	Bieslandsche Bovenpolder	113
Bekade Gorzen van de Nieuwe Klem (Polder de)	194	Binkhorstpolder (Veen- en)	117
Bekade gorzenpolder (ten oosten van de haven van Middelharnis)	218	Binnen (Aalkeet-)	113
Bekramming (De)	207	Binnen-Kijveland	179
Beneden-Haastrecht (Polder)	148	Binnenl. en Ziedewij (Watersch. gemeensch. bemaling)	181
Benedenpolder. (Zie Oudendijk- sche polder beoosten den Rijks- straatweg)	206	Binnen- en Buitenland van Rhoon (Polder het)	176
Benedenpolder (Midden- en)	202	Binnenland (Polder) (Barendrecht)	178
Bent- en Delf- of Generale polder	121	Binnenpolder (Voorschoten)	121
Benthuizer Noord- en Zuidpolder met den Benthornerpolder	121	Binnen- of Dampolder (Zwam- merdam)	121
Bergambacht (Polder)	148	Binnenstad (de) (Dordrecht)	204
Berg en Broek c.a.	139	Binnenwegsche polder	138
		Blaardorp (Esse, Gansdorp en-)	138
		Blaauwe polder	121

	Blz.
Blankaardpolder (Drooggem. Geer- en Kleine)	122
Blankaartpolder c. a. (Zwet- en Grooten)	135
Blankenburg (Oud- en Nieuw- Rozenburg c. a.)	169
Blankenburg (Nieuw Rozenburg en)	168
Blankert (de), thans genaamd de Geertruida-Agatha-polder. . .	197
Bleiswijk (de drooggemaakte pol- ders van) en een gedeelte van Hillegersberg	138
Bleskensgraaf (Polder)	157
Bloemendaal (Zie polders onder Vianen)	167
Bloemendaal (Polder) (Waddinx- veen)	121
Blok (Nieuwe)	216
Bloklandsche polder c. a.	133
Blokland (Waterschap)	146
Blokweer. (Zie Alblasserdam). .	157
Blommendaal (Polder)	157
Blijverspolder, enz.	122
Boekhorstpolder	122
Boezem loozende door Strijensas (Waterschap de)	200
Boezem van Zegveld, enz.	141
Bokkepolder	210
Bolgerijen (Polder)	163
Bommel (Polders loozende door den)	214
Bonaventura c. a. (Nieuw-) . . .	195
Bonaventura c. a. (Oud-)	196
Bonrepas (Vlist Westzijde c. a.)	151
Bonte Krielpolder	122

	Blz.
Boschpolder (Leiderdorp en Woubrugge)	122
Boschpolder (Naaldwijk)	113
Bosch- en Gasthuispolder.	122
Boskoop (Laag)	127
Bospolder (Goedereede en Over- flakkee)	212
Bospolder (Oude)	180
Bosschen (Nieuweland van Heinen- oord, genaamd de)	196
Boterhuis (Polder)	122
Botersloot (Polder)	157
Boudewijns Hartsland. (Zie Pernis c. a.)	177
Bovenpolder. (Zie Oudendijksche polder beoosten den Rijksstraat- weg)	206
Bovenpolder (Bieslandsche) . . .	113
Bovenpolder (Noord-)	205
Braband, Hekelingen en Vriesland (Polder)	188
Braberspolder	206
Brandwijk, Zevenhoven en Lan- genbroek (Polder)	157
Bree (Weijland en de)	144
Breeveld (Polder)	141
Brienenspolder.	218
Brienenswaard.	202
Broek (Berg en) c. a.	139
Broek en Simontjes (Polder) . . .	122
Broekpolder (Nieuwe) (Naald- wijk)	115
Broekpolder (O. en W.) (Zoeter- woude)	130
Broekpolder (Oude) (Wateringen en Naaldwijk)	115

	Blz.
Broekpolder (Wat. gemeensch. stoombemaling v. d. O. en N.-)	116
Broekpolder Hooge (Rijswijk)	114
Broekpolder Lage (Rijswijk en Delft)	115
Broekpolder (Vlaardinger-Am- bacht en Maasland)	113
Broekvelden en Vettenbroek (Polder)	122
Bruimadesche polder (Lagen- waardsche en)	127
Bruinsdel en Hoog Leerbroek (Polder)	163
Buiten (Aalket)	113
Buitendijksche Oosterpolder	146
Buitengorzen (Polder de)	191
Buiten-Kijveland c. a. (Polder)	179
Buitenland (Polder) (Barendrecht)	178
Buitenland en Zuidpolder (Water- schap de gemeenschappelijke bemaling van de polders)	181
Buitenlanden gelegen voor den polder Groote en Kleine Lindt (Polder de)	180
Buitenlanden, gelegen voor den polder De Oost- en West- Zomerlanden (Polder de) (Hei- nenoord)	197
Buitenlanden, gelegen vóór den polder het Nieuweland van Heinenoord, genaamd de Bos- schen (Heinenoord)	198
Buitenland onder Heerjansdam (Polder het)	180
Buitenland van Rhoon (Polder het Binnen- en)	176

	Blz.
Buiten-Nieuwlandsche polder (Hoek van Holland)	118
Buiten-Westerpolder	146
Buurterpolder	122
Bijlepolder	197
Cannemanspolder (Louisa- en)	206
Capelle a/d IJssel (Gecombineerde polders)	138
Carnisse (Polder)	179
Charlois (Polder)	178
Christoffelpolder	214
Commandeurspolder	113
Commissie voor gemeene belan- gen van de Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe en de Vijf-Heerenlanden	152
Coupépolder. (Zie Zuid- en Noordeinderpolder)	135
Craijenstein (gronden genaamd)	207
Cromstrijen (Polder) (Numans- dorp)	194
Cromstrijen (Oud-Beijerland c.a.)	196
Cronesteinsche (Kleine) of Knot- terpolder	126
Cronesteijnsche polder (Roden- burger en)	131
Daalpolder (Berg en)	121
Damhouderpolder c. a.	124
Dampolder (Binnen- of) (Zwam- merdam)	121
Delfgauw (Droogmaking in Zuid- polder van)	118
Delfgauw (Noordpolder van)	115
Delfgauw (Zuidpolder van)	118
Delfland (Hoogheemraadschap)	111
Delf- of Generale polder (Bent-en)	121

	Blz.
Devel (Droogmakerij de)	175
Deijffel. (Zie Pernis c. a.)	177
Deijffelsbroek (Polder)	176
Diederik (Polder)	214
Diemberbroek (Papekop en)	143
Digna Johannapolder	180
Dirksland c. a. (Polder).	214
Dirksland (Gem. uitwatering van)	215
Dirk Smeetsland (c. a.) (Polder)	178
Doespolder	122
Doespolder (Huis ter)	136
Doet- en Nederpolder. (Zie Giessen-Nieuwkerk)	157
Donkersloot (Voor- en Woude)	179
Dordrecht (Eiland van)	203
Dordrecht (De polderstad van)	204
Dordtsche Avelingen (Polder de)	157
Dorppolder	113
Driemanspolder	122
Droespolder (Nieuwe polder of)	168
Drooggem. Akkersloot-, Hertogs- en Blijverspolders	122
Drooggem. Geer- en Kleine Blankaardpolder	122
Drooggem. Gelderwoudsche pol- der.	122
Drooggem. Noordplas (Omring- dijk v. d.)	129
Drooggem. Groote polder	122
Drooggem. polder van Pijnacker (Nieuwe of)	115
Drooggem. polder aan de west- zijde te Aarlanderveen	123
Drooggemaakte polders van Bleiswijk enz.	138

	Blz.
Drooggemaakte Veender- en Lijkerpolder.	123
Droogmakerij (Hazerswoudsche).	125
Droogmakerij (de Kleine)	126
Droogmakerij (Kleine Westeind- sche Veen- en)	126
Droogmakerij (Uiteindsche- en Middelpolder en de Uiteindsche)	132
Droogmakerij (Woudsche)	118
Droogmaking in den Oude of Hooge polder van Pijnacker	116
Droogmaking in den Zuidpolder van Delfgauw.	118
Dubbeldam (Oud-). Zie Vierpol- ders (Dordrecht).	204
Duifpolder	113
Duinpolder (Lisserbroek-Meer-en)	127
Duivenvoordsche Veenzijsche polder	123
Duivenwaard (Middelharnis)	217
Dijkagie van Stellendam (Gene- rale)	210
Dijkpolder (Maasland en Maas- sluis).	113
Dijkpolder (Monster).	113
Dijkkring Flakkee (Waterschap de)	213
Dijkspolder (Eil. van Dordrecht)	206
Dijkspolder	206
Dijkveld (Hoenkoop, Vliet en).	149
Eenenvijftig morgen (Klein Nieuwland of de)	178
Eendrachtspolder (Zevenhuizen)	138
Eendracht (Polder de) (Vianen en Lexmond)	163
Eendragt. (Zie Generale Dijkagie van Stellendam).	211

	Blz.
Eendragtspolder. (Zie Den Hitsert).	194
Elderspolder	176
Elft- (Meeuw- en Zalmplaat).	183
Elisabeth (Sint-) (Polder).	214
Elleboogsche en Stompwuijsche Verlaten	123
Elsbroekerpolder.	123
Elsgeestpolder.	123
Eng (Polder de) (Kedichem).	167
Engeland (Nieuw).	177
Engelbrechtsplekske (Het)	207
Engelbrechtspolder (Klaas).	114
Engelsche polder (Zie Ouden- dijsche polder beoosten den Rijsstraatweg)	206
Engh (den) c. a.	144
Eskamppolder.	113
Essche (het land van)	195
Esse-, Gansdorp en Blaardorp (Polder)	138
Everdina. (Zie polders loozende op de haven van Sommels- dijk)	215
Everdingen (Polders onder).	164
Everdinger Waarden (Goilber- dinger- en)	164
Flakkee (Watersch. de Dijkkring)	213
Floris-Schouten-Vrouwenpolder.	124
Fluitpolder. (Zie Duivenvoord- schen Veenzijschen polder).	123
Foppenpolder	113
Frederikspolder	124
Gabriellinapolder	214
Galathee- en Mariapolders.	214
Galgoot Polder,	148

	Blz.
Gansdorp (Esse- en Blaard.).	138
Ganzenkamp. (Zie polders onder Vianen)	167
Gasthuispolder (Bosch- en)	122
Gecombineerde Huiszitter- en Meeslouwerpolder	124
Gecombineerde Krabbe- en Gras- polders (Waterschap de)	168
Gecombineerde Noordsche Buur- ter- en Voordijksche polders	146
Gecombineerde polders in Capelle aan den IJssel	138
Gecombineerde polders Nieuw- land en Leerbroek.	166
Gecombineerde Ruijgelaansche en Zonneveldspolder	124
Gecombineerde Starrevaart- en Damhouderpolder	124
Gecombineerde Veenpolder, thans genaamd Tempelpolder.	132
Geer- en Kleine Blankaardpolder (Drooggem.)	122
Geer en Zijde (Polder Kromme)	149
Geerpolder (O. en W.).	130
Geerpolder (Noordeind- en)	128
Geertruida-Agatha-polder.	197
Geervliet, Oud-Hoenderhoek en Schiekamp (Polder)	188
Gelderwoudsche polder (Droog- gemaakte).	122
Gelderwoudsche polder (Oude).	130
Gelkenes (Polder)	157
Gemeene belangen van de Hoog- heemraadschappen de Alblasser- waard enz. en de Vijf-Heeren- landen (Commissie voor).	152

	Blz.
Gemeene Boezem van Zegveld	
Zegvelderbreek en Achttien- hoven (Waterschap de)	141
Gemeene uitwatering van Dirks- land (Waterschap de)	215
Gemeenewegsche polder	124
Gemeenschappelijke bemaling van de polders Buitenland en Zuid- polder (Waterschap de)	181
Gemeenschappelijke bemaling van de polders De Oude en Nieuwe Uitslag van Putten en Oud Hongerland (Waterschap de) .	191
Gemeenschappelijke uitwatering met bemaling van de polders Binnenland en Ziedewij (ge- meente Barendrecht) (Water- schap van de)	181
Gemeenschappelijke uitwatering met bemaling van de polders „Het Land van Poortugaal” en den polder „De polders Pernis c. a.”	182
Gemeenschappelijke uitwatering met bemaling van en door den Heerenpolder (Waterschap der)	215
Gemeenschappelijk stoomgemaal te Puttershoek (Waterschap van het)	201
Generale Dijkagie van Stellendam (Polder de)	210
Generale polder (Bent- en Delf- of)	121
Giessen-Nieuwkerk (Polder) . .	157
Giessen-Oude Benedenkerk (Pol- der)	157
Giessen-Oude Bovenkerk (Polder)	158

	Blz.
Gnephoekpolder.	124
God zij dank (Polder)	169
Goedereede en Overflakkee (Eiland)	210
Goilberdinger- en Everdinger Waarden (Polder de)	164
Googerpolder	124
Gorinchem en Kwakernaat (Polder de Banne van)	158
Gorinch. Avelingen (Polder de)	158
Gorzen (de Oostersche bekade) .	198
Gorzen (de Westersche bekade) .	198
Gorzen en Aanwassen van den Lande van Essche (Polder de)	194
Gorzenpolder (Bekade)	218
Gorzen (Bekade) van de Nieuwe Klem.	194
Gorzen (Bekade) (gelegen vóór den polder Westplaat Flakkee)	219
Gorzen (Polder de) (Voorne en Putten)	191
Gorzenpolder en de Heij	179
Gorzenpolder (Oude)	198
Gorzen ('s Lands bekade)	198
Gote (Nieuwe)	189
Gote (Oude-). Zie Vierpolders.	189
Goudmijn (Polder de)	169
Goudriaan (Oud- en Nieuw-). .	159
Goudriaan (Oud- en Noordzijde) (Gemeensch. bemaling van) .	159
Gouwenes. (Zie Everdingen) . .	164
Graafland (Ammers c. a.)	157
Graspolder	168
Graspolders (Waterschap de Ge- combineerde Krabbe- en) . . .	168
Grenspolder.	207

	Blz.		Blz.
Griendweipolder.	202	Group (de) (Oud-Beijerland c.a.)	196
Griet- en Vriesekoopsche polder	124	Grijpland (Zuidpolder of) . . .	180
Groenendijk (Nieuw-)	128	Guldeland Nieuw- en (Oud-) . .	187
Groenendijksche (Oude en Barre- polder).	130	Gijbeland en Noordzijde Hof- wegen (Polder)	158
Groeneveldsche polder.	114	Haanwijk (Waterschap).	142
Grondpolder. (Zie Nieuwen- hoorn)	189	Haartelpolder (De).	170
Groote Adriana-Theodorapolder	218	Haastrecht (Polder Beneden-) . .	148
Groote Blankaartpolder (Zwet en)	135	Haastrecht (Hooge boezem achter)	151
Groote Blok (Polder de).	215	Hagestein (Polders onder) . . .	164
Groote en Kleine Lindt (Polder)	175	Hals. (Zie Gen. Dijkagie van Stellendam)	211
Groote en Kleine Stadspolder (Slach- of)	131	Hania's en Zuid-Buitenpolder. (Zie polder de Biesbosch). . .	204
Groote Heilige Geestpolder. . .	124	Hardinxveld (Polder).	158
Groote, Kleine en Kalkovensche polder	124	Hargpolder	114
Groote Krabbepolder	169	Harnaschpolder	114
Groote Nes. (Zie Oud-Alblas). .	159	Haven van Middelharnis (Polders loozende op de).	217
Groot- en Klein-Hemmeerpolder (Vereen. Hof-)	133	Haven van Sommeldijk (Polders loozende op de).	215
Groote Noord (Polder).	180	Hazerswoudsche Droogmakerij (Polder de)	125
Groote polder (Drooggemaakte)	122	Heenvliet (Polder).	187
Groote polder (Zoeterwoude). .	125	Heerenlanden (Vijf) Hoogheem- raadschap.	162
Groote Rug (De)	208	Heerenpolder (Oude Tonge) . .	215
Grootewaard (Polder de).	158	Heerenpolder (Waterschap de gem. uitwatering)	215
Groote Westeindsche polder . .	125	Heerjansdam (Buitenl. onder). .	180
Groote Zaag	152	Heerjansdam, Rijsoord en Stre- velshoek (Polder)	175
Groote Zilkerpolder	125	Heer-Oudelands-Ambacht (Polder)	175
Groote Zuiderpolder.	211	Heicop (Neder-) en Neder-Boeicop	166
Groot-Hekendorp (Polder) . . .	142	Heicop (Over-) en Over-Boeicop	166
Groot-Houtdijk (Waterschap). .	142	Heilige Geestpolder (Groote) . .	124
Groot-Keulevaart (Polder) . . .	148		
Groot-Koningrijk (Polder) . . .	197		
Groot-Zuid-Beijerland. (Zie Den Hitsert).	194		

	Blz.
Heilige Geestpolder (Kleine)	126
Heinenoord genaamd de Bosschen (Nieuweland van)	196
Heinenoord (Oud)	196
Hekelingen en Vriesland (Brabant)	188
Hekendorp (Groot-)	142
Hekendorp (Klein-)	143
Hellegatspolder	125
Hellevoet (Oud-). Zie Vierpolders (Vierpolders)	189
Helpolder (De)	208
Helvoet (Nieuw-)	189
Hemmeerpolder (Vereenigde Hof-, Groot- en Klein-)	133
Hendrik-Ido-Ambacht (Polder)	175
Hengspolder (De)	208
Hennepoelpolder (Klaas)	136
Herkingen (Oud-)	217
Hertogspolder, enz.	122
Heukelum (Polder)	164
Heij (Gorzenpolder en de)	179
Hillegersberg (De drooggemaakte polders enz. van)	138
Hillegom (Waterschap)	125
Hitsert (Polder den)	194
Hof- en Schoutenpolder. (Zie Zuid- en Noordeinderpolder)	135
Hoefpolder	114
Hoek en Schuwagt (Polder den)	148
Hoek (de Verloren-)	191
Hoekpolder	114
Hoeksche Waard (Eiland de)	193
Hoeksche Waard (Waterschap de)	193
Hoenderhoek (Nieuw-)	187
Hoenderhok (Oud-). (Zie Geer- vliet)	188

	Blz.
Hoekkoop, Vliet en Dijkveld (Waterschap)	149
Hofland (Polder 't)	152
Hoflandsche polder (Noord-)	128
Hoflandsche polder (Zuid-)	135
Hofpolder (Ouden-)	130
Hof-, Groot- en Klein Hemmeer- polder (Vereenigde)	133
Hofpolder (Zouterwoude)	125
Hofwegen (Polder Gijbeld en Noordzijde)	158
Hofwegen (Zuidzijde) en Ruij- broek	161
Holierhoeksche en Zouteveensche polder	114
Holle Mare (Waterschap de)	192
Honderdtien Morgen c.a.	139
Hondsdijsche polder	125
Hongerland (Nieuw-)	190
Hongerland (Oud-)	190
Hooge Abtwoudsche polder	114
Hoogen Boezem achter Haastrecht (Waterschap van den)	151
Hooge Broekpolder	114
Hoogeind en Schaaijk (Polder)	164
Hoog- en Laag-Bilwijk (Polder)	149
Hooge Nespolder (De)	180
Hoogenwaardsche polder	125
Hooge polder van Pijnacker (Oude of)	116
Hooge polder van Pijnacker (Droogmaking in den Oude of)	116
Hoogeveensche polder	126
Hooge Veld (Polder het)	180
Hoogeweg (Polder)	126
Hooge Westersche Zomerpolder	197

	Blz.		Blz.
Hoogezandsche polder	194	Kaagerpolder	126
Hoog-Leerbroek (Bruinsdel en)	163	Kade (Nieuwe)	187
Hoogmadesche polder	126	Kade (Oude)	188
Hoog- of Klein-Oosterwijk (Polder)	164	Kalkovensche polder (Groote Kleine en)	124
Hoonard (Polder)	149	Kalkpolder	126
Hoornaar (Zie Land der Zes molens)	158	Kamphuisen (Polder)	126
Hoornpolder	136	Kapelpolder (N.-Nieuwlandsche en)	119
Hoornsche polder	126	Karnemelksland (Polder Varkens- oord- en)	174
Hornespolder	126	Kaspolder	126
Houtdijk (Groot-)	142	Kattendijksblok (Polder)	149
Houtdijk (Klein-)	143	Kattendijksblok c.a.	150
Huibert (Waterschap de)	164	Kedichem met Oosterwijk (Ver- eenigde polders)	165
Huis ter Doespolder	136	Kerk en Zanen (Polder)	126
Huis ter Weerpolder (Oostdorper- en)	129	Kerkpolder. (Zie Staart of West- Merwedepolder)	209
Huiswaard (De) (Bovendeel)	208	Kerkpolder (Schipluiden)	114
Huiswaard (Vrouwen)	161	Kersbergsche en Achthovensche Uiterwaarden (Polder)	165
Huiszitter- en Meeslouwerpolder (Gecombineerde)	124	Kethel (Noord-)	115
Jagersplaat (De)	170	Keulevaart (Groot-)	148
Jagerspolder. (Zie polder bewes- ten den Nieuwe Noordpolder)	205	Keulevaart (Klein-)	149
Jan Gerritsepolder	179	Kiesheid (Polder de)	176
Jantjesplaat (Polder)	169	Kikkerpolder	126
Jenever- en Kooipolder	179	Kikvorsch of Otter (De)	208
Johannapolder (De Digna)	180	Kilpolder	194
Johannapolder (Poortugaal)	179	Klaas Engelbrechtspolder	114
Johannespolder (Middelharnis)	215	Klaas Hennepoelpolder	136
Johannespolder (Bezomerkade- gors vóór den)	218	Kleiburg (Oud- en Nieuw-)	190
Jongejan. (Zie Nieuwe Stads- polder)	205	Klein-Babberspolder	114
Jonge Neele Ruigt (De)	208	Kleine Adriana-Theodorapolder	218
Jonge Vettoenord (Polder de)	114	Kleine Blankaardpolder (Droog- gem. Geer- en)	122

Kleine Cronesteinsche of Knotterpolder	126
Kleine Droogmakerij (Polder de)	126
Kleine en Kalkovensche polder (Groote)	124
Kleine Heilige Geestpolder . .	126
Kleine Krabbepolder	169
Kleine Lindt (Groote- en) . . .	175
Kleine Noord (Polder)	180
Kleine polder (Welplaat)	170
Kleine polder (Spijkenisse) . . .	170
Kleine Rug (De)	208
Kleine Stadspolder, enz.	131
Kleine Westeindsche Veen- en Droogmakerij (Polder de) . .	126
Kleine Zaag	152
Kleine Zuiderpolder	211
Klein-Hekendorp (Polder) . . .	143
Klein-Hemmerpolder, enz. . . .	133
Klein-Houtdijk	143
Klein-Keulevaart (Polder) . . .	149
Klein-Koninkrijk (Polder) . . .	198
Klein-Nieuwland of 51 morgen (Polder het)	178
Klein-Oosterland. (Zie Noordsluis)	189
Klein-Oosterwijk (Hoog- of) .	164
Klein-Piershil (Polder)	194
Klein Plaspoelpolder	114
Kleinpolder (Kortland en) . . .	138
Kleinpolder (Nieuw- of)	138
Klein-Proffijt (Polder)	180
Klein Starrevart (Polder) . . .	127
Klein Vrijenban (Polder)	114
Klein-Zuid-Beijerland. (Zie Den Hitsert)	194

Klem (de bekade gorzen van de Nieuwe)	194
Klem (de Nieuwe)	195
Klem (de Oude)	196
Klinkenbergerpolder	127
Klinkerland (De oude polders loozende op de haven van) .	216
Knippolder	127
Knotterpolder (Kleine Cronest. of)	126
Koedood (Waterschap de) . . .	182
Koekoeksche Waard (Polder de)	161
Kogjespolder (Tuinder- of) . . .	132
Koninkrijk (Groot)	197
Koninkrijk (Klein)	198
Kooikilpolder. (Zie polder de Biesbosch)	204
Kooiland (Polder het) (Strijen)	194
Kooiland (Waterschap der bemaaling v. d. Strijensche polder c.a.)	199
Kooipolder (Jenever- en)	179
Kooipolder (Warmond)	127
Kooipolder (Woubrugge)	127
Koornwaard	167
Kooyman (Polder van D.). (Zie polder bewesten den Nieuwe Noordpolder)	205
Koperenbergpolder. (Zie Ouden- dijsche polder beoosten den Rijsstraatweg)	206
Korendijk (Oude) c. a.	196
Kortenbroek (Streefkerk met) .	160
Kort en Lang Ambacht	208
Korteraarsche polder c. a. . . .	133
Kortland. (Zie Alblasserdam) .	157
Kortland en Kleinpolder	138

	Blz.
Kortland (Langeland en)	150
Kort-Scheiwijk. (Zie Land der Zes molens)	158
Kortstekerpolder	127
Kraaijenisse (Polder)	215
Kraaijer en Nieuwl. (Oud-)	217
Kraaijer (Nieuw)	216
Kraaijestein (Polder)	215
Krabbegors (Polder de)	206
Krabbepolder	206
Krabbepolder (Groote) (Rozen- burg)	169
Krabbepolder (Kleine) (Rozen- burg)	169
Krabbepolder (Nieuwe) (Rozen- burg)	169
Krabbepolder (Rozenburg)	168
Krabbe- en Graspolders (Water- schap de Gecombeerde)	168
Krakeelpolder. (Zie Hooge-Abt- woudschen polder)	114
Kralingen (Polder) (Rotterdam)	138
Kralingerpolder (Maasland)	114
Krammerpolder	215
Krielpolder (Bonte-)	122
Krimpen a/d Lek (Polder)	149
Krimpenerwaard (Hoogheemraad- schap van de)	147
Kromme, Geer en Zijde (Pol- der)	149
Kroningspolder	211
Kruiningergors (Polder)	190
Kruispolder	215
Kwakernaat. (Banne van Gorin- chem en)	158
Kijfhoek (Polder)	175

	Blz.
Kijveland (Oud- en Midden- of het Binnen-)	179
Kijveland ('t Buiten-) en de Slob- bergorzen	179
Laag-Bilwijk (Hoog- en)	149
Laag-Blokland (Polder)	158
Laag-Boskoop (Polder)	127
Laagjes (Oostersche- en Wester- sche-)	199
Lage Abtwoudsche polder	115
Lage Broekpolder	115
Lagenwaardsche en Bruinadesche polder	127
Lageveensche polder	127
Lakerpolder	127
Lakerveld (Polder) (Lexmond)	165
Land der zes molens (Polder het)	158
Land van Essche-, Uiterdijk en Nieuw-Strijen (Polders het)	195
Lands bekade gorzen ('s) (Gouds- waard)	198
Land van Poortugaal (Polder het)	177
Land van Poortugaal enz. (Water- schap van de gemeenschappe- lijke bemaling)	182
Land van Rhoon (Oude en Nieuwe Maasdijken vóór het)	172
Langebakkersoord (Polder)	177
Lange Bonnen (Polder Staalduinen en de)	119
Langeland en Kortland (Polder)	150
Langenbroek. (Zie Brandwijk)	157
Lange Plaat (Oud- en Nieuw Rozenburg c. a.)	169
Lange en Ruige Plaat c. a.	169
Langerak (Polder)	159

Lange Weide (Polder)	143
Lang Scheiwijk (Zie Land der Zes molens)	158
Leede (ter) (Waterschap)	166
Leendert den Boerspolder	136
Leenheerengorzenpolder	199
Leenheerenpolder	197
Leerbroek (Bruinsdel en Hoog-) .	163
Leerbroek (Nieuwland en)	166
Lekkerland (Nieuw)	159
Lexmond (Polder)	165
Lierpolder (Oude)	116
Lieve Vrouwenpolder	216
Lindt (Groote en Kleine)	175
Linge-Uitwatering. (Waterschap van de)	161
Linschoten (Noord-)	143
Linschoten (Zuid-) c. a.	144
Lisserbroek-, Meer- en Duin- polder	127
Lisserpoelpolder	127
Lodderland (Polder). (Zie Noord- sluis).	189
Lodewijkspolder	215
Lombardijen. (Zie Pernis c. a.).	177
Louisapolder (Aymon-)	218
Louisa- en Cannemanspolder . .	206
Louw Simonswaard (De)	208
Luizenmarktpolder	127
Lijkerpolder (Drooggem. Veen- der- en)	123
Lijkerpolder buiten de bedijking (Veender- en)	132
Madroel (Polder)	179
Magdalenapolder	216
Mare (de Holle)	192

Marendijkpolder	127
Mariapolder (Tien Gemeten) . .	202
Maria-polder (Galathee- en) . . .	214
Maria-polder (Strijen)	197
Markenburg (Nieuw-)	190
Mathenesse (Oud-)	138
Meerburgerpolder (Room- of) . .	131
Meerkotennest (Het)	208
Meer- en Duinpolder (Lisser- broek)	127
Meerpolder (Zoetermeersche) . .	134
Meersche Verlaat (Stompwijk) .	127
Meeslouwerpolder (Gecombin. Huiszitter- en)	124
Meester Arend van der Woudens- land c. a.	178
Meeuw- en Elft- en Zalmplaat (Polder)	183
Meeuwnoord (Noord)	190
Meeuwnoord (Zuid)	190
Meeuwenpolder (Hoogvliet) . .	177
Meeuwnoord (Waterschap der bemaling van De Strijensche polder enz.)	199
Meeuwnoordsche polder ('s-Gra- vendeel)	195
Meeuwenplaat (Eiland de) . . .	183
Melissant (Oud-). (Zie Dirksland c. a.)	214
Merwedepolder (Noord- of). (Zie Vierpolders Dordrecht). . . .	204
Merwedepolder (Dordrecht) . .	207
Merwedepolder (Oost-)	208
Meijepolder	143
Meijepolder (Zijllaan- en) . . .	135
Middelblok en Veerstalblok c. a.	150

	Blz.
Middelblok en Veerstablok (polder)	150
Middelbroek, Ameide en Tienhoven (Vereenigde polders)	159
Middelburg (Polder) (Reeuwijk)	128
Middelharnis (Oude polders loozende op de haven van)	217
Middelkoop (Polder)	165
Middelland (Polder)	145
Middelpolder en de Uiteindsche Droogmakerij (Uiteindsche en)	132
Midden- en Benedenpolder	202
Midden-Kijveland (Oud- en c. a.)	179
Moerkerken (Polder)	195
Moerkerken (Oud-Beijerland c. a.)	196
Moerkerken (Waterschap van Mijnsheerenland van)	201
Molenaarsgraaf (Polder)	159
Molengors (Polder het) (Stellendam)	211
Molengorzen (Polder de) (Zuidland)	187
Molenpolder (den Bommel)	216
Molenpolder. (Zie Oude Korendijk c. a.)	196
Molenpolder (Numansdorp)	197
Molenpolder. (Zie Suypolder)	217
Molenpolders (Zegen- en Portlandpolders)	176
Molenpolder (Rooden) (Voorhout en Sassenheim)	131
Molens (Het Land der zes)	158
Mookhoek en Trekdam (Nieuw-Bonaventura)	195
Morgen (40)	170
Morgen (51)	178

	Blz.
Morgen (110) c. a.	139
Morgen (de 68)	178
Morsebelpolder	128
Mottigerpolder	128
Muizenbroek. (Zie Giessen-Nieuwkerk)	157
Munnikenland v. Westmaas (Polder)	195
Munnikenspolder	128
Mijl (de) (Dordrecht)	204
Mijl (Polder de)	195
Mijnsheerenland van Moerkerken (Waterschap van)	201
Natersche polder. (Zie Noordsluis)	189
Neder-Heicop en Neder-Boeicop (Polders)	166
Neder-Boeicop en Over-Boeicop (Gemeenschappelijke uitwatering van de polders)	165
Nederpolder. (Zie Giessen-Nieuwkerk)	157
Neder-Slingerland (Over- en)	160
Neder-Zijderveld (Over- en). (Zie Everdingen)	164
Nederwaard (Waterschap de)	159
Negen Viertel (Oukoop en)	130
Nes (Groote). (Zie Oud-Alblas)	159
Nespolder (de Hooge) (Zwijndrecht en Heerjansdam)	180
Nesse (Polder) (Alphen a/d Rijn)	128
Nesse (Polder de) (Ouderkerk a/d IJssel)	150
Nieuw-Beversoord (Waterschap der bemaling v. d. Strijensche polder c. a.)	199

	Blz.
Nieuw-Beijerland en Nieuw-Piershil (Polder)	195
Nieuw-Bonaventura, Mookhoek en Trekdam (Polder)	195
Nieuw-drooggemaakte polder (Zoetermeersche- of)	135
Nieuwe Beerpolder (Oude en) .	206
Nieuwe Blok (Polder)	216
Nieuwe Broekpolder	115
Nieuwe Broekpolder (Wat. gemeensch. stoombem. O. en N.)	116
Nieuwe Gote (Polder)	189
Nieuwe Haniapolder. (Zie polder de Biesbosch)	204
Nieuwe Kade (Polder)	187
Nieuwe Kat (De)	208
Nieuwe Klem (Polder de) . . .	195
Nieuwe Klem (Bekade gorzen van de)	194
Nieuwe Krabbepolder	169
Nieuweland (Polder het) (Puttershoek)	195
Nieuweland van Heinenoord genaamd de Bosschen (Polder het)	196
Nieuwe Maasdijken vóór het land van Rhoon (Oude en)	172
Nieuw-Engeland (Polder) . . .	177
Nieuwenhoorn („ „)	189
Nieuwenoord (Zie Oude Nieuwland)	211
Nieuw- en Oud-Guldeland (Polder)	187
Nieuwe of Drooggemaakte polder van Pijnacker	115
Nieuwe Noordpolder	205

	Blz.
Nieuwe Noordpolder (Polder be- westen den)	205
Nieuwe Oostdijk c. a.	211
Nieuwe polder (Beerenplaat) . .	202
Nieuwe polder of Droespolder	168
Nieuwe polder (Krabbepolder) .	169
Nieuwe Poldertje (Het) ('s-Graven- deel en Puttershoek)	198
Nieuwe polder (de) (Rhoon) . .	180
Nieuwe polder (Welplaat) . . .	169
Nieuwe Stad (Polder de)	216
Nieuwe Stadspolder (De)	205
Nieuwe Struijten (Oude- en) . .	189
Nieuwe Tonge	216
Nieuwe Uitslag van Putten (Oude- en)	187
Nieuwe Uitslag van Putten c. a. (Oude- en) (Wat.)	191
Nieuwe Veerpolder	180
Nieuwe Westersche Zomerpolder	198
Nieuw-Goudriaan (Oud- en) . .	159
Nieuw-Groenendijk (Polder) . .	128
Nieuw-Helvoet (Polder)	189
Nieuw-Hoenderhoek (Polder) . .	187
Nieuw-Hongerland (Polder) . .	190
Nieuwkerk (Giessen-)	157
Nieuw-Kleiburg (Oud- en) . . .	190
Nieuwkoop (Polder)	128
Nieuwkoop en Noorden (Polder)	128
Nieuw-Kraaijer (Polder)	216
Nieuwland en Leerbroek (Gecom- bineerde polders)	166
Nieuwland (Polder het) ('s Gra- venzande)	115
Nieuwland (Klein) of de 51 mor- gen	178

	Blz.
Nieuwland (Ooster)	191
Nieuwland (Oud)	191
Nieuwland (Oude c.a.)	196
Nieuwland (Oude) (Ouddorp)	211
Nieuwland (Oud Kraaijer en)	217
Nieuwland (Het) (Papendrecht)	161
Nieuwland (het West)	212
Nieuwland (het Westmaas)	197
Nieuwland. (Zie Vierpolders)	189
Nieuwlandsche polder (Buiten-)	118
Nieuwlandsche en Kapelpolder (Noord-)	119
Nieuwlandsche polder (Schiedam)	115
Nieuw-Lekkerland (Polder)	159
Nieuw-Markenburger („)	190
Nieuw-Noordland („)	190
Nieuw- of Kleinpolder	138
Nieuw-Oostbroek (Polder)	191
Nieuw- Oostersche polder	196
Nieuw-Pendrecht (Polder)	176
Nieuw-Pernis. (Zie Pernis c.a.)	177
Nieuw-Piershil c. a.	195
Nieuw-Reijerwaard (Polder Oud- en)	174
Nieuw Rockanje (Zie Noord- sluis)	189
Nieuw-Rozenburg c. a. (Oud- en)	169
Nieuw-Rozenburg en Blanken- burg (Polder)	168
Nieuw-Schuddebeurs (Polder)	187
Nieuw-Smalland (Polder)	179
Nieuw-Stellendam (Polder)	211
Nieuw-Stompaard (Polder)	187
Nieuw-Strijen. (Zie Land van Essche)	195

	Blz.
Nieuw-Velgersdijk (Polder)	188
Nieuw-Wateringveldsche polder (Oud- en)	116
Nieuw-Westerloo c. a. (Oud- en)	211
Noordbankpolder (Rozenburg)	169
Noord-Bovenpolder	205
Noordeinderpolder (Zuid- en)	135
Noordeind- en Geerpolder	128
Noorden (Nieuwkoop en)	128
Noord- en Zuidpolder met den Benthorner polder (Benthuiser)	121
Noord-Hoflandsche polder	128
Noord-Kethel (Polder)	115
Noordland (Polder het) ('s-Gra- venzande)	115
Noordland (het) (Nieuwe Tonge)	216
Noordland (Nieuw-)	190
Noordland (het) (Oude Tonge)	216
Noord-Linschoten (Waterschap)	143
Noord-Meeuwenoord (Polder)	190
Noord-Nieuwlandsche en Kapel- polder	119
Noord- of Merwedepolder. (Zie Vierpolders) (Dordrecht)	204
Noordplas (Waterschap v. d. Om- ringdijk v. d. Droogg-Noord- plas)	129
Noordpolder (Goudsw.)	199
Noordpolder (Nieuwe)	205
Noordpolder (Rijswijk en 's-Gra- venhage)	115
Noordpolder (Tien Gemeten)	203
Noordpolder van Delfgauw	115
Noordpolder van Piershil	198
Noordpolder. (Zie Vierpolders) (Dordrecht)	204

	Blz.
Noordpolder (De) (Zwijndr. Waard)	180
Noordsche Buurter- en Voordijksche polders (Gecomb.)	146
Noordsluis (Waterschap de) . .	189
Noordveen (Polder het)	128
Noordzijde Hofwegen (Gijbeland en)	158
Noordzijde (Polder) (Noordeloos)	159
Noordzijde (Gemeenschappelijke bemaling Oud-Goudriaan en)	159
Noordzijder polder (Bodegraven)	143
Noordzijder polder (Noordwijk en Noordwijkerhout)	129
Nootdorp (Polder van)	115
Ommedijksche polder	129
Omringdijk van den Drooggem. Noordplas (Waterschap v. d.)	129
Ondernemingspolder	191
Onwaard (Oud)- en Aarddijswal	217
Oost Abtspolder	115
Oostboschpolder	129
Oostbroek (Nieuw-)	191
Oostbroek (Oud-)	190
Oostbuurtsche polder	129
Oostdorper- en Huis-ter-Weerpolder	129
Oostdijk (Nieuwe-) c. a.	211
Oostdijk (Oude-)	211
Oosteinderpolder	130
Oostende (Oude Tonge)	216
Oost- en Molenpolder. (Zie Oude Korendijk c. a.)	196
Oost- en Westbroekpolder . . .	130
Oost- en Westgeerpolder	130

	Blz.
Oost- en Westzomerlanden (Polder de) (Heinenoord)	196
Ooster-Nieuwland (Polder) . . .	191
Oosterpolder (Buitendijksche) .	146
Oostersche gorzen	199
Oostersche bekaide gorzen . . .	198
Oostersche Laagjes	199
Oostersche polder (Nieuw) . . .	196
Oosterwijk (Hoog- of Klein-) . .	164
Oosterwijk (Vereenigde polders Kedichem met)	165
Oostmade (Polder)	115
Oost-Merwedepolder	208
Oostmoer (Oude Tonge)	216
Oostplaat-Flakkee (Polder) . . .	216
Oostpolder in Schieland	138
Oostvlietpolder	130
Oostvoornsche polder. (Zie Noordsluis)	189
Oost-IJsselmonde (Polder) . . .	174
Oostzijde c. a. (Vlist-)	151
Oranjepolder (Naaldwijk)	115
Oranjepolder (Voorschoten) . . .	130
Otterpolder (De)	208
Ottoland (Polder)	159
Oud-Alblas (Polder)	159
Oud-Beijerland c. a. (Polder) . .	196
Oud-Beversoord (Waterschap der bemaling van De Strijensche polder c. a.)	199
Oud-Bonaventura (Het Oude land van Strijen en)	196
Oud-Dubbeldam. (Zie Vierpolders) (Dordrecht)	204
Oude Benedenkerk (Giessen-) . .	157
Oude Beversoordsche polder . . .	196

	Blz.		Blz.
Oude Bospolder	180	Oudeland (Polder het) (Ouddorp)	211
Oude Bovenkerk (Giessen-) . . .	158	Oudeland van Middelharnis . . .	217
Oude Broekpolder	115	Oude Land van Oude Tonge (Pol-	
Oude Campspolder	115	ders loozende door het) . . .	216
Oude en Nieuwe Beerpolder . . .	206	Oudelands-Ambacht (Heer) . . .	175
Oude en Nieuwe Broekpolder		Oudeland van Strijen c. a. (Pol-	
onder Naaldwijk (Wat. de ge-		ders het)	196
meensch. stoombem. v. den) .	116	Oude Lierpolder	116
Oude en Nieuwe Maasdijken vóór		Oudendijsche polder (Dubbel-	
het land van Rhoon (Water-		dam) (beoosten den Rijksstraat-	
schap de)	172	weg)	206
Oude en Nieuwe Struijten (Polder)	189	Oudendijsche polder ten westen	
Oude en Nieuwe Uitslag van Put-		van den Rijksstraatweg (Dub-	
ten (Polder de)	187	deldam)	207
Oude en Nieuwe Uitslag van Put-		Oudendijk (Polder) (Woubrugge)	130
ten c. a. (Waterschap de Gemeen-		Oudenhofpolder	130
schappelijke bemaling v. d.) .	191	Oudenhoorn (Polder)	189
Oude Gelderwoudsche polder .	130	Oude Nieuwland. (Zie Oude Ko-	
Oude Gorzenpolder	198	rendijk c. a.)	196
Oude-Gote. (Zie Vierpolders)		Oude Nieuwland (Polder het)	
(Vierpolders)	189	(Ouddorp)	211
Oude Groenendijsche en Barre-		Oud- en Midden-Kijveland . .	179
polder	130	Oud- en Nieuw-Goudriaan (Pol-	
Oude Kade (Polder)	188	ders)	159
Oude Kat en Huiswaard (De)		Oud-Guldeland (Nieuw- en) . .	187
(Benedendeel)	208	Oud- en Nieuw-Kleiburg . . .	190
Oude Klem (Polder de)	196	Oud- en Nieuw-Reijerwaard (Pol-	
Oude Korendijk c. a. (Polder de)	196	der)	174
Oudeland en Tournoisveld (Pol-		Oud- en Nieuw Rozenburg, Blan-	
der)	143	kenburg, de Lange en Ruige	
Oudeland onder 's-Gravenzande		Plaats	169
(Het)	116	Oud- en Nieuw-Rozenburg c. a.	169
Oudeland. (Zie polders loozende		Oud- en Nieuw-Wateringveldsche	
op de haven van Sommelsdijk)	215	polder	116
Oudeland (Polder het) (Ooltgens-		Oud- en Nieuw-Westerloo en de	
plaat)	216	Nieuwe Oostdijk (Polders) . .	211

	Blz.
Oude of Hooge polder van Pijnacker	116
Oude of Hooge Polder van Pijnacker (Droogmakinginden)	116
Oude Oostdijk (Polder)	211
Oude Plaat (Polder de)	216
Oude polder (Tien gemeten)	203
Oude polders loozende op de haven van Klinkerland (De)	216
Oude polder (Welplaat)	169
Oude polders loozende op de haven van Middelharnis	217
Oude Stad (Polder de)	217
Oude Tonge (Polders loozende door het Oude land van)	216
Oud-Goudriaan en Noordzijde (Waterschap v. d. Gemeensch. bemaling v. d. polders)	159
Oud-Guldeland (Nieuw- en)	187
Oud-Heinenoord (Polder)	196
Oud-Heinenoordse gorzen	199
Oud-Hellevoet, (Zie Vierpolders)	189
Oud-Herkingen (Polder)	217
Oud-Hoenderhoek en Schiekamp (Geervliet)	188
Oud-Hongerland (Polder)	190
Oud- en Nieuw Kleiburg (Polder)	190
Oud-Kraaijer (Polder)	217
Oud-Mathenesse (Polder)	138
Oud-Melissant (Zie Dirksland c.a.)	214
Oud-Nieuwland (Polder)	191
Oud-Oostbroek (Polder)	190
Oud-Onwaard c.a.	217
Oud-Piershil (Polder)	197
Oud-Rockanje (Noordsluis)	189

	Blz.
Oud-Rozenburg (Polder). (Zie Oud en Nieuw Rozenburg enz.)	169
Oud-Schuddebeurs (Polder)	188
Oud-Smalland (Polder)	177
Oud-Stompaard („ „)	188
Oud-Westerloo („ „)	211
Oukoop en Negen-Viertel (Polder)	130
Over-Heicop en Over-Boeicop (Polders)	166
Over- en Neder-Slingeland (Polder)	160
Over- en Neder-Zijderveld. (Zie Everdingen)	164
Overveerpolder	130
Overwaard (Waterschap de)	160
Palensteinsche polder	130
Pancrasgors. (Zie Noordsluis)	189
Papekop en Diemerbroek (Polder)	143
Papendrecht (Polder)	160
Papenwegsche polder	130
Park (Polder de)	161
Pendrecht (Nieuw-)	176
Pernis c.a. (polders)	177
Pernis c.a. (Waterschap van de gemeenschappelijke bemaling van de polders Het Land van Poortugaal enz.)	182
Pesthuispolder	130
Peulwijk (Zie Ammers-Graaf-land)	157
Peursum (Polder)	160
Piershil (Klein-)	194
Piershil (Nieuw-) c.a.	195
Piershil (Noordpolder van)	198
Piershil (Oud-)	197
Piespolder	130

Blz.	Blz.		
Plaat (de Lange en Ruige)	169	Reeuwijk (Polder)	131
Plaat (de Oude)	216	Reijerwaard (Oud- en Nieuw-)	174
Plas (de) (Polder)	211	Rhoon (Oude en Nieuwe Maas- dijken vóór het land van)	172
Plaspolder. (Zie polder Ouden dijk)	130	Rhoon (Binnenland van)	176
Plaspoelpolder (Klein) (Veur)	114	Rhoon (Buitenland van)	170
Plaspoelpolder (Rijswijk)	116	Rietpolder (Stompwijk)	131
Platte Hoek (De)	209	Rietveld (Polder) (Alphen a/d Rijn)	131
Poelpolder	116	Rietveld (Polder) (Arkel)	166
Polanen (Snel- en)	144	Rietveld (Polder) (Hazerswoude)	131
Polder bewesten den Nieuwe Noordpolder	205	Rietveld (Polder het) (Ooltgens- plaat)	218
Polder (de) (Dordrecht)	204	Rietveld (Polder) (Rietveld)	144
Polderstad van Dordrecht (De)	204	Rietvinkpolder	131
Poortugaal (Gemeensch. bemaling Land van, enz.)	182	Rodenburger- en Cronesteijnsche polder)	131
Poortugaal (het Land van)	177	Ronduit (De)	209
Portlandpolders (Zegen-, Molen- en)	176	Roodenmolenpolder	131
Prins Alexanderpolder	138	Roode polder	131
Profijt (Klein)	180	Rooklaasplaat (Polder de)	211
Putte (Achterof en de)	120	Room- of Meerburgerpolder	131
Putten (Hoogheemraadschap van)	185	Rooversbroekpolder	131
Putten (Oude en Nieuwe Uitslag van)	187	Roozand c. a. (Polder)	178
Putten c. a. (Wat. de Oude en Nieu- we Uitslag van)	191	Roxenisse (Zie Dirksland c. a.)	214
Puttershoek (Waterschap v. h. Gemeensch. stoomgemaal te)	200	Rozenburg c. a. (Oud- en Nieuw)	169
Pijnacker (Droogmaking in den Ouden of Hoogen polder van)	116	Rozenburg (Eiland)	168
Quack (Polder de)	189	Rozenburg (Nieuw-) c. a.	168
Quakernaak (Polder)	166	Rozendaal (Polder)	150
Raaphorsterpolder. (Zie Duiven- voordschen-Veenzijdschen- polder)	123	Ruggepolder. (Zie Noordsluis)	189
Rammeland (Polder het)	190	Ruygelaansche en Zonnevelds- polder (Gecomb.)	124
		Ruigenhil (Polder)	161
		Ruige Plaat (Oud- en Nieuw Rozenburg c. a.)	169
		Ruige Plaat c. a. (Lange en)	169

	Blz.
Ruige Weide (Polder)	144
Ruigten bezuiden den Pereboom	209
Ruijbroek (Zuidzijde-Hofwegenen)	161
Rijnenburgerpolder	131
Rijneveld (Polder)	131
Rijnland (Hoogheemraadschap)	119
Rijnsaterwoudsche polder	131
Rijsoord en Strevelshoek c.a.	175
Sandelingen-Ambacht (Polder)	175
Schaapweipolder	116
Schaaijk (Hoogeind en)	164
Schaddeleerpolder (Goedereede en Stellendam)	211
Schaddelee (polder) (Stellendam)	212
Schagen en den Engh (Snelre- waard, Zuid-Linschoten)	144
Schapengors (St. Annapolder en)	188
Scharreeze. (Zie Gen. Dijkagie van Stellendam)	211
Schelluinen. (Zie Land der Zes Molens)	158
Scheurpolder	169
Schiebroek, Berg en Broek en de 110 Morgen	139
Schickamp (Geervliet, Oud Hoen- derhoek en)	188
Schickamp (Spijkenisse en)	188
Schieland (Hoogheemraadschap)	136
Schieland (Oostpolder in)	138
Schieveen (Polder)	117
Schilkerpolder (Zie Nieuwkoop)	128
Schoutenpolder (Hoef en-) (Zie Zuid- en Noordeinderpolder)	135
Schouten-Vrouwenpolder (Floris)	124
Schram en van Wijngaarden. (Zie Staart of West Merwedepolder)	209

	Blz.
Schuddebeurs (Nieuw-)	187
Schuddebeurs (Oud-)	188
Schuringsche polder	197
Schutskooipolder	203
Schuwagt (den Hoek en)	148
Simon Jansepoldertje	136
Simonshaven en Biert (Polder)	188
Simonspolder	131
Simontjes (Polder Broek en)	122
Sint Anthonypolder	194
Sint Elisabethpolder	214
Slach- of Groote en Kleine Stads- polder	131
Sliedrecht (Polder)	160
Slingerland (Over- en Neder-)	160
Slobbergerzen (Buiten-Kijveland en de)	179
Sluipwijk (Polder)	132
Sluispolder	117
Smalland (Nieuw-)	179
Smalland (Oud-)	177
Smeetsland c. a. (Dirk-)	178
Smokerpolder	208
Snel en Polanen (Waterschap)	144
Snelrewaard (Polder) (Gem. Haas- trecht)	150
Snelrewaard, Zuid-Linschoten, Schagen en den Engh (Water- schap)	144
Sommelsdijk (Polders loozende op de haven van)	215
Sophiapolder	180
Souburg (Polder)	161
Spangensche polder	138
Spekpolder	132
Springertpolder	212

	Blz.		Blz.
Spui te Oude Tonge (Waterschap de)	217	Stompaard (Nieuw-)	187
Spuipolder	119	Stompaard (Oud-)	188
Spuiveld (Polder)	179	Stompwijksche Verlaten (Elleboog-sche en)	123
Spijkenisse en Schiekamp (Polder)	188	Stoopenpolder	198
Spijk (Polder) (Heukelum)	166	Stormpolder	152
Spijksche Waard	167	Streefkerk met Kortebroek (Polder)	160
Staalduinen en de Lange Bonnen (Polder)	119	Strevelshoek (Heerjansdam, Rijs-oord en)	175
Staart (Polder de)	199	Strijen en Oud-Bonaventura (Het Oudeland van)	196
Staart- of West- Merwedepolder	209	Strijen (Nieuw-). (Zie Land van Essche).	195
Stad (Nieuwe- en Lieve-Vrouwen-polder)	216	Strijensas (Waterschap de boezem loozende door)	200
Stad (De Oude).	217	Strijensche polder	197
Stadspolder (Dubbeldam).	205	Strijensche polder c. a. (Waterschap der bemaling van den).	199
Stadspolder (Slach- of Groote en Kleine).	131	Strijepolder. (Zie Noordsluis).	189
Starrenburgerpolder	132	Struijten (Oude- en Nieuwe-)	189
Starrevaart- en Damhouderpolder (Gecombineerde)	124	Stuifakker (Polder). (Zie Noordsluis).	189
Starrevaart (Klein-)	127	Suijzpolder (Polders loozende door den)	217
Stedelijk (Polder)	207	Suijzpolder	217
Steekt (Polder)	132	Tedingerbroek (Polder)	117
Steendijkpolder	117	Tempelpolder	132
Stein (Polder)	132	Ter Leede (Waterschap)	166
Stellendam (Gen. Dijkagie v.)	210	Theodorapolder (Groote Adriana-)	218
Stellendam (Nieuw-)	211	Theodorapolder (Kleine Adriana-)	218
Stevenshofspolder	132	Tien Gemeten (Eiland de)	202
Stolwijk (Polder)	150	Tiendgorzen	199
Stolwijk, het Beijersche, den Agterbroek, Kattendijksblok en van het deel v. d. polder Mid-delblok en Veerstalblok, genaamd Veerstalblok (Waterschap der gemeene waterontlasting v. d. polders)	150	Tienhoven (Middelbroek, Ameide en)	159

	Blz.
Tille. (Zie polders loozende door den Bommel)	214
Tolland (Polder het)	190
Tonge (Polders loozende door het Oude land van Oude)	216
Tongplaat (De)	207
Torensteepolder	197
Tournoisveld (Oudeland en)	143
Trekdam (Nw. Bonaventura, Mookhoek en)	195
Tuinder- of Kogjespolder	132
Turk. (Zie Nieuwe Stadspolder)	205
Tweemanspolder	139
Uiteindsche- en Middelpolder en de Uiteindsche Droogmakerij	132
Uiterdijk. (Zie Land van Essche)	195
Uiterwaarden (Polder de)	167
Uiterwaarden (Kersbergsche en Achthovensche)	165
Uithofspolder	117
Uitslag. (Zie polders loozende door den Bommel)	214
Uitslag van Putten (de Oude en Nieuwe)	187
Uitslag van Putten en Oud-Hongerland (Wat. gemeenschappelijke bemaling van de polders de Oude- en Nieuwe-)	191
Van Pallandtpolder. (Zie Bekaden Gorzenpolder, ten oosten v. d. haven van Middelharnis)	218
Varkensoord en Karnemelksland (Polder)	174
Veender- en Lijkerpolder buiten de bedijking	132

	Blz.
Veender- en Lijkerpolder (Droog-gemaakte)	123
Veenderpolder (Woubrugge)	133
Veen- en Binkhorstpolder	117
Veen- en Droogmakerij (Kleine Westeindsche-)	126
Veenen (De Wilde)	139
Veenzijsche polder (Duivenvoordsche-)	123
Veerpolder	133
Veerstalblok (Polder Middelblok en)	150
Veertig morgen (De)	170
Vekhoek. (Zie Vierpolders)	189
Veld (het Hooge)	180
Velgersdijk (Polder)	187
Velgersdijk (Nieuw)	188
Venne-polder (Vrouwe)	134
Vennipperspolder	133
Vereenigde Bloklandsche en Kor-tearsche polder	133
Vereenigde Groote en Kleine Vet-tenoordsche West- en Oost-en Zevenmanspolder	117
Vereenigde Hof-, Groot- en Klein-Hemmeerspolder	133
Vereenigde polder aan de Oost-zijde van de Gouwe	133
Vereenigde polders Kedichem met Oosterwijk	165
Vereen. polders Schiebroek, Berg en Broek en 110 Morgen	139
Verlaat (Meersche-)	127
Verlaten (Elleboogsche- en Stomp-wijksche-)	123
Verloren Hoek (Polder de)	191

Blz.	Blz.		
Vettenbroek (Broekvelden en)	122	Vrouwe Vennepolder	134
Vettenoord (de Jonge).	114	Vrouwgeest (Polder)	134
Vettenoordsche polder (Vereenig- de Groote en Kleine)	117	Vrijenban (Klein)	114
Vianen (Polders onder)	167	Vrijenhoefschc Veën- en Droog- makerij. (Zie Sluipwijk)	132
Vierambacht (Polder)	133	Vijfheerenlanden (Hoogheemraad- schap van de).	162
Vierpolders (De) (Dordrecht)	204	Waalblok (Polder het) (gemeente 's-Gravenzande)	118
Vierpolders (Vierpolders)	189	Waard (Koekoeksche-)	161
Vindepolder. (Zie Alblasserdam).	157	Waard (Spijksche-)	167
Vinkeveld (Polder het).	133	Waarder (Westeinde van)	144
Visscherijpolder	183	Warmonderdam- en Alkemader- polder	134
Vliet- en Dijkveld (Hoenkoop)	149	Wassenaarsche polder	134
Vlietpolder (Naaldwijk)	118	Wateringveldeche polder (Oud- en Nieuw-)	116
Vlietpolder (Woubrugge)	133	Waterloos (Polder)	134
Vlietweer (Zuidzijde-Hofwegen)	161	Weerlanerpolder (Vosse- en)	134
Vlist-Westzijde, Vlist-Oostzijde en Bonrepas (Polder)	151	Weerpolder c. a. (Huis ter)	129
Voordijksche polders (Gecomb. Noordsche Buurter- en)	146	Weide (Lange)	143
Voordijkschoornsche polder	118	Weide (Ruige)	144
Voor-Donkersloot en Woude (Polder)	179	Weipolder (Beerenplaat)	202
Voorhofpolder	133	Weipolder en Al te Klein	218
Voorne en Putten (Eiland)	183	Weipoldersche Gors (Polder)	219
Voorne (Hoogheemraadschap van)	186	Welhoek. (Zie land van Poortu- gaal)	177
Voorofsche polder (Boskoop en Waddinxveen).	133	Welplaat (Eiland de)	169
Voorofsche polder (Woubrugge)	134	Welplaat (Polder de)	169
Vosse- en Weerlanerpolder	134	West-Abtpolder	118
Vredespolder	179	Westbroekpolder (Oost- en)	130
Vriesekoopsche polder (Griet en)	124	Westdijken van het eiland IJssel- monde (Waterschap de)	173
Vriesland (Braband, Hekelingen en)	188	Westeinde van Waarder (Polder het)	144
Vrouwen Huiswaard (Polder).	161	Westeindsche polder (Groote)	125
Vrouwenpolder (Floris Schouten)	124		
Vrouwenpolder (Lieve)	216		

	Blz.
Westeindsche Veen- en Droog- makerij (Kleine)	126
Westerloo (Oud- en Nieuw-)	211
Westerloo (Waterschap)	212
Westerpolder (Buiten-)	146
Westersche bekade Gorzen	198
Westersche Laagjes	199
Westersche Zomerpolder (Hoo- ge-)	197
Westersche Zomerpolder (Nieu- we-)	198
Westgeerpolder (Oost- en)	130
West-IJsselmonde (Wat. van)	173
Westmaas (Munnikenland van)	195
Westmaas-Nieuwland (Polder het)	197
Westmade (Polder)	118
West-Merwedepolder (Staart of)	209
West-Nieuwland (Polder het)	212
West-, Oost- en Zevenmanspolder (De Ver. Gr. en Kl. Vetten- oordsche)	117
Westplaat-Flakkee (Polder)	218
Westpolder	203
West-Zomerlanden (Oost- en) (Heinenoord)	196
West-Zomerlanden (Oost- en) (Heinenoord en Puttershoek) (Buitenland vóór)	197
Westzijde c. a. (Vlist-)	151
Weijland en de Bree (Polder)	144
Weijpoortsche polder	144
Wieldrecht (Polder)	204
Wilde Veenen (Polder de)	139
Wilhelminapolder	183
Wilhelminapolder (Anna-)	214
Willemspolder	191

	Blz.
Willens (Polder)	134
Windgat (Noordsluis)	189
Windhond. (Zie polder bewesten den Nieuwe Noordpolder)	205
Wippolder	118
Woerden (Gr.-Waterschap van)	139
Wolvenpolder	191
Woud (het) (Noordsluis)	189
Woude (Voor-Donkersloot en)	179
Woudsche Droogmakerij	118
Woudsche polder (Schipluiden)	118
Woutrina polder	212
Wijdschild (Het)	161
Wijngaarden (Polder)	160
Wijngaarden (Schram en van)	209
IJsselmonde (Eiland)	170
IJsselmonde (Oost-)	174
IJsselmonde (West-)	173
IJsselmonde (Waterschap de West- dijken van het eiland)	173
Zalmplaat (Meeuw- Elft- en)	183
Zand (Polder het)	180
Zanderijpolder	134
Zandsloot (Waterschap de)	134
Zanen (Kerk en)	126
Zeehondenplaat (Polder)	169
Zegen-, Molen- en Portlandpol- ders (Polder de)	176
Zegveld, Zegveldebroek en Acht- tichhoven (Wat. gem. boezem van)	141
Zemelpolder	134
Zes Molens (Het land der)	158
Zestienhoven (Polder)	139
Zevenhoven (Polder) (Nieuwveen)	146
Zevenhoven. (Zie Brandwijk)	157

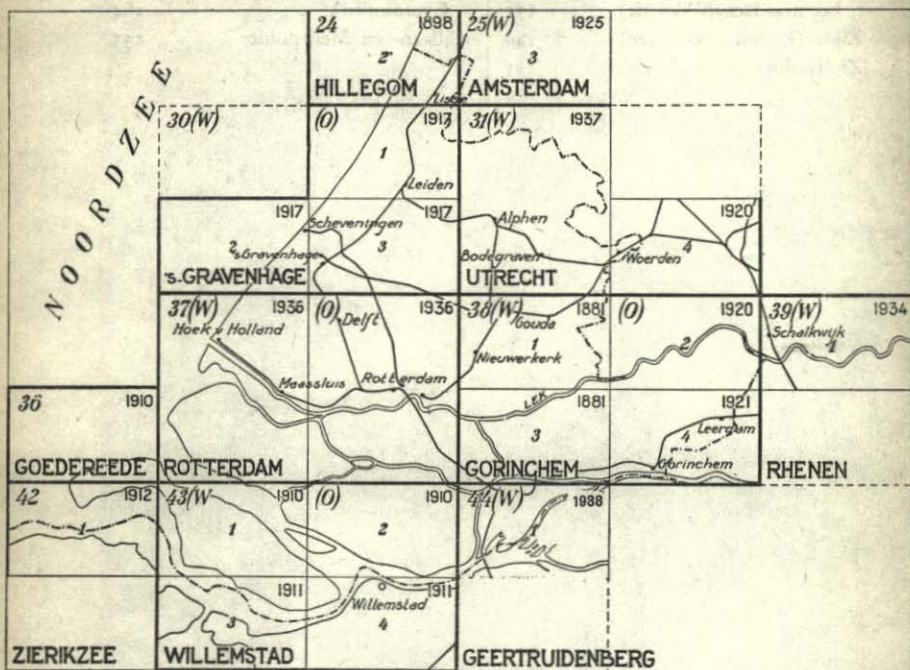
	Blz.
Zevenmanspolder (Ver. Gr. en Kl. Vettenoordsche, West- en Oost-en)	117
Ziedewij (Polder)	178
Ziedewij (Wat. gemeensch. bem. Binnenland en)	181
Zilkerpolder (Groote)	125
Zoeterm. Meerpolder	134
Zoetermeersche of Nieuw droog-gem. polder	135
Zomerlanden (de Oost- en West-) (Heinenoord)	196
Zomerlanden (Oost- en West-) (Heinenoord en Puttershoek) (Buitenlanden vóór)	197
Zomerland (Polder) (Ijsselmonde)	180
Zomerpolder (Hooge Westersche)	197
Zomerpolder (Nieuwe Westersche)	197
Zonneveldspolder (Gecomb. Ruij-gelaansche en)	124
Zouteveensche polder (Holier-hoeksche en)	114
Zouwe. (Zie Alblasserwaard)	154
Zuid-Beijerland (Groot-en Klein-) (Zie den Hitsert)	194
Zuidbroek (Polder)	151
Zuid-Buitenpold. (Hania's en) (Zie polder de Biesbosch)	204
Zuid- en Noordeinderpolder	135
Zuiderland. (Zie Suijspolder)	217
Zuiderpolder (Groote)	211
Zuiderpolder (Kleine)	211
Zuid-Hoflandsche polder	135
Zuidland (Polder)	187
Zuid-Linschoten (Snelrewaard-, Schagen en den Engh)	144

	Blz.
Zuid-Meeuwenoord (Polder) (Brielle)	190
Zuidoord (Polder)	191
Zuidoord (Beeningerwaard)	191
Zuidplaatje	207
Zuidplaspolder	139
Zuidpolder (Barendrecht)	174
Zuidpolder of Grijpland	180
Zuidpolder (Benthuizer- en Bent-horner Noord- en)	121
Zuidpolder van Delfgauw	118
Zuidpolder van Delfgauw (Droog-making in den)	118
Zuidpolder (Waterschap de ge-meenschappelijke bemaling van de polders Buitenland en)	181
Zuidpolder. (Zie Vierpolders) (Dordrecht)	204
Zuidwaartsche Hennip (De)	209
Zuidwestpolder	203
Zuidwijksche polder	136
Zuidzijde-Hofwegen en Ruijbroek (Polder)	161
Zuidzijderpolder (Bodegraven, Zwammerdam en Lange Ruige Weide)	135
Zuilespolder (De)	209
Zuurland. (Zie Noordsluis)	189
Zwanburgerpolder	135
Zwartepolder	118
Zwartewaai (Polder)	190
Zweilanderpolder	135
Zwet- en Groote Blankaart-polder	135
Zwetterpolder	135
Zwijndrecht (Polder)	175

	Blz.
Zwijndrechtsche Waard (Hoog- heemraadschap van de) . . .	171
Zijde (Kromme Geer en) . . .	149
Zijdepolder	135

	Blz.
Zijderveld (Over- en Neder-). (Zie Everdingen)	164
Zijllaan- en Meijepolder	135

PROVINCIE ZUIDHOLLAND MET INDEELING VAN DE BLADEN VAN DE WATERSTAATSKAART

De bladen zijn genummerd overeenkomstig de Topografische en Militaire kaart van het Rijk.

Bladen, welke verschenen zijn vóór 1936, zijn onderverdeeld 1—4. Bladen, verschenen in 1936 en later, zijn onderverdeeld in Oost en West.

De hoofdverdeling is door dikke, de onderverdeling door dunne lijnen begrensd.

De naam van ieder blad der hoofdverdeling is links beneden aangegeven.

